
BÖHME

Egy
mozgalmas
élet
története

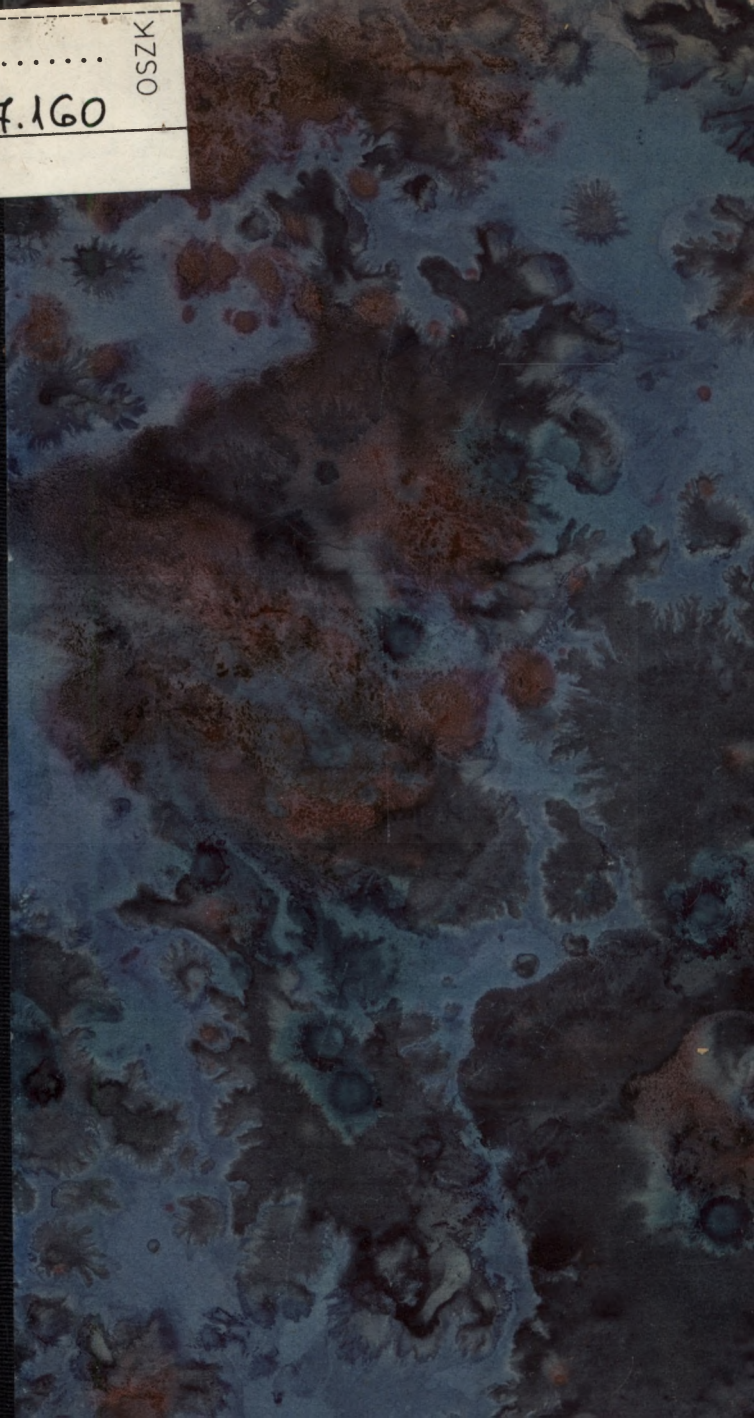

N. M.

.....
237.160

OSZK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BÖHME MARGIT
EGY MOZGALMAS ÉLET
TÖRTÉNETE
(LUCAS WEIDENSTROM)

HAJNALKIADÁS BUDAPEST

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BÖHME MARGIT

EGY MOZGALMAS ÉLET
TÖRTÉNETE

(LUKAS WEIDENSTROM)

FORDÍTOTTA POGÁNY ELZA

EGYEDÜL JOGOSÍTOTT TELJES MAGYAR KIADÁS

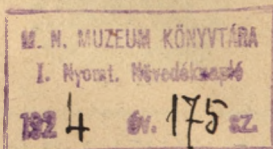
HAJNAL KÖNYVKIADÓ-VÁLLALAT

BUDAPEST, VI., RÉVAY-UTCA 14.

P. v. genn.
495 / 16

2387.160

Korvin Testvérek Budapest.

Weidenstrom Lukács utoljára tisztította fegyverét katonai szolgálata idején. Némi érzékeny búcsúhangulat vegyült az utolsó kötelességteljesítésbe, a három évi hűséges barátság után.

Kissé nyomott hangulatban gubbasztott mellette a kaszárnya ablakában Tychsen Dietrich bajtársa. El sem tudta képzelni a kaszárnyaéletet Weidenstrom nélkül. A Tychsenház elkényeztetett, egyetlen gyermekének első időben kissé zokon esett a kaszárnyaélet. Egy ellenséges földije elárulta becéző nevét és most lépten-nyomon úgy hangzott fülébe a „Mien Diete“, mintha pofonok hullának fejére. Mindaddig, míg Weidenstrom káplár kézzelfogható nyomatékossággal letiltotta. Végre békét hagytak Dietrichnek, mert a káplár hihetetlen testi ereje és kiméletlensége még nagyobb tekintélyt szereztek neki, mint rangja, a bajtársak között. A Weidenstrom pártfogásában megerősödött lassankint a Dietrich önbizalma is és a hadgyakorlatok után elnyert sárga gombokat is barátja nevelésének köszönhette.

Dietrich odaakasztotta kialudt pipáját az ablakhorogra.

— Szeretnék a helyedben lenni, Weidenstrom.

— Ne kívánj, fiam kolbászt az orrodra! Ti, anyámasszony katonái keménynek találjátok azt az időt, én jól éreztem magam a komisz kenyér mellett. Persze, hozzá is szoktam régen a sürgés-forgáshoz. Nálunk otthon nem tartozik a ritkaságok közé tizennyolc órai munkaidő sem. Sok embernél egész életére kihat a bakaidő. Vagy talán nem, Tychsen örsvezető? Még most is eszembe jut, mikor idekerültél, éppen olyan voltál, mint egy hizott ürü. Ugy-ugy, Mien Diete, csak itt a bakáskodásban lett ember belőled.

A másik nevetett. Barátja szájából nem hangzott csípősen a gúnynév.

— Lehet!

Weidenstrom még egyszer szemügyre vette fegyverét és mert most már semmi kifogásolni valót sem talált rajta, félreállította.

— Itt legalább gondtalanul él az ember, Isten tudja, hogy később mit hoz az élet.

— Bezupálhattál volna!

— Gondolkoztam is rajta erősen! De otthon szükség van reám! Itt nincs is valami sok reménységem. Tizenkét évi szolgálat után talán valami rendőri állás! Meg aztán régi altiszt létemre — itt elakadt, körülnézett és katonásan fegyelmezett ajka nem bírta befejezni a mondatot: — minden taknyos kis hadnagy előtt feszesen álljak?!

Tychsen hallgatott egy darabig.

— Elmész?

— Igen, néhány távoli rokonom ragaszkodik hozzám . . . Terringettét, már itt is vannak!

Weidenstrom kisietett. Tychsen érdeklődve nézte a kaszárnya ablakán a szokatlan vendégeket.

Hárman állottak az udvaron. Egy magas, szürkekabátos úr és két fiatal hölgy. Egyik, majdnem olyan magas, mint a férfi, fekete posztó kosztümben, a másik csinos, feltűnően öltözött, barna nő. A szőke, sötétkék, élénk szeme fürkészve siklott végig a kaszárnyafalakon, egy pillanatig a Tychsen friss fején megpihent, aztán vidáman nevetett, mikor Weidenstrom Lukácsot megpillantotta.

— Itt vagy, Lukács? Látod, Dagmar, a barátom és unokafivérem, Weidenstrom Lukács! Holmgaard Dagmar kisasszony, Kopenhagenből!

Weidenstrom esetlenül megérintette a kisasszony kezét és feszesen meghajolt.

— Kár volt, hogy idefáradtatok, Evelyn!

— Mesebeszéd! Színházjegyeket vettünk, most szépen leballagunk gyalog, azután Japsnál vacsorálunk.

Brand Evelyn karonfogta barátnőjét és a kijárat felé húzta. A két férfi követte.

Weidenstrom kissé kedvetlenül szorította össze ajkát. Nem tetszett neki, hogy Evelyn ilyen kurtán-furcsán rendelkezik felette, de nem ellenkezhetett.

Szinte három év óta nem találkoztak. Telik az idő! Világosan emlékszik még első találkozásukra, egy kék szeptemberi napon. Ohm Hans, a napszámos is velük volt. Éppen tüzet raktak, hogy burgonyát süssenek a forró hamuban, mikor a két finom növésű gyermek: Evelyn és Hanni keresztülfutottak a mezőn. Még most is látja maga előtt a kisleányt kék matróruhájában, hosszú, selymes, szőke haját szalag kötötte össze és léleketét visszafojtva, hátán keresztbefont karokkal nézte egy darabig a munkát, aztán szenvedélyes érdeklődéssel ő is részt vett benne. Ugy guggolt a gödörben, mint egy kis nyul, ledobta a horgot és vékony ujjjaival szedte ki a krumplit a földből. Aztán négyesben fo-

gyasztották el a hamubasült burgonyát és közben nagy barátságot kötöttek. Csak sokkal később tudták meg, hogy tulajdonképpen rokonok.

A barátság megmaradt. Weidenstrom Magda ugyan nem jó szemmel nézte, hogy Lukács átjár Brandékhoz, Annenkogba, de nem tiltotta meg. Két egészen különböző világhoz tartoztak. Amott gazdag szülők elkényeztetett, öntudatos gyermekei, akiknek minden vágyuk teljesül, itt meg az örökös gondokkal küzdő, nehéz életű Weidenstromék. Az otthoni szegénység ránehezedett Lukácsra, félszeggé tette, a legártatlanabb megjegyzésben is hancegést látott és egy elejtett szóból is szúrást érzett. Az érintkezés lassankint ritkult, míg végre teljesen megszűnt.

Evelyn hirtelen hátrafordult és karonfogta Lukácsot.

— Örülsz, hogy megint hazajöhetsz?

— Attól függ!

— Irtózom az otthoni pusztaságtól. Rettenetesen hosszúak lesznek a napok.

— Sohse panaszkodhattam, hogy unatkozom otthon! Mondd csak, Evelyn, illik-e, hogy tegeződjünk?

— Megbolondultál, Lukács? — felelte a fiatal leány. — Nagyon szerettem volna Berlinben maradni! Itt legalább él az ember. Nem töltöttem hiába ezt a másfél évet! Szorgalmasan tanultam énekelni, táncolni, drámai leckéket vettem arcjátékból, taglejtésekből.

— Mi az ördög? Színésznő akarsz lenni?

— Szeretnék, de apa nem enged!

— Nagyon okosan. Siebenmeilenhof örökösnoje igazán egyébbel is foglalkozhatna.

Evelyn megvető mozdulatot tett.

— Nem szeretnék Siebenmeilenhofban meghalni. Remélem, hogy megint gyakrabban fogunk találkozni, éppen, mint három év előtt!

Nagy, nevető szemekkel nézett a piruló fiatalemberre.

Oesau Johannes a Lessing-színházba vett jegyeket. A Sudermann „Becsület“-ét játszották.

Lukács szeretett színházba járni. A három év alatt ahányszor csak tehette elment a színházba, vagy az Operába és sok jó előadást látott. A Sudermann-darab azonban ingerelte, tiltakozott ellene. Kétféle erkölcs volna? Ostobaság! Bizonyára olyan ember írhatta, aki csak könyvekből ismeri az életet. Sőt ellenkezőleg, az árnyékban gyökerező szegények erkölce átlag véve sokkal finomabb és szigorúbb gazdag emberek megalkuvó becsületérzésénél.

Evelyn mosolygott a megjegyzésen.

Színház után Lukács búcsút akart venni, de nem engedték el. Oesau a vállára ütött.

— Ilyen fiatalon se jövünk többet össze, Lukács! Öreg asszonyom néhány kék papírt küldött, azon túl akarok adni ma este.

Evelyn is karjába kapaszkodott és eloszlatta aggályait, hogy elmehet-e régi civilruhájában előkelőbb étterembe? Ostobaság! Ahová ők mennek, ott senki sem ad ruhára. Ma este ünnepelel a „Zarathustra“ Egyesület Japsnál a Dorothea-utcában nagy dérrrel-durrall alapításának harmadik évfordulóját. A Zarathustrások valamennyien igen kedves, fiatal emberek, festők, muzsikuskok, írók, diákok, színészek; sokan közülök holtbizonyossággal hordják zsebükben nagy hírnév-váltóját . . . csak éppen a lejárata ideje kétséges . . . Ezidőszerint még mindenki elbírja pénzét!

A kis borozót tulajdonképpen csak törzsvendégei ismerték. Három mérsékelt nagyságú, elmozdítható falú helyiségből állott, egy igénytelen ház első emeletén. Mikor beléptek, majdnem üres volt, annál jobban megtelt éjfél után.

Félegy felé már alig lehetett helyet kapni. Egy óra után zsufoolásig megtelt méhkashoz hasonlított. Az asztalokat szorosán egymás mellé tölték, hogy több hely legyen és a pincérek alig tudtak mozogni a szűk réseken.

Oesau, Evelyn, a dán leány és Weidenstrom egy sarokasztalnál vacsoráltak. Sokat ittak. Amint Holmgard kisaszszony felállott, hogy ismerősöket köszöntsön, székét egy szempillantás alatt elfoglalták. Fesztelenül nevetett rajta és minden további habozás nélkül udvarlója ölébe ült, poharából ivott és megcsókolta.

Lukács nagy szemekkel nézte az idegen leány viselkedését.

— Talán közelebből esküvő készül Annenkogban! — sügta oda Evelynnek.

A leány nevetett.

— Lehet, de nem bizonyos! Azért a néhány csókért nem kell mindjárt a legrosszabbra gondolni.

Lukács félrehúzta száját. Egyszerű egyéniségek módjára ő is csak a pénzt és tekintélyes társadalmi állást tisztelte. Hogy is kerül Evelyn, a finom Brand Christian leánya ilyen léhűtők és semmiháziak közé? Evelyn felvilágosításokat adott gyermekkori barátjának erről-arról. Ott szemközt, az egymásba karoló két férfi rendkívül tehetséges ember. A szőke, művészkabátos, Lutowieck és ezidőszerint a Deutsches Theater tagja. Barátja, a fekete fürtös: Maloff Eugen . . .

vagy ahogy a barátai nevezik: Prinz Eugen, zongorista és kétségkívül szép jövő előtt áll.

— Egyelőre, úgylátszik, hogy még jó cipősarokra se telik! — jegyezte meg Lukács szárazon. — Nézd csak, hogy milyen görbe a sarka. Görbe sarok a legbiztosabb jele hanyagságának és szegénységének.

— Az Istenért, úgy beszélsz, mint valami nyárspolgár. Ne állíts fel filozófiai fejtegetéseket görbe cipősarkokról! — nevetett Evelyn. — Szóval, csak kifogástalan, egyenes cipősarok felel meg izlésednek?

— Mindenesetre rendszeretet és szolid hajlamok jelképe!

— Vagy kicsinyes, nyárspolgáriás szőrszálhasogatás!

— Egyszóval, magamfajta emberé! — Weidenstrom gépiesen nyúlt pohara után és kiürítette. A koccintgatás és inkább a mások kedvéért, mint saját élvezetére ivott sokféle ital kissé fejébe szállt és rózsás ködöket borított agyára.

Körülötte nevettek, énekeltek, zúgtak, rikácsoltak összevissza. Egyik sarokban fiatal ember pengette lantját. Kellemes baritonján népdalokat, balladákat és mulatságos dalokat énekelt. Lukács szívesen figyelt volna reá és bosszantotta a hangokat elnyelő zaj. Dühösen csapott öklével az asztalra.

— Csend, csend! — ordította. — Csend! Halljuk az énekest!

— Silentium! — harsogták vissza. — Silentium, a földi szót kér.

— Ördögöt akar, nem beszélni! Az ember megbolondul ebben a zsidóvásárban! — kiáltotta Weidenstrom mérgesen.

— Így már szeretlek, Lukács! — ujjongott Evelyn.

— Ígyunk, Lukács! — kiáltotta Oesau, — a bor megoldja a nyelveket!

— Adj' Isten, derék legény vagy, Hansi, — mormogott Weidenstrom. — Hagyd már békében azt a leányt.

— Mi bajod? Mit akarsz? Az erkölcsöset akarod játszani?

— A kedvesem! — jelentette ki Dagmar kisaszony — és otthonáról mesél, meg a sok ökörről. Nagyon kedves, meg is csókolom érte!

— Gyönyörű barátságokat kötöttél, Evelyn! — zúgolódott Lukács és úgy csodálkozott, hogy senki ügyet sem vet a szerelmeskedésre. Hirtelen lecsillapodott kissé a hangulat. Az általános figyelem egy bársonyzeκές, zöld nyakkendő fiúra irányult, aki három széket rakott egymásra az asztalon, clown-szerű fürgeséggel felugrott, gitárt vett elő és keresztbe vetett lábakkal, siránkozó hangon énekelte a látszólag értelmetlen sorokat:

És mondá Zarathustra, lányok, lássátok
 Az alsó-, a közép-, a felsőbb nő vagyok,
 Most is, mint régen csak játékszer.
 Szeretem, szolgálom sokszor is nem egyszer
 A meg nem értőket,
 Korcsmába menőket,
 Ivókat, evőket,
 És verekedőket.
 Egyéniségeket,
 Nőt becsmérőket,
 Legényeket.

— Ostoba zagyvalék! — dühöngött Weidenstrom és nem értette, hogy az emberek mit tapsolnak olyan őrzjngő nevetéssel minden egyes sornak. Hiszen a fiú arcjátéka elég mulatságos, kétségkívül, de ha ez is művészet!

Evelyn gyorsan leöntött egy pohár vörös bort.

— Most rajtam a sor! Ma este levizsgázom!

Weidenstrom fejét csóválta. Ugy találta, hogy Evelyn igen sokat iszik. Igaz, arca most is épp oly nyugodt és sápadt, mint azelőtt, de szeme tűzben égett, lángolt.

— Hová mész, Evelyn?

A leány nem felelt, csak bólintott Lukácsnak és a tömegen keresztül vergődött a zongorához. A hosszúhajú zongorista már ott ült. Egy pillanatig suttogtak, aztán Maltoff leütötte a billentyűket és sötét, titokzatos darabot kezdett játszani. A zaj mintegy varázsütésre elnémult. Az asztalokat még összebb szorították, úgy, hogy kerek kis térség maradt üresen.

— Hasis, táncpantomim! — jelentette ki Lutowieck harány hangon.

Mindenki igyekezett közel férközni Evelynhez, aki tánra készen állott a szabaddá tett helyen. A hátrább állók székekre, asztalokra álltak, a férfiak egyszerűen karjukra emelték vagy vállukra ültették a kistermetű nőket. Lukács is fölállott és a legelső sorba tolakodott.

A táncosnő megragadta plisszirozott szoknyáját hüvelyk és mutatóujjával, lassan lábujjhegyre emelkedett és forogni kezdett. Lágy, álmos mozdulatokkal vázolta a kábító méregre való vágyódást, az élvezését, az öntudat lassú elhalását, aztán a hatást: a mámort. Az izgalmas zene virtuózitással előadott dallamához és ritmusához minden mozdulatával, minden arcvonásával hozzásimult és valósággal belemerült az ópiumszívók mámoros álmaiba. Ábrázolása messze túlhaladta a műkedvelők közepes színvonalát. Almodozó szem-

mel, ringó, könnyű lépésekkel lebegett virágos mezők felett, mosolygó tavasz felé, figyelve hallgatózott, felemelte karját könnyedén, mintha minden súlyát elvesztette volna és repülni akarna. Lebegés közben jön eléje a tavasz legbájosabb csodája: a szerelem.

Szemében rajongás ég, arcán tűz pirul. Vad tarantellával veti magát a szenvedély karjaiba. Végigélvezi a boldogság minden gyönyörűségét, aztán pokoli kinokkal fizet érte. Megbánás és kétségbeesés démonaival viaskodik, míg összetörve, kábult fejjel, halálosan fáradt tagokkal ébred a lázalmából életre és nehéz léptekkel indul neki a sűrke hétköznapoknak.

— Bravo! — kiáltotta Lutowieck. A zongorához támaszkodva feszülten figyelt a táncra. Ő költötte. Hangja elvegyült a közönség tapsaival és ujjongásával.

— Gyönyörű volt! Igazi művésznő vagy Brand Eve! — kiáltotta egy hölgy lelkesen.

— Művésznő? Lángész! — harsogott Lutowieck. — Gyere ide, Brand Evelyn, te áldott az asszonyok között. Az enyém leszel, isteni nő!

— Köszönöm, Lutowieck. Házassági ígéretnek vegyem a szép fogadalmat?

A színész felemelte szétterpesztett jobbját:

— Szerencsétlen! Ne sértsed fülemet holmi célzásokkal a legszerencsétlenebb emberi intézményre! Legdicsebb műzsánk színe előtt hódolok neked. Vedd ezt a kártyát! Három szót írtam hátára: „Evelyn, Hasis, Japs“ és ez a három szó mindig emlékeztetni fog a mai estére! Ha néhány év múlva meglátogatsz, fejedelmi fogadtatásban részesítelek. Palotám csarnokait babérral díszítem, rózsákon át éri el lábad szobám küszöbét és negyvenezer évi jövedelemmel foglak szerződtetni.

— Ide az írást! Hol és mikor kell a szerződésért jelentkeznem?

— A nagy tervek a megvalósulás felé közelednek. Pantomim a művészetek művészete! Neki szentelem életemet. Mit ér a szó? Tréfa, tévedés, az érzések gyermekes gagyogása. Nincs szükség beszédre ahhoz, hogy . . .

— Ember, hiszen folyton beszélsz!

— Meg kell pecsételni a szerződést! Ölelj meg, isteni Zuleima! Mit? Legszenőbb jogaimat megtagadod? Mered megtagadni? Eugen, hercegi testvér, segíts az engedetlen rab-szolganót észre téríteni!

— Grogot ittál, Lutowieck, nem ölelek rumszagú férfit!
— kiáltotta Evelyn nevetve és védekezett a színész ölelése

ellen. A zongorista igyekezett lefogni. Hirtelen azonban segítségére akadt.

— Tüstént engedje el! — ordított Weidenstrom az Evelynnek alkalmatlankodókra.

— Nyomorult rabszolga, hogy merészkedsz? Eugen, vezesd el, huszonötöt kapjon a talpára, harmincat!

— Majd adok én nektek harmincat!

Egy mozdulat és a két cingár művész galléron ragadva kalimpált a levegőben, a Weidenstrom acélos karján.

A közönség nevetett, tapsolt, miközben jól megrázta őket, letette a földre.

— Erős Agoston! Kitünő akvizíció leszel vállalatomban! Világrengető erő! — kiáltotta Lutowieck elragadtatva és nagy erőfeszítéssel igyekezett lábra állani.

— Agyó! — kiáltotta Lukács és gyors léptekkel indult a kijárat felé. Evelyn utána futott és a ruhatárban utólérte.

— Lukács, halálra nevetem magam! — nevetéstől fuldokolva támaszkodott a falhoz.

— Kérlek, csak ne vess, ha kedved tartja . . . Én ugyan nem vagyok nevető kedvemben! Amíg ott ugráltál, folyton arra kellett gondolnom, hogy a Niels Jessen unokája vagy. Máskülönben elmentem volna szó nélkül. Mit szólna apád hozzá, ha itt látott volna a két fickó között? Nyomorult banda!

— Édes Lukácsom, hiszen csak tréfa az egész! — mondta Evelyn és még mindig könnyeit törülgette. — Csupa kedves gyerek. Művelt emberek. De én sem maradok tovább!

Lukács mogorva képet vágott, de már békülékenyen segítette reá a kabátot.

— Mi, nyugatszigeti emberek nehézkesek vagyunk . . . ezek azonban leszedik a tejfelt az ételről és csak a legjobbat élvezik. Egyébbel nem törődnek! Mi pedig azt hisszük, hogy minden együtt jár, az édes is, a savanyú is.

— Tejszint elvégre mindenki nyalna szívesen! De ki nek jut aztán a lefölezött tej? A macskának?

— A pesszimistáknak, akik keserűnek tartják az életet, holott az élet minden egészséges, fiatal embernek édes. Egyébként a Zarathustrások mind szegény ördögök, nem tejszínnyalók, mert a tejszín hizlal . . .

A leány Lukács karjába kapaszkodott és fiatal, puha testének közelsége szorosán az övéhez simulva, megenyhítette a fiatal ember fagyos magatartását, elfujta ösztönszerű féltékenységből eredő bosszúságát. Dobogó szívvel szívta magába a leány ruhájáról áradó nyári virágillatot, önkéntelenül megfogta és megszorította kezét. Csak félfüllel hallgatott csevegésére. Már nem lakott penziójában. Ma éjjel barátnőjé-

nél és tanárnőjénél: madame Dèsfresnél alszik, a Charlotte-utcában.

— Haragszol, Lukács? — kérdezte édes, hizelgő, bársonypuha hangon. Lukács éppen olyan halkán és gyöngéden felelt:

— Hogy haragudnék reád, Évi? Eszemágába se jut! — és megint megszorította kezét.

Sugározva kéklott a holdas éj a hársfák fényvarázsa fölött. Végimentek a Brandenburgi kapuig és megint vissza. Keveset beszéltek. A leány meleg, kicsi keze ott nyugodott a Weidenstrom nagy tenyerében. Mikor még gyerekek voltak mindaketten, nagyon szerette a leányt, de anyjának hideg, gúnyos pillantásai észre térítették. Belátta, hogy szerelme reménytelen. Összeszedte minden erejét és leszámolt.

Kerti ház negyedik emeletén lakott a táncosnő. Evelyn kérte barátját, hogy kísérje fel. Fél az ismeretlen, sötét lépcsőkön. Viaszgyufa tompa fényénél tapogatóztak felfelé a lépcsőn. A harmadik emeleten kialudt a kis láng és szorosan egymáshoz simulva sötétben maradtak. A férfi gyorsan, lihegve lélegzett. Az Evelyn virágillata tömjénfüst gyanánt csiklandozta orrát. Gyors elhatározással megcsókolta, ölébe kapta és úgy vitte föl az utolsó emeleten.

Remegő ujjakkal nyitott ajtót a leány.

— Gyere, — mondta elfuló hangon. — Madame nincs itthon. Félek egyedül a lakásban.

Az ajtó gyöngé vörös fénnel világított folyosóra nyílt. Meleg, fülledt levegő ütötte meg orrukát. Lukács habozott. Örült szívdobogást érzett. Halántéka kalapált és vörös fény ugrált szeme előtt. Erős, ösztönös hatalom hajtotta előre, Evelyn után. A leány fogta kezét és húzta. De Lukács nem lépte át a küszöböt. A szülői ház tiszta levegője fölébredt lelkében és megvédélmezte esetleg messzekiható meggondolatlanságtól.

— Most nem . . . Jobb ha nem, Evelyn!

A leány nyakába borult. Néhány pillanatig szinte szédülve, kábultan feküdt a fiú karjaiban és behúnyt szemmel, lihegve viszonzta csókjait.

— Jó éjt, Évi, viszontlátásra otthon!

Szinte hevesen szakította ki magát az ölekezésből. Evelyn fogait csikorgatta. Fegyelmezetlen, szinte öntudatlan harag járta át és felrázta az utolsó pillanatok önfeledtségéből. Lukács már eltűnt a lépcső sötétjében, nehéz, kopogó léptei az alsó fokokról hallatszottak. A sárga viaszgyertya imbolygó fénye hol itt, hol ott tűnt fel a lépcsőházban. Azután becsapódott a lakás ajtaja. Evelyn nagyot lélegzelve állott egy

pillanatig a szoba közepén. Csakugyan félt kissé az idegen, csendes lakásban. És a fehéren izzó düh újra fellobbant. Ostoba fiú! Istenem, mi történt volna, ha még egy órát együtt töltenek?

Kinyitott egy ablakot. A beáramló, hűs, éjjeli levegő megnyugtatta és a lassan lepadó izgalommal keserű józan-ság ébredt lelkében. Lukács igazi Weidenstrom! Kicsinyes, filiszter, szüklátóköri és műveletlen.

A leány leült egy karosszékbe és nemsokára éppoly hamar elillant haragja mint amilyen gyorsan jött. Mosolygott. Nem, Lukács nagyon jó! Csak félelmetesen józan!

Arra gondolt, hogy milyen reményekkel és milyen várakozással jött másfél év előtt Berlinbe. Várta, hogy valami nagyszerű, csodálatos dolog történjék. Az idő letelt. Sok mindent átélt, de az a nagyszerű csoda elmaradt.

A petroleumlámpa homályos világánál csomagolni kezdett. Egy kis doboz akadt kezébe: régi tisztelője, Zuheide tanácsos adta búcsúzóul. Fehér asztallapon karcsú, különös kis váza feküdt, opálos rózsaszín alapra készített festmény-nyel. A tanácsos azt mondta, hogy régi mozaik munka, apró töredékekből, cserepekből, kövekből és folyékony üvegből összeállítva. Evelyn elgondolkozva tartotta kezében a kis remekművet . . . Talán az élet is ilyen . . . apró cserepekből, töredékekből kell harmónikus egésszé összeilleszteni. Persze, nagy életművészet kell hozzá és az emberek általában nem igen életművészek. „Nem tudnám összeállítani!” gondolta Evelyn. „Sokkal nyugtalanabb, türelmetlenebb vagyok és nagyigényű . . . és a kezem ideges, kapkodó . . . és Lukács . . . Weidenstrom Lukács se tudná . . .”

*

Weidenstrom Lukács, Oesau Johannes és Brand Evelyn ugyanegy törzsből származtak, az öreg Jessen Niels déd-unokái voltak, a „Rosenkranz” vendéglő tulajdonosának. Jessen Niels öt szép leányát lefestette egy festő és címül odaírta a kép alá a „Rózsakoszorú öt szép rózsája”. Néhány év múlva híressé vált a festő s az öt leány képe egy londoni műgyűjtő szalonjába került. Meglátta ott egy jómódú skót és az öt gyönyörűséges rózsaszál olyan nagy hatást tett rá, hogy meg sem állott Németországig és hat hét múlva oltárhoz vezette a legkisebbik leányt, a még csak bimbó tizenhét éves Zelmát és hazavitte az edinburgi úton fekvő nagy házába. Karen, a második leány még ugyanabban az évben férjhezment Verdanken doktorhoz, Trubergbe, a középső Jettchen, báró Wieden Rudolf bor- és likörügynök felesége lett.

Nem élt boldog házas életet és fiatalon, gyermektelenül halt meg. Johanna ütötte meg tulajdonképpen házasságával a főnyereményt, a gazdag Oesau földbirtokoshoz ment férjhez. Sophie, a legidősebb leány még a Johanna esküvője után néhány évig hajadon maradt. A legszebb, legokosabb és legbüszkébb volt az öt leány között. Mint egész fiatal leány Stegemann Knutot szerette, de később úgy érezte, hogy a sorsnak nagy céljai vannak vele és szakított. Mikor legfiatalabb huga külföldre ment férjhez, Karenből doktorné, Jettchenből báróné, Johannából gazdag földbirtokosné lett, becsületbeli kötelességének tekintette, még különül elhelyezkedni, mint testvérei. Csakhogy ám az évek teltek, a Sophie rózsás szépsége hervadozott, a kérők elmaradtak, amikor harmincadik születésnapján Stegemann Knut, most már a fiúiskola tanítója újból eléje állott és megkérte kezét, nem utasította vissza.

Stegemann jó férj és derék ember volt. Sophiet mégis bántotta, hogy a társadalmi létrán sokkal alantasabb helyet foglal el, mint testvérei. Érzékenyen lekicsinylést és lenézést sejtett minden csekélységben, ingerültsége megzavarta a testvérek régi, kedves egyetértését és a Jettchen temetésén heves jelenet után, szakításra került a sor.

Zelma, Karen és Sophie kibékülés nélkül tértek nyugalomra. Johanna túlélte testvéreit, férjét, fiát és menyét is. Nagyon megbánta, hogy Sophieval haragot tartott. A Zelma halála után, magához vette árváját, Edithet, hogy ne angolosodjék el egészen. Edith a Johanna szemszédjához ment férjhez, Brand Christianhoz, a Siebenmeilenhof tulajdonosához. Ezzel a házassággal megint német alattvaló lett.

A Sophie egyetlen leánya: Magda, Weidenstrom Márkushoz, a Weidenstrom molnárcsalád harmadik fiához ment férjhez. Gúnyneven evangelista-molnároknak hívták a családot, mert emberemlékezet óta mindig Lukács, Mátyás, Márkus, János névre keresztelték a fiúkat. A nagy holland malom Gravenstein mellett feküdt és magaslatáról az egész vidéket uralta.

Márkus nem nagyon jó körülmények között vette át az eladósodott malmot, mégis a fiatal pár szépen megélhetett volna belőle, de közbejött a hetvenes háború és a molnárnak be kellett vonulnia. Ettől az időtől kezdve egyik szerencsétlenség a másikat érte. Magdának két gyermeke halt meg négy hét alatt vörhenyben. Azután súlyos műtétnek kellett magát Kielben alávetnie és ezalatt otthon minden felfordult. Segédek csak nehezen kaptak és azok is mind megbízhatatlankok, munkakerülők voltak.

Mire Márkus hazakerült, lefoglalva találta a malmot és

végrehajtói pecsétet látott minden ingóságán. Néhány hónap múlva üres kezekkel hagyta el a házaspár egykori boldogságának tanyáját. Márkus elment munkavezetőnek egy idegen malomba, Magda visszatért időközben özvegygé lett édesapjához.

Attól az időtől kezdve Magda nagyon megváltozott. A gravensteini molnárházat megtöltő csengő, kedves nevetése, mintha befagyott volna. Piros ajka csak ritkán húzódott gúnyos vagy keserű mosolyra. Arca lefogyott, szintelen lett, szeméből kemény, hideg fény sugárzott, mint mikor csillogó, kékes jégfelületre süt a nap. Testileg-lelkileg anyjához hasonlított. Nehezen viselte el, hogy férje idegen alkalmazásban kinlódik. Azután édesapja meghalt. Magda őszintén ragaszkodott hozzá, de világért se gyászolta úgy, mint édesanyját, öt év előtt. Azóta az élet sokat veszített szemében értékéből és a halált viszont már nem tudta olyan borzalmasnak.

A rektortól öröklött néhány ezer márka alapozta meg az új önállóságot. A sajátságos véletlen úgy hozta magával, hogy abban az időben semmi más nem került eladásra, csak egy kis vizimalom éppen Siebenmeilenhof és Annenkog között beékelve. Ha más ingatlanok között lett volna választása, pillanatig se habozott volna, így azonban sokkal jobban vágyódott már némi tulajdon után, semhogy lemondott volna. Minden nap, amelyet férje idegen kenyéren töltött, valósággal ránehezedett büszke önérzetére, meg aztán azzal is ámtárgatta magát, hogy a felfuvalkodott annenkogiak és siebenmeilenhofbeliek úgysem sejtik, hogy ki az a Weidenstrom Magda és hogy a világon van-e vagy sem?

A vizimalmot elég jó megélhetésnek mondták. Régi szokás szerint mosóda és tisztító is tartozott a malomhoz. Mindenesetre jó mellékjövedelmet hozott, de sok munkát is adott. Weidenstromék beköltözése után egy évvel megint kelepelt a gólya a malomfedél felett és új családfenntartót fektetett a bölcsőbe: Lukácsot. Két év múlva Mátyás következett, aki azonban négy éves korában szerencsétlenül járt: leesett fáramászás közben, eltörte hátgerincét és örök életére nyomorék maradt. Négy évi szünet után született Markuze, néhány év múlva még egy leány: Johanna és legutóljára a kis Sophie.

A kis malom a gazdáját még csak eltartotta volna valahogyan, de ilyen nagy családra nem számított. Éltek, éltek valahogy, de csak kínosan, nehéz küzdelemmel. Örökösen a lejtő szélén jártak. Magda nagyon megöregedett a gondok súlya alatt, de még egyenesen tartotta magát és az ősz hajszálak még belevesztek vastag, szőke hajfonataiba. Weiden-

strom Márkus pedig, mint a sovány földben gyökerező tölgy, állott szilárdan. Keveset beszélt. Nyugodt, tartózkodó egyéniségét láthatatlan békesség lengte körül, szeméből szívet melegítő jóság sugárzott.

Weidenstromék évekig szoros szomszédságban éltek Brandékkal és Oesauékkal, de látszólag nem vettek tudomást egymásról. Csak évek múlva, mikor a három gyermek összebarátkozott, tudta meg Magda, hogy innen is, túl is tisztában vannak a rokonsággal.

Egyszer az annenkogi kocsi megállott a malom előtt és Oesau Johanna szállott ki belőle.

Az öreg asszony benn a házban a Magda vállára tette fehér kezét.

— Lássalak, Weidenstrom Magda! Szakasztott édesanyád! A haja, a szemel! És a nyakas, kemény fejét is örökölted, úgy látom. Tizenkét esztendeje várom, hogy talán csak meglátod egyszer öreg nagynénédet. De a hegy nem jött Mohamedhez . . . és Mohamed jött el a hegyhez.

Magda hellyel kínálta meg nénjét. Az öregasszony kissé fölényes nyugalma és iróniája elkeserítették.

— Kis emberek vagyunk mi, asszonyom! — felelte ki-mérten. — Azért a Weidenstromok is büszke emberek és nem fogadnak el olyan vendégszeretetet, amelyet nem viszonzhatnak.

Madame Oesau összehúzta szemöldökét és vállat vont:

— Ahogy gondolod, leányom!

Azután csak hivatalosan beszéltek. Egy vég vásznat hozott el fehéríteni. Annenkogban is van ugyan gyepefehéritő, de nem érdemes ezzel az egyetlen darabbal sok időt tölteni. Meg aztán el is lophatják a gyepről, már előfordult!

— Nálunk ilyesmi nem történik! Azért vagyunk itt, hogy vigyázzunk! — felelte Magda.

Madame Oesau elbúcsúzott. Magda néhány napig rosszkedvű volt. Igazságérzete úgy súgta, hogy az első találkozásnál baklövést követett el.

*

Mikor Lukács átlépte az apai ház küszöbét, kisült, hogy nagyot nőtt a katonaévek alatt. Régebben akadálytalanul beléphetett az ajtón kalappal fején, most azonban vagy le kellett hajolnia, vagy le kellett vennie a kalapot. Mindenki nevelt és mulatott a házban az eseten. Hazatérése különben is ünnepnapot jelentett a hochsieli malomban. Szülei ragyogtak, hollandi babákhoz hasonlító három, szőkehajfonatos,

bájosarcú kis huga pedig úgy ugrált körülötte, mint a kis kutyák a nagy neufundlandi körül.

A vasárnapos hangulat lassankint beleszürkült a hét-köznapok gondjába. Az apa nem sok jót közölhetett az üzlet menetéről. Máskülönbem sem jövedelmezett sokat a kis malom, mert a lakosság inkább állattenyésztéssel foglalkozott; most azonban, mióta a trubergi gőzmalom gyorsabban és olcsóbban dolgozott, éppen rossz idők jártak errefelé. Lukács körüljárta apjával a házat és mindenütt a régi küzdés, nélkülözés nyomaival találkozott. A hazatérés örömét nyomasztó érzés váltotta fel. Úgyet se vetett a mosóházban dolgozó asszonyokra. Sohasem szerette ezt a mellékfoglalkozást. Szeme végigsiklott a szappangőzös helyiségen, az egyik teknőnél idegen mosónő állott, a másik kettőnél hugai: Markuze és Johanna. Kis huga szappanhabot dobott feléje, de Lukács nem értette el a tréfát, némán sarkonfordult és tovább ment. Nagyon keserítette a szívét, hogy a létküzdés malomkerekei már kis hugait is elragadják . . . Szegény Hanna, még nem is konfirmált . . . olyan fiatal . . . Az alacsony szoba fülledt levegője és az ablakot zsufoolásig megtöltő virágcserepek illata mellére nehezedett.

Ha Lukács légvárakat épített a jövőre, elsősorban mindig családjára gondolt. El akarta érni, hogy szülei nyugalmas életet töltsenek, öccsének, aki úgy szeret vetni és ültetni, kertészetet akart berendezni, ha ugyan nem akarja inkább a tehermentesített malmot megtartani — és kis hugait jó hozománnyal, tekintélyes emberekhez adja majd férjhez . . . Saját reményei és vágyai csak másodsorban jöttek számításba, de nem érte be szerény igényekkel. Nem született képzelődőnek, de bizott fiatal erejében, munkaképességében és határtalan lehetőségeket tartott elérhetőeknek.

Hazaérésének harmadik éjszakáján átvette az örökösét a malomban. Az őrlőkamra ablaka a fehérítőre nyílott. Holdsugarak ragyogtak a városi asszonyok kiterítgetett vásznain.

Lukács könyvet tartott kezében, de gondolatai másfelé kalandoztak, a Siebenmeilenhofon, Brand Evelyennél. Vére forrón lüktetett nyakában és halántékán, éppen, mint együtt-létük éjszakáján. Evelyn bizonyára várja. Nem is csoda? Ha, mint kérő jelentkezik, olyasmit visz magával Siebenmeilenhofba, aminek nagyobb hasznát veszik, mint százezer márká készpénznek. Két erős kar, éles, éber, gazdaszem, munkaképesség és munkaszeretet, romlatlan, öntudatos akarat . . . akkor aztán ülhet Brand Christian gondtalanul Berlinben a képviselőház ülésein, vagy sétálhat könyvvel kezében, befelé néző szemmel udvarán, levették róla a kormány gondját és

más vigyáz arra, hogy minden rendben menjen. Akkor majd nem fordul elő, hogy a munkások a boglyák mögött lustálkodnak aratáskor, mert senki se veszi számba munkateljesítményüket . . . meg, hogy a megbízottai minden állatvásáron negyven százalékot zsebreraknak a tiszta nyereségből, mert Brand Christian nem ismeri saját állatainak értékét . . .

Kétségkívül szereti Evelynt . . . Csókjainak emléke felkorbácsolja vérét . . . de gondolatai Siebenmeilenhof területén kalandoztak.

Egy óra felé édesanyja kávé hozott neki. Lukács csodálkozva nézett reá. Ugy meglepte a szokatlan gondoskodás, hogy még megköszönni is elfelejtette. Magda leült fiával szemben és összefonta karját mellén. Egész fiatalnak látszott leengedett hajfonatával és rózsaszín karton otthonkájában.

— Mesélj valamit Berlinről! — kérte fiát.

— Annyi elmesélni való akad, hogy az ember igazán nem is tudja, hogy hol kezdje. Az utolsó estét Oesau Hansival és Brand Evelyannel töltöttem. Értem jöttek a kaszárnyába.

— Nagy kegy!

Lukács elkerülte anyja gúnyos tekintetét. Kissé ingerülten pattant fel.

— Miért lenne kegy? Nincs semmi értelme ennek az elkésett ellenségeskedésnek. Mert a nagyanyák marakodtak valaha, régen? Nincs is bebizonyítva, hogy a mi nagyanyánknak igaza volt-e?

Magda úgy tett, mintha nem hallotta volna fia szavait.

— Mult vasárnap itt jártak Hayék. Teréz elhozta legújabb fényképét. Azt hitték, hogy már megérkeztél.

Ruhája zsebéből egy selyempapírba göngyölt képet vett elő, odanyújtotta Lukácsnak, aki elmerülve nézegette.

Csinos, rokonszenves kis arc. Nem éppen szépség, Evelyannel nem is lehet egy napon említeni, de a finom, leányos arckifejezés mégis kellemesen hatott.

Magda fűrkészve és leplezetlen büszkeséggel nézett nagy, erős fiára.

— Elég, ha bekopogtatsz, Lukács, már várnak reád! Legalább is Teréz, habár már több ízben is férjhez mehetett volna. Azt hiszem, hogy az öreg Hay is már szeretné átadni valakinek az üzlet gondját. Nagy szerencse lenne reád nézve, Lukács.

— És ti? Nem mehetek el innen!

Magda mosolygott és szigorú arcvonásai megenyhültek, szinte megszépült.

— Ostoba fiú, csak nem képzeled, hogy boldogságodnak

útját álljuk? Miattunk ugyan akármelyik pillanatban megnő-nősülhetsz . . . és nagyon örülnénk, ha lenne a dologból valami. Teréz kedves, finom leány és jól vetették ágát. Ugyis rebesgetik már! Nemrégiben már szerencsét is kívántak a házasságotokhoz, úgylátszik, hogy van a levegőben valami.

— Mesebeszéd! Az emberek össze-vissza beszélnek, ha hosszú a nap.

— Jó éjt, Lukács!

— Jó éjt!

Lukács sietve kiitta a kávé-t és kiment a szabadba. A hűvös levegő lehűtötte arcát. A forró, szép, szerelmes óra óta sohasem gondolt Terézre. Tulajdonképpen titkos mátkaságról nem esett szó, de, ha jól meggondolja a dolgot, mégis épp olyan joggal gondolhat Teréz is házasságra, mint Evelyn . . . Kissé kellemetlen helyzet, annál is inkább, mert a lakatos szép kis leánya azelőtt igazán nagy helyet foglalt e szívében és gondolataiban.

Szülei nagyon jó barátságban éltek Hayékkal és büszkék voltak a barátságra. Rendesen minden nyáron kétszer látogattak el Hayék legfiatalabb leányukkal a malomba és épp olyan pontosan viszonzták Weidenstromék a látogatásokat.

Lukács nagy léptekkel járta körül a fehéritőt. Lelkiismerete megmozdult és egészen ellágyult arra a gondolatra, hogy szegény Teréz bánkódni fog miatta. Jobbik énje tulajdonképpen inkább Teréz felé hajlott, mint Evelyn felé. De az Evelyn csókjainak emléke megint lerontotta lelkének megbánását. Világosan érezte, Teréz ilyen érzéseket sohasem keltethet benne, a boldog borzongást, forró vágyakozást, ha csak rágondol is, mintha tűz lángok remegnének végig testén . . . És a Teréz apja elég jól menő vasöntődének és lakatosműhelynek volt a gazdája, de az Evelyn apjái Siebenmeilenhof.

*

Brand Christian és Evelyn, meg a háziúr nővére: Brand Doris között ingerült jelenet játszódott le a reggelinél. Doris kisasszony úgy vélte, hogy húga, ha már hazajött, foglalkozzék végre háztartással. Evelyn azonban tiltakozott. Semmi kedve sincs hozzá, hogy házimunkával durvítsa és csúfítsa kezét és a konyhaszagtól rögtön rosszul lesz. Brand Christian elvben igazat adott nővérének, de azért mégis leányának fogta pártját.

Doris lerakta ugyan a fegyvert, de a levegő puszkaporos maradt. A nők csípős megjegyzéseket és gonoszkodó célzá-

sokat tettek egymásnak, mintha varrótűkkel párbajoznának. Brand Christian elhúzta száját. Érzékeny idegei nem bírták a családi jeleneteket és mikor később íróasztalánál ült, hogy egy szociáltudományi folyóiratba cikket írjon, még akkor is visszhangzott benne a nők civakodása. Inkább nyomasztó érzéssel, mint ingerülten dőlt hátra székén és cigarettára gyújtott.

Hétköznapokon is kifogástalanul öltözködött: fekete ruha, hófehér fehérenemű, lakk félcipő és lila selyemharisnya. Nőies, fehér kezével végigsimított aranyszőke szakállán. Kissé sötétebb árnyalatú haja már őszbe vegyült, de finom arcvonásaival, élénk tekintetű kék szemével sokkal fiatalabbnak látszott ötven évesnél. Füstkarikákat fujt és munkájára gondolt. A fajhygienáról szándékozott nagyobb munkát írni. A frizek a fajhygiéna történetében külön fejezetet igényelnek, a látszólag erőteljes faj nem bírja el az idegen vérral való keveredést. Anyja régi lotharingiai patricius családból származott, Evelynben a nagyanyai gall vércsepphez anyjának angolszász vére keveredett és megbénította az őseredeti friz vért. Mindenütt ismétlődött ez a jelenség, ahol idegen faj asszimilálódott a frizekkel. A fiatal Oesaunál is például. Apja fiatal orosz nőt hozott feleségül külföldi útjából, tőle örökölte Johannes valamennyi jó és rossz tulajdonságot: anyai örökség a közöny, ernyedtség, munkakerülés élvezni vágyás.

Brand Christian jól tudta, hogy apjától csak a ragaszkodást örökölte szülőföldjéhez. Talán megerősödött és jobban fejlődött volna testileg, lelkileg, ha olyan erősakarátú ember áll mellette. Edith azonban maga is vezetésre szorult, nem-hogy támogatta volna. Utolsó napjaiban megígértette vele, hogy nem fog megházasodni soha. A pillanat megrázó hatása alatt eszébe se jutott volna tiltakozni és az öreg Oesau Johanna jelenlétében fogadalmat tett.

Brand Christian fátyolos szemmel tekintett a környék végtelen zöldjébe. A haldoklónak tett utolsó ígéret azóta malomkő súlyával nehezedett reá. Leányát vakon szerette, de belátta, hogy nővérenek vénleányos nevelési módszere, hogy egy nap szigorral és pörlekedéssel igyekszik helyrehozni, amit azelőtt gyöngé engedelkenységével rontott, egyáltalán nem alkalmas komplikált lelkű leánya fejlesztésére. Csak erős, gyöngéd és megértő anyai kéz vezetése hámozhatta volna ki egyéniségének értékét. Akkor Brand se gondolt volna arra, hogy képviselőnek választassa magát és a Maurer-utcában lakó kis barátnője is mást szipolyozhatott volna ki.

Valahányszor keskeny, illatos levelek érkeztek Berlin W-ből, Brand mindig szomorúan töprengett azon, ami lehe-

tett volna, ha . . . igen . . . ha . . . Egy óra is beletelt, míg végre rászánta magát, hogy az ezüst-monogrammos, sűrke borítékot felbontsa. Ma is. Már a reggeli póstával érkezett, de kibontatlanul hevert mellette és szomorú gondolatokra, életuntságra, halálvágyra hangolta. Hiszen a tartalmát már úgysis tudta. Kivánságok, egyik a másik után, pénzkövetelések, mézédes szavak, vattába burkolt szemrehányások és keserű fenyegetőzések. Sóhajtvá húzta végig a borítékon papírvágóját. Fehér lap hullott ki belőle. Felvette és megvetően mosolygott. Persze, megint számla! A szörmekereskedőtől egy ezerötszáz márkás bundáért.

Brand gyufát gyújtott, azután a vastag levélpapírt borítékkal együtt elégette. A maradványokat összenyomkodta a hamutartóban. Már nyolc év óta szívja vérét a vámpír. Madame Madelaine éhes, hegyes, ragadozó fogát nem lehet kielégíteni. Kézpénzét már régen felemészttette, most már szakadatlanul a birtokot marja, rágja . . . és örli, ha tovább is így tart, elfogyasztja az egész Siebenmeilenhofot tulajdonosával együtt. Százszor is le akarta rázni magáról a fekete-hajú, kapzsi, kis bestiát, de a keze nem volt elég erős hozzá. Gyűlölte, megvetette, mégsem tudott szabadulni tőle. Még a levelei is hiányoztak volna, ha történetesen elmaradnának. Szüksége volt az izgalmakra, felkorbácsolták az idegeit, mint egy morfium-injekció és nélküle egészen összeesett volna.

— Lehet! — kiáltott gondolataiból felriadva a kopogásra. Doris dugta be fejét az ajtón:

— A fiatal Weidenstrom Hochsielből óhajt veled beszélni.

— Kéretem!

Brand felállott és barátságosan nyújtott kezét a belépőnek:

— Jó napot, kedves Weidenstrom! Már visszajött a katonaságtól? Ugyan megvállasodott!

Lukács kissé zavartan viszonzta a szíves köszöntést. Hirtelen megint félszegnek, bizonytalannak érezte magát. Ahogy szemtől-szemben állott Christiánnal, vakmerőnek találta szándékát. Brand hellyel kínálta. Finom, hegyes ujjai cigarettatárcája után nyultak és megkínálta látogatóját.

— Nem? Nem cigarettázik? Ilyen mértékletes? Képzem, a szülei hogy örülnek, hogy egyelőre megint hazakerült. Itt is marad?

Lukács köhécselt.

— Személyes ügyben jöttem! Meg akarom kérni az Evelyn kezét.

Brandnak egy arcvonása se rándult.

— Ugy? De, kedves Weidenstrom, ebben az ügyben a leányom maga határoz.

— Ami azt illeti, úgy hiszem, hogy Evelynnel tisztában vagyunk.

Brand meglepetve nézett reá. Akadálynak találta a fiatal Weidenstrom vagyontalanságát. Még nagyobb hibának minősítette, hogy nem elég művelt. Akaratlanul is végignézett durva, izmos kezén. Vajjon ilyen munkáskezek megtudnak-e tartani olyan színes, himporos pillangót, mint Evelyn? A csinos, de kissé darabos arcvonások még nem árultak el semmi különösebb kifejezést. A száj körül rajzolódó durva, erélyes vonás adott némi okot aggodalomra, de a sötétbarna szem őszinte, nyílt tekintete enyhítette a hatást. Brand mindig szerette a szorgalmas, fürge fiút. Határozottan fejlődésképes és ha Evelyn biztatta, amiben a fiú határozott fellépését tekintve, nem kételkedhetik, akkor úgylátszik, Evelynnek sincs kifogása faragatlansága ellen.

— Evelyn sohasem beszélt a dologról, — mondta, — kérdezze meg tőle magától a választ, azután jöjjenek hozzám. Részemről semmi kifogásom sincs az ellen, hogy vömmé fogadjam. Leányom a szobájában van.

Lukács elpirult örömeiben, mert ellenvetésekre és akadályokra készült. Felugrott és boldogan szorongatta a Brand kezét.

— Köszönöm! Nem fogja megbánni, Brand úr! Boldoggá teszem Evelynnt.

Brand mosolyogva nézett a fiatalember után. Be kell vallani, hogy ez a fiú rendet tudna teremteni Siebenmeilenhofban. Esetleg Evelyn igazán szerencsét csinál. Brand lassankint egészen beleélte magát a helyzetbe. Szempillája se rebbent, miközben kitöltötte Madelainének a kivánt csekket, horitékba tette és arrébb tőlt a levelet.

Az óramutató lassan vándorolt tovább. Milyen soká késnek! Brand idegessége nőttön nőtt! Vajjon mióta tart a szerelem? Már gyermekkorukban kezdődött? Vagy Berlinben találták meg egymást? Végre belépett Evelyn. Kissé sápadtabb volt, mint rendesen. Karonfogta apját, beletuszkolta egy karosszékbe, átölelve nyakát, ölébe ült és megcsókolta.

— Nos, Evy, mi történt? Hol a fiatal Weidenstrom?

A leány hevesen rázta fejét és sírva fakadt.

— Apa, én igazán nagyon szeretem Lukácsot, rajtad kívül nem is szereték úgy senkit . . . De valld be, hogy ostobaság volna összeházasodni vele! Szerencsétlenek volnánk mindaketten és mindenki az egész vonalon! Megmagyaráz-

tam neki. Nagyon megsértődött. Nem értett meg, bizonyára másra magyarázta szavaimat. Igazán nem tehetek róla. Ugy sajnálom, apa! Ahogy a kalapját vette és minden további szó nélkül elment . . . borzasztó volt. Szívesen visszahívtam volna, de úgylát hiába!

Szeméből könnyek patakzottak.

— Pedig olyan bizonyosra vette a dolgot. Biztattad, Evy?

— Ugyilátszik, biztatásnak vette!

Evelyn nem titkolózott apja előtt. Mióta nagy leány lett, a régi meghitt viszony közöttük még igazi jó pajtással gazdagodott. Evelyn elmesélte az utolsó berlini esetet és Brand Christian megértette leányát. Megértette, hogy a fiatal forróvérű leányt ott, s a dekadens művészsereg lakkos, kiélt arcú ifjait összehasonlítva gyerekkori barátja romlatlan őseréjével, mámor szállta meg, a sors pedig védelmébe vette, hogy léha, lelkiismeretlen másvalaki helyett éppen ezt a fiatalembert vezette útjába.

Szívesen fogadtam volna pedig vőmnek, de te jobban tudod, hogy mit akarsz! Nemsokára husz leszel, Evy, lassankint csak meg kell szoknom a gondolatot, hogy odaadjalak.

— Ma úgylátszik, hullanak a házassági ajánlatok! — Evelyn már megint nevetett és levelet lobogtatott apja szeme előtt.

Brand elvette tőle a papirlapot és elolvasta:

„Igen tisztelt kisasszony!

Azt hiszem, nem tévedek abban a hitben, hogy levelem tartalma váratlan meglepetést szerez. Kétségkívül régen tudja, hogy mennyire tisztelem és már nagyon régóta, őszintén szólva ismeretségünk első napjától kezdve leghőbb vágyam, hogy kiérdemeljem. Szándékosan vártam, hogy tanulmányai befejezése után, csendes otthonában, minden befolyástól menten eldöntheti a leányok sorsában legnehezebb kérdést. Akar a feleségem lenni, Evelyn?

Nem teszek szerelmi vallomásokot. Szellemileg sokkal magasabb állónak tartom, semhogy süldőleányok szentimentális mértékével mérje döntésének feltételeit. Okosabbnak is tartom, semhogy ne értékelné az érett ember őszinte vonzódását magasabbra, fiatalos szenvedélytultengésnél. Az ilyesmi a világban úgylát csak könnyelmű frázis. Házamnak úrnőre van szüksége és vágyódva várom a pillanatot, hogy mint feleségemet vezethessem be.

Kérem, adja át üdvözetemet kedves apjának és válaszáat türelmetlenül várom. Őszinte tisztelője

Dr. Zuheide titkos tanácsos.

Evelyn homlokához nyult.

— Doktor . . . és titkos tanácsos . . . mintha nem ismerne mindenki! Mit szólni hozzá, apa?

Brand mosolygott.

Akár kosárfonógépet állíthatunk be!

— Ami azt illeti, még meggondolom a dolgot. Nem is olyan rossz gondolat!

— Igen öreg hozzád, fiam! Igen öreg!

Evelyn körmeit nézegette.

— Tudja Isten, az öreg urak jobban tetszenek nekem, mint a fiatalok. Főképp, ha házasságról van szó! Ha rászánom magam a férjhezmenésre, meglett emberhez akarok menni. Weidenstrom Lukács még nem kész ember!

— Abban igazad van!

— Alapjában véve szeretem Zuheidét. Olyan előkelő! Nem mondom, hogy nagy súlyt fektetek formásokra, de jó modor mégis csak nagyon fontos! Zuheide társaságában mindig úgy érzi magát az ember, mintha valami nagyon előkelő szalonban lenne, izléses műtárgyak és ritkaságokkal telt witrinek között. Sohasem unalmas. Azt mondják, hogy nagyon gazdag.

Evelyn mégegyszer megcsókolta apját és lecsuszott öléből.

— Szóval megfontoljuk!

Brand szótlánul csóválta fejét. Sokszor egyáltalán nem értette leánya lelkivilágát. Meglepődött hüvös számitni tudásán. Sehogysem illet melegszívű, ösztönös egyéniségéhez. Jól ismerte Zuheide tanácsost. Sokoldalú, tehetséges és társaságban hódító ember. Nevét egy berlini társaságban játszóregény és humoros útleírások népszerűvé tették. Néhány dalkompozíciója is, dallamos, fülbemászó melódiák, széles körben elterjedtek.

Külsőleg semmi ellenvetést sem lehetett volna tenni ellene. Mégis valami belső tiltakozás fogta el Brand lelkét. Nem akarta Zuheidet vejenek. Okát adni nem tudta volna, de érezte!

*

Evelyn néhány nap múlva válaszolt kérőjének. Azt írta, hogy ilyen életbevágó kérdésben nem dönthet hirtelen és karácsonyig gondolkozási időt kért. Zuheide kívánságát természetesen találta és legkésőbb karácsonyig kész volt várni. Evelyn ezzel egyelőre elintézte az ügyet.

Szürke, esős napon, az annenkogi hintó robogott be az udvarba. Evelyn az ablakon keresztül látta a Johannes

hosszú alakját, amint nagyanyját lesegíti a kocsiból. Vidáman szaladt le a lépcsőn, hogy Johanna nénit üdvözölje.

Az öreg asszony, Evelyn és Doris segítségével kibontakozott köpenyéből és meleg kendőiből, megigazította a tükör előtt magasra fésült, bársonyszalagos haját. A hetvenöt éves asszony rózsás arcáról egészség sugárzott és szemében fiatalos fény ragyogott. Megölelte dédunokahugát.

— Kelet és nyugat, úgy-e Évy?

Azután Dorishoz fordult.

— Befűtethetsz egy kicsit, nedves hideg csontig átjárja az embert. Előbb Kristóffal akarok beszélni.

Johannes bement az Evelyn szobájába. Nagyot sóhajtva vetette magát a kanapé sarkába.

— Otthon, drágalátos otthon! — sziszegte foga között.

Evelyn bólintott. A pamlag másik sarkába ült és kivett egy cigarettát a fiatal ember feléje nyújtott aranytárcájából.

— Nem bírom ki itthon, Evy!

— Én se, De mit tegyünk? Kell . . .

— Meghivhatnád Dagmart, Evy! Mégis más volna!

Evelyn szippantott néhányat.

— Ha szivességet teszek neked vele, szívesen! De vajjon eljön? Sok a dolga és mit nyújthatunk itt neki?

— Nem fog unatkozni! Szóval megteszed? Jó gyerek vagy Evy! Majd megint rakok követ a lábad alá.

— El is várom, fiam, mert nehéz feladat két szerelmes ember mellett bájosan játszani az elefántot.

Alapjában véve nem vette komolyan soha hosszú unokafivérét. Már gyerekkorában némi fölényvel bánt vele és egészen természetesnek találta, hogy a fiú teljesen alárendeli magát akaratának.

Oesau Johanna elbeszélte Brandnak szíve aggodalmait. Hanni, mint gazda egyáltalán nem válik be. Nem is az a legnagyobb baj, hogy lusta, hiszen az még idővel megjavulhatna, de hivatása egyáltalán nem érdekli. Teljesen elveszett idő a gazdasági iskolán töltött három év és a Simmer grófi birtokon, meg londoni nagybátyja birtokán töltött két gyakornoskodó év. A Simmer grófi birtokon érdeklődött a fajlőtenyésztés iránt, Angliában sportolt és társaságba járt egy évig. Nincs más mentség számára, csak egy jó házasság, de mielőbb.

Brand teljesen egyetértett vele és elmondta, hogy Evelynnek is jelentkeztek kérői. Johanna érdeklődve ütötte fel fejét.

— Tetszik nekem Weidenstrom Lukács, általában az összes Weidenstrom-gyerekek. De Lukács mégis csak molnár-

segéd és Evy finom, urileány. Nem találhatnak együtt. Az öreg, berlini legénnyel épp oy kevéssé szabad összeboronálni. Öreg igásló és telivér fiatal paripa, rossz fogat. Persze jól volna elhelyezve.

A beszélgetés szünetelt egy pillanatig. A nehéz, nyomasztó hallgatás áthidalta a kellemetlen érzést, amely az öreg asszonyt esőben, sárban Siebenmeilenhofba hozta. Személyesen akart Branddal az ötvenezer márkás, felmondott kölcsönről beszélni, amelyről levélben értesült.

Természetesen nem hagyja cserben Christiant, ha vízbe merült, de kétségei támadtak utóbbi időben, hogy újabb fedezetekkel csakugyan segít-e rajta? Nem ismerte pontosan Brand vagyoni viszonyait, de tudta, hogy évről-évre mélyebben süllyed az adósságok tengerébe. Lány, olykor kissé kenes hangján magyarázta a földbirtokosnak véleményét.

— Nem születél parasztnak, édes Christian. Városi ember vagy. Már tíz—tizenöt év előtt el kellett volna adnod a birtokot. Ha elfogadnád tanácsomat, igyekezz a birtokot kéz alatt jól eladni. Annyi mindenesetre marad még, hogy Evyvel nyugodtan megélhess Trubergben. Doris részes az itzhofi alapítványban és inkább ma költözne be, mint holnap. Egy cseléddel megéltek. Persze Evelynnek is dologhoz kell látni . . .

Az öreg asszony hirtelen elhallgatott. Brand összeesve ült székében és kezével eltakarta arcát.

— Szegény kis Evym! — sóhaja szinte zokogásszerűen tört fel.

— Azt hiszem, Christian — mondta az öreg asszony, — kötelességed lenne Evyt felvilágosítani vagyoni viszonyaid felől. Hadd tudja idejekorán, hogy igényei meddig terjedhetnek. A városban talán könnyebben férjhez mehet valami jóra való emberhez. Kár, hogy Hanni és Evy olyan közeli rokonok, hogy nem házasodhatnak össze. Nem szeretem az ilyen rokonházasságokat. Evy különben sem alkalmas olyan nagy üzem asszonyának, mint a miénk.

*

A vastag függöny mögött, amely a háziúr szobáját az ugynevezett könyvtárszobától elválasztotta, állott Evelyn és figyelt nagynénje kissé éneklő hangjára. Egy berlini ujságot akart kivinni, hogy a Stern-féle konzervatórium növendékhangversenyéről szóló tudósításban a Holmgaard Dagmarról szóló kritikát elolvassa. Nevét hallotta emlegetni. Figyelmessé lett és végighallgatta a beszélgetést, amíg kölcsönökről, válókról, meghosszabbításokról nem esett szó.

Hanni az ablaknál állva, nagyot ásított.

— Be kinőttem! Képzeld, Evy, nagymama ki akar házasítani.

— Tudom! Talán velem?

— Nem, nem veled! Valam tyúkeszű és sajt készítéshez értő kövér parasztleánnyal.

Evelyn kissé erőltetetten nevetett. Gondolatai máshol kalandoztak. Kellemetlen érzés járta át. Borzongott és örült a kályhában lobogó tűznek. Nemsokára Johanna néni is belépett a háziúrral. Madame a szokottnál szótlanabban ült. Még mindig az előbbi beszélgetés foglalkoztatta. Christian néhány számot mondott és azoktól megrémült. Épp úgy aggódott Siebenmeilenhof lakói sorsáért, mint a Hanniéért. Mióta angol unokahugát férjhez adta Brandhoz, némi felelősségérzettől nem tudott szabadulni, a finomérzésű, okos, de sajnos semmi praktikus érzékkel nem bíró emberrel szemben. Evelyn is szórakozott volt. Régen tudta, hogy nem folyik a pénz a házhoz, de sohasem gondolt arra, hogy apja komoly gondokkal küzd. Mikor az annenkogiak ebéd után elmentek, odaült apjához és bevallotta, hogy délután hallgatódzott.

— Igazán olyan rosszul állunk, apa, hogy el *kell* adni?

— Olyan rosszul? Reám nehezedik a birtok, Evy! Sokszor nem tudom, hogy mit kezdjek!

— Szegény apa! Igazán jobban illenél nagyvárosba. De úgy-e máshol is élhetnénk, mint Trubergben?

— Nem tudom, szívem! Még nem tartunk ott!

Evelyn megremegett. Kérdés tolult ajakára. Hogy lehetséges, hogy a nagy birtok alig jövedelmez a megélhetéshez eleget? Sohasem éltek fényűzően. Egész sereg hasonló kérdés várt feleletre, de ajkára forrasztotta apja beesett szemének könnyörgő tekintete: „Ne kérdezz! Hagyj!” Evelyn megcsókolta apját. Sejtette, hogy mi megy végben lelkében. Nem érzi magát helyén. Talán balul sikerült vállalkozások is közre játszódtak — mit lehet tudni — apja olyan hiszékeny, mint a jószívű gyermek. Nem feszegette tovább a dolgot és egyébről beszélt.

*

A dolog azonban még sokáig foglalkoztatta. Különösen Truberg. A kis művészvárosnak határozottan voltak érdekességei: festői utcák, nagy forgalom, nagyszerű állatvásárok és iedális kövezet. Trubergben mindig sok esemény zajlott le. A legkisebb történés is szenzációsszámba ment. Egyik lakos a másiknak gyomrába és erszénye legelrejtettebb redőibe is látott. Evelyn meglátogatta olykor nagynénjeit, a két Verdan-

ken kisasszonyt, akik sűrűn érintkeztek a kis város előkelőségeivel. Egy-egy uzsónánál nagyokat mulatott Evelyn a hölgyek pokoli igyekezetén, hogy minden eseménynek gonosz színezetet adjanak. A korrekt, tökéletes polgárasszonyok nagyon szerettek piszokban turkálni, ha felebarátaikat besározhatták vele. Minden szellemi érdeklődés hiányában termettek a pletyka és rágalom mérges mikrobái. Hogy fellélegzett Evelyn, valahányszor a kicsinyes nyárspolgáriasság légköréből hazakerült a vidék magányos szabadságába. Hányszor gondolta: Még lefestve se szeretnék Trubergbe kerülni. Most költözzék oda? Vétesse fel magát az Engel néni angol klubjába, kávécsatákat küzdjön végig, egyesületi bálokon táncoljon és tudományszomját a kölcsönkönyvtár műveivel oltsa?

Nem. Gondolatban döntő pontot tett a „nem“ után. Inkább meghal! Vagy férjhez megy.

Az esős hetek eltelték. Dagmar elfogadta a meghívást és már egy hét múlva megérkezett. Ettől kezdve Oesau Hanni mindennapos lett Siebenmeilenhofban. A kis dán leány életet, napsugarat, jókedvet hozott magával. Nevetett, énekelt, táncolt, csevegett, belopózott a Brand Christian szívébe, de még Johanna nagymamát is meghódította. Nemsokára Annenkogban is egész otthonos lett.

A nyugati partok késő őszi naplementéi gyönyörűek. Hanni minden este eljött a leányokért és félhomályban csatangoltak a töltésen. Evelyn rendszerint elmaradt Hanni és Dagmar mögött. Régen egyhanguaknak találta a sétákat, most, mióta tudta, hogy Siebenmeilenhof milyen régóta a Brand-családé, jobban élvezte. A földbirtokos-leány úrnői öntudata ébredt fel benne. A legnagyobb városi lakás szűk börtön, ehhez a széles távolsághoz képest. Milyen szép a vidék az esti köd ezüstös fátylában, a lemenő nap még ott izzik a láthatár fölött és rálehelí égő színeit a lila és rózsavörös fényben játszó tengerre. Milyen szép a tűzvarázs lassú elhunyása, amint a lángoló fal átlátszó rubinná változik és kénsárga, világoskék, lila és levegőzöld párák hullanak az utolsó lobbanásokra.

Evelyn csendesen állott egy pillanatig. A sötétvörös háttérből egy kis leány bukkant fel. Könnyű léptekkel ugrándozott a töltés mentén. Evelyn már husz lépésnyiről ráismert a Weidenstromék legkisebb gyermekére.

— Jó estét, Fia, — szólította meg.

— Jó estét, — felelte a gyermek és elfogulatlanul nyujtotta kezét. Nehéz kosarat cipelt a másokban.

— Hol jártál, Fia?

— Vásárolni voltam! Holnap este vendégek jönnek. Hay néni és Therese és még egypáran a városból.

— Ugy? — Evelyn mosolyogva simogatta meg a gyermek arcát. — Szóval holnap nagy lakoma lesz?

A kis Sophie bólintott:

— Igen, borjúhus lesz és töltött kalarábé és szilvatorta. Ha nem árulja el senkinek, megmondom, hogy Lukács eljegyezte Thereset. Még senkinek sem szabad tudni, ne mondja el!

— Nem, nem, kis Sophie, hallgatok, mint a sír!

A gyermek meghajolt:

— Adieu, Brand kisasszony!

— Adieu, kis Sophie!

Tehát Lukács vigasztalódott. Jobb is így! Legalább nem kell önmagának szemrehányásokat tennie.

— Kedves unokanővérem és pártfogóm — szólalt meg Hanni tréfás ünnepélyességgel — hajolj meg és törd üdvözlő szavakon a fejed . . . Jegyespár áll előtted és kéri áldásodat!

— Igazán?

— Igazán! A lehető legkomolyabban eljegyeztük egymást és esküvőre készülünk minden szokásos pompával és nagyszerűséggel: lelkész, anyakönyvvezető, nászbed és nászut.

— Szerencsét kívánok! Az üdvözlő szavakat majd a búcsüestéteken fogom elmondani. Egyelőre a meglepetés benitólóg hatott agyamra.

— Kíváncsi vagyok, hogy a nagymama mit szól majd az unokamenyéhez?

— Rögtön bevallunk neki mindent.

A keresztutnál Evelyn elvált a boldog fiatal pártól. Még mélyebb gondolatokba merült, mint azelőtt. Lukács Terézzel vigasztalódott a kapott kosár miatt. Dagmar hálójába kerítette Annenkog fiatal urát, habár bizonyára nem érezte valami halálos szerelmet iránta. Lehet, hogy mégis csak az a legnagyobb bölcsesség, ha az ember beéri az élet önkéntes adományaival. Ezen az estén komolyan fontolóra vette a Zuheide házassági ajánlatát. Felismerte szellemi fölényét és úgy hitte, hogy a harmónikus együttélésnek nincs más előfeltétele. Nem megvetendő a fényes társadalmi állás sem, amelyet a Zuheide felesége betölthet. Mikor így összegezte a házasság előnyeit, mintegy üvegbura alá tette, mint valami ritka növényt és örvendő figyelemmel kísérte fejlődését.

Madame Oesau sokkal okosabb volt, semhogy hiába ellenvetésekkel állott volna befejezett tények elé. Különben sem lehetett semmi más kifogása a Hanni menyasszonya ellen, mint hogy nem válik belőle tűzrőlpattant földbirtokosasszony, elvégre azonban még ez sem bizonyos. Dagmar szegény volt, de kifogástalan családból származott. Johanna tulajdonképpen más örökséget képzelt. Azt hitte, hogy majd visszavonulhat Trubergbe, vagy más kedélyes kis városba, de most megint tovább kellett kitartania helyén. Egyelőre könnyelműség lett volna Annenkogot a tapasztalatlan fiatal párra bízni.

Karácsonykor egy tucat eljegyzési hírt hozott a trubergi hetilep. Legelől Oesau Johannes, Holmgard Dagmarral, és Weidenstrom Lukács Hay Terézzel. Ugyanabban az időben finom eljegyzési kártyák röpültek a házakba, amelyekben Brand Christian tudatta Evelyn leánya eljegyzését doktor Zuheide Waldemar titkos tanácsossal. Johanna néni fejét csóválta az eljegyzéshez, de Evelyn nem bánta meg. A Zuheideval kötendő házasság ragyogó jövőt tárt eléje. Truberg nem kísértett tovább.

Zuheide Siebenmeilenhofban töltötte az ünnepeket. A csinos, előkelő megjelenésű férfiről senki se hitte volna, hogy már felül van a negyvenen. A két ünnepnap ragyogó karácsonyi varázslatban telt el. Csak a harmadik napon, mikor Evelyn vőlegénye kívánságára nyitott kocsin kísérte ki a vasuti állomáshoz, hogy a vidéket láthassa, vesztett némileg az ünnepi hangulat. A hideg, éles, téli világításban nagyon is feltűnően látszottak szerénytelen kis szarkalábak, bárázdák, duzzadt könnyzacskók a férfi hamuszínű arcán. Csak most tűnt fel Evelynnek az is, hogy nem találja a régebben megfigyelt ősz hajszálakat a Zuheide bajuszában és hajában. Természetellenesnek látta hirtelen fényes feketeségét és kellemetlen érzések ébredtek lelkében.

— Minden Siebenmeilenhofhoz tartozik? — kérdezte Zuheide és kört irt le kezével.

— Minden, ameddig a szem ellát. Igen is sok vidék, ugy-e? Azért tavasszal igazán nagyon szép itt. Smaragdzöld és aranyszín valóságos szimfóniája. A zöld valódi . . . a „Wucherblume“ aranyát szívesen elengednék.

Evelyn kissé erőltetetten nevetett a szójátékon, a tanácsos elkomolyodott.

Alig érték el a vasuti töltést, máris berobogott a vonat. Zuheide kezét csókolt jegyesének. Evelyn az állomásról egyenesen nagynénjeihez sietett. Liza néni leültette a pamlag sarkába, vánkost tölt lába alá, Engel néni aranyozott csé-

szébe forró kávét töltött és süteményes tálat tett huga elé. Liza, a legfiatalabb a testvérek között még mindig szívesen számította magát a fiatalok közé, pedig negyvenöt éves elmúlt, odaült Evelyn mellé és simogatta hideg kezét.

— Bemutathattad volna a vőlegényedet, Evy. Milyen?

— Nekem tetszik!

— Örülök! Pedig annyit rebesgetnek! Azt mondták, hogy már hetvenhárom éves. Igaz?

Evelyn nagyot nevetett:

— Ha hetvenhárom éves volna is, és tetszenék nekem, nos? De egyelőre csak negyvenhárom!

— Csak? Hiszen még fiatalabb, mint én! Milyen ostoba szóbeszéddel töltik tele a várost! Igazán mérgelődöm!

Liza néni sokat szidta a kisvárosi pletykálkodást, de szerencsétlennek érezte magát, ha egy nap nem hallott semmi érdekes ujságot.

— Mennyi eljegyzés volt karácsonykor! Azt is mesélik, hogy a Hanni menyasszonya, a dán leány, Berlinben, éjszakai mulatóhelyeken táncosnő volt. Ugy-e, az sem igaz!

— Szó sincs róla. Dagmar zenét tanult Berlinben.

— Na, ilyenek az emberek! Igazán az ember kijön a sodrából! Mit szólsz a fiatal Weidenstromhoz? Az aztán igazán nagy szerencsét csinál!

Evelyn letört egy darabocskát a kemény kalácsból és szájába tette.

— Hogyan?

— Hayék nagyon gazdagok. Ugy hallottuk, hogy az öreg Hay csak azért egyezett bele a házasságba, mert Teréznek valami színész udvarolgatott és nagyon megijedt. Weidenstromot később társul veszi. Igazán szerencsés fickó.

Liza a gallérját huzogatta és összenézett testvérével.

— Képzeld, Evelyn, azt rebesgetik, hogy Weidenstrom téged is megkért, de apád ajtót mutatott neki! Nem is csodálom . . . De Evy, vigyázz, gyermekem!

Evelyn hirtelen mozdulatára a kávéscsésze felborult és kiömlött a hófehér asztalkendőre.

— Alávalóság! — kiáltott Evelyn és az asztalra ütött.

— Szóval, ez sem igaz? Igazán mérges vagyok!

— Mérges is lehet az ember ebben a rettenetes fészekben. Akár igaz, akár nem, hallatlan sértő apámra nézve, hogy ilyen ostoba és durva viselkedéssel rágalmazzák.

— Hallod, a fiatal Weidenstrom részéről is elég vakmerőség lett volna. Azért kár úgy izgulnod, Evy!

Most Evelyn is észrevette a nővérek jelentőségteljes pillantását. Rögtön felállott és kijelentette, hogy nem marad

hat tovább. Égett a felháborodástól és méltatlankodástól. Ha Lukács meghallja az ostoba pletykát, még azt hihetné, hogy ő terjeszti. Hogy akadályozhatná meg? Vagy, ha már megtörtént a baj, hogy tisztázhatná magát? Talán Hay Teréz tud valamit. Dobogó szívvel, szapora léptekkel sietett a széles fasonon át a gyártelep felé. A vörös cserépfedelen messzire ragyogott a cégtábla: „Hay Amadeus, lakatos-, kovácsműhely és vasöntőde“. Tíz-tizenkét kicsi, csúcsíves ablakon át vöröses tűzfény derengett.

Evelyn néhány pillanatig megállott a nyitott ajtóban. Örült a kovácsműhelyből hallatszó kalapálásnak. Jó helyre kerül ide Lukács a kemény öklével, acélos izmaival. Mosoly jelent meg a leány ajkán és szemén; eszébe jutott az ifjú Sigfrid alakja.

*„Jung Sigfrid den Hammer wohl schwingen kunnt —
Er schlug den Amboss wohl in den Grund,
Er schlug, dass es rings im Walde erklang,
Und alles Eisen in Stücken sprang.“*

Keskeny kert választotta el a gyárépületet a lakóháztól. A csengő élesen szólt, amint Evelyn meghúzta.

A jól befűtött lakószobában egy fiatal leány felállott a varrógéptől és kissé csodálkozva, de barátságosan köszöntötte a vendéget. Teréz nem tudott tettetni és Evelyn rögtön látta, hogy mitsem tud jegyese látogatásáról Siebenmeilenhofban, különben nem fogadná ilyen elfogulatlanul.

Teréz hellyel kínálta hajdani játszótársát. Együtt végezték a felsőbb leányiskolát és Teréz gyakran kiment Lukáccsal együtt Brandékhoz gyermekkorában. Régi élményeik és küszöbönálló esküvőjük elég sok közös beszédanyagot adott. Evelyn figyelmesen körülnézett a szobában, ahol a Lukács élete nemsokára zajlani fog. Néhány különös gondolat folakodott agyába: vajjon Lukácsot nem fogják elnyomni az alacsony falak? Nem fogják gátolni fejlődését?

Teréz nagyon csinos volt. Finom és légies. Irodalmi ízléséről a könyvespolcon heverő Gartenlaube regények és versek tettek tanúságot. Dicséretreméltó jó tulajdonságait: jószívűségét, tisztességérzését és más hasonló előnyöket csinos, rendes, tartózkodó külsőbe kötötte be. Aranyközéputon járt benne minden. Tartós, hétköznapi boldogság szálát, bizonyára gyakorlott, ügyes ujjakkal fogja fonni.

— Teréz azok közé az asszonyok közé tartozik, — gondolta Evelyn, — akik belenevelik férjeiket a papucsba és házikabátba.

Az Evelyn lelke valahogy megkönnyebbült, mikor ko-

csiba ülve hazafelé hajtatott. Hiúságát bántotta a gondolat, hogy Hay Teréz könnyűszerrel kitúrta emlékét a Lukács szivéből. Vagy talán a hiúság tisztán ostoba féltékenység lett volna? Nem tudta, nem is akarta tudni. Nyugtalansága azonban eltűnt. Madártávlatból nézett vissza a trubergi liliputi világra. Csak órák múlva jutott eszébe, hogy órákon át kizárólag Lukáccsal foglalkozott és egyetlen egyszer sem gondolt a saját vőlegényére.

*

Hay Amandus nagy tiszteletben állott Trubergben. Szerény viszonyok közül küzdötte fel magát és lakatos műhelyét az évek folyamán fellendítette. Egy időben azt rebesgették, hogy százezer márkát nyert sorsjegyen, de tiltakozott a híresztelés ellen, azonban beleegyezett, hogy adóját megfelelőképpen felemeljék. Nemsokára félépítette a csinos műhelyt. Üres óráiban szívesen olvasott regényeket és útleírásokat, könyvekből szerzett tudását ügyesen és feltűnés nélkül tudta alkalmazni, azért művelt embernek tartották. A „Friedenhof“-ban az előkelőségek törzsasztalánál foglalt helyet.

Fia, Fritz, egy jóforgalmú bútorkereskedésbe nősült és később átvette a Városi takaré- és kölcsönpénztár vezetését. Anna nevű leányát a Kölcsönbank igazgatója: Hanson Emil vette el. Hay különösen szerette legkisebb gyermekét és mindenki csodálkozott, hogy megelégszik a Teréz szerény házaságával. Minden célzásra elnéző mosollyal jegyezte meg Hay Amadeus:

— Talán nem büszkélkedhetem a vőmmel? A feleségem és én sem kérdeztük egymástól, hogy mennyi pénzünk van, mégis boldogan éltünk együtt.

Őszintén szólva Teréz nem igen kérdezte, hogy övéi mit szólnak házasságához. Minden érzés, amelyet fegyelmezett egyénisége kifejthetett, már gyermekora óta a Lukácsé volt. Sohasem fordult elő, hogy valaki akarátának útját állotta volna, tehát nem is ismert más véleményt saját akarátán kívül. Hay mester igen jól ismerte kedvencét, semhogy megpróbálta volna véleményét megmásítani. Különben sem kifogásolhatta választását. Fia inkább árúüzlettel foglalkozott, mint lakatosmesterséggel, lusta, közönyös természete nem is bizonyult alkalmasnak rá. Az öregnek valósággal fejére nőtt már az üzem és a jó munkaerő minden pénznél többet ért neki.

Lukács meglepő gyorsasággal beleélte magát a mester-ségbe és sikerült apósa, valamint az összes alkalmazottak tiszteletét kiérdemelnie. Két sógora és páváskodó feleségeik

gőgösen elnéztek a feje fölött, mintha levegő volna. Ugy Fritznéknél, mint a bankigazgatóéknál ugyancsak igyekeztek a fiatal párral a háztartásbeli különbségeket éreztetni. Lukács már rég mérgelődött, hogy sógorai minden kijelentését leki-csinylő mosollyal fogadják. Egyre nagyobb dühbe gurult, amiért minden áron el akarták nyomni, de kénytelen-kelletlen eltitkolta haragját. Egy este, mikor vége-hossza nem volt a sok hencegésnek és nagyzolásnak, csak nehezen bírta indulatát leküzdeni.

— Nem bántad meg, Teréz, hogy ilyen szegény legényhez mentél férjhez? — kérdezte feleségétől, mikor hazafelé mentek.

— Én akartam és ki mint veti ágyát, úgy alussza álmát! — felelte Teréz nyugodtan.

Lukács hallgatott. Tulajdonképpen más választ várt. A nagyképű, kicsinyes pöffeszkedőkkel ugyan nem sokat törődött. Majd megmutatja még nekik! Akkor egész Truberg szemét-száját eltáthatja rajta. Az ő felesége is adhatja a bankot akkor.

Egész tornyot épített a jelen csekély kis eredményeire. Előre akart jutni minden áron.

Evelynre alig gondolt már. És ha éppen mégis gondolt, csak megvetést és haragot érzett iránta. A kis szerelmi jelenet a lépcsőházban is egészen más színben tűnt már fel előtte. Evelyn elrontotta a rossz társaság és könnyelmű, kacér teremtés lett. Szinte sajnálta, hogy nem használta ki a helyzetet kiméletlenül. Akkor legalább a visszavonulás szégyenét nem kellett volna átélnie. Egy vasárnap délután elmesélte Teréznek a Zarathustrások társaságában töltött utolsó berlini estjét. Szidta a berlini könnyelmű fiatalságot, az éhenkórász, semmiházi hadat. Teréz csak finom, jelentőség-teljes mosollyal felelt. Evelyn nem említette. Nőies ösztöne némi összefüggést sejtett, de jobbnak tartotta nem tudni a dologról.

Lukács szive mélyén hálát adott az Istennek, hogy erre a helyre vezérelte. Itt tág munkatérre és egzisztenciára talált. Siebenmeilenhoffban ugyan nem bányászhatott volna aranyat. A verebek is csiripelték már, hogy Brand Christian anyagi zavarokkal küzd és nem saját jószántából, csak a kényszerűségnek engedve, vevőt keres birtokára. Általában szép kis társaság az egész! Hanni már kilenc hónapja kóborol a világban fiatal feleségével, nagyanyja gazdálkodik Annenkogban és a többit a jó Istenre bizza. Madame Oesau ugyancsak megöregedett az utóbbi időben. Találkozott egyszer Lukács-csal a városban és panaszkodott, hogy a térdét nem bírja és

először életében, támaszra van szüksége, — mondta botjára mutatva.

— Haszontalan, naplopó népség! — dohogott magában Lukács. — A sors terített asztal elé helyezi mindnyájukat, nem volna más dolguk, mint ügyelni, hogy verebek és egerrek meg ne egyenek mindent az orruk előtt. Még ennyit se tudnak megtenni. Ahelyett, hogy megbecsülnék a szép birtokot, elpocsékolják és kidobják az ablakon.

Egy juniusi napon nagy levél érkezett Weidenstrom Lukácsékhoz, az alacsony lakószobába: Zuheide tanácsos és neje értesítették fiuk születéséről. Lukács remegő kézzel tartotta kezében az írást. Ebben a pillanatban elfelejtette, hogy Evelyn megsértette: szokatlan lágság pihent régi bosszúságán. Evelynnek fia született . . . Szeme könnybelábadt, feltörő nyögését visszafojtva, támaszkodott az ablaktáblához és nézte a vihar esőcsapását. Benn a hálószobában már huszonnégy órája vajudott a saját felesége is, nehéz fájdalmak között. Milyen éjszakát töltöttek! Senki se tette le ruháját. Szünet nélkül hallatszott a szegény, fiatal asszony fájdalmas sikolya. Hay mama reggel felé elájult. A Fritz felesége és Hansen Anna ideggörcsöket kaptak. Reggel korán sürgönyözött Lukács az édesanyjának. Magda asszony már tíz órakor meg is érkezett és vele nyugalom és rend szállott a betegszobára. Hay mamát ágyba fektette, a testvért és sógornőt szépen hazaküldte, sőt jelenléte mintha a fiatal asszony szenvedését is enyhítette volna. Az orvos kijött egy pillanatra Lukácshoz és anyja iránti elismerésének adott kifejezést.

— Nagyon okos asszony az édesanyja! Hál' Istennek, hogy a siránkozó asszonyoktól megszabadultunk. Bátorság, kedves Weidenstrom!

Megint végéhez közeledett a nap. Először életében érezte Lukács tűrhetetlennek a műhely zaját. Pedig olyan erős volt rendszeren, hogy vasat tört és fákat tépett ki, de ebben az órában valami nehéz sejtelen mintha megsemmisítette volna erejét és elfojtaná lélegzetét. Egész életét fejtetőre állítva látta. Terézt megrövidítette a munkája miatt. A műhely és nagyra-törő terve mellett otthonát csak nélkülözhetetlen járuléknak és feleségét kellemes mellékkörülménynek tekintette, de ezután majd minden megváltozik. Mikor Magda anya későn este a Lukács karjára tette újszülött kis fiát, Lukács szent fogadalmat tett, hogy ezután feleségének és gyermekének fog elsősorban élni, a munkának, mint célhoz vezető eszköznek, nem szabad az őt megillető helynél nagyobb fontosságot betöltenie.

Teréz aránylag hamar helyrejött. Elfelejtette a nehéz óra kinját és szenvedéseit és a hétköznapi élet lassankint visszazökkent a régi kerékvágásba.

Minél több időt töltött Lukács a műhelyben, annál inkább visszavonult az öreg Hay. Alig jelent meg olykor munkásai között. Ha nem ült regénnyel kezében karszékén, vagy nem sétált, Fritzcel és Hansennel dugta össze fejét. Lukács nem adta volna sokért, ha megtudhatta volna, hogy mit sutognak azok hárman mindig. Ahogy közelükbe lépett, elhallgattak. Mindazonáltal nem tartotta olyan fontosnak a dolgot, hogy sokat töprengjen rajta. Más gondok foglalkoztatták. Első évben, amikor még nem volt a munkában járatos és tanulnia kellett, megelégedett fizetés helyett lakással, ellátással, valamicske zsebpénzzel, munkája ellenértékéül. De most, hogy egyedül vezette az üzemet, némi önállóságra törekedett.

Hay Amadeus kissé nyugtalanul fogadta veje kívánóságát.

— Majd este megbeszéljük Fritzcel és Hansennel, úgysis idejönnek.

Lukács bölintott. Mint a Fries-bank megbizottjának csakugyan lehetett némi beleszólása Hansennek is a dologba, mert a gyárépületekre nagyobb kölcsönt adott a bank. Lukács már régen töprengett azon, hogy az öreg vajjon miért nem fekteti be vagyonát az üzletbe. Igen kis tőkével dolgoztak, pedig Hayéknak egész bizonyosan volt pénzüik! Miután azonban a Teréz apja sohasem beszélt anyagi viszonyokról, restelte kérdezősködni.

Lukács látta este sógorait jönni, de csak egy félóra mulva ment át hozzájuk. Hansen szélesen terpeszkedett a karosszékében. Fritz hosszúszerű pipáját is magával hozta és keresztbe tett lábakkal ült. Hay apa kezeit tördelve járkált fel és alá.

— Itt a vállalkozó szellemű ifjú! — kiáltotta Hansen. — Szeretnél a cég főnöke lenni? Szép! Miért nem mindjárt trubergi polgármester. Bolond, aki keveset követel, ugy-e, Lukács?

Lukács elsápadt. Természete nem vette be a gúnyolódást. Minden csípős megjegyzés mintha lelkének egy titkos rekeszét nyitotta volna meg, melyből féktelen indulat robbant. Egy mosoly, egy félig kimondott szó, megfosztotta önuralmától. Ugy tett, mintha nem is hallaná a Hansen megjegyzését.

— Hay papa mondta már nektek, hogy változtatást óhajtok?

— Igen, — mondta.

Fritz egy gyufaszállal piszkálta pipája kupakját és nagy füstfelhőket eregetett száján.

— Hallod, fiam, nem oly egyszerű a dolog, mint gondolod. A Hay-féle vasöntőde, úgy-e nem lisztes zsák, amit az ember a vállára vet, s aztán erős legénynek érzi magát... hanem ingatlan! . . . Hány éves vagy tulajdonképpen? Huszonnégyszáz? Mikor én olyan idős voltam, havi hetven márkát kerestem, mint segéd . . . Ha én is ilyen bogarakat vettem volna a fejembe . . .

Lukács hátravetette fejét:

— Véletlenül megjegyeztem magamnak a napot, apa éppen három hónap óta nem tette be lábát a gyárba. Mindent magam végzek. Dolgozom, mint egy igás ló, semmi pihenést nem engedek magamnak, még vasárnap is robotolok. Akarom is tenni, szívesen is teszem! De mégis csak szeretném tudni, hogy miért teszem? Előbbre akarok jutni. Feleségemnek és gyermekemnek akarok dolgozni! Nem mondtam, hogy egyedül magamnak óhajtom az üzletet, ha apa megfelelő fizetést és haszonrészesedést juttat, azzal is megelégszem. Tegyük fel, eleinte, évi kétezzer márka fizetést és a tiszta jövedelem husz százalékát . . . később . . .

— Később huszezer fizetést és hetvenöt százalékot . . . — gúnyolódott Hansen.

Hay Fritz a fejét rázta:

— Nem, öcsém, így nem lehet. Nyomban, ahogy kiszabadulsz a katonaságtól és a világon semmihez sem értesz, idehöz a szerencséd a jó, meleg fészekbe, tekintélyes család ölébe és mindjárt két lábbal egyszerre akarsz a csizmába ugrani. Csak lassan, fiam. A fák nem nőhetnek az égig. Fizetést akarsz? Jó, rendben van! Kétezret évenként kaphatsz . . . de tiszta jövedelemről szó sem lehet . . . vagy a tiszta jövedelemből és akkor nincs fizetés.

— Elvégre nem veletek akarok tárgyalni, hanem apával!

— Ha át akarod venni az üzletet, bizonyára megvan a módod is hozzá. Vagy legalább is erős tőkepénzes áll a hátad mögött.

— Itt a tőkém, itt! — kiáltott Lukács, feltúrte ruhája ujját és izmos karjára mutatott. — A terhekért apa jót kell, hogy álljon, elvégre feleségem a leánya. A tőke másik részét annak rendje és módja szerint törlesztem és ha kötelezettségemnek nem tennék eleget, éppúgy elbánhattok velem, mint más hanyag adóssal. De erre nem kerül sor, egyébként kizárólag csak apára tartozik, hogy bizik-e bennem, vagy sem.

Hay mester kezét tördelte.

— Lukács alapos ember. Meg kell adni. Kitünően bevált. De ilyesmit mégsem lehet egy-kettőre elhatározni!

— Négy heti időt hagyok nektek. Ha addig sem határozatok, egyéb után nézek.

— Nézz csak egyéb után. Talán szádba repül a sült galamb. Valamerre a nagy tó felől . . . vagy . . .

Hansen nagyot nevetett, de hirtelen abbahagyta. Sógora arca vészjóslo kifejezést öltött.

— No. . . no, csak azt akarom mondani, hogy mit hajtsunk be rajtad, ha néhány év múlva zátonyra viszed az üzletet?

— Ugy? Hogy mit lehet majd rajtam behajtani? . . . Már értem . . . Annyit mondhatok, hogy azért jöttem ide, mert békességben óhajtottam veletek tárgyalni. Ahelyett azonban gúnyos megjegyzéseket és csipkelődéseket kell hallanom. Köszönöm az ilyen bánásmódot! Senki se hányja szememre fiatal éveimet! Ti kettőtök előtt még korántsem emelek kalapot. Nézzétek meg a gyárat! Jőjjetek ki velem! Egy tucat kérdést adok fel, hadd lássam, tudtok-e rá felelni? De én mindent tudok! Hogy kerültetek olyan magas lóra? Fritz éppúgy beházasodott a bútorgyárba, mint én ide, azzal a különbséggel, hogy nem dolgozta vörösre a szemét és kérgesre tenyerét. És te? Ügyvédi írnok voltál, züggyvédskedtéll mellesleg és beprotégáltak a bankba. Görbe háttal, sima nyelvvel lassan előbbre jutottál. Nagy csoda! Ha olyan öreg leszek, mint ti, sokkal többre viszem. A saját erőmből, igenis!

Hansen gúnyosan mosolygott:

— Fiacskám, töröld még meg előbb az orrodát . . .

Lukács felpattant. Mostanáig uralkodott magán, de sógora kerek arcának kihívó mosolya minden önuralmától megfosztotta. Ökölbe szorított keze kiegyenesedett és széles lendülettel, csattanó pofont mért a bankigazgató vörös ábrázatára. Hansen hátratántorodott, mindakét Hay nagyot kiáltott ijedtében, közójük akart ugrani, de Lukács már be is vágta maga mögött az ajtót és kemény, döngő léptekkel ment végig a folyosón, a ház első részében levő lakásába.

— Már visszajöttél? — kérdezte Teréz csodálkozva.

Lukács nem felelt mindjárt. A kis lakoszoba békességes látványt nyújtott a lámpa világánál. Teréz kézimunkáján dolgozott és közben kis fiával játszott. A gyermek kocsijában ült és ibolyagyökeret szopogatott. Lukács kissé elfogultan ült a gyerekkocsi mellé és lábával ide-oda taszította.

A fiatal asszony figyelmesen nézett urára:

— Nos, mi történt? Nem egyeztetek meg?

— Hozzá se kezdtünk a tárgyaláshoz.

Teréz elsápadt, mikor Lukács közölte vele a történeteket.

— Megütötted Hansent? Nem kellett volna tenned!

— Ugy? Talán nincs igazam?

— Igazad van, de azért mégsem kell mindjárt ütni.

— Most már megismerte a kezem nyomát. Nem felejtí el egyhamar.

— Nyugodt lehetsz, hogy nem felejtí el! És Fritzők közt és köztünk is megszakad a barátság. Ők ketten elválaszthatatlanok.

Lukács öklével az asztalra csapott, hogy zörgött bele a porcellán.

— Menjenek a pokolba! Nincs szükségem rájuk. Nem vagyok ostoba gyerek. Vagy talán hozzájuk szítasz? Magamra maradok, vagy velem tartasz?

— Természetesen a te pártodon vagyok, Lukács, — felelt Teréz. Keze gyengén reszketett, míg a teát betöltötte. Lukács belemerült ujságjába és nem vette észre az árnyakat felesége arcán.

*

Január elsején a Hay-féle műhely új cégtáblát kapott: „Trubergi vasművek. Tulajdonos: Weidenstrom Lukács, azelőtt: Hay“.

Az üzlet szolid és fejlődésképes lett volna, de Lukács belátta, amint az üzem lényegét tanulmányozta, hogy tulajdonképpen a Hay-féle műhely sem áll jobban anyagilag, mint a Siebenmeilenhof. Az üzem tőkehiányban szenvedett. Azonkívül az öreg Hay, lehet, hogy nemtörődömségből, lehet, hogy mert koránál fogva már nem bírt lépést tartani a követelményekkel, talán csak, mert rendben lévén a szénája, újabb nyereségekre már nem vágyott, már évek óta nem foglalkozott kellőképpen az üzlettel. Pangás állott be és az üzem lecsúszott. Addig kizárólag mezőgazdasági eszközöket készítettek, egyes gépalkatrészeket és épületlakatossággal foglalkoztak. Sürgősen szükséges lett volna valami új, jövedelmező üzletágra és a szerencsés véletlen segédkezet nyújtott Lukácsnak.

Egy fiatal mérnökkel: Frensdén Olával ismerkedett meg, aki elhagyta tüdőbaja miatt berlini állását és szülővárosába visszatért, habár nem is fogadta valami kellemes otthon. Mostoha anyja állandóan érezte vele, hogy a beteg ember terhére van. Szép időben sokat sétált és olykor beszólt a vasöntődébe, hogy a munka zenéjében gyönyörködjék kissé. Még sokkal jobban vonzódt a hársfák mögötti kis lakóház úrnőjéhez, mint a műhely erőteljes tulajdonosához. Szerette nézni, hogy Teréz milyen csöndesen igazgatja kis háztartása

gördülő kerekét fehér kezével. Mióta a mérnök tudta, hogy állapotja gyógyíthatatlan, faképnél hagyta hivatását és jobban szeretett költői művek szépségeibe belemerülni. Azelőtt nem igen ért reá. Sokszor órákig ült Teréznél és magával hozott könyvekből olvasott fel neki. Kedvesen, meghittten érezte magát a fiatal asszonyt körülengő békés és nyugalmas légkörben. Teréz is szívesen látta és nem tiltakozott barátja rajongó tekintete ellen. Lukács a gazdag ember nagylelkűségével tűrte, hogy a szegény irigység és vágyakozás nélkül élvezzen házában. A saját érdeklődése azonban csak mindennapi anyagi kérdésekre irányult és nem vette észre a finom szálakat, amelyek feleségét a fiatal mérnökhöz kötötték és annál tartósabb alapokon nyugodtak, mert érzékiség távol állott tőlük.

Mielőtt tüdőbaja válságosra fordult volna, új szerkezetű, örökéggő találmányát szabadalmaztatta Frensen, amely annyiban volt jobb az amerikainál, hogy bármilyen tüzelőanyag égett benne. Szabadalmát olcsó áron eladta Lukácsnak, hogy értékesítse.

— Ha gyakorlatilag kihasználhatja, fizethet nekem is valamit az engedélyért, — mondta. — Ha azonban időközben el kell mennem, az ön fiára, Amandusra hagyom a licenciumot.

Az új, olcsóért előállítható kályha jövedelmezőnek ígérkezett és úgyszólván létkérdéssé vált az üzemre nézve. Egyelőre azonban nem adódott semmi remény nagyobb tőkére, hogy az előállításához szükséges új berendezéseket beszerezhesék. Hay Amandus azt állította, hogy vagyona meg van kötve és lehetetlen pénzt folyósítania, további jótállásokkal pedig nem akar újabb terheket magára vanni. A pénzügyezetek biztosítékokat követeltek. Mikor tudomást szereztek a terhekről, némán visszavonultak. Lukács közel állott a kétségbeeséshez. Ott táncol a mentőcsolnak az orra előtt, de nem ugorhatott bele, mert lábát megkötötték.

Egy szeptemberi délután a gyárból jövet, hallgatózva állott meg a lakószoba előtt és figyelt a melegcsengésű hangra, amely a tüdőbaj legcsekélyebb jele nélkül a Niebelung-ének gyönyörű verseit olvasta.

Hogy telhetik kedvük ilyen hiábavalóságokban? — gondolta megvetéssel Lukács és amint befordult a sarkon, még hallotta az utolsó sorokat:

*„Doch Kriemhild versetzte nach kurzem Sinnen
Ach Mutter, ich sehe, dass sie selten beseligt.
Zuletzt sind Leiden der Lohn der Liebe.*

Frendsen becsapta a könyvet, mikor Lukács a szobába lépett, Teréz kezét nyújtott és Lukács úgy vette észre, hogy szemében könnyek égnék. Némi féltékenység ébredt lelkében. Ezek a lírai édeskés hangulatok távol állottak erőteljes egyéniségétől. Barátságtalanul dobta sapkáját az asztalra.

— Ugylátszik zavarok, ti felsőbb régiókban időztök.

— Szó sincs róla! Maga is megengedhetne magának olykor némi lelki üdülést, Weidenstrom! Költészet a szépség válása. Ha tudtam volna mindig, amit ma tudok, be sok szép órát töltöttem volna életemben.

— Nem érek rá ilyen gyerekségekre, barátom, az én vallásom és költészetem a munka. Szeretném, ha uzonnáról gondoskodnál, Teréz, öt óra már elmúlt.

A fiatal asszony összecsomagolta kézimunkáját. Frendsen is felállott. Lukács egy szóval sem marasztalta. Kissé ingerülten viszonzta a mérnök szomorú búcsúját.

Teréz sóhajtott:

Szegény ember, bizonyára nem sokáig él már! Miért voltál olyan barátságtalan hozzá, Lukács? Azt hiszem, elűzted! Olyan érzékeny.

— Bánom is én! Ugyse szerettem, hogy örökösen összebújtok. Tudod, hogy milyen kicsinyesek az emberek ebben a fészekben.

Teréz idegesen sirásra fakadt.

— Még ezt is megliltanád? Semmi örömöm sem telik az életemben. Éjjel-nappal egyedül ülök, soha semmi szórakozásom! Még vasárnap sincs időm velem sétálni!

Lukács lecsapta a kávéscsészét és csodálkozva nézett feleségére:

— Szerencsétlennek érzed magad velem?

— Azt nem mondom . . . de minden ember vágyik olykor társaságba. Ha legalább megint békességet kötnél Hansenekkel és Fritzékkal . . .

— Talán bocsánatot kérjek?

— Nem, de mindenesetre közeledhetnél Hansenhez. Azáltal, hogy megütötted, hibáztál vele szemben. Mindjárt erőszakoskodsz, — folytatta kissé hevesebben, mikor férje arcán gúnyos mosoly jelent meg. — Rögtön az erődre hivatkozol. Hidd el, hogy nem szép! Ismerek valakit, aki veled együtt szolgált a katonaságnál, az mesélte, hogy nyomorékra vertél egy lengyel fiút és csak azért hagytak futni, mert jó lábon álltál a felebbvalóiddal.

— Ostobaság! Ilyesmit elhiszel? Ilyen szemenszedett hazugságot?

— Ismerlek!

— Igaz, nyers fickó vagyok. Sokkal jobban illett volna hozzád egy érzelgős lírikus, mint Frensdén. Valld be, hogy megbántad már, hogy a feleségem lettél.

Teréz nem felelt. Ajkát még keskenyebbre szorította össze, mint rendesen. Sértődésének szokás szerint passzív ellenállással adott kifejezést. Lukács csökönös duzzogásnak minősítette a legalább három napig tartó hangulatot.

Most is hátrarúgta székét és elrohant. A gyárban leakasztott a szegről egy bőrkötényt, kikapta egy segéd kezéből a kalapácsot és munkához látott. Valahányszor mérgelődött, mindig az üllónél töltötte ki bosszúját. Miközben hatalmas csapások sújtottak le a vásra, idegei lecsillapodtak. Alapjában véve megbánta ostoba viselkedését. Féltekenysége is csak rossz hangulatából eredt. Már sajnálta, hogy legjobb barátját minden igaz ok nélkül megsértette. Elhatározta, hogy másnap reggel felkeresi és kibékíti.

Reggel azonban sok dolga akadt, nem mehetett el. Délben, éppen ebédnél ültek, mikor belépett a sirató asszony és szokásos mondókájával köszöntött be:

— Frensdén fakereskedő úr és neje tiszteltetik és üzenik, hogy az Ur ma elszólította fiúkat Olafot az örökkévalóságba!

— Mikor? — kérdezte Teréz.

Az asszony azt felelte, hogy nem tudják bizonyosan. Éjjel vérömlése volt és reggel halva találták ágyában. Jó halott, miután úgyse segíthettek rajta.

*

Lukács október elsején nagy erőfeszítésekkel összehozta a szükséges kamatokat. Ellenben Teréznek néhány kívánását meg kellett tagadnia. Havatovább annál inkább erőt vett rajta a csüggedés. Fenyegető biztonsággal érezte, hogy a gyárral nagy terhet vett a nyakába, fiatal tapasztalatlansága nem tud megbirkózni a nehézségekkel. Szemrehányások gyötörték, lelkiismeretfurdalást érzett, hogy ezt is, amazt is rosszul cselekedte, elmulasztotta. Ólomsúlyként nehezedett reá a gondolat, hogy egy szép napon kénytelen lesz bevallani, hogy a gyárat a tönk szélére juttatta. Ugy érezte, hogy nem élné túl a szégyent. Több ízben kért tanácsot az öreg Haytól, de az öreg szórakozott volt és kérte, hogy hagyja békében, úgyis zúg már a feje a sok gondtól. Terézzel sem merte aggályait közölni, mert olyan sajátságosan nézett reá olyankor, mintha mondaná: „Látod, bár hallgattál volna Hansenre!”

Vasárnap reggel éppen visszatérőben volt hosszú reggeli sétájáról, mikor az első reggeli gyors végigszárguldott a töltés

mentén. Valaki kihajolt az egyik szakaszból és nevéen szólította. Lukács csodálkozva állott meg és az állomásra berobogó vonat után nézett. Néhány perc múlva magas, karcsú úr közeledett feléje az állomás felől és már messziről lengette kalapját.

— Weidenstrom, talán meg sem ismered régi lakótársadat?

— Tychsen, hogy kerülsz te ide? — kiáltotta Lukács örömmel és megszorította volt bajlarsa kezét. Még sokáig leveleztek katonáskodás után, de a két utóbbi évben már nem hallottak egymásról. Az öreg Tychsen eladta birtokát és Itzeho-ba költözött. Dietrich, aki már a katonaságnál elhatározta, hogy kereskedői pályára lép, most nagybátyja üzletében dolgozott.

A fasorban azután Dietrich elmesélte, hogy a kereskedői pálya teljesen kielégíti. Persze sokat kell még tanulnia, az üzleti munka mellett, könyvvezetést, áruismét és idegen nyelveket tanul, csak most látja be, hogy milyen szamárság volt a gimnáziumot elhanyagolni. Lukács megmutatta kívülről a gyárat barátjának, amint elhaladtak mellette. Örült a Dietrich meglepetésének a nagy üzem felett, megint felemelt fejével hencegett kissé és régi önbizalma kezdett viszatérni. Nagyon örvendett, hogy régi barátságukat felújítják.

Régi kaszárnya-émlékek felelevenítése egészen eltörölte borongó hangulatát. Mikor Teréz ebédután visszavonult és magukra hagyta a férfiakat, Lukács hirtelen jókedvűen mondta:

— Társra volna szükségem! Nincs kedved hozzá? Te volnál a kereskedelmi, én a műszaki vezető. Mit szólsz hozzá? Errefelé sok a csinos leány, hamar megházasodnál és úgy élnénk, mint az Uristen Franciaországban.

Dietrich fejét rázta.

— Nem vágyódom úgy élni, mint az Uristen Franciaországban. Ki akarok menni a világba, nagybátyámhoz Sidneybe, üzlete kiterjed az összes délszigetekre. Ott sokat tanulhatok. Azután néhány évet Amerikában és Keletázsiban szeretnék tölteni és ha majd öt-hat év múlva visszatérek, tudni fogom, hogy mihez kezdjek. Nem vagyok barátja a korai nősülésnek. Ugy vélem, hogy huszonhárom éves korban házasodni, mint te, éppen annyit jelent, mintha az ember egész életére való kabátot csináltatna magának. Tíz év múlva talán már sehogy sem illik. Az ember huszonhárom éves korában még semmiképpen sem fejlett, még azután nő

és szélesedik. Nem szeretnék fiatal koromban kisvárosi nyárs-polgár lenni.

— Hát én elnyárspolgáriasodtam?

— Nem, de ha jobban ment volna sorod, már ott tartanál! Lehet, hogy csalódom, — mondta füstkarikákat fújva, — de úgy látom, hogy a te életedet sem kimélték meg apró-cseprő gondok és csak azért nem lettél hájas szívű filiszter! Már ne vedd rossz néven!

Lukács nem felelt mindjárt. A Dietrich éleslátása imponált neki. Formás, finom szavakba öntött beszéde is. Minden önelragadtatása mellett be kellett látnia, hogy a mellette ülő, nyugodt, biztos fellépésű ember fölötte áll, túltett rajta, a még most is paraszti emberen.

Még mielőtt maga is észrevette volna, megoldódott a nyelve, a pöffeszkedő dicsekvés elmaradt és őszintén kiöntötte a szívét. Bizony, neki is van gondja! Kinek nincs? Elmondott mindent. Dietrich figyelmesen hallgatta, néhány közbevetett kérdéssel elárulta, hogy a dolgok mélyére óhajt látni. Hallgatva vette tudomásul a Lukács keserveit, mint aki segíteni nem tud és olcsó frázisokkal vigasztalni nem akar.

Lukács és Teréz kikisérték este Dietrichet a vonathoz. Megígérte, hogy nemsokára megint fölkeresi őket. Már a következő vasárnap meg is lepte őket, apja és nagybátyja kíséretében.

Az öreg urak eleinte úgy viselkedtek, mintha csak szórazni jöttek volna Trubergbe. Később Dietrich felszólította Lukácsot, hogy vezesse körül az urakat a gyárban. Nagyon érdeklődtek minden iránt, legjobban a fiatal tulajdonos terveiről. Az uzsonnánál a Dietrich apja kijelentette, hogy kész volna a szabadsalom értékesítésére Lukácsnak nagyobb összeget kölcsönözni. A Lukács hálálkodását elhárította. Csak tartozását egyenlíti ki, amiért Weidenstrom olyan kedvesen viselkedett fiával az első katonaeév alatt. Akkoriban Dietrich még gyámoltalan, anyámasszony katonája volt, most persze . . . Az öreg úr büszkén nevetett és önelégülten nézett egyetlen fiára. Mindenesetre Weidenstromnak köszönheti, hogy álmos szeme végre fölnyílt és egész ember lett belőle. Ami pedig az anyagiakat illeti, meggyőződése, hogy jó kezekbe adja pénzét.

Az itzeho-i vendégek látogatása után rövid idővel, Lukács elment Hamburgba és összeköttetésbe lépett néhány vasnagyszerkedővel, akiket Tychsen ajánlott. Valamennyien

nagy érdeklődést mutattak a találmány iránt és mindenik próbamegrendelést ígért.

Soha életében sem dolgozott Lukács nagyobb kedvvel. Ebben az évben mozoghatott életében először szabadon. Egész lényén diadalérzés áradt és nagy önelégültségében valósággal megszélesedett lelkileg. Ahogy hatalmas lépésekkel jöttment, messziről sugárzott róla az önelégültség: Micsoda ember vagyok! Nézzétek, ti trubergi emberek és bámuljatok!

Minden szombaton eljárt a Friesenhofba. Rendesen később érkezett, mint a többiek. Az étterem már megtelt. Főlényesen köszönve haladt el az előkelőségek asztalánál, melynél apósa és sógorai ültek, azután a szemközti sarokban foglalt helyet.

Nemsokára fiatalabb polgárok gyülekeztek köréje és itt, a második törzsasztalnál Lukács vezette kissé harsányan dicselkedve és türelmetlenül a szót s igyekezett nézeteinek tekintélyt szerezni.

Különösen politikai beszélgetéseknél heveskedett. A mérsekelt trubergiek nem szívesen hajlottak mennydörgős hazafiasságára. Valahányszor nagy szóbombákkal és harsogó hangon magyarázgatta, hogy háborúra feltétlenül szükség van és Németországnak terjeszkednie kell kelet és észak felé, mert különben Oroszország ötven esztendő múlva elnyeli, élénk tiltakozásra talált, nem egyszer förmedtek reá. Mindazonáltal napról-napra otthonosabb lett Trubergben, nagy gyönyörűségére szolgált, mikor fülébe jutott, hogy háta mögött „erős Lukács“-nak hívják.

Később is mindig úgy érezte, hogy ezek voltak életének legszebb évei, mikor életfájának reményágai szépen fejlődtek, ringatóztak.

Szinte dalolt, csengett-bongott benne minden. Ha kezébe vette a kalapácsot, az ütések hangja erőteljes munka és ifjú életkedv himnusza lett.

Egy szép márciusi napon, az üllő mellett álló férfi észre se vette, — egy csinos, fiatal asszony nézte munkáját. Kis fiút vezetett kézenfogva és néhány percig hallgatta a munka dalát.

— Anyám, én is szeretnék ilyen lenni, ha megnövök! — jelentette ki a kis fiú lelkesen. — Olyan szeretnék lenni, mint az a nagy ember, aki mindig így csinál: bum! bum! — kis kezét ökölbe szoritva emelte a levegőbe.

— Légy csak olyan! — mosolygott Evelyn, — de mindig kalapács légy, sohasem üllő.

Látogatóba jött fiával Annenkogba, hogy vigasztalja Johanna nénit, a Hanni rosszul sikerült házassága miatt. Az

öreg asszony sokat bánkódott a Dagmar könnyelmű és fényűző költsége miatt. Nem vehette rossz néven unokájától, hogy különválva él feleségétől, mióta házasságtörésen rajtakapta. Mégis bántotta, hogy elválnak. Az Oesau-ház családi krónikája eddig csupán békés, nyugalmas házasságokról beszélt. Némileg vigasztalta azonban az, hogy a fiatal házaspár gyermekeit, két bájos, kis ikerleánykát, a törvény az apának ítélte oda.

Mikor Evelyn igyekezett megnyugtanni a családi botrány fölött érzett keserűségét, csóválta még mindig magasan tartott fejét:

— Hagyd! Nem kellett volna így történni, ha itt maradnak. Dagmar alapjában véve nem volt rossz. Ha belegyökerezett volna egészséges szülőföldünkbe, a felesleges túlhajtások letörtek volna és kifejlődhetett volna benne minden jó tulajdonság. De nem tudtam itt tartani őket. Az átkozott berlini Babelben, mindent fejetetejére állítottak. Hiába, a nagyváros métely, aki magába szívja baktériumos levegőjét, egész bizonyosan lelki betegségbe esik. Te talán boldog lettél?

Evelyn kinézett az ablakon:

— Igen!

— Ugy? — A Johanna szeme némi kételkedést árult el.

— Hány éves vagy? Huszonöt? Harmincnak mondanának!

— A berlini éjszakai élet az oka, néni, sokszor hetenkint ötször, sőt még többször is meghívtak.

— És apád?

— Jól érzi magát!

Johanna elhallgatott. A szomszéd szobában a gyermekek lármáztak. Az öreg asszony hervadt arca valósággal felderült.

— Az utóbbi években gyakran nagyon fáradtnak éreztem magam és szívesen mentem volna már aludni. De most még nem érek rá. Sokáig kell élnem ezért a két kicsiért. Jó, hogy kettő van. Egyetlen gyermekek egész külön emberi osztályt képeznek és nem mondhatnám, hogy a legjobbat. Legtöbbnyire szerencsétlenek!

Egy nyugodt hang szólt közbe:

— Legtöbbnyire, de sokszor az élet gondoskodik róla, hogy megkapják a verést, amelyet szülők elmulasztottak kiadni, akkor mégis meglehet, hogy saját külön emberi osztályukból megtalálják az utat az általános emberi felé.

— Hanni! Attól tartok, hogy nemsokára megint elfog a nyugtalanság és nem bírod tovább Annenkogot.

— Majd meglátjuk, nagymama!

Johanna nem válaszolt, csak mikor Hanni kiment, jegyezte meg Evelynnek:

— Lehet, hogy letört a szarva. Ha így van, akkor azt mondom: jó, hogy így történt. Akkor a Dagmar-epizódot a gondviselés rendelte így.

*

Weidenstrom Lukács összeráncolta homlokát. Éppen észrevette, hogy Teréz a függöny mögött leskelődve, könnyet törült ki szeméből. Bosszankodott rajta. Igazán semmi oka sincs reá, hogy Hansenéket irigyelje, amiért nagymogulhoz illő hintójuk a kapu előtt várja őket és szüleiket sétakocsizásra viszik. Hallaltan, hétköznapi! Mikor más ember nyakig ül a munkában.

— Várj csak, Teréz, ha úgy megy továbbra is az üzlet, mint most, nem adok tiz évet és te is kocsin járhatsz! — jegyezte meg Lukács mogorván.

— Tiz év múlva! Istenem, mi minden lehet addig! Látad az Anna fülbevalóját? Valódi briliánt! Mogyorónagyságú!

— Ugyan, kérlek . . . valódi cseh üveg!

— Ne hidd! Hansen csak valódit vesz!

— Nem mind arany, ami fénylik, Teréz!

— Elvégre tehetik! . . .

— Nem tehetik, fiam! Tizezer márka fixfizetésből és megfelelő jutalékból, nem lehet olyan nagyokat ugrálni! Vagy ha tehetik, egy fillért se raknak félre.

Teréz vállat vont. Mindig puskaporos lett a levegő, ha Hansenéről beszéltek. Lukács mérgelődött, amiért Teréz külön megemlítette az Anna fülbevalóját. Ő maga is nagyon vágyódott kékköves aranyfülbevalóra, amilyent Davids aranyműves kirakatában láttak. Lukács fel is tette magában, hogy születésnapjára meglepi. Mikor azonban reá került a sor, igen soknak találta érte a tiz tallért, ilyen semmiségre nem lehet annyi pénzt kiadni. Megteszi a hatást majd egy rózsató is, de ezt a szándékát se vitte keresztül és a születésnap-i asztal üresen állott. Most azonban komolyan feltette magában, hogy mikor legközelebb Hamburgba megy, onnan hoz fülbevalót, még ha százezer márkát is kell fizetnie majd érte, csak Teréz örüljön neki!

Négy hét múlva különös gondolatmenet juttatta eszébe a Hansen Anna briliáns butonját és új hintóját. Hay Amandus arra kérte vejét, hogy szerezzen neki egy héten belül ötezer márkát. A jó üzletmenet mellett bizonyára nem kerül megerőltetésébe . . . Jól jövedelmező vállalatban szeretne most részt venni, de pénze ezidőszert meg van kötve . . . Lukács

félbeszakította. Kétségkívül kitünően működik az üzem. Ma husz emberrel többet foglalkoztat, mint amikor átvette, az irodában könyvelőt is tart, de az alig gyógyuló testen nem lehet eret vágni. Jövő évben reméli, hogy adósságai jó részét letörlesztheti.

Az öreg látszólag belenyugodott. Később megkérdezte, hogy eljöh-e délután Dürr Lorenz gabonakereskedővel és mérnök fiával. A fiatal Dürr szeretné az üzemet megtekinteni.

— Ha kívánod, természetesen.

Mióta megnövekedett az üzem, Trubergben divatba jött kimenni, a munkában gyönyörködni, a munkásokkal tereferélni.

— A fiatal Dürr szeretné önállósítani magát! — folytatta az öreg puhatólózva. — Mit szólnál, ha társul szegődne hozzád vagy százezer márkával?

— Köszönöm! Ha társra lesz szükségem, magam választom majd ki. Füttyölök a Dürr Lorenz monoklis, akadémiát végzett fiára. Mikor vetőmagra volt szükségem az üzlethez, hiába kopogtattam zsákján! Persze, most, mikor már lábom áll az aratás, mások is szeretnének részesedni.

— Üzleti összeköttetésben állok az öreg Dürrrel és jó néven venném, ha szívesen fogadnák őket.

— Nem harapom le az orrukat!

Lukács is tudta a magáét. Dürr Lorenzet milliomosnak ismerték; gabonakereskedés mellett igen sok pénzüzetet is bonyolított le. Legolcsóbb kölcsönért nyolc százalék kamatot vett, de beszéltek olyan esetekről is, mikor huszat számított. Hitelezői többnyire kívülről jöttek; aki Trubergben üzleti összeköttetést kezdett vele, azt már félig-meddig elveszett embernek tartották. Vajjon Hay Amandus milyen összeköttetésben áll vele? Ugylátszik, hogy valami nincs rendben! És miért nem fordul apósa Fritzhez, vagy Hansenhez, ha pénzre van szüksége? a gazdag bankemberekhez?

Ahogy délután körüljárták a gyárat, nem kerülte el figyelmét, hogy milyen bizalmas hangon beszélnek Dürr és az öreg Hay egymással. A fiatal Dürr beleütötte az orrát az üzem minden részletébe és ügyet se vetve Lukácsra, halkan suttogott apjával.

Lukács most örült csak igazán, hogy annak idején két eshetőség elé állította apósát: vagy adja át neki teljesen az üzemet, vagy engedje Terézzel együtt a maguk útjára. Máskülönben még megtette volna az öreg Hay, hogy tudtán kívül eladja az üzletet és örök életre függő helyzetben maradhatna!

Az orrhangon nyegléskedő fiatalember kérdezősködéseire egyre kurtábban, ridegebben válaszolt. Végül tudtukra adta, hogy másfelé van elfoglalva.

A mérnök levette szemüvegét, helyette monoklit tett fel és erőltetetten dicsérte a látottakat.

— Köszönöm a szivességét, Weidenstrom úr, gépfel-szereléseai rendkívül érdekelnek. Büszke lehet reá, hogy úgy praktikus, mint teoretikus előtanulmányok nélkül ilyen jól érti a dolgot!

— Elég sütnivalója legyen az embernek, akkor minden jól megy.

— Persze ön rendelkezik vele? — kérdezte a mérnök kissé gúnyosan.

— Még egyébbel is, Dürr úr, — felelte Lukács nyomatékosan. — Felelősségérzéssel. Persze, ilyesmit nem tanítanak a főiskolákban. Azt csak az élet tanítja. Aki megtanulta, mindent tud! Én megtanultam!

— Nagy szó, csakugyan! — dunnyogta a fiatal Dürr.

Az urak vették kalapjukat, azután künn még megállótak és tárgyaltak egy darabig.

A kályhagyártás szerencsés fogásnak bizonyult. A Lukács önbizalma még nagyobbra nőtt, sőt sokszor az önelragadtatás bohóc-sapkáját is viselte.

Királynak, világosságot terjesztőnek érezte magát, úgy érezte, hogy eszével leküzdötte a sorsot. Sokat és szívesen beszélt önmagáról és megvetően nyilatkozott kis lelkekről, akik minden akadémiai képzettségük, nyelvtudásuk ellenére sem fognak soha hétköznapi kicsinyesség fölé emelkedni, mert hiányzik lelkük ruganyossága és találékonyosságuk ereje.

Jövendő nagysága fantasztikus képzelődései felfuvalkodottá tették és éppen úgy ébren tartották éjjelenként, mint hajdan a gondok. Tíz éven belül legalább kétszáz munkással dolgozó üzemmé akarta fejleszteni a gyárat. Legkedvesebb foglalkozása volt körüljárni a szomszéd telkeket és jövendő árukat értékelte gondolatban.

Lelki szemei előtt már hatalmas épülettömeg emelkedett, legalább tizenkét füstölgő kéménnyel. Remélte, hogy idővel a vidék legelső gyárai sorába emeli a trubergi üzemet.

Teréz öt évi pihenés után, gyermeket várt néhány hónapon belül. Most is ideges és türelmetlen volt, mint első ízben. Sokat ült anyjánál és kényeztetette magát vele.

Lukács egy este, íróasztala mellől, a dolgozószobáját a lakószobájával összekötő, nyitott ajtón keresztül, megfigyelte a két asszonyt. A lámpafény élesen világított fejükre. Teréz rossz színben volt. Arca megöregedett, vonásai kiélesedtek,

szeme alá mély karikák rajzolódtak és feltűnően hasonlított ráncosképű öreg anyjához, akiben fekete posztóruhája, csipkegallérja és aranyóralánca ellenére is fel lehetett ismerni a hajdani cselédet.

Lukács kissé kellemetlenül érezte magát, amint egyikről a másikra nézett . . . Mintha a hat hónapja Ausztráliában időző Tychsen Dietrich megint mellette ülne és azt mondaná, hogy nem illik az emberre tiz év múlva az a ruha, amit huszonhárom éves korában csináltatott . . . kinövi!

Micsoda fegyelmetlen, furcsa gondolatok! Hiszen Teréz az egyetlen szerelme és boldogsága!

A szomszéd szobában Hayné elujságolta leányának, hogy apja sokat gyengélkedik mostanában a szívével. Különösen éjjel. Nem kap levegőt, sokszor felkel és künn járkal a szabadban.

— Én is úgy tettem akkoriban, — gondolta Lukács, — csak hogy nem a szívem volt a hibás, hanem a gondok!

— Rossz előjeleket is tapasztaltam nemrégiben! Három izben kopogtattak az ablakon és senkit se láttunk. Meghal a családban valaki!

— Anyám! . . . Oh, Istenem!

Lukács felállott és az asszonyokhoz lépett:

— Miért rémítéd Terézt ilyen ostobaságokkal, mama?

— Ostobaság? — az öregasszony felfortyant és számtalan esetet sorolt fel. Ismerősei előre megéreztek ezt is, azt is és minden be is teljesedett.

Lukács szavába vágott és dühös szemeket meresztett. Az öregasszony jóéjt kívánt és elment.

Lukács azt álmodta éjjel, hogy Teréz hirtelen holdkóros lett. Ingben bolyongott a főtéren, felmászott a templomelőtti fasor fáira, onnan a templom tetejére és a következő pillanatban a torony legmagasabb csúcsán állott. A rémület felriasztotta. Először életében gyakorolt nyomasztó hatást reá a csend és sötétség. Önkéntelenül nyúlt a gyertya után, meggyújtotta és Terézre nézett.

A fiatal asszony nem mozdult. Véznán, hegyesen pihent arca a fehér párnákon. Szeme mélyen beesett. Melle nem is emelkedett. Lukács rémülten ült fel.

— Teréz!

Hál' Istennek megmozdult, felébredt.

— Mi az?

Lukács odahajolt hozzá és megcsókolta.

— Aggódtam miattad!

— Aggódtál miattam?

Teréz boldogan és hálásan mosolygott. Finom pir ker-

gette el arcából sápadtságot. Lukács nyugodtan aludt el. Két óra múlva azonban Teréz költötte fel:

— Lukács, járkál felettünk valaki. Már egy félórája hallok jövés-menést és az imént leesett valami. Talán betörők!

Lukács megdörzsölte szemét:

— Ugyan! Apa említette, hogy ragadozó állatok vertek fenn tanyát. Lehet, hogy nyest. Majd reggel csapdát állítok.

Másnap reggel, először életében aludta el az időt és csak nyolc óra után ért be a gyárba.

Még évek múlva is emlékezett a sajátos hangulatra, amely megrohanta, amint az üzem küszöbét átlépte. Pedig minden a helyén volt, épen, mint máskor. Ugyanolyan sürgés-forgás, zajos tevékenység, mint minden reggel. Mégis, még a küszöbön állva, érezte: Itt történt valami! Valami nem úgy van, mint máskor.

Az általános, hangos beszélgetés hirtelen elnémült jöttére. Igyekezett lerázni magáról a ránehezülő nyomást, de nem sikerült. Tizenegy óra felé kissé sétálgatott künn, a fák között. Egy izben benézett a műhelybe a nyitott ajtón át és látta, hogy az emberek megint összedugják fejüket és sut-tognak.

Nyomban közjük akart menni, de aztán meggondolta és tovább sétálgatott fel és alá.

Hirtelen a borbély toppant eléje. Öltönyének két szárnya csak úgy lobogott siettében és messziről hadonászott magasratartott eszköztáskájával. Egyenesen Lukács felé tartott.

— Weidenstrom úr, milyen szerencsétlenség! — kiabálta az üzemtulajdonos kezét szorongatva. — Meg vagyok döbbenve! Egészen elképedtem! Ki hitte volna! Egyedül ön sejtette! Meg is mondom mindenkinek, hogy legjobb orra Weidenstrom úrnak van a városban. Tudta jól, hogy miért vonul vissza sógoraitól. Hallatlanul megdöbbsentem, Weidenstrom úr! Kiben bízzék még az ember?

— Igen, igen! — felelte Lukács. Nem akarta elárulni a fecsegő borbély előtt, hogy sejtelve sincs semmiről. Amint visszatért a gyárba, felkereste Zeisig lakatost, aki már évek óta dolgozott Hayéknál és bizalmi ember féle volt.

— Mi az ördög történt, Zeisig? Az emberek úgy bá-mészknak reám . . .

— Csodálkoznak, hogy olyan nyugodtan viseli a szerencsétlenséget! Elvégre . . . Hogyan, ön semmit sem tud, Weidenstrom úr?

Az öreg habozva mesélte el, hogy Hansen bankigazgató már egy hete elutazott. Tegnapelőtt váratlanul rovincsoltak

és kisült, hogy Hansen évek óta, rendszeresen hamisította a könyveket, nagy összegeket, sőt betéteket is sikkasztott el. Egy millió márkát meghaladó sikkasztásról beszélnek és állítólag körözik. Tegnap este Hay Fritz is jelentkezett a törvény előtt és beismerete, hogy hűtlenül kezelte a takarékpénztárt. Hansennal együtt spekulált és sok pénzt tett el láb alól.

Lukács alig bírta végighallgatni az öreg ember szavait. Lehetetlen! És mégis! Ha az ember meggondolja . . . Kusza gondolatok, aggályok, kétségek száguldoztak agyában.

Benyitott az öreg Hayék lakószobájába. Első pillanatban azt gondolta, hogy tele van nőekkel, de azután látta, hogy a családhoz tartozó asszonyok vannak együtt csak. Hansen Anna sirógöressel feküdt a pamlagon, Hay Marie az ablaknál zokogott és Teréz halásápadtan, de egyenesen állott. Hay mama pedig eléje rohant.

— Jó, hogy itt vagy, Lukács! Maradj velünk! Ugy fé-
lünk, mi szegény, elhagyatott asszonyok.

Lukács lerázta magáról az öreget:

— Hol van apa?

— Nem tudjuk és nagyon aggódunk miatta. Az éjjel megint a levegővel volt baja, négy óra felé elment és nem jött vissza! Semmiről sem tudott . . . Mi is csak most tudtuk meg, egy félórája. Milyen szerencsétlenség, Lukács! Milyen rémes!

Lukács szótlánul nyitotta ki az ajtót. Teréz követte. A folyosón megálltak.

— Látod, — mondta Lukács bőszen, — még irigyel-
ted a csirkefogókat! Most legalább tudjuk, hogy honnan volt
a fogat, s az ékszer! Ugy-e mindig mondtam? Egyedül én lát-
tam keresztül rajtuk . . . a semmirevaló gazembereken.

— Hallgass! Rögtön hallgass! — kiáltotta Teréz halál-
sápadtan. — A fivéremről és a testvérem férjéről van szó!
Ha az egész világ rajtuk táncol is most, nekünk védenünk
kell őket. Aki az orrát levágja, egész arcát meggyalázza. Csak
jönne apa!

— Azt hiszem, hogy apa már tegnap este mindent tudott,
Talán Hansent keresi . . . Gyere, Teréz, ne izgasd úgy fel
magad! — mondta Lukács és sajátságosan hatott reá a Teréz
kétségbeesett tekintete.

Meg akarta ölelni, de Teréz kiszabadította magát és hir-
telen támadt ötlettel sietett fel a padlásra vezető lépcsőn. Lu-
kács utána, de már csak akkor érte utól, mikor már kinyi-
totta az ajtót és velőtrázó sikoltás hangzott a házban.

A Lukács tekintete is rémülten tapadt az egyik geren-

dán lógó élettelen, merev alakra. Nyelve kilógott, szeme üvegesen meredt reájuk.

Teréz némán, mint egy letört virág hanyatlott hátra.

Órákig tartó eszméletlenségéből túlkorai szülési fájdalmakra ébredt és a késő délutáni órákban halott leánykát hozott a világra.

Két orvos állott mellette, de semmi tudomány nem menthette meg a vajudó nő szívét. Éjjél felé hirtelen agónia állott be. Csak egyetlenegyszer nyitotta keskeny ajkát sóhajra:

— Édes apám!

Könnyedén és hűvösen pihent a haldokló asszony keze a Lukácséban, de nem viszonzta szorítását. Nem tudta, nem akarta elhinni, hogy Teréz elhagyja. Ebben a pillanatban, mikor felesége a földi élettől megvált és az öröklét felé tartott, megszűnt létezni reá nézve a külvilág.

Némán ült mellette, csak olykor szólította nyögve, könnyörögve, parancsolva a Teréz nevét, mintha még az élet kapujából gyöngye lába visszatérhetne. De Teréz már nem halotta szavát! Mikor a hajnali pirkadás madárrepülésként végigvonult a bársonyszürke égen, Hay Teréz csendesesen, halkán, ahogy élt, elköltözött az örökbéke és örökgondtalanság birodalmába.

Lukácsot hónapokig üldözte a balsors. Amíg élt a felesége, sohse gondolt arra, hogy mit jelent neki, csak most, mikor elment, érezte, hogy mit veszített. Mélységes szakadéknak érezte az ürt, amely Teréz után maradt és abba merült minden, ami életét elviselhetővé tette. E nagy veszteséggel szemben a másik szerencsétlenség jelentéktelen semmiséggé olvadt.

A családi dráma előzménye 1891-re volt visszavezethető. Akkor kezdett el Hansen a hamburgi tőzsdén spekulálni. Eleinte óvatosan, kis eszközökkel és állandó sikerrel. Két évvel később Hayék: apa és fiú is hozzácsatlakoztak. Sokáig kedvezett nekik a tőzsdeszerencse. Hansen hallatlan ügyességet tanusított a papirok vételében és eladásában. A többiek vakon követték tanácsait és minden fáradság nélkül rakták zsebre a nyereséget. Három év előtt azonban megfordult a kocka. Attól az időtől kezdve felébredt Hansenben a házárjátékos természet. Hogy veszteségét behozza, mindent egy kártyára rakott. Árúkból üzött nagy ultimospekulációt, a saját és társai vagyonát messze túlhaladó tételekben. A sok balsiker teljes katasztrófára vezetett. A felügyelőbizottság hártalan bizalma, a revizorok közönye végzetessé vált Hansenre nézve. Hasonlóképpen állott az eset Hay Fritzel is, akinek anyagi helyzetét eladdig mindenki szilárdnak ismerte.

Hansent Kopenhágában letartóztatták és sikkasztásért, letétek hűtlen kezeléséért hat évi fegyházra ítélték. A fiatal Hay másfél évet kapott.

A Hansen ellentállásra nem képes, elpuhult szervezete már néhány hónap alatt áldozatul esett a fegyház levegőjének. Felesége házvezetőnői állást vállalt egy kielii idősebb magánzó mellett, aki később nőül vette. A Fritz felesége megtarthatta vagyonát. Házát és üzletét szülei végrendeletileg olyan módon biztosították, hogy férje hitelezői mítsem tehetek ellene. Az öreg Haynét elhelyezték egy elszegényedett polgárasszonyok részére felállított alapítványi helyre és élete végéig jó ellátásban volt része és csinos szobában lakott.

A nagy- katasztrófában részesek közül mindenki elég szépen megmenekült, csak Weidenstrom Lukács maradt hajléktalanul.

Az öreg Hay váltóadósságait, miután hagyaték nem maradt utána, sohase fizette ki senki. A lakóháznak már egy köve se volt az övé, mikor a gyöngék és gyávák utolsó segédeszközéhez folyamodott. Ami követelése Lukáccsal szemben volt, azt átadta Dürr Lorenznek. Két héttel az összeomlás után, a gabonakereskedő meglátogatta Lukácsot és előterjesztette indítványait. Fia hajlandó lenne társulni Lukáccsal. Ha megegyeznek, a pénz továbbra is az üzemben maradhat. Ellenkező esetben azonban kénytelen követelését behajtani, mert máshol jobban kamatoztathatja pénzét. Lukács azt válaszolta, hogy meggondolja a dolgot. Elkótyavetyélte volna az egész világot szerencsétlen kedélyállapotában. Teréz halála óta nem szívesen járt a gyárba. Értelmetlennek, szomorúnak és elviselhetetlennek találta munkáját. A Friesenbank közlése, hogy felmondja a kölcsönt, alig is érintette. A lakóházat elárverezik legközelebb. Hova húzza majd meg magát azután, arra nem is gondolt. Órák hosszat járkált a néma szobákban fel és alá. Teljesen egyedül lakott most bennük.

Nővére, Johanna, aki két év előtt férjhezment a hochsieli tanítóhoz, magához vette kis fiát: Amandust, mert neki még nem volt gyermeke.

Mintha valami titokzatos erő holtpontra juttatta volna gondolatai és tervei komplikált szövevényét és megfosztotta volna érdekkörét mozgó rugóitól. Nem törődött a jövővel. Gondolatai egyre a multban kalandoztak és az örökre elvesztett fonták körül. Ugy érezte, hogy Terézzel együtt régi környezete is meghalt. A butorok, könyvek, virágok, üres szemekkel bámészkodtak reá, mint a halottak. Gyászában sokkal nagyobbak látta a halottat, mint amilyen életében

volt. A kicsi, közepes tehetségű asszonyt, aki se jobb, se rosszabb nem volt ezer más asszonynál, képzelőtehetsége valósággal szentté avatta. A Teréz kedvenc könyvei: a Heimburgok és Marlittok most fényes szellemi tehetség bizonyítékai gyanánt tűntek fel szemében és úgy érezte, hogy feleségét életében nem méltányolta és nem ismerte fel eléggé.

Ebben a kedélyállapotban találta a negyedik hét végén az öreg Tychsen.

A Dietrich apja a lapokból értesült a szerencsétlenségről, de várt néhány hétig, míg részvéltátogatásával felkdeste Weidenstromot.

Lukács örömmel fogadta az öreg urat. Hosszú idő óta először szedte kissé össze magát. Nagy bánatáról beszélt és megkönnyebbült. Nem akart Trubergben maradni. Azt se bánja, ha Dürr Lorenz megkaparintja az üzemet. Semmi kedve a pénzszerzés gondjaival még egyszer megküzdeni.

Tychsen fejét rázta.

— Túlságosan könnyen ne vegye a dolgot, Weidenstrom úr. Mihelyt Dürrék értesülnek, hogy a zálogkölcönt felmondták, igyekezni fogják nyomni az árat. Ha csakugyan el akarja adni a gyárat, igyekezzék számítását megtalálni. Esetleg beugrom Dürr helyett. Mennyiről van szó?

— Harmincezerről!

— Kockázatos?

Lukács gondolkozott néhány pillanatig.

— Aligha. Annak idején hatvanezer márkáért vettem át a gyárat. Most legalább kétszer annyit ér.

— Akkor annál maradunk.

Lukács kezét nyújtott az öregnek.

— Már egy izben éreztem jóságát . . . igazán nem tudom, hogy mivel háláljam meg, Tychsen úr.

Az öreg tiltakozott.

— Ha nem tenném, a fiammal gyölne meg a bajom. Egyébként, ha mindenáron távozni akar, Weidenstrom úr, jól tenné, ha külföldre menne. Fivéremnek sok összekötése van künn. Nincs kedve?

— Még nem merem határozni jövőm felett. Mindenem oda van! Ugy érzem magam, mint az éhes ember, aki terített asztalhoz ül és aztán hirtelen észreveszi, hogy a tálak üresek és minden felborult.

— No, no! Sok kenyér terem az Uristen szántóján, csak utána kell nyúlni! Még ahhoz igen fiatal, Weidenstrom, hogy máris letegye fegyverét a sors előtt.

Lukács hallgatott egy darabig, aztán szomorúan bólintott.

A hosszú téli estéken volt ideje elég jövőjét tervezgetni. Tychsen látogatása után életkedve újra ébredett. Rögtön másnap munkához látott, mint régen. Csak nem dolgozott olyan szívvel-lélekkel, mint azelőtt.

Évek előtt nagyon szeretett volna ásványvizet gyártani, hogy az üzlet keretein belül valami alkoholpótló italt találjon fel és hozzon forgalomba.

Apjának legjobb barátja, Hohensielben, egy tehetséges, szorgalmas ember, iszákosság áldozata lett.

Az akkoriban tizenkét éves Lukács egyszer meghallotta a szerencsétlen ember panaszát és soha többet nem felejtette el: „Ha legalább valamirevaló italt adnának az embernek, hogy Isten nevét vegye ajkára tőle. De ez a ragadós, édeskés limonádészerű folyadék csak megtölti a hasat és tetveket hoz az ember gyomrába. Undorodom tőle.“

Igen, aki ilyesmit ki tudna találni, az emberiség jövője lehetne és milliókat szedhetne fel az út porából. Valami italt, ami kis mértékben oltja a szomjúságot, alkohol ízű és az alkohol jó tulajdonságaival rendelkezik, káros hatása nélkül; éppen oly olcsó, mint a pálinka, ingerli a gyomorsavakat és kellemes érzést kelt.

Lukács még katonakorában foglalkozott a kérdéssel, recepteket állított össze, könyveket olvasott a konyhakémiáról és élelmiszerismeretekről.

Utóbbi években természetesen kevés ideje maradt ilyesmivel foglalkozni. Talán most a gyár eladásából marad annyi pénz, hogy egy kisebb ásványvízgyárba léphetne társul. Hamar elvetette azonban a gondolatot. Az öreg Tychsen tanácsa termékeny talajra hullott és gyökeret vert; külföldre vágódott. Trubergben évek telnének el, míg újra felemelhetné fejét. A Hay család szégyene hozzá is tapadt, hiszen hozzájuk tartozott. Hayéknak köszönhette pozícióját és hiába maradt keze tisztán, szegyenükben osztoznia kellett.

Hosszas tárgyalások és alkudozások után Dürr Lorenz végre megvette fiának a gyárat. A vételárból minden követelést fedezni lehetett és még tizezer márka fölösleg is maradt. Azonkívül Lukács kikötött egy kis járadékot a kályhaszabaldalom jövedelméből fiának, mivel azt a feltaláló fiára hagyta.

Verőfényes májusi napon átadta Lukács a gyárat és még aznap elhagyta Truberget.

*

Evelyn megállította kocsiját az állatkert előtt és gyalog tette meg az utat a Kroll-féle vendéglőig. Még maradt ideje bőven; Negyednyolckor kezdődik az előadás és habár

az első jelenetben fel kell már lépnie, még sétálhat egy keveset.

Járásközben kigombolta könnyű, fekete köpenyét és levette kalapját. Az első nyilvános fellépés izgalma szívdobogást okozott.

Zuheide már délben, az asztalnál mutatott néhány kritika-másolatot, amelyek a legolvasottabb lapokban fognak megjelenni holnap, dicsérik játékát és nagy jövőt jósoltak neki. Somborn Hellmuth, az ismert karmester dirigálta a zenekart, egy híres ballerina táncolta a magántáncokat, valamennyi közreműködő elsőrangú színpadi erő. A női főszerepben lépett fel először a szerző berlini társaságban jól ismert és közkedveltségű neje.

A Zuheide útját sokan egyengették és elismerésreméltó buzgalommal verték a reklám nagy dobját.

Nem vállalkoztak hálátlan szerepre, mert a rokonszenves író ismeretsége a főváros majdnem minden társaságát magába foglalta. Minden minisztériumban, színházi irodában, szerkesztőségben, műegyesületben, rendőrhivatalban és klubban voltak Zuheidenak jó emberei. Társadalmilag érintkezett velük, szívességeket tett nekik, vagy ha eddig nem tett, még tehetett ezután.

Egyik kéz a másikat fogja és a kezek hosszú láncolatán emelkedett Zuheide lassan, de biztosan a népszerűség és irodalmi tekintély magaslatára, ahonnan elfogulatlan bírálat szele mindenki mást irgalmatlanul elsöpört volna.

Evelyn két év előtt kijelentette, hogy szeretné drámai tanulmányait folytatni. Férje készséggel beleegyezett. A fiatal asszony nemcsak belső kielégülést várt a művésztől, hanem szabadságot is. A Zuheide ajkán lebegő gúnyos mosoly, mikor először beszélt terveiről, elárulta, hogy keresztüllát szándékán. Lehet, hogy a férfi maga is gondolt reá, amint a dolgot mérlegelte, hogy alapos kiképzés új alapot ad majd Evelynnek élete felépítésére. Nehéz lett volna a Zuheide igaz véleményét megtudni. Sima közöny álarca tapadt egész lényére, arckifejezésére. Evelyn azonban már tudott a legcsekélyebb rezgésekből is olvasni és következtetéseket levonni. Bizonyosnak érezte, hogy ha menni akar, férje sohase fogja visszatartani.

Krollhoz érve, órájára nézett. Még egy negyed órája maradt. Azalatt nyugalmas, lassú léptekkel járt keresztül-kasul az előkelő, fényesen világitott kerti helyiség zsufolt asztalai között.

Széles, csendes életöröm sugárzott a páronkint vagy családi körben ülő közönség arcáról. Örültek a tarka lám-

páknak, zenének, sörnek, vacsorának és jó hangulatban élvezték a forró nyári éjszakát.

Evelyn megdöbbenve nézett egy férfira, aki éppen sörét fizette ki.

— Weidenstrom Lukács! Hogy kerülsz ide?

— Jó estét, Evelyn!

Evelyn leült a Lukács melletti székre.

— Irni akartam neked, Lukács, mikor a nénitől megtudtam, hogy Teréz meghalt. Aztán meggondoltam. Mit is mondhatna az ember ilyenkor? Mult évben elvesztettem apámat! Tudod?

— Igen, Evelyn, olvastam a trubergi lapokban.

— Üzleti ügyben jöttél fel?

— Nem! Eladtam az üzletemet és magánzó vagyok. Ausztráliában szeretnék kissé körülnézni, aztán meglátom, hogyan alakul a jövőm.

— És a fiad?

— Jó helyen van. A testvéremnél!

Evelyn egy pillanatig a férfi némán közönyös szemébe nézett.

— Ma este az uramnak egy darabját játszák itt először. Én is fellépek benne. Nincs kedved megnézni?

— Miért ne? Ugyse tudtam, hogy mivel üssem agyon az estét.

— Gyerünk!

Evelyn előresietett, az előcsarnokban egy páholynyitogatóval néhány szót váltott, azután odaintette Lukácsot.

— Középerkélyülést kaphatsz. A szolga odavezet. Nekem most már a színpadra kell mennem. Ha nem találkoznánk elutazásod előtt, Isten veled Lukács! Nagyon, nagyon szerencsés utat és mielőbbi visszatérést!

— Köszönöm, Evelyn! Minden jót kívánok neked is!

A nagy színháztermet előkelő közönség töltötte meg. Mindenki, aki az előkelő berlini társaságból még otthon időzött, vagy első nyaralásából már visszatért, eljött a Zuheide sokat emlegetett darabjának első előadására.

Az oldal- és középső ülések közötti kis térségen két ismert kritikus állott. Az egyik, féloldalas, alacsony ember, kétségbeesett pillantást vetett a mennyezetre.

— Körülbelül hány óraker leszünk túl a kinszenvedésen?

— Tizenegy óra felé!

— Kegyelem . . . addig meghalok! Milyen darab? Maga látta a főpróbát?

— Cukros hab nagyon sok málnalével. A mese elég

ostoba. A zene finom. Az első felvonásban például egy nagyon kedves középkori dallamot énekelnek.

Messdorf félrehajtotta fejét és a refrént dudolta:

... . *Ha elhagyott a hűtlen kedvesem,
Od'adom menten másnak a szívem,
Egyszerre egy legény sohsem elég,
Ez az igazi életbölcse ség.*"

— Telt ház! — Messdorf végigsimitott hosszú, szőke szakállán.

— Potyajegyek! Zuheide nem sajnálja a pénzt. Hál' Istennek kezdődik.

Az ajtókat bezárták. Még néhány pillanatig tartó suhogás, csapkodás, nyikorgás és Somborn karmester jelt adott a nyitányra.

A vidám publikum kellemes meglepetéssel figyelt a behizelgő, fülbemászó dallamra. Helyenkint néhány taktus ismerősnek tűnt fel, de még a hivatásos zenész se tudta volna hirtelen megállapítani a régi hírnevességek kevésbé népszerű alkotásaiból vett dallamok eredetét. Zuheide ügyesen kötötte csokorba a leszakított virágokat saját termésével. Kedves hegedű, csello és fuvola trióval végződött a nyitány.

„A szent szív“ énekes és táncos népszínmű a tizenhatodik század végén játszódott. A szent szív zárda várnagya, megkéri a gazdag aranyműves: Palmus mester leányának, Barbarának kezét, de kosarat kap, egyrészt, mert a leány egy idegen muzsikusnak adta szívét, másrészt, mert Palmus mester fogadalmat tett, hogy leányát huszadik születésnapján zárdába adja. Évekkel ezelőtt, mikor Palmus még csak szegény munkás volt, egy idegen pap arany ereklyetartót hozott hozzá javítás végett és soha nem jött el érte. Évtizedek teltek el. Nehéz idők jártak: háború, drágaság, pestis. A mester munkaasztala elhanyagoltan állott, a család éhezett. Palmus végszükségben a reábizott jószághoz folyamodott, beolvastotta az aranyat és eladta a drágaköveket. Ettől az időtől kezdve rohamosan gazdagodott, csak úgy ömlött az arany házába, azonban, mintha rossz szellem szállta volna meg lelkét. Ivással, kockajátékkal, nőekkel igyekezett lelkiismerete szavát elhallgattatni. Elcsábított egy fiatal leányt, aki pelengérré állítva, megőrült. Azt állították, hogy az ördög szállotta meg, egy erdei kunyhóba száműzték és ugyanaznap adott életet leányának, amikor Palmus mester felesége élete árán hozott világra egy kis leányt. Nemsokára öt gyermeke halt meg a mesternek. Csak a legfiatalabb leányt maradt életben. A sok bánat sötét fanatikust csinált a mesterből.

Emlékezet után készített egy ugyanolyan ereklyetartót, mint a régi volt. Természetesen az ereklye már eltűnt és nem lehetett feltalálni és a drágakövek halott szemekhez hasonlítottak és az arany sápadt volt, mint a hamu.

Egy éjjel beállított az idegen lelkész és követelte az ereklyetartót, de az előmutatott kis ládát nem akarta elfogadni, mert az ereklye hiányzott belőle. A legkeményebb, legridegebb emberi szívet is meglágyító ereklye eltűnt. „Szegény botor, nyomoruságból eredő bűnödöt (megbocsájtom, ha az ereklyét, a szent szívet előteremted. Jaj azonban neked, átok reád és az egész városra, amely fedelet ad neked, ha az ereklye nem kerül elő!”

Palmus mester akkor fogadalmat tett, hogy az elveszett ereklye helyett felajánlja leányát engesztelő áldozatul a szent szív zárdának.

Barbara és Irmentrud, a boszorkány leánya úgy hasonlítanak egymáshoz, mint az ikrek. Barbara elpanaszolja erdei barátnőjének, hogy zárdába kell vonulnia. Azonban, amit ő, az életvidám fiatal leány rettenetes sorsnak tart, az Irmentrudnak leghőbb vágya. A leányok megegyeznek, hogy szerepet cserélnek és Irmentrudot veszik fel noviciának a zárdába, Barbara pedig künn marad az erdőben az örült nő mellett. A szerencsétlen meghal. Életének utolsó pillanatában eloszlik agyáról a téboly köde. Elmondja vélt leányának a Palmus házában töltött évek történetét és előad egy kis tokot, Barbara sejti, hogy ez a régóta keresett ereklye, de csodatevő titkát nem ismeri. A kikoszarozott lovag időközben bosszúból rabol, pusztít, gyújtogat a városban. A „boszorkányt“ vádolják a várost ért szerencsétlenségért, Barbarát, az állítólagos boszorkány leányának tartják és tűzhalálra ítélik.

A máglyán azonban ráismer a lovag szeretett hölgyére és megegyeszen felajánlja kezét. A szent szívet most a Barbara keblén viseli, ellágyul és habár a muzsikussal szemtől-szemben áll, a szülőföldje iránt érzett szeretet mégis rábírja, hogy igent mondjon a lovagnak és átadja neki az ereklyét. Bevallja azonban a vándor muzsikus iránt érzett szerelmét és egyuttal a csalást is, amelyet elkövetett, hogy a fátyoltól megmeneküljön.

Alig veszi a lovag kezébe az ereklyét, őt is nagylelkűség szállja meg. A muzsikusban elveszettnek hitt fivérére ismer, a viszontlátás fölött érzett örömeben lemond Barbaráról és átadja fivérének.

Palmus mester visszakapja az ereklyét. A tartó aranya és drágakövei felragyognak, amint a kincset belehelyezik.

A lovag, szinpadon nem szokatlan gyorsasággal bele-

szerelet a Barbara képmásába, Irmentrudba, aki mint novicia vonul fel az apácák sorában. Ő is megszereti a lovagot. A zárdának kárpótlásul odaajándékozzák a csodatevő ereklyét és általános tánc, ének, harangbúgás közepette leereszkedik a függöny.

Evelyn bájosan játszta a Barbara szerepét, hangja azonban nem volt elég erős a nagykiterjedésű nézőteremhez képest. Nagyon erőlködött, hogy hangosabban beszéljen, de hangja ezáltal megtört, hamisan hangzott és jelenetről-jelenetre bátortalanabban játszott.

A közönség azonban, tekintettel az ingyenjegyekre és az előadást követő nagyszabású bankettre, enyhén ítélkezett. A szerzőt hatszor hívták a lámpák elé és a szereplőket is látni óhajtották.

Evelynt akarata ellenére is közrefogták kartársai és olyan leányosan, elragadó bájosan állott zavarában a lámpák előtt, hogy a közönség elfelejtette kinszenvedését és szünni nem akaró ujjongással ünnepelte. Halomszámra hullott a virág lábai elé; lehajolt, felvett egy vörös orchideacsokrot és ránézett a karmester erőteljes, karakterisztikus fejére. A zenész éles arcvonásain meleg mosoly futott át. Csak a legélesebb szem vehette észre a pillanat alatt lejátszódó eszmecserét, mely az arckifejezésben, kézmozdulatban végbement.

A futólagos jeladás is elég volt ahhoz, hogy Evelyn kedélyállapotát megváltoztassa és önbizalomra rázza fel ideges csüggedéséből.

A Zuheide zenéjének egyik dallamát dudolva, gyorsan öltözködött komornája segítségével és fürkészőleg nézett tükröbéli képmására.

Fekete, könnyű ruhája élesen emelte ki fehér szépségét, hajának majdnem ezüstös szőkeségét. „Tegyük kivételt ma este!” — gondolta és egy vörös orchideát kihúzva a csokorból, övébe tűzte.

Ebben a pillanatban belépett férje.

A komorna úrnője egy intésére eltávozott.

Zuheide félretolt néhány öltözékdarabot és leült.

— Tehetnél ma nekem egy szívességet, Evelyn. Preynow kegyelmes fog az asztalhoz vezetni. Rávezethetnéd a társalgást színházi terveinkre és üthetnéd kissé a vasat az engedély miatt.

— Szóval, kedveskedjem! Attól tartok azonban, Walde-mar, hogy nem sokat érünk vele.

— Ezen a télen feltűnően sokszor jelent meg fogadónapjaidon.

— Mit akarsz ezzel mondani?

Zuheide szagos üveget vett kezébe és orrához emelte.

— Preynow udvarol kissé neked . . . A kellő formák között, természetesen.

— Nos, hogyan viselkedjem? Legyek biztató?

Zuheide felállott és közel lépett feleségéhez.

— Azt hiszem, minden alkalmat meg kellene ragadnod hálából . . . hiszen, legvégső határig szabadságot adok neked. Sok mindent elfelejtenék, ha most az egyszer bebizonyítanád, hogy egynek érzed magad velem.

Az Evelyn arcáról eltűnt a pír, mint a hulló rózsaszírom.

— Mit felejtethnél el?

— Tapintatos leszek és nem magyarázkodom. Elsápadtál hirtelen, Evelyn. Szedd össze magad, kérlek. Szeretném, ha ma este bámulnák a feleségemet. Mutasd a kellemes oldalaidat. Egyébként Somborn ül a balfeleden. Elkészültél.

Evelyn kissé borzongva bújt köpenyébe és szóttalanul öltötte karját a Zuheide feléje nyújtott karjába.

Amíg apja élt, kevésbé érezte elhibázott házaselete súlyát. Mégis támaszkodhatott valakire, aki hozzá tartozott, akivel bizonyos mértékben nyíltan beszélhetett.

A halálhírt korán reggel kapta. Azt mondták neki, hogy éjjel szülítés érte. Csak egy héttel a temetés után tudta meg férjétől, hogy apja öngyilkosságot követett el. Revolvergolyó járta át szivét és a halál oly gyorsan bekövetkezett, hogy arcán semmi halálküzdelem nyoma se látszott.

Zuheide nyugodtan, nyíltan, érzéketlenségében majdnem brutálisan ható módon közölte vele, hogy Brand Christian teljesen tönkrement. Évek hosszú során szipolyozta egy nő, akit a félvilági emberek „mezítlábas Lényi“-nek gúnyoltak. Az utolsó estét is barátnőjénél töltötte és ez magyarázza meg a briliánsgyűrűje eltűnését is, amelyet életében mindig viselt.

Evelyn nem mutatott izgalmat a rettenetes hír hallatára. Megszentségtelenítésnek érezte volna fájdalmát Zuheide előtt mutatni.

Keservesen érezte azonban, hogy habár apjának egyetlen gyermeke volt, mégis megrabolta, még anyja öröksége is elűszott. Pedig régóta tudhatta már, hogy ha vagyontalan marad, teljesen áldozatul esik Zuheidének.

Zuheide fényűző életmódja azt a hitet keltette, hogy nagyon gazdag ember. Kétségkívül elég tekintélyes vagyon fölött rendelkezett is, de mindenét változó jövedelmű vállalatokba és spekulációkba fektette. Sokszor folyt kezében a pénz, máskor meg minden garast számolni kellett.

Valahányszor Evelyn azon töprengett, hogy vajjon

miért vette tulajdonképpen nőül Zuheide, mindig arra a következtetésre jutott, hogy apjának nagykiterjedésű birtoka döntő okként szerepelt.

Zuheide szakadatlanul igyekezett vagyonát szaporítani. Ezidőszerint aranyhegyeket remélt egy nagy stílusban vezetett népszínháztól, Berlin nyugati részében. A színház anyagi része már biztosítva volt, a Kurfürstendammon alkalmas helyiséget találtak, de a régi, feudális lakóházak tulajdonosai tiltakoztak a színház lármás szomszédsága ellen. Miután az egyik bérházban egy milliós kölcsönnel az udvar is érdekelve volt, a koncesszió elnyerése előre nem látott akadályokba ütközött.

A házaspárral majdnem egyidejűleg érkeztek a vendégek is a Kaiserhofba.

Evelyn kissé csodálkozva és szórakozottan hallgatta egy fiatal ember szavait:

— Nagyságos Asszonyom . . . Azt se tudom, hogyan köszönjem meg, hogy éppen az én virágaimat tüntette ki választásával . . . — dadogta az Evelyn ölébe tűzött vörös orchideára nézve.

— Friedland doktor!? Igazán köszönöm a szép virágot! — felelte az asszony barátságosan.

Télen gyakran találkozott a fiatal fogalmazóval, társaságban. Hirtelen eszébe jutott, hogy egyszer beszélgetés közben arra is gondolt, hogy bár hasonlítana a fia, ha megnő ehhez a kellemes, vonzó, okos fiatalemberhez.

Friedland Bruno arisztokrata nő és felcseperedett zsidó bankár gyermeke volt és egyéniségében oldódott meg a fajkeveredés kényes problémája. Az utóbbi hónapokban nem találkozott vele Evelyn és teljesen el is felejtette.

Ma este azonban világért se találta olyan rokonszenvesnek, mint azelőtt. Mohó vágy csillogott a fiatalember kék szemében és égő ajakkal nyomott csókot az Evelyn kezére.

Az ostoba gyerekek talán szerelmi bacillusok lappanganak vérében és az övbe tűzött vörös orchidea kiváltotta lázát. Ugylátszik, az apai vér felülkerekedik az anyától öröklött előkelő tartózkodáson és elszakítja az önuralom gyeplőjét. Mi jut eszébe ennek a kis fogalmazócskának, hogy egy férjes úriasszonyt akar boldogítani szerelmével? Evelyn nem tudta hirtelen eldönteni, hogy nevéssen vagy bosszankodjék rajta.

Az asztalnál ülve hamar kiheverte kellemetlen benyomásait. Néhány látszólag jelentéktelen szót váltott Sombornal, s az eszmecsere ugyanolyan hatást gyakorolt kedélyére, mint az imént.

Mióta Somborn Meiningenben karmestereskedett, csak ritkán jött látogatóba Berlinbe, de érkezése mindig ünnepnapot jelentett Evelynnek. Ideges töprengésektől zaklatott, felkavart lelke mindig megnyugodott a Somborn közelében.

Jobboldali szomszédja ugyancsak élvezte vidám hangulatát. A miniszter udvarolgatott Evelynnek, a maga korrekt, előkelő, jó humorú modorában, úgy, ahogy általában szép asszonyoknak udvarolni szokott.

Evelyn jókedvében habozás nélkül egyenesen nekivágott a célnak. Ha sikerül Zuheide kívánságát teljesítenie, számíthat hálájára és néhány napig nem kell kellemetlen tüzúrásait hallgatnia.

A vacsora a késői időre való tekintettel csak néhány fogásból állott. Preynow éppen a szárnyasból vett és nagy áhittattal merült a konyhaművészet remekének élvezésébe. Rövid idő múlva megszólalt:

— Tulajdonképpen magam is úgy érzem, hogy ilyen darabokhoz, amilyent ma is élveztünk, egészen különleges színházra lenne szükség. Olcsó árakkal, népszínház stílusában tartva. Szeretem a naiv cselekményű, énekes népszínműveket. Talán sikerül öfelségét megnyernem az ügynek, ha kellő színezetben tárom fel előtte a helyzetet. Mindenesetre holnap megkísértem.. Éppen kihallgatásra vagyok rendelve.

— Ezer köszönet, kegyelmes uram!

A kegyelmes úr villája könnyedén zörögve ütötte meg a poharat. Rövid pohárköszöntőt mondott a szerző tiszteletére, megköszönve a darabjával szerzett élvezetet, azután a szeretetreméltó háziasszonyt üdvözölte, kívánva, hogy a szent szív még sok előadásban gyönyörködtesse hallgatóságát és a bájos Barbarának alkalmá nyílják az új színházban is az emberek szívét meghódítani.

A titkos tanácsos megköszönte a meleg szavakat. Köszönetet mondott mindenkinek, aki a felejthetetlen est sikerében közreműködött. Különösen méltatnia kell valakinek a Szent szív előadása körül szerzett érdemeit, Somborn karmester nemcsak értékes útmutatásaival járult a sikerhez, de önfeláldozó munkát végzett a darab betanításával. A siker nagyrésze tehát őt illeti. A mai esti lapok közlik, hogy a mestert a bécsi operához hívják és talán nem követ el indiszkrétciót, ha szerencsekívánatait a gyönyörű kitüntetéshez kifejezi. Éljen Somborn karmester!

A zenekar tuszt húzott. Felemelt poharak integettek, összekoccantak.

— Hellmuth, igaz?

Evelyn riadtan görnyedt össze. Látszólag senki se vette

tudomásul meggondolatlan felkiáltását. Legalább is szomszédja barátságos, jóságos arca nem árulta el megdöbbsent figyelését. Evelyn merev ujjakkal kanalazta befőttjét. Halk suttogással hangzott fülében a válasz:

— Csak ma került a döntésre dolog.

Evelyn összeszedte magát és igyekezett Preynowval elfogulatlanul beszélni. Hangja azonban megtört. Szeme lobo-gott fehér arcában.

Éppen a gyümölcsöt hordták körül és a hangulat kezdett feszelen lenni, de Evelyn asztalt bontott.

Vörös Miska zenekara éppen egy Strausz-keringőt kezdett játszani.

Evelyn igyekezett a tömegben keresztül férjéhez vergődni.

— Vacsora alatt hirtelen erős fejfájást kaptam. Alig állok a lábamon. Nem távozhatnék feltűnés nélkül? Aligha nélkülöz majd valaki.

— Hogyne!

Zuheide ragyogott. Uglátszik, hogy felesége jól végezte dolgát. Preynow pohárköszöntőjét biztatásnak lehetett venni. Néhány pillanatig gondolkozott valamin, azután odaintette a közelében álló karmestert.

— Kérem egy pillanatra, kedves Somborn. Az imént úgy hallottam, hogy el akar hagyni bennünket. A feleségem rosszul érzi magát, szeretne hazamenni. Önre bízom, kérem gondoskodjék róla helyettem. Lesz olyan szives? Köszönöm! Jó éjt, Evelyn. Végy be egy antifebrint, szivem. Isten vele, Somborn, bocsánat, hívnak.

*

A koci belemerült az állatkert sötét utcáiba. Somborn megfogta az Evelyn kezét és az asszony nagy izgalma lassankint lecsillapodott, lelki kimerültségbe gondolatok nélküli fásultságba csapott át.

— Feljössz hozzám egy félóra, úgy-e Hellmuth? — kérdezte. — Terhemre esik a beszéd itt a kocsiban. Hogy lehet-e? Nálunk minden lehetséges. Sohase tudom, hogy Waldemár mikor hozza színház után haza barátnőit. Különben is lelkedre kötötte, hogy viseld gondomat.

Evelyn hátratámaszkodott és félig nyitott ajka szomjasan itta az üde éjszakai levegőt.

Ismeretségük Evelyn nászutazásán kezdődött. A házaspár visszajövet Zürichben időzött, hogy zeneünnepélyen vegyenek részt és egy ott tartózkodó zeneszerzővel találkozzanak. Zuheide olykor együtt szokott dolgozni az illetővel. Ujabb opereft-tervet kovácsoltak együtt, ezalatt sokat volt

Evelyn egyedül és a véletlen úgy hozta magával, hogy többször találkoztak. A tanácsosnak tetszett, hogy felesége jó társaságra tett szert a Somborn személyében és nem zavarja őt. Egy napon közölte feleségével, hogy a zeneszerzővel együtt még néhány hetet Pontresinában szándékoznak tölteni, ahol most a fürdőidény után zavartalanul dolgozhatnak. Somborn is hozzájuk csatlakozott.

Naphosszat sétáltak kettesben Evelynnel az Engadin hegyóriásai között. Az idegességében hiszteriás túlzásokra hajlamos és a hivatásában akkoriban keserűen csalódó, magányos művész lelkileg közel kerültek egymáshoz. Az Engadinban töltött szép napok emlékei színes képek gyanánt véődtek az Evelyn lelkébe és nem győzött lapozni bennük. Talán mert ilyen élmények sohasem ismétlődnek, egészen belevesznek a mult kékes ködébe és semmit sem veszítenek szépségükből. Berlinben csak ritkán találkozott a karmesterrel. Somborn nemsokára Meiningenbe került. A történetek hovátovább annál inkább elvesztették éles körvonalait és sápadt, illatos emlékekké változtak.

A fáradt konflisló nehezen vánszorgott a Maassenstrasse felé.

A csendes lakásban Evelyn bevezette vendégét a napali szobába. Egy darabig idegesen imbolygott ide-oda a lilaernyős lámpák szelid fényében, székek és asztalok között. Végre hellyel kínálta meg a karmester és ő maga is szembe ült vele egy régi templomi székbe.

— Jelezhettek volna előre, hogy Bécsbe szándékozol menni! Mintha rám szakadt volna az ég!

Somborn habozott egy pillanatil.

— Ma délutánig még magam sem tudtam, hogy reám esett a választás. Sohasem szoktam hivatásom változásairól előre beszélni. Lehet, hogy tisztán ostoba babona tart vissza attól, hogy közöljem bárkivel is idő előtt az eshetőségeket. — Néhány pillanatil hallgatott, azután tovább folytatta: — Mindkettőnkre nézve így a legjobb, Evelyn. Igazad van. Jobb, ha átesünk rajta! Ne menjünk el szó nélkül egymás mellett.

A karmester hangja nyugtalan bizonytalanságot, félnék tapogatózást árult el. Evelyn tisztán érezte, hogy még összeköti őket némi kötelék, de máris erősen meglazult, elvékonyodott, mint a kinyújtott gummizsinór. Visszafojtott lélegzettel vár, mintha valami nagy fizikai erőpróbára készülne.

— Ma este elhatároztam, hogy elvállok Waldemártól és saját erőmből fogom fenntartani magamat és a fiamat.

Somborn felemelte fejét. Eszes arca nyugtalanságot árult el.

— Belső kényszerűség hatása alatt cselekszel, Evelyn? Lángoló pillantás siklott el a férfi fején.

— Azt hiszem, hogy magad is felelhetnél a kérdésre. A belső kényszerűség már évek óta fennáll, még a nászutunk óta. Nem teszek magamnak szemrehányásokat, Isten látja lelkemet. Az olyan házasságot, amely sohasem volt házasság, nem lehet törni. Csak éppen gyáva vagyok, félek bosszújától, szemtelen túsúrásaitól. Mondhatom, hogy nehéz éveket töltöttem mellette. Örökös macska-egérjáték az életünk. Én vagyok az egér. Ilyesmi idegessé teszi az embert, nem lehet a végtelenségig bírni. Nem bírom tovább és nem is akarom!

— Milyen jogi alapon akarsz válni?

Evelyn vállat vont.

— Szívesen veszem a hibát magamra, — mondta felgyenesedve. — Oly mindegy, fontos csak az, hogy szabaduljak. Azután színpadra megyek. Mindennek ellenére. Bizom magamban és nem félek.

— Nagyon nehéz, Evelyn! Senki sem repül a művészet legmagasabb csúcsára, hanem fáradságos vesződés útján ér oda. Aki nem elég erős, az nem bírja tudóvel!

— Erős vagyok!

Somborn a karjára tette kezét.

— Mit gondolsz, Evelyn, boldogabb lennél velem, mint Zuheidével?

Evelyn fejét rázta. A tompa, lila fény fáradt fejét ezüstös árnyal vonta be.

— Ha szeretnél, Hellmuth, olyan természetesnek tartanád, hogy meg se kérdeznéd. Lassankint tisztán látok! Az én nagy élményem, a nehéz súly, a titkos boldogság, nálad csak jelentéktelen epizód. Azt gondoltam, hogy ilyesmit nem lehet elfelejteni, hogy összekovácsolja örökre az embereket, mint a kezdet és vég nélküli gyűrű. De úgylátszik, tévedtem!

— Éppoly kevéssé felejtettem el azokat a napokat, Evelyn, — felelt Somborn melegen. — Sohasem éltem át boldogabbakat. De nálunk, férfiaknál az érzések nem töltenek be oly fontos szerepet, mint a nőknél. Hivatásom sokkal jobban elfoglal, semhogy úgy szentelhetném magam asszonynak, ahogy megkívánná. Nem hiszem, hogy elég elvont érzéssel rendelkezem ahhoz, hogy egy nő boldogságigényét kielégíthessem.

— Nem . . . engem a hivatásodtól visszamaradt morszákkal nem boldogíthatnál . . . engem nem . . . — felelte Evelyn keserűen. — Nagyok az igényeim. Érzem, hogy na-

gyon boldoggá tudnék tenni valakit, de ha én tele marokkal adok, tele marokkal akarok kapni is . . .

Hosszú, kínos szünet következett. Somborn elmerülve nézegette az asszony idegesen babráló ujjait, melyek az övébe tűzött vörös orchideát ösztönszerű rombolási vággyal tépegettek.

— Érts meg jól, Evelyn . . . lehet, hogy ügyetlenül fejeztem ki magam. Mindent elkövetnék, hogy boldoggá tegyelek. Hidd el, hogy csak saját érdekedet tartom szem előtt, hogy második csalódástól megkíméljelek. A szerelem tulajdonképpen csak fogalom, állati ösztönöknek általános elnevezése.. A barátságot tartom a legmagasabb érzésnek, ami embereket összeköthet. Ilyen barátságot érzek irántad és véleményem szerint, jó házasságot lehetne építeni reá. Édes Evelyn . . . ma sehogy sincs szerencsém a kifejezéseimmel . . . nem akartalak megbántani.

— Nem, dehogya! . . . Az Istenért . . . — Evelyn kissé erőltetetten nevetett. Gondolatai szédítő sebességgel keringtek egy szó körül: Nyugalom! Nyugalom! Nem méltatlankodni! A világért sem elárulni a szégyen dühét, mely arcába kergeti a vért.

Most már tisztán látott mindent. Somborn azért ment el Berlinből, holott hangversenyek terén óriási sikereket ért el és szép jövő állott előtte, azért ritkította látogatásait, hogy tapintatosan, lehetőleg minél jobban eltávolodjék tőle . . . Nagyon elvakult volt, hogy már régen észre nem vette. Most már nevetése természetesebben hangzott:

— Biztosítlak, Hellmuth, hogy eszem ágába se jut egyik kalitkából a másikba repülni. Nem is képzeled, hogy mennyire örülök szabadságomnak és hivatásomnak. Persze sokat kell még dolgoznom, de fiatal vagyok. Van erőm, bátorságom, remélhetőleg szerencsém is lesz.

— Zuheide ismeri-e már szándékat?

— Még nem! Nyugodt lehetsz, hogy nem akasztja fel magát bánatában. Meglátod, hogy milyen hamar megnősül. Ezuttal egész bizonyosan gazdagon! Ugy-e nem haragszol, ha most kegyelemben elbocsátalak! Nagyon fáradt vagyok.

Somborn habozva állt fel.

— Ne váljunk így el, Evelyn! Még szeretnék veled jóvódról beszélni. Hasznodra lehetek. Tanácsaj melléd állhatok.

— Ha segítségre lesz szükségem, feltétlenül hozzád fordulok! — mondta Evelyn, de magában azt gondolta: „Ha ében halnék, még akkor sem!”

— Már holnap el akarsz utazni? És a gyermeket is magaddal viszed?

— Természetesen! Csak nem hagyom a fiamat Zuheidenak.

Somborn megfogta kezét:

— Még csak egy pillanatig, Evelyn! — mondta csaknem könnyörögve.

— Nem! Nem bírom tovább! Menj!

— Jó, majd máskor! Még annyi mondanivalónk van egymásnak!

Somborn kezet csókolt és elment.

Evelyn pongyolát vett fel. Sokat akart elintézni még ma éjjel. Mikor Zuheide négy óra után hazajött, éppen elkészült íróasztala rendezésével.

— Még ébren? Azt hittem, a fejed fáj! — csodálkozott. — Somborn bizonyára mostanig szórakoztatott! Nem vagyok játékrontó! — tette hozzá vidám nevetéssel, — nem irigylem a mások multságát, feltéve . . . No, mi az?

Evelyn bezárta az íróasztalt.

— Holnap reggel Annenkogba utazom Erichhel. Előreláthatólag soha többet nem jövünk vissza.

— Nem? Arról még beszélünk!

— Persze, hogy beszélünk még róla! Jó éjt!

Az ajtó becsapódott Evelyn mögött. Zuheide még egy ideig nyújtózkodott és néhány cigarettát szívott el. Még félig kábultan az est sikerétől és újabb diadalokat tervezgetve, nem tulajdonított nagy fontosságot az Evelyn szavainak. Utazó embert nem kell tartóztatni. Különben is csak fényűzési cikket látott benne.

*

Szeptember 30-án indult az Andaluzia, melyen Weidenstrom Lukács útrakelt a brémai kikötőből.

Lukács kerülőt tett Japán felé, mert Tokioban kellett egyetmást a itzehoei Tychsen-cég megbízásából elintéznie.

Minél távolabbról látszott a szárazföld, annál távolabbnak tündek fel előtte az utóbbi évek eseményei. A szokatlan környezet, a fedélzet élénk sürgés-forgása, felrázta szomorú gondolataiból és töprengéseiből. Kiapadt életkedve újra frissen bugyogott. Már csak elvétve akadt egy-egy óra, melyben visszatekintett a multra, mindenre, ami visszavonhatatlanul elveszett. Az út folyamán ezek az órák is gyérültek.

Érdeklődését hova-tovább annál jobban lekötötték a körülötte zajló események és gondolatai a jövő új birodalmában kalandoztak.

Mikor az Andalusia a Szuez-csatornán áthaladt, három európaít láttak a partról a tengerbe ugrani és a hajó felé úszni. Német kiabálásukra felvették őket a hajóra. Ki-sült, hogy az idegen légióból menekülnek.

Franciaországot nyugtalanították a kínai zavargások, tonkingi birtokai miatt. Azt is remélték, hogy talán sikerül észak felé tovább terjeszkedniök és légionáriusokat küldtek oda. A vállalkozásra önként jelentkező emberek nagyrésze azonban igyekezett útközben megszökni. Megragadták az alkalmat, amint a Szuez-csatornán keltek át, mert itt a tilalom folytán nem volt szabad lövöldözni és nem üldözhatték őket. Ötvenen szöktek el arról a hajóról, melyről az Andalusia három menekültje is kereket oldott és kétségkívül nagyrészt sikerült is kiúszniok.

Lukács útközben összebarátkozott az egyik menekülttel, Tonner Augusttal.

Egy este elmesélte Tonner élettörténetét. Régi, berlini katonacsaládból származott és kémikus volt. Apja ugyan katonának szánta, de nem érzett magában kedvet a katonai pályához. Érettségi után, beiratkozott az egyetemre.

— A békebeli katonaságot örök életemben nevetségesnek találtam. Ha katonákat gyakorlatozni láttam, mindig nagy, ólomkatonákra kellett gondolnom. A tarka egyenruha, a fegyver, a merev lábvetés parancsszóra, a harsogó zene, nagydobbal, trombitával, felnőttekhez méltatlan játék szememben és a hivatásos katonát is felesleges cicomának tartom békében!

Szerencséjére, valami kis szívbj miatt katonai szolgálatra alkalmatlannak bizonyult. Huszonhárom éves korában befejezte tanulmányait és huszonöt éves korában egy kis meklenburgi városba került, mint provizor a Pannemann úr „Oroszlán gyógyszer-tárába“. Egy évvel később nőül vette főnöke egyellen, csinos leányát. Az após teljesen rábizta a patikát és visszavonult a régi városba.

Egy csapásra tulajdonosa lettem egy patikának és egy kedves, kis nőnek. Boldognak éreztem magam mindaddig, míg észrevettem, hogy belefulladás a házasság puha, tollas ágyába . . .

— Boldogtalan házaseletet élt?

— Szó sincs róla. Nagyszerűen megértettük egymást. Sajnos, ennivalóan csinos kis feleségem az úgynevezett intelligens nőkhöz tartozott. Ez a fajta jól tanul az iskolában és nagyon éles eszű. Praktikusán, sőt logikusán gondolkodik és kitűnő, jó kis pajtás lenne, de nagyon szűk látókörű. Ami felfogóképességén kívül esik, az egyszerűen nem létezik reá-

nézve, egy egyszerű kézmozdulattal elintézi. Oh, kedves barátom, milyen boldog ember, akinek ostoba felesége van. Milyen pihenést nyújthat kimeríthetetlen, isteni butasága . . . Csacsogása bizonyára megnyugtatón, elringatón hat a lázongó idegekre, mint a gyermekfecsegés . . .

— No, no . . .

— Feleségem három éven keresztül minden ősszel megajándékozott egy gyermekkel . . . mind az ő gyermekei voltak . . . egyik sem az enyém . . . Ne értsen félre, kérem . . . az én Dóráam maga a megtestesült erény, de ezek a gyermekek már csecsemőkorukban is Pannemannok voltak. Jó tömegcikk, „Made in Germany“ jelzéssel. Meleg tej, nedves pelenkák, frissen olajozott padló, délutáni kávék, Harmonia-bálok, himzett dísztörülközők légkörében, úgy éreztem, hogy lassankint eldugul az agyam. Ha a feleségem nem gyermeket öltöztetett vagy pólyázott, akkor függőnycsipkét horgolt. Sokszor törtem a fejem rajta, hogy vajjon öt évi házaseletünk alatt hány mértert horgolhatott Dóra mindig ugyanazon mintájú „grecque“-csipkéből, ahogy nevezte. Azt hiszem, Hamburgtól Drezdáig be lehetne az Elbát borítani vele. Ha a munkámról, gondolataimról, találmányaimról kezdtem beszélni, uottan hallgat és mihelyt tehetette, a bíróné új szőnyegét emlegette vagy valami effélét. Előfordult, hogy korszerű kérdések foglalkoztattak és szerettem volna beszélni róluk, de olyankor rendesen félrehúzta száját, lenézően legyintett: „Hagyd kérlek, az embereket . . . Mi közünk hozzájuk?“ És minden átmenet nélkül elbeszélte, hogy a picinek hasmenése van, bizonyára a foga nő. Egy reggel, rettenetesen töltött éjszaka után, a vánkos himzett felírásának: „Aludj édesen!“ lenyomatát felfedeztem a baj arcomon. Jó, — gondoltam, — aludjatok csak édesen, ti Pannemannok. Én nem akarok aludni. Ébren kívánok maradni és élni akarok. Harminc éves koromban már azon az úton haladok, hogy idő előtt kétlábú kamillateásfazék váljék belőlem és úgy futkosak életem végéig. Délben összecsomagoltam és üzleti ügyek ürügye alatt elutaztam. Párisból megírtam Dórának, hogy soha többet nem jövök vissza.

— Elhagyta feleségét, gyermekeit, minden igaz ok nélkül? — kérdezte Lukács megbotránkozva. — Nem cselekedett helyesen! Ilyesmit nem szabad tenni.

— Kedves barátom, gyönyörű lenne, ha minden életkérdést el lehetne intézni avval, hogy „ilyesmit nem szabad tenni!“ Cselekedetem szabadulást és életmentést jelentett mindkét félre nézve. Kis Dóráam eleinte bizonyára sirt. Később bizonyára beadták a válópört, — kívánságomhoz ké-

pest, — hűtlen elhagyásért. Azóta bizonyára rég vigasztalódott Dóra, valószínűleg férjhez is ment egy pannemann-fajtájú emberhez, aki hűséges férje és a kis Tonner-pannemannoknak szerető apja.

Tonner két eszledeig kóborolt három világrészben és aztán merő kíváncsiságból felvétette magát az idegen légóba, hogy azt is megismerje.

— Tudtam, hogy hamar szabadulok. Ha a pannemannoktól megmenekültem, a franciák eszén is túljárok. Ami bánásmódot illeti, nem éppen olyan rossz, mint ahogy a szökevények mesélik olykor. Vizzel főznek, az igaz és a feljebbvalók között éppen úgy akadnak kuttyák, mint emberek. Középeurópai ember csupán az éghajlatot nem bírja, meg a nehéz szolgálatot, a menetelést perzselő forróságban, a kemény fegyelmet, amely mintha bilincsel venné körül a szökni kívánó emberanyagot. Öt hónapot töltöttem ott. Érdekes, habár kissé kényelmetlen epizód. Most kettős örömmel élvezem az életemet.

Lukács elutasító szigorral csóválta fejét. Jellemtelenségnek, durvaságnak találta, hogy valaki faképnél hagyja derék feleségét, kedves gyermekeit és kalandoroskodjék a világban. Rossznéven vette a Tonner kegyeletnélküli, tiszteletlen megjegyzéseit a hadseregről is. Mégsem tudta abba hagyni az érintkezést a furcsa fickóval. Valahányszor a nyurga férfi hosszú nyakáról, kiálló Ádámcutkájával, figyelő szimatoló kifejezéssel napsütötte, borotvált arcán végigtekintelt a fedélzeten, Lukács mindig odaacsatlakozott hozzá.

Tonner sokszor beszélt jövő terveiről. Leghőbb vágya volt egy kis laboratóriumot berendezni és találmányainak szentelni életét. Pénzszerzéssel nem igen törődött.

— Ha teletömött zsákra vágyódnék, oroszánpatikus maradhattam volna. De praktikus kémia az életcélom. Higyje el, hogy a szociális probléma nyolctized részben gyomorkérdés. Therapeutikus területen is még igen sok föld vár felfedezésre. Ha bármilyen irányban kutatja a teremtés jelenségeit, csak egyetlen következtetlenséget talál: a gyógyíthatatlan betegségeket. Valahol és valahogyan minden betegségnek létezik egy ellentétes ereje. Ha mindezideig nem akadtak reá, vagy csak részben találták meg, ez az emberi kutató elme és nem a természet szegénységi bizonyítványát jelenti.

Órákhosszat beszélt Tonner ebben a mederben és Weidenstrom pillanatig se lankadó érdeklődéssel követte.

Szeptember végén az Andaluzia áthaladt a malakai úton és Singaporenál kötött ki. Az idegen légionáriusokat itt kellett a német konzulátusnak átadni, hogy hazaszállítsák őket.

Tonner és Weidenstrom együtt töltötték a két utolsó napot. Tonner már régebben egy félévet töltött Singaporeban, angolul, sőt maláji nyelven is értett. Lukács jó hasznát vette, mint vezetőnek.

Második nap a bennszülöttek negyedét nézték meg és délfelé egy kis kalandjuk is akadt.

Sétálás közben nagy csoportosulás keltette fel kíváncsiságukat. Körülbelül husz szitkozódó maláji körülfogott egy fehérbőrű, fiatal nőt, aki félig nevetve, félig ijedten hiába igyekezett megértetni magát velük. Tonner és Weidenstrom áttörtek a csoporton és a Tonner tolmácsolása következtében hamar megegyeztek. A kisasszony azelőtt való nap érkezett szüleivel Singaporeba. Korán reggel egyedül indult útnak a szállodából, hogy megtekintse a várost. Két óra hosszat használt egy „riskát“ és akkor az emberek érthetetlen módon azt kívánták, hogy egy másik riskára szálljon át, de előbb fizesse ki az elsőt. A kisasszony legnagyobb rémületére észrevette, hogy erszényét a szállodában felejtette. Az emberek sürgették, hogy fizessen és csak annyit értettek angol-német kevertségű szavaiból, hogy nincsen pénze. Nagy lármát csaptak, más bennszülöttek is odasiettek és egy szempillantás alatt izgatott tömeg állta útját.

Lukács kifizette az embereket, azután mindakét férfi bemutatkozott, mire a hölgy is megmondta nevét. Umbereit Petrea. Apja az Umbereit örökösök konzervgyáranak tulajdonosa, Berlinből, üzleti útra indult Ceylonba és feleségét és leányát is magával hozta.

Miután tisztázták „a honnan, hová“ kérdéseket, Petrea kérte az urakat, hogy hozzájuk csatlakozhassék, egy óra mulva a szállodában lehetnek.

Petrea körülbelül husz éven felül lehetett. Arányos, gömbölyű, puha formái kissé aggodalmas színben tüntették fel a jövőt. Egyébként tipikusan germán: szőke, kékszemű, halvány rózsás arcú. Önálló, emancipált megjelenéséből ítélve, félelmet, leányos félszegséget nem ismert. Meglátszott rajta, hogy önállóan szokott rendelkezni, amennyiben kissé önkényesen rendelkezett lovagjai időbeosztásával is. Előbb a botanikus, azután az állatkertbe vezényelte őket.

Tonner kissé berzenkedve fogadta el indítványait. A Weidenstrom véleménye szerint, általában kissé büszkén viselkedett a fiatal hölgygel szemben. Lukács azonban örült a kalandnak, régóta nem fordult elő életében, hogy egy csinos, fiatal leány keresztesse útját. Eszébe se jutott, hogy a fiatal hölgy öntudatos, túlságosan biztos fellépését ugyancsak kifogásolta volna hajdan Teréznel, vagy testvéreinél. Az

előkelő berlini leány úgy tűnt fel szemében, mintha egészen más világból került volna ki.

Körülbelül két óra múlva kijelentette a fiatal hölgy, hogy vissza akar térni szüleihez a szállodába. A szülők ugyancsak aggódtak már leányuk eltünése miatt. Mindketten a régimódi, berlini kispolgár típusát képviselték és beszéd-módjuk, mozdulataik elárulták, hogy a Schönhauser kapú környékén nőttek fel. A leány körül azonban a Grunewald-beli villák légköre lebegett. Umbereiték már évek óta ott laktak.

Az urakat meghívták ebédre és néhány üveg pezsgő hamar megoldotta a nyelveket. Umbereit papa és mama áhittal hallgatták a Tonner élményeit az idegen légióban. A kisasszony barátságosan csevegett Weidenstrommal.

Lukács a hetedig mennyországban érezte magát. Nem lett volna férfi, ha észre nem veszi, hogy a szép és előkelő fiatal leány tetszeni kíván neki. Ugy érezte, hogy az Umbereit Petrea kék szeménél szebb asszonyi szemet soha életében nem látott. A gyümölcsöt tányérára rakó, jól ápolt fehér kezét a teremtés remekének látta. Vére lassan forrásba jött és ledobta róla a föld súlyát. Aki ilyen leányt vehetne nőül.

Petrea nedves, kék szeme gyöngéden csillogott, amint koccintás közben szomszédja aranybarna szemébe merült.

— Adok magának egy emléket, kedves Weidenstrom, magával viheti amulettként útjára. A szafir állítólag szerencsét hoz!

Petrea egy gyémánttal körülvett, félköröm nagyságú szafirköves melltűt húzott ki bluzának csipkéiből.

— Fogadja el, kérem, a mai nap emlékére és mint szerencsehozót.

Lukács szerényen tiltakozott. Nem fogadhatja el, igen értékes. A kisasszony gallérjának kék szalagja is bizonyára éppen úgy szerencsét hozna.

— Nem, szó sincs róla! Csak nem akar megsérteni. Nem becsmérli az amulettetem?

Persze, hogy ilyesmi eszébe se juthatott Lukácsnak. Sugárzó örömmel vette el a melltűt.

Tonner figyelmztette, hogy jó lesz búcsút venni. Lukács megdöbbenve vette észre, hogy legfőbb ideje indulni, ha nem akarnak lemaradni a hajóról. Milyen szívesen megcsókolta volna a feléje nyúló sima, puha kezét, de nem merte, csak erősen megszorította és érezte, hogy a szoritást jelentőség-teljesen viszonzózzák.

Umbereit megígértette Tonnerrel, hogy visszatér és velük tölti a napot.

Visszamenet a hajóra Lukács az egekig magasztalta az Umbereit családot. Tonner szórakozottan hallgatta. Mikor Lukács elhallgatott, szárazon kijelentette:

— Igen, a szülők derék emberek, de a leány liba.

Lukács megbotránkozott. Már ne vegye rossznéven Tonner, de szerinte igazán durvaság ennyi szives vendégszeretetet azzal meghálálni, hogy a leányt szidja. Umbereit kisasszony kétségkívül nagyvilági nő, de kedves és természetes.

Tonner nevetett.

— Jó, jó, kedves barátom. Megfigyeltem! Umbereit Péter, ahogy apja nevezi, azon gondolkozott, miközben darutáncot járt maga előtt, hogy milyen elfogadható formában ajánlhatna fel borralalót nekünk. Végül eszébe jutott a melltű!

— Pfuj, Tonner!

— Adjon hálát az Istennek, hogy el kell mennie, különben még megégetné az ujját. Az effajta Pannemannok a legveszedelmesebbek.

— Ugyan!

Tonner nem vette tudomásul a Weidenstrom bosszankodását. A kikötő-hídnál kezét szorított vele.

— Mindenesetre írok magának, Weidenstrom és szeretném, ha hírt adna olykor. Megszerettem együttlétünk alatt, ami ritkán történik meg velem. Szerencsés utazást!

Az Andaluzia három óra múlva folytatta útját. Lukács folyton a melltűt nézegette és közben a leányra gondolt. A Tonner fecsegésére, — úgy vélte, — nem lehet sokat adni, nagyon fonák gondolkozású fickó. A Petrea szeme kék, mint a szafir és kék a hűség jele. Már a nevével fogva is illik az evangélium keresztgyermekéi közé: Mátyás, Márkuza, Lukács, Johanna. Lukács olykor lelkiismeretfurdalást érzett, még egy éve sincs, hogy Terézt eltemette és máris más nő foglalkoztatja gondolatait. Lassankint azonban belenyugodott. A megboldogultak nem ismernek kicsinyes féltékenykedést és más emberi gyarlóságot. Ha Teréz láthatná, bizonyára örülne ujjászületett életkedvének és a világ nagy Szelleménél kieszközölné számára az új boldogságot.

Meglehetősen irigykedett, mikor a Tonner későbbi leveleiből megtudta, hogy elkísérte Umbereitékat Ceylonba és elfogadta meghívásukat, hogy együtt térjenek vissza Berlinbe és lépjen be a gyárba, habár a társaság meglehetősen untatja.

„... A család meleg üdvözlét küldi, különösen a fiatal nagyságánk emlékszik kegyesen magára . . .“

Érdekes, hogy ennek a kalandornak ölébe hull a sze-

rencsé, még ha a kis ujját se mozgatja érte. A lemondás mélabújának puha felhője ereszkedett a Lukács alig rügyező reménységeire. A szegény szerencsekereső és a gazdag berlini leány közötti távolságot csak gyöngén hidalta át a szerencsés véletlenekbe vetett remény. Weidenstrom Lukács nem született kötéláncosnak, hogy a távolságot átugorja. Mindakét lábával belegyökerezett a reális valóságba és nem ámitotta magát kilátástalan reményekkel. Harminc éves korában se vitte többre, mint husz éves korában. Szegény legény és társadalmilag semmi. Belátta, hogy aki még bizonytalanul vitorlázik az élet tengerén, nem terhelheti hajóját felesleges érzelmi súlyokkal. Egy szép napon csendesen elrakta reményeit, a kis melltűvel együtt.

*

Tychsen William huszonöt év előtt vándorolt ki Ausztráliába és teljesen elangolosodott. Import-export üzlete egész Ausztráliában a legkitünőbb volt a maga nemében. Európából behozott árukkal látta el majdnem egész Ausztrália, Új-Zéland és a többi Délsziget üzleteit. Viszont Európába főképpen fagyasztott húst, gyapjút, bőrt, gyümölcsöt és ásványokat szállított.

Lukács a Tychsen-cég óriási vágó- és fagyasztó üzemében kezdte el működését. Naponta ötszáznál több marhát és juhot, mintegy hármezer nyulat vágtak, két napig két fokos hidegben fagyasztották a húst, azután vászonba varrták és úgy szállították.

A Lukács praktikus hajlamai, alapossága, mellyel mindent végzett, amihez hozzákezdett, hamar átsegítették a kezdet nehézségein és rövid idő alatt teljesen tisztába jött a szakmával. Angolul is hamar megtanult beszélni, de az írás nehezebben ment. Egy évi gyakorlás után azonban már irodai munkát is végezhetett.

Később bekerült a mintaszobákba, éléskamrákba, raktárakba és lassankint tövéről hegyére megismerte úgy a külső, mint belső üzem szerkezetét, a gyakorlatiasság tényezőit, a nagy, tengerentúli kereskedőház titkos rugóit.

Főnöke elejétől kezdve szép fizetést adott neki; már egy fél év múlva önálló lakást bérelt és házvezetőnőt tartott. Nagyon szeretett volna német nőt fogadni, de sajnos Mrs. Brown már tizenhét éves korában elkerült szülővárosából, Drezdából és negyven évi ausztráliai tartózkodás alatt elfelejtett németül, úgyannyira, hogy nehezen keresgélte a szavakat és legjobb akarat mellett sem lehetett vele németül társalogni.

Még akadt néhány német alkalmazott az üzletben és ezek vasárnaponkint, Lukáccsal együtt Tychsennél ebédeltek. Minthogy azonban az öreg úr már szintén sokat felejtett németül, angolul beszélgettek. Sőt, mikor a főnököt ebédután elnyomta az álm és visszavonult, a vendégek továbbra is angolul beszéltek, míg végre Lukács erélyesen tiltakozott:

— Az ördögbe is, németek vagyunk-e vagy sem? Egyesületet kellene alakítanunk anyanyelvünk ápolására. Miért maradtak az amerikai németek nemzeti jellegükhöz hűségesek? Mert szorosan összetartottak az idegen földön. Miért ne utánozzuk példájukat?

Az urak vállat vontak. Dietrich azt állította, hogy a meghonosodott idősebb polgároknak kellene az ügyet kezdeményezniök. Alkalmazott, nőtlen, fiatalembereknek nincs elég társadalmi súlyuk ahhoz, hogy fáradságukat siker koronázza. Elvégre van német kaszinó, sőt német egyesület is, de tagok hiányában nem működnek.

— Pedig a te feladatod lenne, Dietrich! — felelt Lukács hevesen, — hiszen te végleg is szándékozol maradni.

— Még nem határoztam végérvényesen! — mondta Dietrich kitérően.

Később, négyszemközt, elmondta terveit Lukácsnak. Érzései hazahúzzák Németországba, másrészt azonban megszerette itteni munkakörét és nagybátyját, aki fiaként szereti és akinek máris erős támasza, nem akarná cserben hagyni. A következő években nagy áruházat szándékoznak létesíteni, német mintára Sidneyben, előzőleg azonban haza fog menni, hogy a helyszínén tanulmányozza a nagy német cégek berendezkedését és megszervezését. Később aztán reméli, hogy minden második esztendőben hazamehet nyaralni Németországba.

Lukács a harmadik évben elkísérhette Dietrichet üzleti útján Melbournebe, Adelaideba, hogy az Ausztrália belsejében fekvő kisebb helységeken is felkeresse a vevőket. Még ugyanazon év végén önálló üzleti útra küldte főnöke Új-Zélandba, Samaaba és a Fidzsi-szigetekre. Fizetését is megkértszerezte. Lukács most már tudta, hogy állását a Tychsen-cégnél teljesen szilárdnak tekintheti és igyekvő szorgalommal nemsokára cégvezető is lehet. Ez a kilátás azonban nem elégítette ki igényeit. Életének főcélja: hogy tekintélyes vagyona tegyen szert, még beláthatatlan távolságban lebegett.

A Tychsen-cégnél biztos, kényelmes egzisztenciára és legfeljebb némi megtakarított kis vagyona lehetett kilátása, amivel majd öregségében otthon, szép takarékosan éldegélhet.

Lukács egy kis laboratóriumot rendezett be lakásán és alkoholmentes ital találmánya már a tökéletesség felé közelített, csak hogy jelenlegi összeállításában igen drága lett volna általános fogyasztásra.

Még az előállításához szükséges gépek is a Lukács tervei szerint készültek. Sok álmatlan éjszakát töltött töprengések között, kieselt dolgokat, megint elvetette, már-már kétkedett sikerében és megfogadta, hogy felhagy az egészszel, se légelyhez, se retortához nem nyúl többet. Néhány nap múlva aztán megint ott rajzolgatott íróasztala előtt vagy reagensekkel újabb kísérleteken dolgozott.

Olykor erős honvágya támadt. Legalább a testi rosszullétet okozó belső nyugtalanságot honvágynak tulajdonította. Ezekben az órákban inkább utálta kotyvasztását, sem hogy örömet lelne benne.

Az ausztráliai munkaidőbeosztás mellett elég sok betöltetlen órája maradt. A laboratóriumban sem ülhetett örökösen. Nagyon unatkozott a hosszú estéken.

Csendes vasárnapokon és hosszú estéken égő szomjúsággal vágyódott zene vagy szép színjáték után. Mélabúsan gondolt katonaéveire. Hiszen szűken volt pénze, de karzati jegyre mégiscsak telt valahogy. Meg aztán Berlinben igazán nincs is szükség színházra. Már a nagyvárosi élet maga is elég változatosságot nyújt. Az utolsó színházi est Krollnál, most úgy tünt fel előtte, mint kietlen pusztaságon az egyetlen zöld sziget. Milyen szép is volt! Az Evelyn közepes játéka nem rontotta élvezetét.

Belátta, hogy Ausztráliában örökre idegen marad. Aki könnyebben tud alkalmazkodni a helyzethez, megszokhatja és jól is érezheti magát, de aki, mint ő is, azzal a feltett szándékkal jött, hogy mindenáron meg akarja őrizni német mivoltát, örökre idegen marad.

Éjjel sokszor kiütoött rajta a veriték, lázasan, hidegrázással hánykolódott reggelig és összetörve, fáradtan, kedvetlenül fogott napi munkájához. Azt hitte, hogy az éghajlat árt egészségének és egy különösen rosszul töltött éjszaka után orvoshoz ment.

Black doktor, szintén elangolosodott német, alaposan megvizsgálta, kikérdezte élettörténetét és mosolygott:

— Makk egészséges, Weidenstrom úr! Az éghajlat egyáltalán nem árt. Honvágy is kevésbé bántja, mint a vágyódás nyugalmas otthon után, helyesebben szólva, ami német embernek az otthont jelenti: nő után. Házasodjék meg, majd meglátja, hogy minden baja elmúlik. Menten akklimatizálódna és nem vágyódna többet Németországba.

Lukács indulatosan akart felelni, de leküzdötte magát. Este elmondta Dietrichnek az orvos véleményét.

— Nos, csak házasodj meg! — felelte Dietrich vállvonogatva. — Akad itt csinos leány elég.

— Angol nő nem kell!

— Fontos, hogy európai leány legyen; hogy milyen nemzetiségű, azzal igazán nem törődnek, ha egyébként tesszik.

— Miért nem házasodsz meg?

— Várom az igazit. Még van időm. Ha sohasem találkozom olyan nővel, akinél első pillanatban érezném: ezt kerestem! — akkor agglegény maradok.

— Ez is szempont! Mit értesz az alatt, hogy: ezt kerestem!? Regényekből vett beszéd. Nem sokat töprengtem annak idején azon, hogy Teréz-e az igazi? Szerettem, ő is engem! Punktum! És nagyon boldog házaséletet éltünk.

Dietrich felpillantott könyvéből.

— Ugy?

— Kétkeddel talán benne? — kérdezte Lukács elképedve.

— Nem! neked mindenesetre tudnod kell!

Lukács már előre örült az ujjélandi utazásnak.

Auklandban egy trubergi ember is lakott: Steinfeld Heinrich, meglehetősen nagy bizományi üzlet tulajdonosa, élénk összeköttetésben a Tychsen-céggel.

A Steinfeld szülei régen meghaltak és Trubergben aludták örök álmukat. A gyermekek tiszteletben tartották a sirt és gyakran felkeresték. Steinfeldnek egyik unokatestvére: Lorenzen, a Lukács törzsasztalának tagja volt és sokat beszélt a Steinfeld testvérekről. Dicsérte szorgalmukat és jellemüket.

Steinfeld, kis vörös autóján a vonathoz várta Lukácsot. Ő is kissé törve beszélt már németül, angolos hangsúllyal és gondolkoznia kellett a kifejezéseken. Mentegette is magát érte.

— Tizenhét év óta, európai utazásaimtól eltekintve, sohasem hallok német szót. Mióta a nővérem itt van, azóta megint kezdek hozzászokni, annál is inkább, mert utóbbi időben több honfitársunkkal is érintkezem. A testvérem nagyon örül látogatásának és alig várja, hogy Trubergről beszélgessenek. Még csak egy éve lakik nálam és honvágyat érez.

Alig tiz perc múlva csinos, egyemeletes ház előtt álltak meg. A kerítésen kis tábla állott: „Henry Stonefield“ felirással. Lukács csodálkozó arcot vágott és Steinfeld zavartan jegyte meg:

— Együtt kell ordítani a farkasokkal, ha az ember köztünk él, már csak üzleti szempontból is. A testvérem irtózik a gondolattól, hogy idővel elangolosodunk.

Lukács csinosan berendezett, napsütéses szobába lépett. Szép, régi mahagoni bútor állott a falak mellett. A pamlag fölött tájkép függött a Keleti tenger vidékéről. Alatta hangulatos felvételek a szülők sírjáról, a trubergi családi házról, jobbról-balról családi arcképek és régi, meg új műremek reprodukciói. Hófehér mollfüggönyök, meghitt varróasztal, sok virág, szépet szerető, szorgalmas női kezek munkájáról tanuskodott. Csengő, meleg hang vonta magára a Lukács figyelmét:

— Isten hozta, kedves földim!

Lukács meglepve fordult hátra és egy magas, széptermetű, fiatal nőt pillantott meg, amint mindkét kezét feléje nyújtja.

Steinfeld Klára már nem volt egészen fiatal. Bizonyára betöltötte már a harmincat, de derült, finom arcvonásait, barátságos, kék szemének kifejezését még késői öregség se fogja tönkretenni.

Lukács megdöbbenve nézte. A lelke mélyén még mindig oltárhelyet elfoglaló Umbereit Petrea képe hirtelen elhalványult, rombadőlt és ez az új szent lépett helyébe. Hogy is mondta Dietrich? „Ha első pillanatra úgy érzem: ezt kerestem! . . .”

Igen! Te vagy az, Steinfeld Klára, akit kerestem! Azért kellett Teréznek meghalni, Weidenstrom Lukácsnak déltengerre jönni, hogy téged megtaláljon és elérjen!

A fiatal nő szeretetreméltó mosoly mögé rejtette csodálkozását a Lukács megdöbbenésén és kitessékelt a verandán terített kávéasztalhoz.

— Valódi schleswigi várja! — mondta nevetve. — Weidenstrom úr természetesen itt tartózkodása alatt vendégünk marad; úgy fog enni, mintha édesanyjánál volna!

A leány festelen csevegése megtörte a Lukács elfogult zavarát és otthoni életéről mesélt. Klára nem győzött eleget kérdezősködni és egyre többet kívánt Turbergből hallani.

A testvérek már husz éve elkerültek Trubergből, de szülőföldjük iránt érzett meleg ragaszkodásuk mindig visszavonzotta Trubergbe.

Steinfeld Klára azelőtt egy hannoveri intézetben tanított, de két év előtt otthagya állását, hogy fivére kívánságának eleget tegyen.

Steinfeld meglehetősen hallgatagon viselkedett és Lukács úgy vette észre, hogy mosolya szomorú, erőltetett.

Klára kiment, hogy a háztartás után lásson és azalatt Lukács megtudta házigazdája levertségének okát.

— Ma este még néhány földinkkel fog megismerkedni, Weidenstrom úr. Ünnepet ülünk szűk családi körben. A testvérem jegybelépett egy wellingtoni barátommal. Ma este hozzuk az eljegyzést nyilvánosságra.

Steinfeld eltakarta kezével arcát és nem vette észre vendége kínos megdöbbenését.

Lukács összeszorította fogát. A láthatatlan kéz megint elhúzza orra elől a pompás ételt és üres tányért rak helyébe.

— Sejtheti, hogy nagyon vegyes érzelmekkel köszöntöm az önmagában véve örvendetes eseményt. Nem születtem magános életre, hanem családapának. Szeretem a gyermekeket és a feleségemet tenyeremen hordanám. De hol találjak asszonyt? Irtózom az ájtatos és sportdühben szenvedő angol nőinktől, de még ilyen sem igen akad. Németországi üzleti utazásaim idején sohse volt időm asszony után nézni. Mióta a testvérem velem él, kibékültem sorsommal. Nincs semmi más szenvedélyem, csak meleg otthon és némi házi zene. Most megint vége mindennek. Természetesen nem állhatom a testvérem boldogságának útját.

Egy óra mulva megjelent a Klára vőlegénye is. Rendkívül művelt, rokonszenves úri ember, körülbelül a Steinfeld korabeli. Beszélgettek egy darabig, azután a Steinfeld kivánságára zenéltek. Lukács is örvendett a zenének. Neheze ésett rossz hangulatán uralkodni.

Klára jól zongorázott. Burgfried Pál, a vőlegénye, hegedült. Előbb a Schubert Ave Máriaját játszták, azután a Gounod Tavaszi dalát és egy Chopin Nocturnet.

Hét óra felé megérkeztek a többi vendégek: három úr és két házaspár. A holsteini ételekből álló vacsoránál vidám hangulat uralkodott. A földiekkal való beszélgetés alatt lassankint Lukács is kiheverte csalódását és otthonosan érezte magát. Később bowlet készítették a verandán. Az első poharat a jegyspárra üritették, a következőt távoli barátokra és kedves otthoniakra.

Inkább dekoratív szempontból, mint világítás kedvéért égett az asztalon a kerti lámpa, mert a hold majdnem nap-pali fénnel sütött a fehér virágdíszben pompázó fákra.

A vendégek egyhangú kérésére Burgfried rendkívül finoman hegedült. Variációk koszorújába kötve régi, kedves melódiák hangzottak el: „Es ist ein Ross entsprungen“ és „Stille Nacht“ és „Vom Himmel hoch“. Lukácsnak hirtelen eszébe jutott, hogy most otthon havas piacokon fenyőfát árulnak,

az ablakokon jégvirág nyílik reggelenként és mindenki karácsony estére készül.

Egy úr zongorához ült és a jól ismert dallamhoz kezdett: „Am Brunnen vor dem Tore“, valamennyien végigénekelték. Azután, ha már hangulatba jöttek, elénekelték: „Ade du mein Heimatsland“ és „Deutschland, Deutschland über alles“. A második verszaknál azonban csengettek künn az utcán: az angol szomszédok gyöngéden tudtul adták, hogy éjfél elmúlt egy órával.

A társaság még egy negyedórát beszélgetett, azután azzal az őszinte kijelentéssel, hogy élvezetes, kedves estét töltöttek együtt, távoztak.

*

Lukács nyugodt, mély alvás után, kellemes hangulatban ébredt.

A puha, levendulaillatos párnák között éppen úgy érezte magát az ember, mint Hohensielben és különben is, itt minden úgy emlékeztet otthonra.

Egy óra múlva künn reggelizett a verandán a testvérekkel, azután az urak üzleti ügyeket tárgyaltak és végül közérdekű témákra tértek át.

Elvileg sok tekintetben egyformán gondolkoztak mindkettőn. Csakhogy Steinfeld szélesebb alapokra fektette élet-szabályait, nyugalmas megelégedettséggel beérte, míg a Lukács kívánságai még mindig felhőkben kóboroltak.

Beszéltek arról is, hogy az ausztráliaiakat mennyire elkedvetleníti, hogy a német piac még mindig nem nyílik meg a fagyasztott hús előtt és hogy olyan magas vámot rónak a beviteli cikkekre. Azután áttértek az országra és a népre, a neuzélandi törvényhozásra, amely a német demokrácia törekvéseit a legteljesebb mértékben megvalósította. Itt azonban nézeteik eltértek. Steinfeld ideális állapotnak tartotta a plutokrácia és proletáriátus közötti ellentét hiányát. Lukács másképp vélekedett. Mindenesetre ő is méltányolja a törvényhozás szociális nagy cselekedetét. Hála a törvénynek, nincs nyomor, nincs éhező öregség, a bennszülöttek egyenlő jogokat élveznek a fehérbőrűekkel, viszont ilyen viszonyok között a törekvő emberek kereseti lehetőségét leküzdhetetlen akadályok korlátozzák. Nyolc órai munkaidő, nyolc márka munkabérral minden versenyzést a külföldi iparral lehetetlenné tesz.

— Igen, nagy vagyont nem szerezhettek, — válaszolt Steinfeld, — de olyan feltétlenül szükséges a nagy vagyont? Teljesen beérem azzal, amit tizenhét év alatt szereztem: van házam, kertem, kényelmem, nyugodtan élhetek, félre is tettem, kocsit tarthatok és szabad délutánokon bejárjuk rajta

a vidéket. Azt hiszem, ennyi elég. Ha ráadásul kedves, szerény feleségem is lenne, én lennék a legboldogabb ember a világon. A munkám betölti napjaimat, azonban nem teszi tönkre idegeimet, szabad estéimet barátokkal, zenével, könyvekkel, gondolataimmal tölthetem. Nem paradicsomi élet? Mit kívánhatna az ember még?

— Ha gyermekei volnának, másképp gondolkozna.

— Oh, nem! A gyermekeimnek se kívánhatnék jobb sorsot. Neuzéland a nyugodt, igénytelen emberek Eldorádója. Olykor, ha összejövünk, különösen így, ünnep táján, zene és ének hatása alatt könnyeket csal szemünkbe a honvágy, rendes körülmények között azonban nem adunk szentimentális érzéseknek teret. Sajnos a német jelleget csak egy generáción át tudjuk megőrizni. Már a gyermekeink kilenc tized része kisiklik kezeink közül, mert anyáik angolok. Unokáink már telivér angolok.

— Elég szomorú! És nem lehet ellene tenni semmit?

— Adjatok német asszonyokat. Akkor is erős angol befolyás alá kerülnek gyermekeink iskolában és életben. Ezen a vidéken még nagyobb ellenszenvet táplálnak a németek iránt, mint Angliában. A legtöbb ember rabló államnak képzeleli Németországot és azt hiszi, hogy éjjel-nappal csak flottája erősítésén dolgozik, hogy egy szép napon hajórajjal jelenjék meg a déltengereken és a sziget-országokat egyenkint meghódítsák.

— Őszintén szólva nem szeretném az életemet itt befejezni!

— Elhiszem! Igen temperamentumos hozzá. Ugy hiszem, hogy ausztráliai tartózkodását csak átmeneti állapotnak tekinti, magasabb célok eléréséhez.

Lukács elárult egyetmást titokzatos jövődő terveiből. Találmányát nem említette, csak arról beszélt, hogy két-három év múlva reméli, hogy visszatérhet Németországba és Berlinben vagy Hamburgban önállósítja magát. Exportálni szándékszik. Reméli, hogy addig szerez elég összekötetést ahhoz, hogy Ausztrália egymagában is biztosítsa üzlete jó menetelét.

— Szóval valami központi bevásárló házat akar létesíteni Ausztrália részére. Magam is gondoltam már reá, hogy ilyesmi jól jövedelmezne, főként, ha olyan ember áll az élén, aki az itteni viszonyokat és szükségleteket ismeri. Ha nem ragaszkodnék nagyon az itteni üzletemhez és hogyha nem félnék az idegrontó nagyvárosi élettől odaát, magam is társulnék. Mindenesetre számíthat reá, hogy annakidején késéggel állok bármiben rendelkezésére.

Délután autokirándulást tettek négyesben, Aukland gyönyörű vidékére. Az idő felséges és meleg volt, akárcsak otthon, májusban.

Burgfried orvosi egyetemet végzett Németországban, de hivatásában nem talált elég örömet. Sokáig habozott, hogy sebészettel, vagy fogászáttal foglalkozzék, mikor végre öltészerűen arra határozta magát, hogy kijön kis tőkájével Wellingtonba, ahol nővére és sógora éltek. Nemsokára társult kereskedő sógorával és boldognak érezte magát új hivatásában.

— Kár a tanulásra kidobott tengersok pénzért! — jegyezte meg Lukács.

— A tanulásra költött pénz sohasem kidobott. Tudás és műveltség jó tőkebefektetés.

Lukács ajkába harapott és kissé ingerülten válaszolta, hogy nem sokat ad a főiskolában szerzett műveltségre. Az élet és tapasztalat kell, hogy csiszolja és művelje az ember szellemét. Mitsem törődve a Klára csodálkozó arcával, elmondta a saját fejlődésének történetét. Mint egyszerű molnár lépett apósa lakatos műhelyébe és nagy gyárat csinált rövid idő alatt belőle. A legtöbb egyetemi hallgató csavargó, semmirekellő. Évek előtt, mikor Ausztráliába jött, találkozott egy vegyésszel, még most is leveleznek, mert egyébként egész érdekes ember, de jellemről, erkölcsről halvány sejtelmé sincs. Faképnél hagyta feleségét, gyermekét, hogy a világban kóborolhasson . . . Igen, igen ilyenek a tanult emberek. Azt csinálják utána az akadémikusok, ha tudják, hogy laikus létére egy gyárat létesített!

— Mindenesetre szerencséje volt, hogy barátja találmányát kihasználhatta! — felelte Klára barátságosan.

Lukács észrevette a rendreutasítást és még jobban heveskedett. Minden mondata megint csak úgy kezdődött: „Én . . . én . . . én . . . ezt tettem, mindent tudok . . . mindent akarok . . .” Maga se tudta, hogy miért haragszik Klárára, Burgfriedra és közvetve Steinfeldre is, de később, mikor saját énjének dicshimnuszait befejezte, Ausztráliát és lakóit kezdte szidni. Valamirevaló ember, aki csak kissé is becsüli önmagát, nem vonja el munkaerejét hazájától. A kivándorlás csak lusta, kényelemszerető embereknek való, akiknek otthon semmi hasznát sem lehet venni, mert semmit sem tudnak, semmit sem tanultak és azt remélik, hogy künn könnyebben keresztülvergődnek.

A kocsi sima úton, majdnem nesztelenül robogott, úgy, hogy az elől ülő urak is jól hallhatták a beszélgetést. Burgfried hátrafordult:

— Elfelejtí Weidenstrom úr, hogy Germánia anyánk meglehetősen mostohán bánik egynémelyikünkkel és hivatalos szócsöve útján értésére adta az elégületleneknek, hogy igyekezzenek lábukról lerázni Németország porát.

— Ne legyen otthon senkisésem elégületlen!

Mindahárman nagyot nevettek e kijelentésre és úgy tettek, mintha a vendég kitünő tréfát mondott volna. Lukács azonban észrevette, hogy túllőtt a célon és beszélgetése a kedves, rokonszenves emberekkel most már elvesztette kedélyes fesztelenségét, elrontotta előbbi örömét. A két következő napon üzleti utakat tett, harmadnap búcsút vett házigazdájától.

Steinfeld és Burgfried elkísérték az állomásig, Klára pedig megígértette vele, hogy ha Wellingtonba vezet útja, nem kerüli el Burgfriedékat. Lukács mindent megígért, addig viszonzta intégetéseiket, míg csak el nem tűntek szeme elől, azután kényelmesen elhelyezkedett az ülés sarkában és nagy gonddal gyújtott szivarra. Közben kiszámította, hogy mennyibe kerül a napokban Samoába küldött áruszállítmány, mindenáron foglalkozni akart valamivel, hogy a lelkében fájó ürt betöltse. Nagyon elhagyatottnak érezte magát. Szinte annyira, mint amikor Terézt elvesztette. Csakhogy akkor a sors megdönthetetlen akaratával állott szemben, most azonban egy rendes halandó állotta útját, aki véleménye szerint nemcsak hogy nem áll fölötte, de sok tekintetben mögötte marad.

Főnöke azt ajánlotta, hogy ne siessen túlságosan útján. Nézze meg a vidék különlegességeit. Utja egy maori telepen át vezetett. Az európai jellegű kunyhók üresen állottak és az egész falu kihaltnak látszott. Csak az út porában játszott néhány gyermek. Lukács átbetűzte maori szótárát és megkérdezte egy gyermektől, hogy hol vannak szülei. Lehet, hogy a gyermek csakugyan megértette, lehet azonban, hogy csak veleszületett ravaszságból találta el kérdését, a falu végén álló községháza felé mutatott. Lukács nagy csoport embert pillantott meg, minden rendűt-rangút és korút. Egy tetovált aggastyánt fogtak körül, valószínűleg a falu legöregebbjét. Az öreg ember beszédet tartott. Mikor szavait befejezte, egyik ember a másik után lépett eléje és kifejezést adott véleményének. Hirtelen megpillantotta egyikük a hivatlan leskelődőt. A tárgyalás abbamaradt. Rövid, suttogó tanácskozás után egy fiatal leány kivált a tömegeből és könnyű léptekkel, olyan illedelmes magatartással, hogy akármelyik európai leány megirigyelhette volna érte, közeledett Lukáchoz és folyékony angol beszéddel kérte, hogy távozzék, mert idegeneknek nem szabad végighallgatni a tanácskozást. Meg-

ragadta a férfi kezét és elhúzta. Lukács nem tiltakozott a meleg, barna kis kéz akaráta ellen és mikor a szép leány megkérdezte, hogy kívánja-e a gejzereket látni és van-e kísérőre szüksége, szívesen követte. A leány elmondta, hogy jól ismeri a vidéket, gyakran kalauzolt már turistákat és fürgén lépegetett Lukács előtt. Olykor hátrafordult és ránevetett villogó fogsorával. Kétségkívül legszebb leány lehetett a faluban. Hosszúszempillás szeme aranybarna színben ragyogott és hosszú, göndör haja vállára omlott.

— Nem mennél egy kicsit lassabban, hogy lépést tart-hassunk? — kérdezte Lukács.

— Szívesen! — nevetett a leány és bizalmasan fecsegett tovább. Lukács egy negyedóra mulva már tudta, hogy árva, anyja a „király“-nak közeli rokona volt, most bátyjával, egy állami nyúl vadással lakik együtt, természetesen Pat majdnem soha sincs otthon, pedig nagyon csinos kis házuk van, majd visszajövet megmutathatja, ugy-e? Azí is elmondta, hogy Brittanának keresztelték, de mindenki csak Tanny-nak szólítja. Ha a fehér úr az éjszakát is itt szándékszik tölteni, szívesen ad szobát neki, mult héten egy fehér lady aludt benne.

Lukács felelni is elfelejtett, annyira hatott reá a vidék vadon szépsége. Figyelmét mindenesetre jobban lekötötte, mint a kis leány fecsegése. Felhők jelentek meg az égen és sötét faluk között lilászvörös fénycsóvák áradtak keskeny résekben, a komor, szinte kísérteties tájra. Nem is kellett túlélnék fantázia ahhoz, hogy az ember alvilágban érezze magát. Sistergett, nyöszörgött, forrott minden, mint valami földalatti pokolműhelyben. Mély, sötét sziklahasadékok váltakoztak párás, kénes katlanokkal. A sok kitéréstől nagy, fekete lyukak tátongtak a földben, gejzer medencékből egyenes, hosszú vízugar esett alá. Más helyeken iszap, kövek, víz törtek fel fülsiketítő zajjal a mélyből.

Egy órai fáradságos bolyongás után Lukács azt indítványozta, hogy tarísnak rövid pihenőt.

Tanny letelepedett szorosán melléje. Keresztbetette kis, meztelen lábát és vidáman fecsegett régi szokásokról, istenekről, háborúkról és győzelmekről. Nagypja még megette a legyőzött ellenséget, de most már mindannyian keresztények és békességben élnek a fehérekkel. Tanny maga is nagyon szereti a fehér férfiakat és fehér nőket.

— Szóval engem is szeretsz, Tanny?

A leány nevetett.

— Téged legjobban szeretlek, te fehér ember, mert szép és erős vagy.

Lukács megfogta a leány keskeny, nem épen tiszta kezét és megsimogatta.

— Kedves kis ördög vagy!

— Mit mond? — kérdezte Tanny, mert nem értette a németül mormolt szavakat.

— Szeretnék megsókolni, Tanny!

A leány elfogulatlanul csucsorította ajkát és azt mondta, hogy egy fehér ember már megsókolta egyszer.

— Nos . . .

Lukács szorosán fogta a meleg barna kis kezét, de nem mozdult. Édesanyja gyermekszobájának emlékei ébredtek fel lassan lelkében, de megint elmosódtak.

„Nem méltó hozzám,“ — gondolta elfuló lélekzettel, — „hiszen még gyermek . . . kis vadember . . . emberevők unokája . . . És tisztán állati ösztönből . . . Le a kezekkel . . .“

De az állati ösztön elnyelt minden aggodalmat. Röviden és nehezen lélezett. Káprázó szeme előtt rubinvörös kehelynek tetszett a maori leány szája, feledés és szabadulás ígérkezett belőle. Négy évi aszkétaélet megbosszulta magát és éhes vadállatként ordított vérében.

A leány kissé felsikoltott, amint magához ölelte. Inkább gyönyörűségtől mint ijedtében. Nem védekezelt csókjai ellen és nem bánta, hogy megrészegedik fiatal szépségétől.

Két napot és három éjszakát töltött a Tanny csinos, tiszta konyhójában. Nappal órákhosszat sétáltak a környéken. Este teát, hust és kenyeret adott neki Tanny és mikor kellemesen bāgyadt testtel, fáradtan feküdt a szalmazsákon, a leány odaült melléje és maori legendákat mesélt, míg elaludt.

A harmadik nap reggelén útra készült.

— Tudsz írni és olvasni, Tanny? — kérdezte a leánytól.

Tanny nagyot nevetett. Hogyne! Kedvenc tanítványa volt Miss Maudnak. Lukács felírta sidney-i címét és kérte, hogy írjon neki, ha egyszer szerencsétlennek és elhagyatottnak érzi magát. A leány nevetve tette el a borítékot és megköszönte, hogy megtisztelte szegény konyhóját.

Tanny elkísérte Lukácsot egy darabon a Mailcoach állomás felé. Lukács meghatottságot és hálát érzett a gazellalábú, kis leány iránt. Ugy hatott reá a Tanny lénye, mint a testet öltött nevetés, mint a naiv életöröm kedves, derüs csengése.

— Szeretnék megajándékozni valamivel, Tanny! Kívánj valami emléket. Majd elküldöm.

A leány gondolkozott néhány pillanatig, aztán kijelentette, hogy mindig nagyon vágyódott olyan szép, piros

harisnyára, mint amilyen barátnőjének, Maggi-nak van. Szeretne egy pár cipőt is, de talán merészség ennyit kérni.

Lukács felírta magának: Piros harisnya és lakkcipő.

— És még?

Egyebet is kívánhat? Igaz, egyszer azt is gondolta magában, hogyha gazdag lenne, venne egy olyan kis seprűt magának, amilyenel a fehér miss a fogát mosta, míg hófehér lett.

— Anélkül is hófehér a fogad, Tanny! — de azért feljegyezte a fogkefét is.

— Hát még?

— Istenem, még egyebet is szabad?

Igen, egyszer azt is álmodta, hogy a gazdagság istene sok-sok aranyat dobott kezére, akár fűrödhetett is volna benne . . . akkor vett volna magának egy olyan kerek, tarka játékot, amit feldobnak a levegőbe és aztán kifognak.

Lukács felírta: gummilabda.

— Hát még?

Nem, több kívánsága igazán nincs. Most már nem tévedhet el a fehér úr, ott szemben van az állomás.

Lukács kezét nyújtott:

— Isten veled, Tanny! Kivánom, hogy jól menjen sored, kedves gyermek! Nem felejtelek el!

A leány barna szemében puha csillogás jelent meg.

— En hora Pakeba! — kiáltotta. — Járj szerencsével, fehér!

A hosszú úton, kedves, fülbemászó dallamként kísérté Lukácsot a barna leány emléke. A nyomasztó nyugtalanság lepattant róla. Eddigelé négy nő játszott kisebb-nagyobb szerepet életében. Brand Evelyn megcsókolta, de nem akart nőül menni hozzá. Hay Teréz elhagyta, még mielőtt tisztán látta volna, hogy házasságát a „tartozik” vagy „követel” oldalra könyvelje. Umbereit Petrea felbukkant és letűnt, mint a meteor. Steinfeld Klára másé. A női emlékek mind keserű nyomokat hagytak lelkében, vagy csalódás vagy kegyetlen kényszerűség, lemondás hatása alatt. Csak a kis, barna Tannyban nem csalódott. Szívének semmi köze nem volt a kalandhoz. Azt azonban világosan érezte, hogy bárhogyan alakuljon is jövője: akár pusztaság, akár virágoskert lesz is élete, a maori kunyhóban töltött napok kedves emlékvirágok maradnak, igaz öröme és senkinek sem származik bánata belőle.

Wellingtonba érkezése első napján teljesítette a Tanny kívánságait. Tizenkét pár vörös harisnyát, egy pár lakkcipőt válogatott nagy gonddal. A fogkefét már könnyebben

vásárolta, de a gummilabda megint nagy gondot okozott, mert a legnagyobbat, legszebbet akarta elküldeni. Végre talált egy égszínkéket, egyik oldalán kakaduval, a másikon rendőrrel és kecskebakkkal. Néhány méter tarka kartont és aranyláncon kis aranyszívet vásárolt még ráadásul és elküldte a csomagot. Eleinte töprengett, hogy aranypénzt, vagy pedig ékszert küldjön, de azután utóbbira határozta magát. Csak azután látott dolga után.

*

A nyári hónapokat Evelyn Annekogan töltötte fiával. Oesau Johanna nem haragudott a küszöbön álló válásért.

— Öreg és fiatal, hideg és meleg nem tűrhetik egymást. Legokosabb lett volna, ha össze sem házasodtok.

A hét éves Erichhez egy filologust fogadott nevelőnek, mert sejtette, hogy anya és fia hosszabb időt fognak nála tölteni.

Evelyn tele tudóvel élvezte a nyugalmas nyári hónapokat, a berlini idegfeszítő, izgalmas élet után. Unokabátyja, Johannes mindennap elvitte kocsizni. Hanni nagyon megváltozott, nyugodtabb, szilárdabb lett.

— Még kisül a végén, hogy csakugyan egy pár lesz belőlünk, Evy, — mondta egy sétakocsizásnál.

— Volna bátorságod még egyszer házasságra gondolni, Hanni?

— Miért ne? Nagymamának igaza van: ha letörtük kissé szarvainkat künn az életben, a zöld vidék előbb-utóbb hazahúz és családi életre vágyunk.

— Én nem, Hanni! De én nem is vagyok egészen a ti fajtátok. Apám francia nő fia volt és én angol nő leánya vagyok. Mindakét nemzetiségből örököltem valamit. Azért olyan kettős a természetem és a temperamentumok minden színárnyalatával rendelkezem.

— Az én anyám orosz nő volt, de a jó friez-vér asszimilálta az idegen nedveket.

Evelyn átkocsizott néhányszor Trubergbe is és mindent változatlanul talált. Liza néni még mindig mérgelődött a gonosz embereken, de szívből örült minden újabb mendedmondának.

Hohensielbe is átsétálgatott Evelyn és az öreg molnárral elüldögélt egy-egy félórát a napon. Olykor Magda mama is hozzájuk csatlakozott. Valamivel szelidebb és enyhébb lett. A hohensieli malomban valamivel csendesebben folyt az élet, mióta a gyermekek megnőttek. Márkuzát ügyes, dolgos nőnek tartották messze földön, de már valami savanykás,

vénleányos jelleg tapadt hozzá, holott alig volt a huszas évek közepén. Néha odajött a tanító fiatal felesége is a kis Amandausszal, a család kedvencével. Erich szívesen játszott vele és jól megértették egymást. Evelyn azonban legjobban a kis Sophiet szerette, a bájosan viruló, legfiatalabb Weidenstromleányt. Örült, ha Sophie hazamenet elkíserte egy darabig. A fiatal leány egyszer elmondta Evelynnek, hogy szeretne elmenni hazulról.

— Gyermekem mellé.

— Azt könnyen megtehetnéd, Sophie! Oesau néni őszre új bonnet keres az ikrek mellé. Volna kedved?

— Szívesen, ha megengedik!

— Kérdezd meg anyádat!

„Ha Hanni nem vak, — gondolta Evelyn — és mindenáron újra meg akar nőszülni, igazán nem kell a szomszédba mennie.“

Szép időben óraszámra feküdt Evelyn a töltésen és bámulta a fellegeket. Valahol mégis csak létezik boldogság. Ki kellene nyomozni! Vajjon érte kell-e menni, vagy ő maga keresi fel, akit akar? Talán már közel is járt hozzá és elment mellette?

Sombornról semmit sem hallott. Néhány levelét olvasatlanul égette el. Keresztülhúzta életének e fejezetét. Önérzete túlságosan erős vágást kapott; nem tudta kiheverni a megalázó tudatot, hogy évekig viszonzás nélkül szeretett valakit.

Szeptember elején beállott az esős idő Annenkogban. Evelyn nem bírta ki tovább, csomagolt. Erichet is magával akarta vinni, de Johanna néni tiltakozott.

— Majd, ha megint talaj lesz a talpad alatt, hugom, akkor elviheted a fiadat. De gyermekeket nem lehet ma ide, holnap oda cipelni, mint a kézi táskát.

Evelyn nem mert ellenkezni.

Berlinben Holmgaard Dagmarral találkozott, aki félévi házasság után elvált impresszáriójától. Kérte Evelynnt, hogy meséljen az ikrekről.

— Nagyon szeretném látni néha a kis csirkéimet, bizonyára kedvesek, — sóhajtott a vágyódva, — de Istenem, vigasztalódnom kell! Te is jól tetted, hogy otthagytad a fiadat. Elég nagy a ház, tizenkét gyerek is elfér benne. Művésznőnek csak teher a gyerek.

Evelyn erélyesen rázta a fejét.

— Sohasem tudnék megválni a fiamtól. Nem is élet az az idő, amit tőle távol töltök.

A kis fekete nő mindig pénzzavarral küzdött. Második

házassága óta megszűnt az önkéntes tartásdíj. Tudta, hogy egyetlen szavába kerül és a forrás újból megnyílik, mert Oesau Johannes sohasem hagyta volna cserben gyermekei anyját, de mégse vitte rá a lélek. Alig ért Berlinbe, összevissza vásárolt, naponta érkeztek a számlák és már a következő hónapra se tudta kifizetni a penziót.

— Zálogba viszem az ékszereimet és a chinchilla-kabátomat! — jelentette ki, mikor megtudta, hogy Evelyn sem adhat kölcsön.

— Az Istenért, Dagmar!

— Miért ne? Evy, a pénz, a pénz . . . Hidd el, hidd el, hogy egészen más ember lennék, ha gazdag volnék és sohase kellene vásárlásnál pénzre gondolnom. Azt hiszem, hogy akkor még hú is maradtam volna. Az annenkogiak vagyonosak, de nem elég bőkezűek, számolnak! Láttad volna, hogy milyen szemeket meresztett az öregasszony, mikor egy kétszáz márkás kalapszámlám akadt a kezébe. A nászutunkon elég sok pénzt költöttünk, azt hiszem, hatezer márkát. Átutazóban Berlinben megláttam Herpichnél a chinchilla-kabátot és vágyódtam reá. Hanni nem mert hazulról pénzt kérni, pedig a saját vagyona — — hiába őrzi nagyanyja úgy, mint a sárkány. Másnap csaltam meg Hannit először . . . dühömben . . . és három nap mulva megvettem a kabátot . . .

— Dagmar! — Evelyn rémülten meresztette szemét.

A fiatalasszony nevetett.

— Csacsi! Majd meglátod, — folytatta komolyabban — hogy mit jelent, ha pénz kell és nincs. Száz szerencsétlen házasság közül egész bizonyosan husz boldog és legalább hatvan tűrhető lenne, ha anyagi kérdés nem szerepelne. Pénz minden. Pénz nélkül nincs boldogság. Hidd el: pénz a boldogság!

Evelyn fejét rázta.

Ezidőszert Dagmar volt egyetlen barátnöje és bizalmasa. Régi ismerőseinél eredménytelen látogatásokat tett. Némely helyen nem is fogadták, máshol elég barátságos arcot vágtak, örültek, hogy megint láthatják, de óvatos tartózkodás hangja csengett keresztül minden szón. Hamar átlátta, hogy társadalmi összeköttetésekre nem igen számíthat. Nehéz elvált házaspárral érintkezni. Nem lehet őket egyszerre meghívni. Így aztán természetesen mindenki a társadalmilag értékesebb, súlyosabb fél pártjára állott és ebben az esetben kétségkívül Zuheidet részesítették előnyben.

Tavasszal kimondták a válást. Még mielőtt a tartásdíj kérdését letárgyalták volna, Zuheide egyszersmindenkorra huszezer márka végkielégítést ajánlott volt nejének, kárpót-

lásul az esküvői költségekért. Továbbá rendelkezésére bocsátott minden darabot, aminek háztartásában személyesen hasznát vette és a gyermek további intézkedésig szintén Evelynnél maradhatott.

Evelyn ellenkezés nélkül fogadott el mindent. A pénz egyengette jövőjének útját. A „további intézkedés”-ben vékony fonalat látott, amellyel Zuheide még mindig kezében tartja és távolból is irányítani kívánja életét. Ebbe is belenyugodott. Zuheidétől csak abban az esetben kell tartania, ha zavarólag kerül útjába, addig nem fogja törvényes jogait követelni. A kegyetlen élethalál-harcra majd akkor is ráér.

Mestere, Bernina közbenjárásával télre egy vándortársulathoz szerződött, mely szeptembertől kezdve május végéig Németország kisebb-nagyobb városait beutazza. A nyári hónapokat előkészületekkel akarta tölteni. Mindazonáltal engedett a Dagmar rábeszéléseinek, hogy töltsenek Juliusban néhány hetet együtt Ostendében. Dagmar ezidőszerint egy orosz hegedűművésszel társult és az érdekes pár hangversei nagy közönséget vonzottak.

Holmgaard Dagmart és Brand Evelynnt nemsokára nemzetközi hódolók serege rajongta körül. Evelyn mámorosan élvezte szabadsága első heteit. Berlinben valószínűleg kétszer is meggondolta volna, míg Wartenseck gróffal bizalmas barátságot köt. Igaz ugyan, hogy a gróf csakugyan előkelő származású és tagadhatatlanul gróf volt, sok pénzt is költött, de mégis a nagyvárosi szédelő megfoghatatlan sajátsága lebegte körül. Evelyn rendszerint nem szerette a parfümös, Krisztusszakállas, nedvesszemű, nőies, ápolt kezű férfiakat, de ezen a kék nyáron más szemmel nézte és más füllel hallotta a világot, mint rendes körülmények között.

Theodor gróf romantikus multra tekinthetett vissza. Háromszor utazta körül a földet, a délafrikai háborúban a búrok mellett harcolt, hindú novella-gyűjteményt fordított le, Bostonban keresztény tudományokkal foglalkozott és szép eredményekkel gyógyított. Túlzottan ideális elvei és a nők végzettszerűen súlyosodtak életére. Szíve választása kétszer esett polgári leányra, de annyira csalódott házasságában, hogy kénytelen-kelletlen mindakétszer felbontotta. Utolsó válásánál megfogadta, hogy a nőkérdést ezután teljesen kiküszöböli életéből.

— Talán sikerül feltevésem mellett kitartanom! — sóhajtott mélabúsan. — Annyi bizonyos, hogy bármilyen bámulója vagyok is külső szépségeknek, ezután mégsem fog a szép külső a lelki szépségek keresésében megteveszteni.

Órákhosszat sétálgattak kettesben a parton és a gróf, ha

Evelyn nem szakította félbe, fáradhatatlanul beszélt lelki evolúciójáról. Nyugtalanul, elhagyatottságban elfásult lélekkel bolyongott éveken át, egyik kaland után a másikat kergetve, vagy szellemi szórakozást, olykor fizikai munkát folytatva, de minden kísérlet, hogy lelki egyensúlyát visszanyerje, kudarcot vallott. Végül a keresztlény tudományok helyes fel fogása és megértése elég erőt adott ahhoz, hogy önmagát megismerje és lássa azt is, hogy mire van szüksége. Az ember szellemi lény, független az anyagtól és a tévedések tagadásával együtt eltűnne a test és lélek betegségei, a materiális gondolkozásmód jelenségei. A disszonanciák szétfoszlanak és végtelen boldogságérzés harmóniája lép helyükbe.

Wartenseck gróf olyan lelkesedéssel beszélt, hogy idővel Evelyn-t is magával ragadta.

A gróf nem intézett tapintatlan kérdéseket Evelyn-hez, de olyan ügyesen fürkészte, hogy lassankint mindent megtudott személyes viszonyairól. Különösen szeretett Erichről kérdezősködni és ezáltal egyre szélesebb tért foglalt el az Evelyn kegyeiben. Egyszer az arcképét is elkérte és mikor Evelyn elővette a keblében viselt medaillont, hosszasan és nagy gyönyörűséggel nézte a gyermeket.

— Boldog, akinek ilyen gyermeke van! Nagyobb, szebb boldogság nem is lehet a világon!

Evelyn bólintott. Ugyanazt szokta mondogatni önmagának ő is és nem értette meg, hogy miért uralják mégis nyugtalan vágyai? Természetesen a kérdés megoldása eléggé kézen feküdt: a gyermek nevelése biztos kezét és erős vezetést igényelt, holott még ő maga sem állott elég szilárdan a lábán. Nehezére esett egyedül járni. Majd ha Erich megnő és támasza lehetne anyjának, akkor jön a másik, a fiatal és elfoglalja helyét.

Augusztus közepén az orosz és Dagmar útra készülődtek. Evelyn is indulásra gondolt. Takarékoskodnia kellett és Ostende sok pénzbe került.

— Bár meg lehetne állítani ezeket a kedves, gondtalan, kék napokat! — sóhajtott.

— Bizza reám gondjait! — mondta Wartenseck, — Engedje meg, hogy mindent, ami bántja és nyomja, boldog valóssággá változtassak. Legyen a feleségem.

Evelyn meglepve nézett reá. A nagy, fontos kijelentés olyan nyugodt, természetes hangon történt, hogy szinte kételkedett benne, vajjon jól hallott-e?

— Wartenseck gróf, tudja-e hogy szegény, elvált asszony vagyok?

— Annál jobb! Ugy is gyönyörű hozományt ad férjé-

nek. Már csak a fia kedvéért is kívánatosnak találom, még ha nem is érezném is, hogy megértő barátnőt találok egyéniségében. Szándékosan hangsúlyozom a barátnőt. Szerelmemről beszélni banális volna.

Evelynt zavarba hozta az égből pottyant kérés. Önkéntelenül a gróf viaszfehér, fényes körmű kezére nézett. Hízelt hiúságának, hogy válása után alig néhány hónappal egy előkelő és gazdag ember megkéri kezét, tisztán vonzalomból, tisztán mellékszándék nélkül. A gróf gondosan ápolt külseje, a kék eres, nagyon fehér kezek azonban visszataszítólag hatottak reá. Sombornra és Weidenstromra gondolt. Egyikük sem testesítette meg azt a képet, amelyet hajdan élettársáról kigondolt, de mégis férfiasak, egyéniségek voltak. „Kéz többet árul el, — gondolta, — mint az arc. A Wartenseck keze megbízhatatlannak látszik, mintha kiejtené belőle, amit reá bízta. Nem, nem teszem sem az Erich jövőjét, sem az enyémet ebbe a kézbe!”

— Engedjen időt, gróf! — szólalt meg hangosan, — ilyen fontos kérdést nem lehet egyik pillanatról a másikra eldönteni.

A gróf helyeslőleg bólintott szép Krisztusfejjével. Ebben a pillanatban egy idősebb úr haladt el mellettük, köszönt, megdöbbsent és egyenesen Evelyn felé tartott, aki Preynow kegyelmesre ismert a közeledőben.

Preynow és Wartenseck gróf ismerték egymást. A köszönésük kissé hideg volt. A gróf nemsokára távozott, azzal az ürüggyel, hogy néhány sürgős levelet kell írnia.

Evelyn nem felelt mindjárt. Aztán hirtelen a miniszter karjára tette a kezét és kényszerítette, hogy néhány pillanatra megálljon.

— Régóta ismeri Wartenseck grófot, kegyelmes uram?

— Nem annyira a grófot, mint első feleségét, Paul Idát, fiatakori tanulótársam és jó barátom, Paul bányatulajdonos egyetlen leányát, Felsősziléziában.

— Szerettem volna elfogulatlan véleményt hallani róla. Sajátságos ember, nem lehet kiokoskodni belőle.

Preynow vállat vont.

— Mit mondjak róla, nagyságos asszonyom? Határozottan rosszat nem tudok. Csak annyit mondhatok, amennyit a gróf minden ismerőse tud. Vagyonát a sok földkörüli utazás, néhány kalandos vállalkozás és filantróp törekvés teljesen felemésztette. Később úgy igyekezett rendezni ügyeit, mint mások ezren: gazdagon nőszült.

— Pedig olyasmit mondott, hogy mindakét felesége szegény volt.

— Tévedés. Paul Ida egymillió márka hozományt kapott. Egy év múlva olyan tűrhetetlennek találta az együttélést a gróffal, hogy szívesen rááldozta hozományának egy részét, csak hogy szabadságát visszanyerje. Otthagyta a kelen-gyéjét és négyszázezer márka készpénzt.

— Lehetetlen!

— Ugy mondják, hogy a második feleség, egy gazdag bécsi kávéháztulajdonos leánya hasonló nagylelkűség-gel oldotta meg a válás kérdését. Mindenesetre a két házasság és két válás elég szép haszonnal járt a grófra nézve és ha harmadszor is házasodni kíván, most már megteheti, hogy szíve szerint nősüljön.

— De hiszen ez rettenetes, pénzt elfogadni asszonyoktól, akikkel nem akar együtt élni.

— Nagyságos asszonyom, az ilyesmi nézet dolga. Nem szeretném, ha közléseim befolyásolnák véleményét a grófról.

— Hálásan köszönöm ujjmutatásait! — felelte Evelyn nyugodtan.

Másnap este csinos és udvarias kosarat nyújtott át a grófnak, aki nyugodt előkelőséggel vette tudomásul. Természetesen alá kell vetnie magát akarátának, de reméli, hogy barátságát megtarthatja és megengedi-e, hogy írjon olykor? Evelyn semmi kifogást nem talált, hogy kérését megtagadja.

*

A Zeisig igazgató vándortársulatának tagjai majdnem kizárólag elsőrangú erők voltak. Evelyn is Zeisighoz szerződött. Fiatal művészek, akik változatos repertoárt akartak betanulni, rendszeren lépcsőfoknak tekintették a Zeisig társulatát, itt fejezték be tulajdonképpen tanulmányaikat és egy évi gyakorlat után, jó szerződést remélhettek.

A téli és nyári évad végén rendszeren az egész személyzet megváltozott. Mindenki igyekezett hosszú lejáratú, biztos szerződéshez jutni. Evelyn is igyekezett végleg megállapodni egy városi színháznál, hogy végre Erichet magához vehesse, de nem sikerült. Régen tisztába jött művészete nagy hiányával: a hangja nem volt elég erős. Akárhányszor felzúgott játéka közben a kiáltás: „Hangosabban! Érthetőbben!” Majdnem minden pompás szerepe hajótörést szenvedett, éppen úgy, ahogy első próbálkozásának Barbarája sikertelen maradt. Sokszor olyan idegesség fogta el játék közben, hogy nyelve valósággal megbénult. Akkor selypíteni kezdett és nyelvhibáját a legnagyobb erőfeszítéssel sem tudta leküzdeni. Ha minden erejét összeszedte, hogy hangosabban beszéljen, napokig rekedt maradt. Mindezek ellenére is tetszett a közön-

ségnek és jó kritikákat kapott. Drámai szerepeket játszott legjobban. Egy jóindulatú kritikus azt tanácsolta, hogy beszélőkéességét szaktekintélynél igyekezzék erősítő kurának alávetni. De mesternője, Bernina a beszédművészet legnagyobb szaktekintélye volt és már ezen a téren minden kísérlet megtörtént.

Kis tőkénének rohamos összeolvadása is nagy gondokat okozott Evelynnek. Csekély fizetését a vándortársulatnál, állandóan készpénzből kellett pótolnia. Nem tudott takarékoskodni, kevésből megélni. Nem értette, hogy pályatársnői hogyan tudnak ócska rongyokból pompás szinpadai ruhákat előállítani, mindent tiszter is átalakítani.

Színészéletének harmadik évében egy lipcei színház próbaévre szerződtette.

Látszólag most igazán kedvezett a szerencse. A kritika elismerte, a közönség élvezte finom, előkelő szépségét, gyönyörű, fényes öltözékeit. Hírek keringtek arról, hogy óriási vagyont, nagyszerű társadalmi állást hagyott el, a szinpadért. Regényes legendákkal vették körül és ügylátszott, hogy hosszabb szerződést kap, míg aztán ellenséges áramlatok szele elfújta reményeit.

Egy este társaságban találkozott egy szász nagyiparossal, akit már régebbről ismert. A régi ismeretség jussán a gyáros egész este kizárólag vele foglalkozott, másnap leadta névjegyét nála, minden előadás után virágot küldött és délutánonkint gyakran teázott nála.

Evelyn mindenesetre másképp viselkedett volna az előtte teljesen közönyös emberrel, ha tudta volna, hogy Volk úr a tragikus hősnő, az igazgató sógornőjének tisztelői közé tartozik. A drámai hősnő amúgyis rossz szemmel nézte kolléganője tagadhatatlan sikereit. Volk Martin hűtlensége végképp kihozta sodrából. Tíz más hódolót megbocsátott volna Evelynnek, de Volk Martin, a gazdag agglegény sokkal érzékenyebb veszteséget jelentett, semhogy tétlenül tűrhette volna.

Evelyn hirtelen legnagyobb meglepetésére egész sereg apró intrika szálait érezte bonyolódni maga körül, anélkül, hogy szerzőjüket felfedezhette volna. Egyszer panaszra ment az igazgatóhoz az állandó bosszantásokért. Az igazgató vállalt és azt mondta, hogy kár, hogy Evelyn sehogysem tudja eltalálni a hangot pályatársnőivel szemben. Ő maga is úgy véli, hogy mindkét részre nézve legokosabb lesz, ha nem hosszabbítja meg szerződését.

Evelyn sokkal fegyelmezettebb volt, semhogy megdöbbenését elárulta volna. Egy szempillája se rebtent a felmondásért, holott annál is érzékenyebben süjtött, mert bizvást

remélte, hogy Lipcsében állandó pozíciót tud magának teremteni.

Másnap Berlinbe utazott.

A színházi ügynök ajánlatai nem voltak valami fényesek. Evelyn már az ajtóban állott, indulásra készen, mikor az ügynök megkérdezte:

— Nem térne át a pantomimre, nagyságos asszony?

Evelyn önkéntelenül is visszatért és leült előbbeni helyére.

— Bizonyára hallott már a nagy, Fatme című pantomimről. Lutovieck és Maloff a szerzői és legközelebb Londonban fog színrekerülni. Nem? Csodálatos! Pedig óriási reklámmal dolgoznak, csak a kiállítás maga három millió márkába kerül.

— Nem hallottam, de Lutovieck és Maloff céget úgyszólván megalakulásuk első percétől kezdve ismerem. Érdekel a dolog. Tehát igazán valami nagyszabású dolog?

— Ha sikerül, óriási siker! Egy gazdag amerikai pénzeli. Ugy látszik, üzletet kovácsol a művészetből is. Szerencsétlenségükre a női főszereplő egy próbán összeesett és meghalt. Éppen most keresnek kárpótlást. Nem olyan egyszerű dolog, mint ahogy a ember hinné.

— Lehet, hogy éppen nekem való. Hol találhatnám az urakat?

— Lutovieck éppen nálam járt ma reggel. Elválhatatlan Mr. Wibbinsével együtt a hotel Bristolban laknak. Mindjárt betelefonálok nekik.

Felvette a kagylót és a szálloda számát kérte. Néhány pillanat múlva megjött a válasz, hogy az urak nincsenek otthon.

Evelyn sokkal többet csalódott, semhogy komoly reményeket fűzött volna a halványan derengő kilátáshoz. Mindenesetre nyomott kedélye kissé felderült. Játszani beszéd nélkül és néma beszédességgel arcjátékba, mozdulatokba önteni lelkét, az egész szerep ábrázolását némajátékba koncentrálni, legtitkosabb vágyát valósította volna meg.

Jó omennek tartotta azt is, hogy éppen Lutovieck, régi barátja a Zarathustra egyesületből, szerződtesheti. Legfőbb ideje, hogy sorsa jobbra forduljon. Élete lassankint kiszivárgott keze közül. Idestova harminc éves. Fiatalságának ereje, szépsége eltűnt és semmi maradandó értéket nem hagyott maga után. Élete zenithjére érve, hiába tekint a jövőbe, sehol sem látja a nyugodt révet, a kedves otthonot, amelyre vágyik.

Finoman szitált az eső és sűrű esernyősorok haladtak a házak mentén, mint valami óriás gyászmenet. A víz paszkolva hullott az átázott ernyőkről, kocsik és autók fedeléről, rárakódott a kirakatok üvegére és szürke fátyollal vontá be. Evelyn átvágott a Schlossplatzon, lefelé ment egy darabon a hársfák között, azután betért egy kávéháza. Éppen kiürült az egyik ablakhely. A pincér lapokat hozott.

Egy darabig nézegette a képeket, azután félretolta a lapokat, elővette az Annenkogból érkezett leveleket. Előbb az Erichét olvasta el. A kis fiú négy oldalon át büszkén írta le sikereit. Trubergben egy jótékony célú hangversenyen Lisztnek egyik rapszodiáját játszotta el, a trubergi napilap csodagyermeknek nevezte és nagy jövőt jósolt . . . „Furcsának tartom, hogy az emberek olyan nagyra tartják a zongorajátékot . . . pedig igazán nem nehéz, nem is hiszem, hogy ne tudná mindenki . . . Képzeld, anyám, Müller doktor úr azt állítja, hogy ha nagy leszek, sok pénzt kereshetek vele. Be jó volna. Akkor nem kell majd barangolnod a világban és színházban játszani. Annyi pénzt fogok keresni, hogy mindig együtt lehetünk és mindent veszek majd neked, amire szükséged lesz. Ugy vágyódom utánad, anyám . . .“

Johanna nagymama is írt reszkető, öreg betűkkel: „A gyermek, úgylátszik, a Zuheide sokféle tehetsége közül zene-tehetséget örökölt. Lapról lejátssza a legnehezebb darabokat, órák hosszat elhallgatnám. Legszívesebben egész nap a zongoránál ülne, de nem tartom helyesnek, hogy igen tág teret nyissunk zenei fejlődésének. Azt hiszem, hogy megelégedtet te is a művészetet, nem kívánsz hasonló sorsot fiadnak. A művészet maradjon csemege, de a lét kielégítőbb táplálkozást követel, reálisabb, komolyabb tartalmat. Egyébként Weidenstrom Sophie megfizethetetlen nyereség a háznál. Kedves, derék leány. A gyermekek nagyon szeretik, nekem is értékes segítséget jelent. Mondtam is Weidenstrom Magdának a minap, hogy ilyen leány valóságos istenáldás. Remélem, hogy sokáig nálunk marad . . .“

Evelyn eltette a leveleket és megint az ujságokban lapozott. A Somborn Hellmuth arcképét fedezte fel benne. Nemrégiben egy hangversenyen Brucknernek egy eddig ismeretlen szimfóniáját adta elő igen nagy sikerrel. Megemlégették azt is, hogy Somborn egészségi okokból elhagyja sokat irigyelt állását az udvari operánál és egy délosztrák városba költözik.

Evelyn üres, betöltetlen órákban, mikor nagyon elhagyatottnak érezte magát, sokszor halk, majdnem öntudatlan lelkiismereti furdalást érzett; gyakran azon volt, hogy leve-

let írjon Sombornnak és bevallja, hogy jobb érzése felülkerekedett a sértett hiúságon. Aztán mégis meggondolta.

A kávéház háttérében egy zenekar népszerű operettemelódiákat játszott. Mint vidám, tarka madarak morajló víz-esés felett, úgy szálltak a hangok a beszélgetések zümmögő zajában.

Az Evelyn gondolatai Somborntól megint Annenkogba vándoroltak. Majdnem fizikai fájdalommal vágyódott fia után. Hirtelen ösztönszerűleg hátrafordult és tekintete egy magas, erőteljes fejű emberre esett, aki merőn bámult reá. A férfi mellett egy valamivel kisebb ember ült és felköltött érdeklődéssel szintén feléje fordult.

Evelyn majdnem felkiáltott meglepetésében: Lutovieck! de nyugalmat erőszakolt magára és azt gondolta: „Nevetéséges, hogy az ember életét az ostoba véletlen irányítja“.

Lutovieck már ott is állott előtte. Kissé megöregedett, de nem nagyon. Mindössze néhány barázdával több húzódoit arcán. Egyébként változatlan maradt.

— Bocsásson meg, asszonyom . . . — kezdte bizonytalan hangon. — Azt hiszem . . .

— Maga csak hiszi? Én bizonyosan tudom, kedves Zarathustra-testvér . . .

— Brand Evelyn! — kiáltotta Lutovieck. — Ifjúkori műveim zseniális megszemélyesítője! Ha tudná, hogy hány-szor gondoltam reá.

Evelyn a mellette álló üres székre mutatott. Hirtelen ott termett a másik úr is a Lutovieck háta mögött és bemutatkozott:

— John Wibbins.

— Barátom és pártfogóm! — tette hozzá Lutovieck. — Társam. A kisasszony . . . azaz . . . hogy úgy hallot-tam . . .

— Nevezzen egyszerűen Brand asszonynak . . .

Az amerikai is engedelmet kért, hogy leülhessen. Aranyfogai erősen villogtak beszédközben a rövidre nyírott bajusz alatt. Hideg, kék szemében csillogó fény gyulladt.

— Milyen szép idők voltak azok . . . a Zarathustra . . . Japs! Hogy táncolta annakidején a hasist! Mintha csak tegnap történt volna. Milyen hatásosan lépett közbe erős földije! Mi lett belőle? Cirkuszhoz ment?

— Nem, Lutovieck! Erős földim néhány év előtt ki-ment Ausztráliába és nem jött vissza. Magának barátom azonban egy váltót kell bemutatnom. Egy névjegyet, három szóval: Evelyn, Japs, hasis. Szent fogadalmat tett, tanuk

előtt, hogy ünnepélyes fogadtatásban részesít és negyven-ezer márka évi jövedelmet ad.

— Csakugyan . . . Emlékszem! Tudja, hogy nem is olyan lehetetlen . . . Beválthatom esetleg akkori ígéretemet.

— Igen, tudom . . . Éppen az imént egy színházi ügynökségnél voltam. Szerződést keresek.

Lutovieck megdöbbsent. Mr. Wibbins széles vigyorgásra húzta száját.

— Ha az Ur akarja, a sült galamb az ember szájába repül.

— Hogyan, szinpadra lépett?

— Igen és mint mondtam éppen szerződést keresek.

Evelyn kanalával játszott és hogy el ne árulja izgott szívdobogását, igyekezett egykedvű arccal az ablakon tekinteni.

Lutovieck cigarettát sodort.

— Nagy dolgról van szó, asszonyom! Szerencsére ezidőszerint nem függök igazgatók kegyétől. A Prometheusom itt ül mellettem. Saját magam direktora és rendezője vagyok. Majd meglátja, hogy a városok hogy fognak tülekedni, versengeni értünk. Legfeljebb csak két hetet töltünk azonban egy helyen. Ahol alkalmas helyiséget találunk, rögtön játszunk. Sajnos a primadonnánk meghalt a próbán. Ha mimikája úgy fejlődött, ahogy ígérkezett, beszélhetünk a dolgról.

— Adja ide a kéziratot. Látni akarom a szerepet. Menyire haladtak az előkészületekkel?

— Mihelyt alkalmas Fatmet találunk, megkezdhetjük az előadásokat. Itt a szövegekönyv! — szól közbe Wibbins és füzetet vett elő zsebéből.

Evelyn átlapozta a könyvet és elolvasta a vázlatot. Régi történet az igazságot kereső nőről, az érzéki és az elvont világ küzdelme, az ezeregyedik meséi munkájára. A Fatme szerepe nem volt könnyű, de éppen a nehézségek költötték fel ambícióját. Olvasás közben kialakult lelki szemei előtt, a hazugságoktól undorodó és igazságot kereső királyleány alakja.

— Gratulálol, Lutovieck! Ezuttal igazán Fatméra akadt! — mondta az amerikai. Kitünően beszélt németül, rajnai tájszólással. Le nem vette szemét Evelynről, amíg olvasott.

— Néhány nap mulva előadok egy jelenetet, akkor eldöntheti, hogy be fogok-e válni, mint Fatme.

— Megtaláltuk Fatmet! — erősködött Wibbins és Lutovieck udvariásan bólintott:

— Ha Mr. Wibbins úgy érzi, akkor úgy is van!

Körülbelül kétezren vettek részt a némajátékban. A második felvonásban keleti ünnepély szerepelt, nagy ballet-

tel, hindú kígyóbűvölőkkel, varázslókkal és játékokkal. Ilyen nagyszabású látványosságot még sehol nem adtak elő. Olyan színhatásokat értek el világítással, hogy senki sem értette a dolog technikai mibenállását. Nagyszerű volt a zene is. Malloff felülmúlta önmagát. Sokat csalódott az utóbbi években és már-már egészen elkallódott, de végül mégis sikerült a maga nemében páratlan zenét komponálnia.

Evelyn igyekezett figyelmét koncentrálni, de az amerikai bámuló pillantásai feszélyezték. Szerette volna kissé lehűteni, de életében először nem merte hideg rendreutasítással csirájában elfojtani a férfi merészségét, mielőtt tolakodássá fajulna.

Lutovieck hirtelen felállt. Hivatalos tárgyalások elszólítják, bármennyire sajnálja is, de legfőbb ideje, hogy távozzék. Néhány nap múlva visszatérnek a dologra, addig is átadja Mr. Wibbinsnek a szót és igazán nagyon-nagyon örült. Azzal elment.

Az amerikai nagy, széles tenyerébe fogta az Evelyn kezét.

— Én is hivatkozhatom régi ismeretségre, habár csak egyoldalunak nevezhetem. Három évvel ezelőtt Ostendében láttam. Sajnos, nem adódott alkalmam másképp csodálni, csak távolról.

— Ugy? — kérdezte Evelyn és hirtelen eszébe jutott, hogy az amerikai bizonyára akkori társasága szerint itéli meg. Zavartan, de nem barátságtalanul húzta vissza kezét.

— Nem emlékszem, hogy Ostendében láttam volna, Mr. Wibbins.

— Hogy is emlékezhetne! Hiszen a hódolók egész serege vette állandóan körül, úgy látszik erős kezek tartották fogva.

Evelyn megrezsent, mintha túsúrás érte volna. Nyelve hegyén volt, hogy erélyesen kikérje magának ezt a hangot, de azután mégis helyesebbnek találta nem észrevenni. Elvégre kétségkívül az amerikai nem akarja megsérteni. Fegyelmelte belső tiltakozását az amerikai parancsoló, fölényes szuggesztív erejének hatása alatt. „Vajjon mit akar ez az ember?” — töprengett felháborodva, de sértett női önérzete letette a fegyvert a feltartóztatlan sorsakarát előtt. A férfi erős, csontos keze tartotta kezében a Lutovieck vállalkozásának összes szálait. A férfi volt a mester és úr és az Evelyn sorsát is kezében tartotta.

Alig feküdt le aznap éjjel Evelyn, máris mély álomba esett. Nem aludt nyugodtan. Kusza, félelmes álmokképek száguldoztak agyában. Mintha Berlinben járt volna, de nem a jól ismert, kedves Berlinben, hanem egy vad, idegen vá-

rosban, ahol sajátságos alakok jártak az utcán és fantaszti-
kus élet zajlott. Vad állatok vonultak fel sajátságos menet-
ben, aeroplánok hasították óriás madarakként a levegőt, a
Párisi-tér óriási cirkusszá változott és külföldi bűvészek és
artisták mutogatták művészetüket. Sokáig bolyongott közöt-
tük, végre pompás, fényes épületbe került. Belépti jegyet
nyomtak a kezébe és végtelenül hosszú zeg-zugos folyosókon
keresztül végre díszes terembe ért. Két gazdag öltözetű török
nő levetkőztette és most hirtelen megtudta, hogy keleti für-
dőbe vetődött. A következő pillanatban egyedül állott egy
kerek fürdőteremben. Amint le akart menni a medencébe ve-
zető márványlépcsőkön, észrevette, hogy fekete, iszapos,
undorító a fürdővíz. Borzongva ugrott vissza, de amint meg-
fordult, hideg, erős kéz nyúlt láthatatlanul nyakához és lép-
ésről lépésre hátrálni kényszerítette. Az irtózatból lélekzete
is elfúlt, de mégis bele kellett lépnie a visszataszító vízbe.
Riadt kiáltással ébredt. Az óra éppen hármat ütött. Milyen
sajátságos álom! Bizonyára a Lutovieck mesejátékának ha-
tása alatt álmodott. Színészbabona fogta el. Vajjon a piszkos
víz jelent valamit?

Ha éjjel felébredt és gondolkozni kezdett, sohasem tu-
dott többet elaludni. Öt perc múlva felgyújtotta a villanyt,
elővette a szöveggönyvet és átfutotta a jeleneteket. Azután
felkelt, pongyolát kapott magára és a tükör előtt elpróbálta
a Fatme egyik magánjelenetét. A csiszolt üveg visszatükrözte
hófehér testének minden mozdulatát. Lábujjhegyre ágasko-
dott, ringott, hajladozott, táncütemben mozgatta felső testét,
előre-hátra hajolt és örömmel látta, hogy alakja mitsem
vesztett régi könnyedségéből és gráciájából. Kora reggelig
gyakorolt, azután fáradtan feküdt vissza az ágyba, öt perc
múlva már aludt is és majdnem szóról szóra ugyanazt ál-
modta, amit az előbb. Valami titokzatos hatalom arra kény-
szerítette, hogy piszkos vízben fürödjék.

Két nap múlva, ahogy a próbáról hazajött, pompás
rózsaillat ütötte meg orrát. A szoba közepén óriás virágkosár
állott, szinte fájdalmasan ható méretekben. Háziasszonya el-
mondta, hogy a kosarat rögtön távozása után küldték és alig
egy félórával ezelőtt egy úr kereste. Azt mondta, hogy kettő-
kor visszajön.

Megnézte a látogató névjegyet, azután a tükör előtt
rendbehozta egyszerű, komoly öltözékét és könyvet kezébe
véve ült az ablakhoz, hogy Wibbins John látogatását várja.

Szive kissé dobogott, de sikerült hűvös nyugalmat mu-
tatnia. Ha a sors vagy a véletlen végre lehetővé teszi, hogy
nyugodt, biztos existenciát teremtsen magának, nem volna-e

ostobaság tisztán szűklátókorú prüdériából elszalasztani a kinálkozó alkalmat? Az élet számtani feladat. Minden szívdobogást a pénz ural.

Hideg elhatározással szoritotta össze ajkát, de mosolygott, mikor az amerikai belépett. Wibbins csak egyedül jött, Lutoviecknak sürgősen Londonba kellett utaznia.

— Megigértem, hogy legkésőbb nyolc nap múlva mi is követjük.

— Mi is? Szerződéssem azonban még ideköt.

— Majd elintézem!

— Köszönöm, de hátha Lutovieck nincs velem megelégedve? — kérdezte Evelyn nevetve és odátolta az egyetlen karosszéket, amelybe az amerikai hatalmas teste elférhetett. Wibbins felelet helyett megcsókolta az Evelyn csuklóját, kar-kötője és kezelője között.

— Lutovieck nem utasít vissza olyan művésznőt, akit én ajánlok.

Wibbins nyomban visszatért az ostendei tartózkodásra és elmondta, hogy már akkor mennyire vágyódott az Evelyn barátságára és milyen nagyon örül most, hogy barátságát remélheti. Általában véve nem nőbarát, legkevésbé pedig szoknyavadász, talán azért nem, mert görcsösen ragaszkodik egy női tipushoz: előkelő, finom testalkatú, átlátszó, rózsás bőrű, szafirszerűen csillogó, titokzatos szemű női tipushoz. Ilyesmi nem igen akad az ember útjába. Szerencsés ember is csak huszonöt évben egyszer találkozik vele. Most, hogy a véletlen ilyen asszonyt sodort útjába, mindent el fog követni, hogy megnyerje.

Evelyn anyáskodó elnézéssel mosolygott, mintahogy gyermekek csacska fecsegését szokták fogadni.

— Nem vitatkozom ezen a témán. De szeretném, ha most komolyan beszélne egy kicsit. Mint amerikai, bizonyára azt vallja ön is: előbb az üzlet! . . .

— És azután az élvezet! — Wibbins megint megcsókolta az Evelyn csuklóját. — Amint parancsolja! De minek beszéljünk üzletről? Ha feleségül jönne hozzám, nem lenne szükségére reá.

Evelyn fejét rázta.

— Hajat találtam a házasságban . . . Nem is hajat . . . egész parókát. Elment a kedvem tőle. Ha megengedi, inkább az üzletre szavazok. Jó szerződésre.

Wibbins még mindig fogta az Evelyn kezét.

— Vannak dolgok, amelyek halandó ember erejét meghaladják. Ha mindennap látnom kellene önt, asszonyom, anélkül, hogy remélhetném, hogy az enyém lesz egyszer, ön-

gyilkosságot követnék el idő nap előtt. Mondja meg inkább nyíltan és őszintén, hogy gyűlöl, utál. Nem akarom befolyásolni. Csakhogy . . . akkor . . . érthető, ugy-e, mindenki legközelebb áll önmagához . . .

Evelyn megértette. Szája szélén gúnyos mosoly jelent meg. Sokáig nézegette gyűrűjének smaragd követ, azután fel-emelte hosszú, sötét szempilláját, szeméből eltűnt a gyűlöködő kifejezés és semmire sem kötelező, sokat ígérő udvariasággal mondta:

— Arról szó sincs, Mr. Wibbins. Csak azt akartam tudtára adni, hogy többre becsülöm barátságát, mint nevét és társadalmi állását, amelyet anyakönyvvezetői pecsét alatt felajánlott.

Még aznap este, anélkül, hogy tudásának tanujelét adta volna Evelyn, aláírták a szerződést. Minden fellépésért háromszázhatvan márkát, évi harmincezer márka kötelezettség mellett, kötöttek ki. Miután legalább kétszáz fellépésre lehetett számítani, a kikötött összeg kétszeresére volt kilátása. Mr. Wibbins személyesen tárgyalt az Evelyn igazgatójával és bánatpénz lefizetése ellenében kieszközölte azonnali szabadságát. Harmadnapra semmi sem akadályozta elutazásukat.

*

Londonban már majdnem befejeződtek az előadás előkészületei.

Evelyn keményen dolgozott a tanulásra szánt hat hét alatt. Napi öt órát együttes próbával töltött és öt órát egyedül gyakorolt. Lefogyott, rossz színben volt a megerőltető munkától. Orra kihegyesedett keskeny arcában, szeme körül mély karikák rajzolódtak, ajka szögletébe mély, talányos vonás vésődött; egy kritikus Mona Liza mosolynak minősítette.

Idegeinek, nyomott kedélyhangulatának feltétlenül jót tett, hogy ennyire koncentrált minden erejét a célra. Minden igyekezetével akart valami nagyszerűt, a művészetben egyedül állót reprodukálni és ez a törekvés némileg ellensúlyozta a kínzó tudatot, hogy drága áron jutott az előreláthatólag fényes pályafutáshoz.

A premier hallatlan diadalt jelentett.

Valamennyi londoni lap a legnagyobb dicshimnuszokat zengte a Miss Brand Evelyn alakításáról. „Nem mondhatjuk kiváló színésznőnek, mert a némajátékban beszélőképessége nem érvényesül. Nem is táncosnő, mert a második felvonás nagyjelenete nem tánc, hanem inkább mozdulatokkal és arcjátékokkal előadott szavaltat. Ahogy Brand Evelyn a keleti királyleányt ábrázolja, az ember észreveszi, hogy a

beszéd tulajdonképpen csak zaj, mert nála minden beszél, graciöz testének minden mozdulata, minden arcvonásának rándulása, fejének emelése vagy lehajtása, kezének játéka. Aki egyszer játszani látja a művésznőt, egészen bizonyosan soha többet nem felejt el . . .“ „. . . A művésznő egyetlen mozdulatával az emberi érzések egész skáláját tudja kifejezni: megrázó szenvedélytől a lelki élet idegesen fokozódó, legszubtilisabb nyilvánulásáig. A játéka valóságos megnyilatkozás . . .“ — írta nagy elragadtatással a másik lap. „A Woman of soul and nerves . . .“ — írta róla egyik kritikus.

Evelyn büszke elégtétellel olvasta a kritikákat. Néhány órára minden gondtól megszabadította a diadalézés. Első ujjongásában hosszú sürgönyt menesztett Annenkogba. Beszámolt nagy sikeréről és kérte Erichet. Jövedelme most már megengedi, hogy házitanitót tartson fia mellett, aki mindenüvé elkísérje. Jóhanna nagymama azonban azt válaszolta, hogy nem szívesen teljesíti az Evelyn kívánságát. A kis Erichnek, éppen nagy tehetségére való tekintettel, sokkal jobbat tesz a falusi csend és nyugalom, mint a naponkint változó nomád élet, egyre új benyomások. Mindenesetre érthető, hogy Evelyn vágyik fia után és egyelőre próbát tehetnek. Johannes maga fogja Erichet Londonba kísérni.

Egy reggel, felébredéskor, Evelyn arra gondolt, hogy ma lett harminc éves. Örült, hogy környezetében senki sem tud róla. Tíz óra felé kelt fel. A komorna nem gratulált, nem is árult el semmit a készülő meglepetésből. Amint éppen befejezte úrnője fésülését, hirtelen zene hallatszott az erkélyszobából. Evelyn meglepetten figyelt. Chopin egyik preludiáját, ismeretlen fantáziák követték, végül zsoltár dallama alakult ki: „Dicsérd az Urat!“

— Marie, ki játszik?

A leány nevetett.

— Nem tudom, nagyságos asszony! Ugy látszik, valami összeesküvés. Megengedi, hogy születésnapja alkalmából szerezsek kívánataimat kifejezzem?

— Köszönöm, Marie. Bizonyára Eugen Maloff játszik. Talán mégis megtudták!

Evelyn ledobta fésülő köpenyét, gyorsan házi ruhába öltözött és kiment. A kertre nyíló szoba küszöbén megdöbbenve állott meg, izgalmában odatámaszkodott az ajtófélfához. A zongora előtt, hátravetett, szőkefürtös fejjel, gyönyörű kis fiú ült, látszólag egészen játékába merülve és Oesau Johannes állott mellette.

— Erich! — kiáltotta Evelyn csaknem zokogva. A gyermek felugrott és anyja karjai közé repült.

— Anyám, anyukám! Drága, aranyos, édes anyukám! Ugy-e szép meglepetés? Születésnapj ajándékba elhoztam magamat. Örülsz?

Már előző este érkeztek, de a szomszédos szállodában töltötték az éjszakát, hogy születésnapja reggelén meglephessék.

Oesau Johannes csodálkozva nézett körül.

— Gyönyörűen lakol, Evelyn!

— Tehetem, Hanni; elég nagy a fizetésem!

— Örülök! Csak állandó lenne. Ugylátszik a barátaid fejedelmi pompával halmoztak el.

Evelyn kissé pirulva nézett körül. A gyermek ujjongva borult nyakába.

— Ennyi ajándékot kaptál? Igen? Nézd csak, anyám! Milyen sok mindent kaptál!

A zongorán ezüst teakészlet, drága kötésű könyvek, csiszolt kristály tárgyak, arany üvegekben francia illatszerek és egy rózsapiramis tetején rubintcsattos fehér gyöngysor.

— Milyen szép! Éppen olyan, mintha könnyecseppek láncán egy csepp vörös vér lenne. Kitől kaptad? — kérdezte a gyermek kíváncsian.

— Nem tudom, szívem. Nincs névjegy mellette.

Evelyn kínos zavarral küzdött. Unokafivérének kutató, éles pillantása kihozta sodrából.

— Az angolok sokkal túláradóbbak rajongásukban, mint a németek. Sohasem hittem volna. Menjünk reggelizni, gyermekeim!

Ölébe vette a fiúcskát és kisimította homlokából a fűrtöket.

— Végre itt vagy nálam, édes gyermekem! Nagyon, nagyon boldog vagyok.

— Hát még én, anyám! Most ugy-e mindig együtt maradunk?

Johannes kissé szótlanul ült. A nagymama nehezen vált meg Erichtől, nem hitt a fényes szerződés tartósságában.

— Azt izente neked, hogy takarékoskodj és a jó időkben ne felejts el rossz lehetőségekre is gondolni.

— Jó, jó . . . Tudod, Hanni, hogy nagyon megváltoztál? Nyárspolgár lett belőled. Régebben nem jutott eszedbe bőjti szentbeszédet tartani.

Evelyn nevetéssel igyekezett leplezni zavarát.

Az első látogató ezen a napon Dick Watson volt, az Evelyn anyai nagybátyjának egyetlen fia, akinek birtokán annak idején Hanni gazdálkodni tanult. Dick tetőtől-talpig telivér angol volt. Mentegetődzött, hogy csak most, hat hét

után látogatja meg unokanővérét. Apja mindig nyakig ül a munkában, soha ki nem mozdul citabeli irodájából, színházi ügyekkel nem igen törődik, Dick pedig április elejétől kezdve egy skót barátjánál volt látogatóban s csak néhány nappal ezelőtt hallotta Jonnytól, hogy a Fatme némajáték ünnepelt primadonnája, kedves unokanővére. Ő maga is és szülei is nagyon csodálkoztak . . . Angliában senki sem tudta, hogy Evelyn férjétől elvált. Mikor Evelyn néhány szóval elmondta életének utolsó éveit, Dick csészenagyságú szemeket meresztett. Miért nem írta meg Evelyn? Hiszen annyi helyük van a birtokon. Az épület egyik szárnyában örökösen vendégek laknak . . . és természetesen Evelyn és kis fiát tárt karokkal fogadták volna bármikor, nemcsak néhány hétre, hanem örökre is.

— Annenkogba is hívtak, kedves Dick, de nem akartam elfogadni. Mi, német asszonyok szeretünk a magunk lábán járni! — felelte Evelyn derülten.

— Ugy, ugy . . .

A társalgás igen nehezen dőcögött. Végre megint csengettek és a három igazgató, Lutovieck, Wibbins és Maloff rohantak a szobába. Meglehető zajos bizalmaskodással adtak kifejezést jókívánságaiknak. A Wibbins harsogó nevetése az egész házban visszhangzott.

— Nos, sikerült a reggeli meglepetésünk? Az ablakon lopódtunk be éjjel, mint a tolvajok. Marie majdnem lármát csapott, de aztán idejében megnyugtattuk.

— Bemutatom az igazgatóimat: Mr. Lutovieck, Mr. Marloff és Mr. Wibbins. Ezek az unokafivéreim, Mr. Watson és Oesau! — mondta Evelyn kissé elfogultan. — Ez pedig házunk büszkesége: a fiam.

— Ez már beszéd! Hogy hívják a fiatal urat?

— Zuheide Erich.

— Jöjjön közelebb Mr. Erich, if you please.

A gyerek Wibbinshez közeledett és illedelmesen nyújtotta kezét. Azután Maloffhoz ment és kíváncsian nézegette a művész kezében lévő kottát, melyet átnyújtott Evelynnek: „Himnusz Evelynhez“.

— Ha megengeded, eljátszom legfiatalabb opuszomat.

Maloff válogatott öltözéke ellenére is kissé elhanyagolt benyomást keltett. Az utóbbi hetek tantiémzápora még nem mosta le róla a bohém jelleget.

— Remélhetőleg van valami ital a házadnál!

Mióta Evelyn résztvett a Lutovieck vállalatában, megint bizalmasan tegeződtek, mint hajdan a Zarathustra egyesületben.

— Tegye ki az unokafivéreit, drága Evelyn! — mormolta Mr. Wibbins. — Ugy örültem, hogy fesztelenül tölthetünk néhány vidám órát együtt. Ezek az urak zavarnak.

— Sajnálom, kedves barátom, de igazán nem teljesíthetem a kívánságát. Egyébként igazán túlzottan nagylelkűen viselkedett velem szemben. Ilyesmif nem szabad tenni, hiszen kompromittál.

— Ostobaság! Én tudom legjobban, hogy meddig mehetek, édes Evelyn.

Az inas üvegeket és poharakat hozott. Maloff pezsgőért lármázott. Senki se kívánhatja, hogy drága Evelyn barátnője egészségére egyebet igyék, mint gyöngyöző pezsgőt.

Mr. Wibbins személyesen ment az inassal az pincébe, hogy kiválogassa a legjobbat. Azalatt Maloff a pohárszékről konyakot vett elő, teletöltött egy boros poharat és lehajtotta.

Dick és Johannes feszes tartással állottak a szoba egyik sarkában és látszólag beszélgetésbe merültek.

A szomszéd szobában a szobaleány terített. Míg puffogtak a dugók és habzott a pezsgő a poharakban, Erich a zongorához sompolygott. Szeme egy pillanat alatt átfutotta a „Himnusz Evelynhez“ című kottát. Ideges, kis keze rácsapott a zongorára. Bársonyos finomsággal hallatszott ujjai alatt a bevezetés. Művészi átmenetek és variációk között világosan és tisztán hangsúlyozva alakult ki a vezérmotívum, mintha emberi hang túlénékelné a természet minden hangját: lombsuttogást, hullámok moráját, szélzúgást, madárdalt. A zongorista letette teletöltött poharát, úgy figyelt a gyermek játékára.

— Bravo, bravo! — kiáltott fel a játék végén Maloff, a zongorához rohant és megcsókolta a megrémült gyermeket. — Evelyn, Evelyn, ez a fiúcska még sok örömet fog szerezni nekünk.

— Taníttatni fogom! — jelentette ki Mr. Wibbins sugárzó arccal.

— Ön? — kérdezte Johannes élesen.

— Ha nincs kifogása ellene, igenis én.

— Ugy gondolom, hogy van némi kifogásunk ellene!

— Dick hűvös pillantással mérte végig az amerikaiat.

— Mi a Brand Evelyn asszony rokonai vagyunk és reméljük, hogy ha fiának jövőjéről van szó, tudni fogja, hogy kihez kell fordulnia.

— De hiszen igazán a császár szakálláért civódtok! — nevetett Evelyn. — Hál' Istennek, magam is abban a helyzetben vagyok, hogy gondoskodhatom fiam jövőjéről.

Most Maloff ült zongorához. Korántsem váltotta be a tehetségéhez fűzött reményeket, de zongorajátéka még mindig kiváló volt. A zeneértő gyermek elragadtatva állott mellette:

— Igy szeretnék én is játszani, anyám!

— Tanítani fogom, Evelyn. Talán beteljesedik rajta, amit nálam az élet és az ivás tönkretett! — sóhajtotta mélabúsan.

Oesau Johannes estig maradt. Anglia felé utaztában, Hamburgban Dagmarral találkozott, aki sokáig betegeskedett és rossz anyagi körülmények közé jutott. Johannes megígérte, hogy négyezer márka életjáradékot biztosít közjegyzőileg neki.

— Látta a gyermekeit?

Johannes fejét rázta.

— Nincs szüksége gyermekre, nem illenek az ő bohéméletéhez. Legszívesebben Erichet is visszavinném.

Evelyn felpattant:

— Nem élek bohéméletet!

— De ma délelőtti barátaidon boldog emlékü Zarathustra ízt éreztem. Miért adja ez a Wibbins a háziurat nálad, Evy?

— Hanni! — felelt Evelyn fagyosan, — válogasd meg kissé a kifejezéseidet. Nagykorú vagyok és szabad akarok lenni, érted? Mr. Wibbins csak ugróbot, amilyent otthon használunk, mikor a Siele patakon át akarunk jutni.

Megvetőn vonogatta vállát.

Meglehetősen hidegen búcsúztak egymástól. Evelyn érezte, hogy Hanni nem bízik benne. Fia meleg, kis kezét kezében tartva nézett utána az erkélyről. Hanni felköszönt és mindketten zsebkendőjüket lengették.

— Tisztelem Anitát és Wallyt! — kiáltotta Erich — és nagymamát, Sophiet . . .

— Szeretted Annenkogban lakni? — kérdezte Evelyn.

— Igen, anyám! Mindeki olyan kedves volt hozzám és a gyermekek aranyosak, de nagyon vágyódtam utánad! — mondta a kis ember komolyan.

— A leányok sirtak, mikor eljöttem, de igyekeztem vigasztalni őket; anyámnak nagyobb szüksége van reám. Egyedül, támasz nélkül él Londoban.

— Igazad van, Erich. Nagyon egyedül voltam. De most velem maradsz. A támaszom vagy, úgy-e?

A gyermek bólintott és csodálkozva nézte anyja nedvesen fénylő szemét.

Weidenstrom Lukács éveken át pepecselt kedvenc gondolatával, anélkül, hogy végleges eredményre jutott volna.

Hat hónappal délszigeti utazása után, egy félig ébren, félig álomban töltött éjszakán, hirtelen, megnyilatkozásszerű gondolata támadt. Találmánya ezáltal új alapra helyezkedett. Különleges desztilláció útján víz, kalmusz és más növények és aromatikus szerek segítségével kivonatot készített és azt párolt malona kivonathoz adta. Az ital ezáltal erős, borszerű, fűszeres ízt kapott és alkoholhoz szokott nyelveken, rendes pálinka hatását keltette.

Betelt még öt hónap, míg kísérletezése kielégítően sikerült. Az ünnepnap örömeire meghívta Dietrichet négy német úrral együtt vacsorára.

Addig Dietrich igyekezett Lukácsot lebeszélni arról, hogy túlságosan nekiadja magát találmányának.

— Ha a sok kötyvasztás szórakoztat és csak sportszerűen üzöd, nincs kifogásom ellene, de te rendesen testestől-lelkestől beleveted magad a dolgokba, a szived vérét odaadod érte, teljesen felolvadsz a gondolatba és ezt nem szabad tenned. Kereskedő vagy. Az reális existencia. Feltalálók általában sok csolódás nehéz keresztjét hordják. Sok bátorság, hatalmas erély és vastag bőr kell ahhoz, hogy az ember találmányát napfényre hozza.

Lukács vacsora után beadatta a sötétsárga, borszerűen illatos italt, kis poharakban.

Az urak közül egyik azt hitte, hogy régi, francia konyak, a másik, hogy ingwerlikőr. Dietrich észrevette barátjának diadalmámorát, emelkedett hangulatát és mosolyogva jegyezte meg:

— Azt hiszem, hogy Weidenstrom jelzésű gyomorkeserű!

Lukács nevetett:

— Tévedés, tévedés! Se nem konyak, sem likőr, sem gyomorkeserű. Fizetek mindent, amit akartok, ha csak egy csepp alkoholt is találtok benne.

Dietrich ismételten töltött:

— Kalapot emelek! Akkor igazán nagy dolgot vittél véghez, Lukács.

A többiek is szerencsét kívántak találmányához. Mindnyájan egyetértettek abban, hogy az ital konyakaromája megtéveszti az alkoholhoz szokott nyelvet. A sajátságos ital nemcsak feltalálóját teheti gazdaggá, de adott körülmények között, igen fontos kulturmunkát végez.

— Hogy fogja elnevezni? — kérdezte az egyik úr. — Talán Lukullinnak? Egyrészt nevének betűi is szerepelnek

benne, másrészt kellemes következtetéseket sejtet az ital kitűnő tulajdonságait illetőleg.

— Nem, nem! Az ilyen elnevezések többé-kevésbé orvoságizűek. Magam akarok találmányom keresztapja lenni és Weidenstromnak fogom keresztelni. Becsületes, jó, német név. Nem találják, hogy germán erő és tisztaság cseng benne? Miért ne állítsak szép emléket vele családom nevének!

Mikor magukra maradtak, Tychsen Dietrich melegen megszorította barátja kezét.

— Lehet, hogy egy év se telik bele és milliomos leszel. De ha rám hallgatsz, Lukács, nem adod fel a biztos talajt taplad alatt, míg a nagy, aranyléghajó révbe nem jut. És ne találj fel egyet is. A feltalálóbetegség egyik jellegzetes saját-sága, hogy se hossza, se vége. Még az eredménnyel dolgozó feltalálók is beleverik nyereségük egy részét egyáltalán nem gyümölcsöző újabb találmányokba.

Lukács fölényesen mosolygott a tanácsokon.

— Örízkedni fogok. Örülök, ha ezzel a találmánnyal zöldágra vergődöm.

Nemsokára levelet kapott Lukács az anyjától.

„Édes fiam, ma jó hírt közölhetek. Oesau Johannes tegnap megkérte a Sophie kezét. Miután szeretik egymást, nem tehattünk semmi ellenvetést. Mire leveletem megkapod, legfiatalabb hugod már Annenkog úrnője, mert Johannes nem akar várni. Ugylátszik, Johanna néni is nagyon örül, hogy Sophie az unokája lesz. Utóbbi időben nagyon megöregedett, de szellemileg friss. Jól megértjük egymást és sokszor gondolom, hogy bizony kedves lett volna, ha évek hosszú során tartjuk a barátságot. Sokat nyertünk volna vele. Mikor jössz haza, fiam? Apád sokat betegeskedik, fáj a gyomra, semmit sem bír el. Áttól tart, hogy nem fog viszontlátni. Már öt éve, hogy elmentél. Nem vágyódsz fiad és testvéreid után? Amandus nő és erősödik, sokkal erősebb, mint a Zuheide Erich, akit anyja egy fél év előtt megint magához vett. Evelyn, mint már írtam is, szinpadra lépett és állítólag nagyon sok pénzt keres. Azt mondják, évenként egy milliót, persze bizonyosat senki sem tud. Oesauék nem beszélnek róla, én meg nem kérdezem. Az iskolában jobban is tanulhatna, megint lecsúszott, de azért van esze. Nagyon sokat dolgozunk. Hetenkint négyszer mosunk. Ha Márkuze nem lenne olyan szorgalmas, igazán nem tudnám, mihez kezdjek, mert kevés és drága a munkaerő. Mindnyájan tisztelünk. Hú anyád:

Weidenstrom Magda.“

Lukács többet olvasott ki a levélből, mint amennyit a szavak elárultak. Apja és anyja vágyódnak utána. Ideje, hogy hazatérésre gondoljon. Németországban letelepszik és mellesleg találmányát is igyekszik értékesíteni. A déli szigeteken az alkohol ideje már lejárt, úgyse érhetne el nagy eredményeket. Csak Német- és Oroszország jöhetnek nagybani gyártásnál számításba. Nem áltatta magát hiú reményekkel, tudta, hogy nehézségekkel kell küzdenie. Nem kezdhet hozzá kicsiben, hogy aztán lassankint nagyítsa üzemet. Az új találmányt rögtön széles alapokra kell fektetni és nagy reklámmal piacra dobni. Tapasztalásból tudta, hogy vagyontalan ember nagyon nehezen talál összeköttetések nélkül pénzt, üzleti célokra is. Most pedig nem néhány ezer márkáról, hanem százezrekről, sőt milliókról van szó.

Főnöke: Tychsen William előzékenyen viselkedett vele szemben és európai bevásárló úttal bízta meg. Ezáltal Lukács személyes érintkezésbe léphet gyárakkal, nagykereskedőkkel és egyúttal saját üzletének alapját is megvetheti.

Március elején indult útnak és május végén érkezett Hohensielbe. Nem jelezte otthon érkezését és Trubergből gyalog jött.

A faluhoz közel pompás gyászmenettel találkozott. Négy fekete díszes mén húzta a gyászkocsit, a koporsót korszorúk aggatták körül és beláthatatlan kocsisor követte. Egész sereg kíváncsi asszony és gyermek állta el az utat.

Lukács kérdezősködésére elmondták, hogy „Madame Clerant“ temetik.

— Szépen halt meg. Délután még meglátogatta unokahugait Trubergben. Este hirtelen rosszul lett és még mielőtt befoghatták volna a lovakat, hogy orvosért menjenek, meghalt.

Lukács levette kalapját. Itt halad a flensburgi virágkoszorú öt rózsája közül az utolsó. Dús, szép asszonyi élet fejeződött be harmonikusan. Lukács úgy érezte, mintha ifjúkorának, otthonának egy darabját temetnék. Nehezen tudta Annenkogot az öreg asszony nélkül elképzelni. Szinte rossz jelnek vélte, hogy szülőföldje temetéssel köszönti, amint hátrát átlépi. Egy pillanatig habozott, hogy csatlakozzék-e a menethez, de azután elállott szándékától. Mikor a menet elhaladt, balra tért le az útról, a falu felé és öt perc múlva a templom mögötti barátságos tanítólakban volt. A hűvös, tiszta kapuközben egy izmos kis fiú szaladt eléje:

— Amandus, megismersz?

A fiú megdőbönt.

— Hogyne, apa! — felelte és illedelmesen kezét nyújtott. — Mind elmentek a temetésre, gyere be!

— Rögtön reám ismertél? — kérdezte Lukács örömmel. — Senki se tudta, hogy jövök. Ugy az emlékezetedbe véstél?

— Szép is lenne, ha nem ismerném meg az apámat!

A fiúcska apja ölelő karjába simult. Lukács szótlanul simogatta puha arcát.

Amandus meglepően hasonlított anyjához. A keskeny, családi Hay-orr épp olyan szeplős volt, mint hajdan a Terézé, nyáron. Szeme is a Teréz tiszta, kissé hunyorgó szeméhez hasonlított és sápadt szája, finom vonásai, széles homloka, a barna, vastagszálú haj alatt.

A Lukács szemébe szokatlan nedvesség lopózott. Teréz gyermeke! És az ő fia! Bizonyára jobb élete lesz, mint apjának volt.

Nagy öröm vert tanyát molnáréknál, mikor este, Annenkogból hazajövet, ott találták az elsőszülött fiút.

Lukács alig tudta leplezni megdöbbenését apja beteges színe miatt. Nagyon megöregedett a molnár. Ellenben édesanyja bámulatosan jól tartotta magát. Legfiatalabb leányának szerencséje felegyenesítette. Márkuze és Mattias lassankint elvirultak. A Márkuze kemény, dolgos keze egész nap nem nyugodott. A kötelességterhes, szürke napok egész egyéniségén szürke munka nyomát hagyták. Véleményét mindig ellentmondást nem tűrő hangon mondta és meg nem ingathatta semmi ellenvetés.

Az ócska pamlag rugói nyikorogtak a Lukács tekintélyes súlya alatt. Johanna is átjött a férjével és mindannyian áhitatos figyelemmel hallgatták a Lukács elbeszéléseit ausztráliai tapasztalatairól.

Weidenstromék azonban csak akkor melegedtek fel igazán, mikor Amandusról esett szó. Nem győzték ismételni megjegyzéseit, tetteit, dicsérték eszét, sok jó tulajdonságát. A sógor közbevágott és kijelentette, hogy Amandus nem éppen fényes tehetségű gyerek, csak éppen átlagos. Kortársai túlszárnyalják az iskolában. Erre azonban az egész család tűzbe jött és Lukács sértődötten egyenesedett fel a pamlag sarkában.

— Édesanyja kiváló szellemű nő volt, én is megbizonyítottam, hogy nem estem a fejem lágyára. Nem hinném, hogy a fiam elmarad a hohensieli parasztgyermekek mögött.

Lukács nyolc napot töltött a malomban. Találmányáról nem tett említést. Majd ha tető alatt lesz az ügy, csak akkor lepi meg családját vele.

Weidenstrom Magda tréfálkozott a fiával:

— Mindig olyan nagyratörő voltál. A fél világgal meg sem elégedtél, az egész kellett. Remélem, hoztál haza néhány aranyat Ausztráliából.

— Természetesen, anyám! — felelte Lukács komolyan. — Már a zsebemben van, csak pénzt kell verni belőle.

Csak sógorának: Oesau Johannak mondta el négy szemközt, bizalmasan a dolgot. Annenkog urát azonban csak nehezen győzhette meg találmánya fontosságáról. A régi szeretlen fiúból komoly, megállapodott elvű ember lett. Véleménye szerint minden találmányt kalandok szele leng körül. Ha Lukács üzletet akar alapítani, készséggel támogatja törekvését nagyobb kölcsönnel, de légvárakba, találmányokba nem veri pénzét. Nagymama se tette volna. Oesau Johanna szelleme lebegett még Annenkog fölött.

Lukács gőgös arcot öltött:

— Nem akartalak szipolyozni, Johannes. Ajándéknak minősíthetted volna tulajdonképpen, hogy részt vehetnél az ügyben. Hagyjuk. Csak arra kérek, hogy ne beszélj róla senkinek.

Sógora bizalmatlansága fájt Lukácsnak, viszont a Sophie boldogsága megbékítette. Mint serdülő leánykát hagyta el és ime, most már nyugodt biztonsággal uralkodik a háztartás felett, neveli elődje gyermekeit. Sohasem lehetett másképp látni, mint a jobbról-balról ruhájába kapaszkodó ikrekkel.

Lukács egy ízben Evelyn felől is kérdezősködött. Sophie nem sokat tudott róla. Jelenleg Amerikában lép fel. A némajáték-együttes köruton vendégszerepel. Uglátszik, mikor Johannes elvitte Erichet Londonba, történt közöttük valami, mert rosszkedvűen tért haza és nem igen beszélt Evelynről. Sophie azonban megőrzött néhány képeslapot, amelyek hozták az Evelyn arcképét; megmutatta bátyjának. Evelyn gyönyörű szép a keleti kosztümben és a kísérő sorokban az áll, hogy ezer dollárt keres esténként egy-egy felléptével, Amerikában.

— Ezer dollárt!

Lukács hirtelen kiszámította, hogy mennyit keres egy év alatt. No bizony, rövidesen milliomos lesz! Hiába, volt valami rendkívüli Evelynben! Lukács sóhajtott.

Sophie jót mulatott a Lukács áhitatos arckifejezésén.

— Nagyon szereted a pénzt, Lukács?

— Ti talán nem? Ti pannemannok! — pattant fel Lukács. Maga se tudta, hogy ez a kifejezés miért jutott hirtelen eszébe. Sophie nevetett:

— Mit mondsz? Pannemannok? Mit jelent az?

— Olyan embereket, akiknek látóköre csak a szoba egyik sarkától a másikig terjed, nincsenek ideáljaik és nem látnak a távolba.

— Mik a te ideáljaid, bátyám?

Lukács megdöbbsent.

— Magasabb célokra való törekvés és fejlődés. Mint nulla, csak jelentéktelen része vagyok a nagy mechanizmusnak, de mint szám, mozgató, eleven erő vagyok.

— Szóval első sorban magad akarsz nagygyá lenni, ez az ideálad. Én másképp gondolkozom. Szerintem inkább másokért éljen az ember, mint önmagáért. Férjen, gyermek, szülőkön, testvéreken kívül távolállókrol is lehet gondoskodni; a személyzetről, emberekről, akikkel érintkezünk, utolsó sorban kell a közért dolgozni. Az ember igyekezzék tőle telhetőleg némi napsütést vinni szürke hétköznapiokba, attól maga is boldog lesz, kimelegszik.

— Asszonylogika. Természetesen ez a ti feladatotok. Mi, férfiak tágabb teret kapunk.

— Az ideálok nem nőnek répaföldeken, — tüzelt a kicsi asszony, — csak a szív mélyén sarjadnak. Ha sokat emlegetik, máris elvesztik életképességüket. Velük is lehet rablógazdálkodást folytatni. A mindig elégedetlen kapzsjik között bizonyára több pannemant lehet találni, mint köztünk, csendes emberek között.

— Minden asszony azt akarja, hogy övé legyen az utolsó szó, azért inkább nem vitatkozom tovább, — dörmögte Lukács, ámde lelke mélyén nagyon élvezte okos, kedves hugát.

*

Abban a pillanatban, ahogy Weidenstrom Lukács megnyomta a vasrácsos kapu villamos csengőjét, s az hangtalanul feltárult, a villa kavicsos terraszán világos ruhába öltözött fiatal nő jelent meg, kezében tenniszrakettel és könnyű léptekkel sietett lefelé a lépcsőn. A sárga homokos úton szembe találkozott Lukáccsal.

Lukács megemelte kalapját. A fiatal nő könnyed fejbólintással tovább akart sietni, de Lukács megszólította.

— Nem remélhetem, hogy megismer. Ha megengedi eszébe juttatom, hogy Singaporeban . . .

A nő kissé fölényesen bólintott.

— Singaporeban? . . . Hogyne emlékezném. Csakhogy annak már öt-hat éve, ne vegye rossz néven, ha a nevét elfelejtettem.

„Kis komédiás!” — gondolta Lukács. — „Hitesd el mással, hogy nem tudod a nevem.” Hangosan azt mondta:

— Weidenstrom vagyok. Weidenstrom Lukács.

Umbereit Petrea gyors pillantással mérte végig a férfi külsejét és egy árnyalattal melegebben mosolygott. Tagadhatatlanul jól öltözött ember. Kifogástalan, nehézselyem nyakkendőjének diszkrét színe kitűnően illett jól szabott, ezüst szürke, angol ruhájához. Finom panamakalapja is jó helyről került ki, csak nagy, otromba cipője zavarta az összhangot.

— Oh, Weidenstrom úr! Szüleim sajnós nincsenek itthon. Még tíz percnyi időm azonban van. Szabad kérnem?

Petrea választ sem várva sarkon fordult és előrement a ház felé és betessékelt a Lukács fogalmihoz képest fejdelmi módon berendezett fogadó-szobába.

— No meséljen! Hogy ment sora?

— Jól. Mondhatom, hogy nagyon jól.

Petrea lehúzta keztyűjét és hanyag mozdulattal az asztalra dobta. Még nem ragyogott egyszerű karikagyűrű gyémántgyűrűs ujján. Lukács örömujjongva vette tudomásul. Petrea erősen megérett az eltelt öt esztendő alatt. Melle és csipője kissé túlságosan is megtelt és a gögös, kihívó vonás szája szögletében kiélesedett. Lukács szemében azonban semmit sem veszített huszonhat-huszonhét éves szépsége. Jövendőbeli felesége legyen érett nő, derék élettárs, nem beiratlan, fehér lap.

Nagy vonásokban ecsetelte az utolsó öt év eseményeit. Nem is tehetett róla, egészen önkéntelenül színezte ki erősebben a dolgokat a valóságnál és a hatás kedvéért imittamott vastagabban bemázolta az igazságot. Elégtételül az unott vonás a Petrea arcáról eltűnt lassankint és feszült figyelemnek adott helyet.

— Exportüzletet akar itt alapítani? Gratulálok! — mondta a leány barátságosan. — Meglátogatta már Tonner doktort?

— Még nem!

Első látogatása Umbereitéknak szólt Berlinben. Tonner a konzervgyár szállítási osztályát vezeti. Mellesleg találmányokkal is foglalkozik.

— Furcsa ember az a Tonner! — jelentette ki Petrea. — Apám azt állítja, hogy már régen dűsgazdag lehetne. Többek közt feltalálta a vörheny szérumát, seregesen kéri. Azt hiszi, hogy eleget tesz a rendeléseknek? Szó sincs róla. Mihelyt egy találmánya beválik, nem törődik többet vele. Hiányzik az erélyes, céltudatos asszony mellőle. De gyűlöli a nőket.

Petrea az órára nézett és Lukács felállott. Kegyelemben

bocsátották el és megigértették vele, hogy látogatását rövidesen megismétli.

Tonner a Halensee egyik házának ötödik emeletén tanyázott. Csengő nem volt az ajtaján, ellenben két kutya hargosan ugatott, mikor Lukács bekopogtatott hozzá. Előbb azonban valóságos indulót kellett legalább öt percig az ajtón dobolnia, mielőtt kinyitották volna neki. Tonner ingujjban, kockás nadrágja zsebébe dugott kezekkel, kitaposott papucsos vörösharisnyás lábán, jelent meg a küszöbön.

— No, talán maga sem ismer reám, Tonner? — kérdezte Lukács vidáman.

— Ejnye, ejnye, dehogynem ismerem, jó öreg Weidenstrom barátomat! — Tonner látható örömmel húzta beljebb vendégét. — Csak első pillanatra elképedtem, úgy meglepelett előkelő megjelenése. Meg aztán úgy jön, mintha az égből pottyanna. Sok aranyat ásott odaát?

— Hogyne! — Lukács nevetve nézett körül. Két mocskos kutya fogvicsoritva és dühösen ugrándozott körülötte. Egy kalitkából madarak lármáztak, az íróasztalon legalább tizenkét fehér egér legnagyobb lelki nyugalommal fogócskát játszott. — Micsoda állatseregletet gyűjtött maga köré, Tonner!

— Az állatok pótolják a családot. Például ezt a két kutyát jobban szeretem tizenkét darab pannemannál. Sohase bosszantanak, csak mulattatnak. Ugy-e, Lux? Ugy-e Trideldumdei? Szíveskedjék úgynevezett erkélyemre jönni. Az a fogadószobám. Rögtön megtalálhatja az egyetlen dolgot, amivel módomban áll megkínálni: tiszta, friss levegőt, első kézből.

A keskeny kiszögellésen két ember csak nehezen fért el. Tonner széssel kínálta meg vendégét, azután maga is leült és a barna fapárkányon kilógatta lábát. Levelekből ismerte a Lukács élete folyását, csak nagy találmányáról nem tudott mostanig semmit. Rövid bevezetés után, Lukács előhozakodott titkával. Tonner kezébe vette az aranybarna folyadékkal telt mintaüveget, kidugaszolta, megszagolta és ivott egy kortyot.

— Nem rossz! És mit szándékszik csinálni?

— Tanácsát szeretném hallani. Mondja meg, hogy mit csináljak vele?

Tonner nágyot nevetett.

— Tanácsomat kéri? Kedves barátom, eltéveszti a címet! Minden egyéb vagyok, csak nem üzletember. Ha tanácsomat óhajtja hallani, én csak azt mondhatom, hogy örüljön, hogy egy jó dolgot fedezett fel. Biztosítom, hogy hálát-

lan foglalkozás a találmányok értékesítése. Még ha szabadalmazott dologról is van szó. Egyébként egy receptre még szabadalmat sem kaphat.

— Szép is lenne, ha ilyen nagy horderejű dolgot kikapnázatlanul hagynék. Tudja, hogy szerencsés körülmények között milliókat lehet keresni ezzel a találmánnyal? Nem is beszélve erkölcsi jelentőségéről . . .

— Milliókat? . . . Hm! Három-négy év előtt nekem is volt egy igen jó találmányom. Egy páratlan anaestetikum. Felajánlottam egy világhírű gyárnak, mert valahogy a fejembe vettem, hogy szükségem van néhány szép, sárga csikóra. Természetesen hat hét múlva udvarias lemondó levelet kapok. De egy fél év múlva már forgalomba hozzák az én anaestetikumomat és keresnek nehéz százazreket évenként vele. Mit tegyek? Perlekedjem? Hogy még az étvágyamat is agyonbosszantsam? Köszönöm!

— Gyalázat! Nem tűrném el!

— Gyalázat? Istenem, felfogás dolga. Kissé bosszankodtam, nem tagadom. De nem kell sokat gondolni reá. Egyébként boldog ember vagyok, mindenem megvan, ami kell. Umbereit papa belémhabarodott és évi ezer tallért fizet nekem, mert háromszor hetenkint segítek eltölteni estéit. Nem sokat lendítek a gyárán. Ezért a lakásért havi harminc márkát fizetek. Egyedül főzök. Kileneven pfennigért lukulusi lakomát csapok. Itt vannak a retortáim, állataim, könyveim és a magam ura vagyok. Aki nem tetszik nekem, azt kidobom. Ha elmegyek hazulról, nyitva hagyom az ajtót, Lux és Trideldumdei örökődnek. De ha itthon ülök csendet akarok.

— De azt csak belátja, hogy találmányom, amelyet Weidenstrom néven szándékszem forgalomba hozni, nagy szerepet fog játszani az alkohol elleni küzdelemben.

— Talán. Ajándékozza oda egy nagy gyárnak a receptjét. Ugy is célt ér.

— Hallja, arra igazán nincs semmi okom!

— Nem akarom kedvét szegni, Weidenstrom. Talán magának sikerül. Akkor majd villát vásárol Grunewaldban, megnősül és él, mint egy kiskirály. Valószínűleg ez a végcélja, erre törekszik, ugy-e, Weidenstrom?

— Nem tagadom, de az emberiségnek is szeretnék találmányommal szolgálatára lenni. Vajjon Umbereiték nem érdeklődnének a dolog iránt?

Tonner felegyenesedett kényelmes helyzetéből.

— Umbereiték? Kizárt dolog! Még a saját szakmájukban sem lehet őket újításokra rávenni. Az öreg minden üzletet

leráz a nyakáról és csak egészségének él. A gyárat vezető két fia igazán nem találta volna fel a munkát soha. Egyikükben sincs elég lendület nagyhorderejű elhatározásokhoz. A házban a nők uralkodnak, főképpen Umbereit Péterke.

Tonner magához csalogatta az egyik kutyát, ölébe vette, fejét vakargatta és mély hallgatásba merült. Körülbelül tíz perc múlva elkergette a kutyát és kinyújtotta lábát.

— Higyje el, kedves barátom, hogy semmit sem ér fel találni valamit. Mindenki találhat fel. De találmányokat célszerűen értékesíteni olyan nehéz, hogy ötszáz közül ötnek sem sikerül. Meglephetné a legmegdöbbentőbb találmánnyal a világot . . . Tudom is én, valami járművel, amely motor és veszély nélkül emelkedik a levegőbe és pacsirta kisasszonyokkal versenyt repül, mégis husz esztendeig szaladgálhatna egyik banktól a másikhoz, Ponciustól Pilátushoz, míg valaki ezer márkát előlegez a találmányára.

— Ostobáknak tartja a pénzes embereket?

— Nem éppen . . . A feltalálók szerencséjére, ha pénzt akarnak keresni, vannak bizonyos közvetítő egyének, akik tehetségesen tudnak ilyen üzleteket megszimatolni. Ismerek én is egyet. Friedland Heymann, kereskedelmi tanácsos. Teljesen vagyontalan volt és ma többszörös milliomos. Az csak ránéz valamire és már egy negyedóra múlva tudja, hogy lehet-e valamit csinálni belőle és néz reá néhány százezer haszon? Ha megcsinálja az üzletet, rögtön jól megy. Mind az öt világrészben vannak pénzes összeköttetései. Egy szempillantás alatt összehoz egy tízmilliós részvénytársaságot, vagy korlátolt szavatosságú társaságot. Az a maga embere volna.

Weidenstrom fülelt.

— Adja meg a címét. Felkeresem.

— Hm! Csak lassan, fiatal barátom. Ha ma csak úgy házába pottyan, egész bizonyosan futni hagyja. Előbb melegedjék megint meg itthon. Kezdje el a gyártást kicsiben, hogy annak rendje és módja szerint kész számítással léphessen az illető elé.

— Maga még sohasem fordult ehhez a tanácsoshoz?

— Nem. De ő fordult már hozzám. Sajátlábúlag jelent meg a tanyámon és közölte velem szándékát, hogy kapitalistát akar csinálni belőlem. Adjam át neki valamennyi találmányomat. Ott ült, pont azon a helyen, ahol maga. Nemmel feleltem. Köszönöm szépen. Mikor nem hagyott békét és megsokaltam a dolgot, úgy képletesen kirúgtam.

— Tonner, maga megőrült?

— Lehet! Jól érzem magam ebben az állapotban.

Már sötétedett, mikor Lukács elgondolkozva haladt vé-

gig a Kurfürstendammon. Az állatkertnél jegyet váltott és a tömeggel besodródott a nagy étterembe. Nagy gyönyörűséggel élvezte a zenét, a fényt, a kiöltözött emberek fel és alá hullámzását. Forró életöröm lüktetett ereiben. Ereje és tudása valósággal megmámorosította. Neki tartogatta a sors Umbereit Petreát. Most kiküzdí magának, még ha sarkaiból ki kellene is fordítania az egész világot.

Mikor későn, éjfél után hazatért a szállodába, sürgöny várta Sidneyből, Hohensielen át továbbították. Megdöbbenve bámult a kék ceruza írására: „William bátyám automobil-baleset következtében meghalt. Dietrich.“

Lukács még két hetet töltött Berlinben. Ezalatt üzlet-helyiséget bérelt a Jakobstrassen. Október elsején el is foglalhatta és könyvelőt, csomagolót és háziszolgát is fogadott.

Umbereitékát megegyeszer meglátogatta, meghívták vásárnap ebédre. Ezzel az alkalommal megismerkedett a ház két fiával is. Teljesen jelentéktelen emberek voltak. Az öreg úr nagyon örült látogatásának és Petrea régi, bizalmas barát-ként kezelte. Mikor észrevette nyakkendőjében a szafirköves melltűt, összehúzta szemét és nevetett:

— Ni, még ez is él?

— Hiszen ez volt a talizmánom, kisasszony! Ugy vigyáztam reá, mint a szememre.

— Maga megható, Weidenstrom.

Lukács bizelésnek minősítette, hogy Petrea egyszerűen elhagyja az urazást és csak nevéen szólítja. Délután alkalma nyílt tennisz készségét is bemutatni. Petrea nem fukarkodott dicsérettel, az ellenfelet fényesen legyőzték.

— Szeretném, ha állandó partnerem volna a versenyen.

Lukácsnak már ajkán lebegett a válasz, hogy ő is szeretné állandó partnerének, nemcsak egy tenniszmérkőzésre, hanem egész életére. De reményei még nem értek meg teljesen.

*

Szeptember közepén tért vissza új tervekkel, munkanyaggal és új gondokkal Berlinbe. William Tychsen halála, adott körülmények között igen nagy jelentőséggel lehetett ujjonnan nyitandó export-üzletére. Egyelőre Dietrich vezette odaát az üzletet, az örökösök számlájára. Lukács utazása közben nyitva tartotta szemét és reklámcikek kivitelére hártározta magát. Hirdetést adott le az „Export Revue“-ben és máris egész sereg tengerentúli cég érdeklődött, ajánlatokat tett, árúmintákat küldött, melyek mind feldolgozásra és elintézésre vártak. Kezdetnek elég jól indult az üzlet, de teljes erőfeszítésre szüksége volt ahhoz, hogy a kezdet elé tornyosuló nehézségeken keresztül, biztos és nyílt mederre vezesse

hajóját. De nem vihette egész egyéniségét a küzdelembe, mert egyrészt alkoholpótló találmányának elhelyezése foglalkoztatta, másrészt pedig gondolatai igen sokat időztek a Grunewaldban, Umbereit Petreánál.

Ősszel gőzerővel igyekezett találmányát értékesíteni. Egy csomó bank, pénzember, gyáros meg se hallgatta jóformán, hogy miről van szó, csak egyszerűen elutasította. Mások több-kevesebb türelemmel végighallgatták előadásait találmánya korszakalkotó fontosságáról, végül kijelentették, hogy nem fektetik pénzüket bele. Friedland tanácsoshoz is fordult. Számtalan levélbeli és telefon kérdezősködés után végre sikerült kihallgatásra jutnia a hatalmas emberhez. Belépésekor a tanácsos futólag felnézett munkájából, hellyel kínálta meg és felszólította, hogy adja elő kívánságát. Lukács különösen készült erre a látogatásra, de még öt percig se magyarázhatta találmánya társadalmi és erkölcsi értékét, mikor Friedland türelmetlenül rászólt:

— Térjünk a dologra, uram, a dologra! . . .

Alig egy negyedóra múlva Friedland úr felállott és nem éppen udvariatlanul, de túlságos előzékenységgel sem, felszólította, hogy hozza el összes receptjeit, költségkimutatást és minden adatot, ami a továbbiakhoz szükséges. A tanácsos majd áttanulmányozza a dolgot és később nyilatkozik.

Lukács a csüggedésig leverten távozott. Közvetlenül üzlete mellett lakott egy butorozott szobában. Most is, mint hajdan Trubergben, reggel négykor kelt, ötkor már íróasztalánál dolgozott és napi munkája olykor csak éjjélkor ért véget. Sokszor kimerült, idegei megfeszültek, majdnem, mint Sidneyben, annak idején. A hiábavaló fáradozás, hogy ügyének pénzembereket hódítson, az útjába tornyosuló és előre nem látott akadályok, az örökös magyarázatok, még az ő erőteljes szervezetét is megviselték. Talán mégis a Tonner ujjmutatása volt a leghelyesebb: kicsiben kezdeni és aztán később részvénytársaságot alakítani. Túlagosan primitív hozzákezdés azonban még se volt tanácsos. Legalább százezer márkát kellett befektetni. Saját megtakarított pénzére az üzletben mulhatatlanul szüksége volt.

Mikor gondolatai túlságos sokat gyötörte a tőke előteremtése fölött való állandó töprengés, rendesen derűs önbizalom üzte el aggályait. Umbereit Petreában látta jövőjét. A leány gyakran hivogatta magához. Sokszor teljesen egyedül találta. Olyankor Petrea úgy kimutatta vonzódását, hogy Lukács már-már csaknem házassági ajánlattal borult lábai elé. A Petrea szeme veszedelmesen csillogott és vérvörös ajka szinte csókéhesen kínálkozott Lukács felé. Szántszándékkal

terelte a beszélgetést kényes témákra és szemelláthatólag élvezett, mikor Lukácsnak a veriték is kiült homlokára, ha kénytelen-kelletlen a csiklandós kérdésekben nyilatkoznia kellett. Lukács alapjában véve bosszankodott, ha nem hitte volna Petreát finom, nagyvárosi nőnek, szigorúan elítélte volna, amiért olyan nagyon szereti a sikamlós dolgokat. Milyen szemérmes és tartózkodó volt hozzá képest Teréz, vagy a saját testvérei, sőt Evelyn is, aki pedig csókolódzott vele, anélkül, hogy férjhez ment volna hozzá, milyen tiszta volt és felébredni sem engedett közelében szemérmetlen gondolatokat.

Egyszer a Petrea szobájában egy könyvet vett kezébe és lapozott benne, de hamar le is csapta, mintha égetné ujjait. Pfuj, ilyesmit olvasna-e előkelő nők? A következő pillanatban azonban már mentegette is, magyarázatokat talált. Mindez csak a lázas állapotig fokozódó vágyódás, érett aszszonyiség tünete lehetett. Miért habozik még mindig? Hiszen már nem senki-semmi és Petrea üzlete, találmánya iránt is érdeklődik. Ő adta a gondolatot, hogy forduljon a berlini alkoholelles mozgalom egyik vezető emberéhez. Nemrégiben meg is adta a Wartenseck gróf címét, aki ezidőszent a mozgalom élén áll. A Lukács telefon érdeklődésére a gróf már hajlandónak is mutatkozott tárgyalásokba bocsátkozni.

Mikor Lukács először lépett a világoskék háziruhába öltözött szép férfi, nőies fogadó szobájába, első gondolata az volt: „piperkőc!” Később aztán kisült, hogy egészen jól megértik egymást. Először is Lukács két óra hosszat zavartalanul beszélhetett találmányáról és szociális jelentőségéről. Azután Wartenseck gróf beszélt két óra hosszat mindenféle evolúcióról, vallási problémákról, a tisztán monisztiikus világnézet értéktelenségéről, s a keresztény tudományok boldogításáról. Végül kijelentette a gróf, hogy rendkívül szereti az ilyen törzgyökeres, erőteljes, földszagú típusokat, mint amilyen Lukács és miután a társadalmi jólét legveszedelmesebb ellenségét ő is az alkoholban látja, érdeklődni fog a találmány iránt s megígérte támogatását. Másnapra újabb találkozót beszéltek meg.

Petrea megkérte Lukácsot, hogy mutassa be náluk is Wartenseck grófot. Főképpen a saját érdekében. Mindenesetre jó benyomást fog tenni a grófra, ha látja, hogy Weidenstrom vagyonos, tekintélyes emberekkel érintkezik. Az argumentum hatott. A grófot könnyű volt rábeszélni, hogy a legközelebbi vasárnapon tegyen látogatást az Umbereit családnál.

Lukács most már arra az elhatározásra jutott, hogy a legközelebbi alkalommal nyilatkozni fog. Természetesen ezen

a vasárnapon, mikor sok vendég volt a háznál, nem talált alkalmat. Nagyobb társaságban különben is rosszul érezte magát. Társalogni nem igen tudott, csekély iskolázottsága is minduntalan napfényre került, sőt gyakran nyelvtani botlásokat is követett el édes anyanyelvén. Természetes tapintata arra készítette, hogy inkább diplomatikusan hallgasson. Kissé irigyelte az olyan embereket, akik, mint a gróf is, az idegenebb környezetben is rögtön otthonosan tudtak viselkedni. Petrea már egy félórája beszélgetett a gróffal neoimpreszionizmusról . . . Vajjon micsoda madár az? Lukácsnak halvány sejtelme se volt róla, de azt határozottan tudta, hogyha most közeledne hozzájuk, Petrea nagy gyönyörűséggel igyekezne kérdéseivel zavarbahozni, s aztán megint megjelenne szája körül a gyűlölt, gúnyos, kellemetlen mosoly, melytől félt.

Szivesen vette a Tonner indítványát, hogy menjenek sétálni.

A férfiak kemény léptekkel haladtak és csakhamar elhagyatottabb vidékre értek a Grunewaldból. Kellemes séta esett a világos, márciusi délutánon. Jó óra hosszat mehettek egymás mellett szótlanul, mikor Tonner, aki egész rendes polgárias külsőt vett fel sötét ruhájával, megszólalt.

— Bocsásson meg, ha legbelsőbb magánügyei felől kérdezősködöm, Weidenstrom. Egész komolyan el akarja venni Umbereit Petreát?

— Igen, Tonner; bámulom éles megfigyelőképességét.

— Ne vágjon neki, Weidenstrom. Kosarat kap. Mire való volna?

— Dehogyan kapok kosarat.

— Azt hiszi, azért, mert Péterke szerelmes magába vagy legalább is úgy tesz? Tetszik neki, kétségkívül. Ha a kedvese akar lenni, bizonyára csak a kezét kellene kinyújtania érte és máris beléje hull, mint egy túlérétt, hibás körte.

— Tonner! Mérsékelje kifejezéseit.

— De elvenni . . . Istenem! Umbereit Petreának rettenetesen kell már férfi. Nem is lenne nagyon válogató, csak azt kívánná, hogy paradés férfi legyen . . . már legalább is társadalmi szempontból . . . és maga, Weidenstrom, nem az. Például maga közkatoná volt. Természetesen úgy illik, hogy az ember hazafiasan érezzen és rajongjon a hadseregért, de egy hajdani baka sohasem szalonképes. Ha önkéntes lett volna, vagy ha egyáltalán nem szolgált volna, kedvezőbben állana a helyzete. Vagy ha néhány millióval szépíthetné a közkatonai szépséghibáját, akkor is megbocsájtanák. Egyébként pecsét alatt és írásban adhatom, hogy Umbereit Petrea

semmi körülmények között sem megy olyan férfihoz nőül, aki katonai szolgálata alatt ugyanolyan rangot viselt, mint a szakácsnője kedvese.

— Ostobaság!

— Természetesen ostobaság, de ezzel még korántsincs elintézve az ügy. Nem szeretném Umbereit Péternek azt a diadalt megszerezni, hogy magát kosárral küldje haza. Azonkívül szeretném, ha megtarthatná az Umbereitek vendégszerető házát. Természetesen ha kosarat kap, nem lesz kedve többet odajárni. Én, a magam részéről füttyülök a társadalmi formákra a maga boldogulásához azonban szükséges ilyen-mivel is törődni.

Mindketten meglassították lépteiket. A Tonner meleg hangja nem tévesztett hatást.

— Mit is nyerne ezzel a leánnyal? Nem magának való asszony! Jól ismerem a család vagyoni viszonyait. Nem olyan nagyon gazdagok. Péterke százhuszezer márka hozományt kap, éppen, mint a testvére. Ebből legalább huszezer kelengyére kell. Nagyon téved azonban, ha azt hiszi, hogy a fennmaradó százezer márkát kézhez kapná. Valamilyen módon feltétlenül biztosítanak önagysága részére és kamatait gombostűpénznek használná. Lakbért, háztartást, cselédeket, hasonló kiadásokat természetesen a férj fedez és évi négyezer márka kamattal rendelkező hölgy természetesen huszezer márkát igényel férjétől a háztartásra.

Lukács kedvetlenül hallgatott. Lelke mélyén igazat adott Tonnernek. Már ő sem gondolkozott úgy, mint Singaporeban. Mostanában alkalma nyílt Petreát megfigyelni ott-hon és szerelme elpárolgott, mindazonáltal Petrea minden hibájával és fogyatékoságával együtt közelebb állott szívéhez, mint a feddhetlen jellemű, előkelő hölgy, akinek régebben látta.

— Különös tehetsége van magának is ahhoz, hogy elvegye az ember kedvét mindentől! — mondta bosszúsan. — Ugy állítja be a dolgot, mintha leghőbb vágyam volna jövőbeli feleségem hozományát megkaparintani és önző célokra felhasználni, holott megdupláznám, sőt megtízszerezném pénzét. Saját nyolcvanezer márka vagyonom is az üzletben fekszik. A munkaképességem csak többet ér százezer márkánál, nem is beszélve a találmányomról. Azt is közösen élvezük. Férj és feleség közt nem lehet enyém-tiedről szó.

— Hajdan csakugyan úgy volt, husz év előtt. Manapság a férj törvény szerint köteles feleségéről és gyermekeiről gondoskodni, viszont az asszony vagyonához a férjnek semmi köze. Azonkívül magának fia is van. A legideálisabban gon-

dolkodó sem tekinti nyereségnek az elődjéről rámaradt kis nefelejtset. Legfeljebb számol ezzel a körülménnyel is. Umbereit szépen megköszönné a mostoha fiút!

— Majd meglátjuk!

Tonner sóhajtott:

— Nem lehet segíteni azon, aki nem fogad el tanácsot. Am próbáljon szerencsét, de járjon el óvatosan és ne zárja el maga mögött az Umbereit házba vezető utat.

Wartenseck gróf csakugyan elismerésre méltó buzgalommal vette pártfogásába a Weidenstrom találmányát. Ritkán mult el nap, hogy ne nézett volna be a Lukács irodájába és ne számolt volna be útjai, próbálkozásai eredményéről. Rendszerint otthonosan letelepedett és legalább egy óra hosszat szónokolt lelki evolúciók szükségességéről és minden anyagiasságot túlszárnyaló szellemi fogalmakról. Lukács szívesen hallgatja, amellet megvoltak a maga nézetei a szellemi és anyagi életről és örült, ha figyelmes hallgatója előtt ő is megnyilatkozhatott.

— Egyébként, — mondta egy ízben Wartenseck, — még meg kell köszönnöm, hogy a kedves Umbereit családdal megismertetett. Petrea kisasszony osztja életnézeteimet. Szerdán talákoztam vele áhitatos estélyünkön a filharmóniában. Ha a jelek nem csalnak, erős imádságos fluidum tölti el, még pedig az a titokzatos, isteni őserő, amely sajátos kedélybeli tulajdonságokkal és akaratkoncentrációval párosulva, teljes gyógyító eredményeket ér el. Most tanítom is egyébként és remélem, hogy sikerül a tökéletes megismerés útjára vezetnem. Kétségkívül kiváló tudású nő lesz. Pénteken találkozunk nála, úgy-e? Petrea kisasszonynak a születésnapja lesz.

— Valószínűleg! — Lukács kissé meghökkenve viszonozta a tudományos gróf kézzszorítását. Mi az ördög? Umbereit Petrea is a keresztény tudományokkal foglalkozik? És ezt a szószátyárt meghívják a Petrea születésnapjára és neki, a ház mindennapos barátjának egy szót sem szólnak! Lukács olyan dühösen járkált irodájában fel és alá, mint ketrecében az oroszlán.

Ki ismerheti az ilyen komplikált asszonvi lelket? Végül még csakugyan fejébe száll a szőke piperkőc fecsegése. Igazán legfőbb ideje, hogy gyors elhatározással dülőre hozza az ügyet.

A születésnap reggelén nagy rózsacsokrot küldött Petreának és délben meglátogatta.

Petrea csodálkozva kiáltott fel:

— Honnan tudta? . . .

— Wartenseck gróftól.

— Milyen fecsegő! Remélem, maga is eljön ma este.

— Ha nem zavarom!

— Elragadó asztalszomszédnőt osztok ki magának! Tanítónő. Rokonunk. Nagyon kedves teremtés. Jól tenné, ha komolyan foglalkozna vele, elvégre előbb-utóbb nőülésre is kell gondolnia. Még pénze is van a leánynak. Igazán örülnék, ha házasságközvetítői díjat érdemelnék.

Petrea nevetve haladt el Lukács mellett és látszólag nem vette észre, hogy elsápad és csodálkozik.

Lukács még öt percig maradt. Az előszobában Petrea még egyszer feléje lebegett.

— Bizonyosan eljön, úgy-e? Senkit sem hívtunk meg, a barátaink minden évben hívatlanul gyűlnek össze nálunk ezen a napon . . .

Kacéran mosolygott Lukácsra, bölintott, jelentőségteljesen szorította meg kezét, de ezuttal Lukács nem állott kötélnek. Érzékeny bőre a legfinomabb tűszúrásra is reagált. Együgyűsége és tapasztalatlansága talán félrevezethette és ideig-óráig elhomályosíthatta tekintetét, de ha bizalmatlansága felébredt, figyelve őrt állott és ébersége gyakorlott detektívén is túltett.

Míntha valaki fátyolt oldott volna le szeméről, hirtelen a maga teljes valóságában látta Umbereit Petreát és hálát adott Tonnernek és az Istennek, hogy házassági ajánlattól megóvták. Szinte hallotta a leány kihívó névetését: „El akar venni, Weidenstrom? Igazán megható!”

Nem, rajta ne nevéssen diadalmasan a szívtelen teremtés. Nem fogja lehorgasztott fejjel a bús szerelmezt játszani. Este felöltözködött vadonatúj selyemmel bélelt szmokingjába, fehér szegfüt tűzött gomblyukába és tetszelegve állott a tükör elé.

Első izben rosszul érezte magát a „fecskefarok” és a „pincérvisélet” ruhákban, de most már beleszokott és izmosnak találta magát benne. Ruha teszi az embert. Bármilyen takarékosan élt is, a legjobb cégeknél dolgoztatott. Régen rájött, hogy a jó megjelenés önérzetet, biztos fellépést ad.

A kis, kerek asztalnál vacsoráltak. Petreát Wartenseck vezette asztalhoz. Weidenstrom tőle telhetőleg udvarolt az „elragadó teremtésnek”, aki már elvirult és szemüveget viselt. Bármennyire is foglalkozott szomszédnőjével, semmi sem térítette el figyelmét attól, ami a szomszéd asztalnál történt. Ott Petrea ült az asztalfőn. Kíváncsi kárörömmel nézte, hogy mennyire igyekszik a grófnak kedveskedni. Wartenseck tartózkodóan viselkedett. Imitt-amott, ásványvizet kortyolgatva, vetett egy-egy szót oda.

Körülbelül harminc vendég lehetett jelen, valamennyien a ház bizalmas, jó barátai. Lukács már több ízben találkozott velük. Asztalbontás után feketekávét ittak a nagy szalonban. Egy fiatal hölgy a Kevlári búcsút szavalta és néhány Salzer-féle parádés költeményt. Két fiatalember közkivánatra box-mutatványokat produkált. Sportról beszélgettek. Az egyik Umbreit-fiú a napokban megismerkedett kaszinójában egy atlétával, aki csodálatos erőmutatványaival mulattatta a téli-kert közönségét. A kaszinóban egy tallért ketté tört.

— Olyan nagy dolog az? — kérdezte Lukács nyugodtan.
— Azt hiszem, hogy azt én is meg tudnám tenni.

— Mutassa, mutassa! — ujjongott Petrea. — Borzasztó nehéz lehet.

Lukács elővette pénztárcáját és egy hárommárkást vett elő.

— Tessék vigyázni!

Visszahajtotta kabátujját és két kézre fogta a pénzdarabot. Mindenki körülállta, hogy lehetőleg közélről legyenek a mutatvány szemtanúi. Pillanatig megpattanáshoz közel feszültek izmai. Kemény ropogás. Aztán kitoró elragadtatás. Lukács az asztalra dobta a közepen kettétört pénzt. Ujjai kissé véreztek. Zsebkendőjével letörülte, aztán kiment kezét mosni. Homlokán az erek kidagadtak és szive erősen dobogott a megerőltetéstől. Amint öt perc múlva felfrissülve és a kimerültség minden nyoma nélkül visszatért, Petrea odaszólt:

— Kedves barátom, ezt ügyesen csinálta!

— Vagy tudja az ember, vagy nem tudja! — felelte Lukács.

Petrea csillogó, sóvárgó szemmel mérte végig a Lukács magas, szabályos alakját.

— Mindjárt táncolunk! — súgta. — Magának adom az első keringőt.

— Nagyon kedves, de sajnós el kell mennem. Ma kemény napom volt.

— Miért?

— Dolgoztam! Rengeteg dolgom van! Bocsásson meg!

— Istenem, ilyen atléta és már éjfél előtt ágyba vágyódik. De nemsokára megint kijön, ugy-e? Majd telefonálok.

Wartenseck is odalépett.

— Ha megengedi, Weidenstrom úr, magához csatlakozom.

— Oh, maga is elmegy? Weidenstrom elviszi a vendégeimet. Nem engedem meg!

Wartenseck a rábeszélés ellenére is távozott, Weidenstrommal együtt.

— Nincsenek előítéleteim, higgye el, — mondta Wartenseck, — ezek a hölgyek és urak egyenkint mind rendkívül kedves emberek, de együttesen túlságosan reám nehezdednek. Nem tudom élvezni őket. Nyomják a gyomromat.

— Nem értem egészen, kedves gróf. Milyen fajtájú emberekre gondol? — kérdezte Lukács és szája egyik szögletéből a másikba tölta szivarját.

Wartenseck sóhajtott.

— A széles, terpeszkdő, túlságosan jóllakott emberekre.

— Igen . . . ezek átlag emberek . . . egész életükben jól ment soruk.

Wartenseck indítványozta, hogy menjenek egy darabig gyalog. Nincs még késő és beszélhetnének egyetmást üzleti ügyeikről. Lukács viszont azt ajánlotta, hogy menjenek egy belvárosi étterembe, üljenek le egy-két órát jó bor mellett. Aludni még egyáltalán nem volt kedve.

— El ne árulja szándékait senkinek . . . az alkohol-ellenes mozgalom messiása . . . Az étterembe elmegyek szívesen, de csak szódavizet iszom.

— Mértéktelen alkoholélvezetnek magam is ellensége vagyok, de egy üveg jó, vörös bor meggyógyítja a beteg testet is, a lelket is.

Lukács intett egy üres autónak és huszonöt percnyi út után a Friedrichstadt egyik borozójában voltak. A helyiség üresebb volt, mint rendesen. Jó helyet kaptak és zavartalanul beszélgettek. Lukács nehéz, bordeauxi óbort rendelt és két poharat. Wartenseck már csak igen gyengén tiltakozott, amikor Lukács megtöltötte poharát. A második pohárnál megereedt a nyelve. Semmi sikertelenség és fáradozás még nem szegte kedvét eddig és reméli, hogy most már sikerülni fog a részvénytársaságot összehoznia. Összeköttetésbe lépett valakivel és végre reméli, hogy eredményt érhetnek el. Wartenseck ugyan természetesen tisztán idealizmusból fáradozik az ügyben, de mégis rengeteg időt tölt el és elvégre üzlet, mégis csak üzlet . . . Ha sikerül közreműködésével a kívánt részvénytársaságot összehozni, vagy néhány kapitalista bizalmát megnyernie és érdeklődésüket felköltenie, akkor joggal kívánhat némi kárpoztást fáradozásáért.

— Ha csakugyan nyélbeüti a dolgot, — felelte Lukács némi nagyképűséggel, megelégszik az alaptőke tiz százalékaival?

Wartenseck helyeslőleg bólintott.

Lukács szemében pajkosság csillant.

— Nagyon szépek a nagy ideálok, de csak akkor, ha hasznosíthatók, ha éles szemmel ismerik fel a praktikus élet követelményeit és alkalmazkodnak hozzá. Azt hiszem, hogy Umbereit Petreát is azért találja vonzónak, mert benne a szellemi fluidum összeolvad materiálistikus világnézettel.

— Materiálistikus világnézettel? Nem merném állítani. Petrea kisasszony erőteljes ember, sokra becülöm. Természetesen csak az embert látom benne, nem a nőt. A nőt, mint olyant egyszer s mindenkorra elintéztem. Ha nem így volna, talán hibának minősíteném Petrea kisasszonyban, amit mint ember és mint tudós bámulok benne.

— Szegény Péter, nagyot csalódná, ha tudná! — Lukács kárörömmel nevetett, ami pedig nehézkes lényétől távol állott. — Ugy látom, hogy nagyon el van ragadtatva öntől.

— Ugyan! Rokonlelket lát bennem! Olyan természetet, mint Umbereit Petrea, mindig idegenek vérkönaik között.

Lukács még egy üveg bort hozatott és rábeszélésére a gróf is vele ivott és a vörös délfancia bor közlékennyé tette. Az ötödik pohárnál már elmesélte Lukácsnak egész élettörténetét, a két Wartenseck grófnéval együtt, akik még mindig viselték a drága pénzen vásárolt nevet. A gróf látnoki szemmel nézett a messzeségbe és szép gondolatait mintha végtelen karikáról gombolyította volna le. Végül visszatért az örök témára: a nőre.

— Amíg az ember fiatal, talányosnak, érthetetlennek, kifürkészhetetlennek hiszi a nőt. Valóság szerint azonban a női természet a legeggyűbb, legjelentéktelenebb a nap alatt. Száz hosszú hajú, rövid eszű átlagnő között talán öt erős nő akad, aki önmagát ismeri és szint mer vallani. Az ezer asszony közül, akiket ismertem, csak egyet találtam, akinek lelkületével érdemes volt foglalkozni, aki anyagot nyújtott lelki analízisre. Kedves, finom idegzetű, szellemes asszony. Az egyetlen, akit igazán szerettem.

— És, ha szabad kérdezni, miért nem csinált harmadik Wartenseck grófnét belőle?

A gróf mélabúsan nézte felemelt poharát.

— Visszautasított. Művésznő. Ösztöne nem csalt, utat tört magának. Ma igazán hírneves, de mégse boldog. Nem-sokára Berlinbe jön. Miután éveket töltött távol, itt elidegenedett, most írt, hogy szerezzen lakást neki. Nekem írt! . . . Olyan boldoggá tett velem!

A gróf elővette tárcáját, kotorászott benne és mélyen kivágott, empir ruhába öltözött, bájos női arcképet vett ki belőle.

— Itt van! Ugy-e csodálatos?

Lukács odanézett, megdöbbsent és a kép után nyúlt.

— Hiszen ez Brand Evelyn!

— Brand Evelyn! Ismeri az isteni nőt?

— Isteni!? Nagyszerű! Unokatestvérek vagyunk, harmadik ágon, azonfelül gyerekkori barátok.

— Maga?

A gróf csodálkozó felkiáltása kissé bosszantotta Lukácsot.

— Igen, én, szolgálatára. Tehát önnek is kosarat adott?

— Nekem is!

Az „is“ szó végtelen csodálkozást, kételkedést, lekicsinylést, haragot, gúnyt fejezett ki.

— Igen, évekkal ezelőtt kosarat kaptam isteni unokanővéremtől, habár előzőleg elég nyomatékos tanujelét adta isteni kegyének.

Wartenseck szótlanul vette ki a Lukács kezéből az arc-képet. Mikor Lukács újból tölteni akart, kijelentette, hogy nem iszik. Ideje hazamenni. Meglehető sietve és hidegen búcsúzott.

Lukács még egy darabig ott ült a harmadik üveg mellett. Hosszú volt még az éj, igen hosszú ahhoz, hogy álmatlanul töltse. Az isteni Evelyn! Lukács csendesen nevetett. Ma megint bizonyítékot kapott a nő isteniségéről. Ha Petrea kívánsága szerint menne a dolog, ő a kedvese és a gróf a férje volna. Most azonban két szék közé került. Ugy kell neki. Persze, ha nem veheti el Petreát, nem is rendezkedhetik be hozományával találománya gyártására. Szilárdan kell állania saját lábán . . . saját erejére van utalva. Így is jó.

Még egy órahosszat vándorolt az utcákon, a hársfák alatt, a brandenburgi kapúig, megint vissza a kastélyig, míg végre zeneszó és lágy asszonyi nevetés egy mulatóhelyre vonzotta. Valaki éppen távozott, annak a helyét foglalta el. Amerikai italt hozatott magának és figyelmesen nézte a körülötte zajló életet. Egy kis, fekete nő ült asztalához és beszélgetni kezdett. Lukács egy pillanatig kedvet érzett kárpótlást keresni a csinos, kis fekete nőnél a társaságbeli nőknél szenvedett sikertelenségéért. Ez a szerelem nem jelent kötelezettséget, az ember rögtön tisztában lehet vele, hogy mit akar és meddig terjednek igényei. Míg a kis fekete szalmaszálon szürcsölgette a sherryt, Lukács hirtelen a kis maori lányra gondolt, az újzeelandi gejkerek között és abban a pillanatban olyan undort érzett a festett, kiöltözött személy iránt, hogy egy aranyat dobva az asztalra, valósággal kifutott a helyiségből.

*

Egy októberi délutánon Wartenseck Theodor, gondosan selyempapirba göngyölt csokorral, messziről látszó türelmetlenséggel sétált fel és alá a pályaudvaron.

Multjában sok nő fordult elő, többé-kevésbé szerette őket, vagy azt hitte, hogy szereti, de gondolataiban és szívében soha, senki olyan helyet nem foglalt el, mint Brand Evelyn.

A visszautasítás annak idején nem tette túlságosan szerencsétlenné. Az Evelyn levelei soha nem nyújtottak semmi reményt arra nézve, hogy érzelmei megváltoztak, de így is színt hozott, minden elfoglaltsága mellett is, egyhangú leányéletébe.

Pont négy órakor berobogott a feketén kigyózó hamburgi vonat. Az egyik első osztályú kocsiából fehér zsebkezdő lengett Wartenseck felé.

A grófnak a vonat után kellett szaladnia és kissé lihegve állott a vagonajtó előtt, amelyből egy szürkeruhás nő szállt ki, idősebb, szemüveges úr és egy nyurga fiú kíséretében.

— Milyen kedves, hogy élém jött!

A gróf meghatottan dadogott néhány üdvözlő szót és hogy nagyon, nagyon örvend, hogy viszontláthatja Evelyn-t és szolgálatára állhat. Azután az Evelyn fiát köszöntötte, aki már bemutatkozott:

— Zuheide Erich!

A Bristol szállodában már meg voltak rendelve a szobák. Itt fognak lakni, míg Evelyn berendezi a Lützwow-téren bérelt lakást.

Evelyn útközben arról beszélt, hogy már betegesen vágyódott Berlin után. Elragadtatva nézte az utcai élet ismerős jelenségeit. Derűs, ünnepi hangulata Wartenseckre áradt. Nem is lett volna hazatérés, ha nem várja ismerős arc a vonatnál. Wartenseckre gondolt és megható ragaszkodására. Ne haragudjék, hogy ritkán akadt ideje leveleire válaszolna. Minthogy a honvágy most mindent ragyogó színben tüntetett fel előtte, a grófra is jutott a fényből, habár a limonádés apostol kissé fárasztó lehet állandó használatra . . . Ugy kéthetenként vasárnapi vendég . . . de nem mindennapos barát.

A szálloda előcsarnokában Evelyn elbúcsúzott Wartensecktől és kérte, hogy egy óra múlva keresse fel.

A gróf leült egy karosszékre és az utolsó félóra hangulatának utóhatásait élvezte.

Még az óra letelte előtt megjelent az Evelyn komornája és felhívta úrnőjéhez.

Evelyn fekete tüllruhával cserélte fel utikosztümjét. A fekete szín gyönyörűen illett fehér bőréhez, de így szemtől-

szemben Wartenseck mégis úgy vette észre, hogy az utolsó évek mozgalmas élete nyomot hagyott az Evelyn arcán. Lehetséges, hogy a hervadás első jelei még kiemelték arca finom szépségét, de a fiatalság határozottan letűnt.

A komorna kínai porcelláncsészékben, nehéz, ezüstmonogrammos evőeszközzel adta be a teát.

Evelyn amerikai életéről beszélt. Tavasszal súlyos csapás érte a társulatot a Wibbins halálával. Váratlanul, San Franciscoban történt a szerencsétlenség. Valami agybajt kapott, két napig eszméletlenül feküdt és hirtelen meghalt. Végrendeletet nem hagyott hátra és örökösei hamarosan felmondták Lutowiecknak és Maloffnak a társulatban fekvő tőke egy részét. A fényes sikerek mindazonáltal biztosították egzisztenciájukat. Letarolták a déli államokat és megint európai vendéjátékokra gondoltak. Evelyn azonban nem tartott velük, békességben megvált két igazgatójától és egy amerikai filmvállalathoz szerződött. A vállalatnak Európa minden nagyobb városában van mozgófényképszínháza. Berlinben négy színház is szándékoznak nyitni. A legelőkelőbb, Potsdamer Platzon már szeptemberben megnyílik. Evelyn szerződésében kikötötte, hogy Berlinben lakhassék. A társaságnak itt is volt filmgyára és felvevő műterme.

Majdnem egész este Evelyn beszélt folyton. Élénk elbeszélését olyanformán építette fel, mint egy levegős, szelős házat, minden oldalról be lehetett látni. Fiának nevelése is megkívánja, hogy néhány évet nyugalomban töltsön. Erich gimnáziumot fog végezni, érettségit tesz és önkéntesi vizsgát. Nagyon szeretné, ha főiskolai pályára menne, de egyelőre zenéért él, hal.

Erich nagyon hasonlított anyjához, csak szeme volt nagy, szürke és olykor egész sötét barnásan csillogott. Nem vett részt a társalgásban, de okos, józan feleletei észről és egyéni felfogásról tanuskodtak. Evelyn és a nevelő úgy bántak a tizennégy éves fiúval, mint felnőtt férfival. Látszott, hogy lelki életére úgy vigyáznak, mint valami ritka, pompás növényre.

A gróf távozóban kérte Evelyn, hogy rendelkezék vele.

— Jó, jó! — nevetett Evelyn. — Maga Berlinben az egyetlen barátom. Mindenesetre nagy hálára kötelez. Talán igen is gyakran fogom idejét igénybe venni.

— Anyám, — mondta Erich, — ez az ember tetszik is nekem, meg nem is. Nem hiszem, hogy valami gonosz, vagy alávaló cselekedetet elkövetne, de . . .

— Nem, Wartenseck grófban nincs elég erő ahhoz, hogy valami nagyon rosszat, vagy valami jót elkövessen.

Egyénisége nem elég kifejezett. A természet elvétette az anyagát és acél helyett viaszból gyúrta.

Megérkezésük után két héttel, már beköltöztek az új lakásba.

Az állatkert vöröses, bronz szinezete már lassankint citromsárgává fakult. Evelyn a Tattersallban lovat bérelt és naponta korán reggel kilovagolt. A késő őszi hangulat sokszor mélabúsra hangolta. Élete fel és alá hullámozott, de a boldogság magaslatára sohasem emelkedett.

Egy reggeli lovaglásnál Zuheidével találkozott. Zuheide köszönt. Hirtelen megfordította lovát és odalovagolt Evelynhez.

— Jó reggelt, Evelyn!

— Jó reggelt!

Evelyn kezét nyújtott. Zuheide nem festette már haját és szakállát feketére és a szürke tincsek halántékán jól állottak.

— Hallottam nagy sikeredről és igazán örvendtem. Hosszabb ideig maradsz Berlinben?

— Remélem, hogy nagyon sokáig.

— Filmcélokból?

— Igen, ide csúsztam!

— Az nem csúszás! A filmszínháznak nagy jövője lesz.

Zuheide az utóbbi években elég sokat csalódott. Az új színház nem jövedelmezett elég jól, kézről-kézre került. Saját vagyonából is sokat áldozott reá, de végül gazdag házassággal pótolta veszteségét.

Az első tíz perc után bizalmas beszélgetésbe melegedtek. Zuheide beszámolt az Evelyn régi ismerőseinek sorsáról.

— Tulajdonképpen bizonyosra vettem, hogy nemsokára férjhez megy.

Evelyn nevetett.

— Nem akarok csípős lenni, de megelégettem az állítólag az égben szabadalmazott berendezkedést és nem kívántam megismételni.

Viszont nekem úgy megtetszett, hogy szívesen megisméltelném, — tréfálkozott Zuheide. — Megengeded, hogy meglátogassalak?

— Miért ne? . . . Azaz, hogy . . . mégis Erichért . . . inkább nem.

— Hm . . . ha úgy gondolod! Talán találkozunk véletlenül máskor is.

— Talán!

A ló tovább ügetett lefelé az úton. Friss széláram sárga leveleket rázott le a fákról. A pázsiton reggeli, csillogó pára

feküdt végig. Evelyn élvezte a ló tollmelegségű izmait teste alatt. Az erőteljes állat orrából pára szállt fel.

Sajátságos, az imént mellette lovagoló férfi, akivel semmitmondó dolgokról beszélgetett, a férje volt egyszer és most még a szive se dobbant hangosabban, amint megpillantotta. Összehasonlította férjéhez való viszonyát a Wibbins barátságával. Csak egy szavába került volna és az amerikai készséggel tette volna lábai elé nevét és nagy vagyonát. Jellemző, hogy aki hozzá közeledik, mindig legitim vágyakat nyilvánít. A Wibbins rajongó hódolata tulajdonképpen teherként súlyosodott reá és halálának híre, ha megdőbbsentette is, mégis felszabadulást jelentett.

Minden oszlopon, minden messzire látszó falfelületen óriás betűk hirdették a nagy amerikai „Fönix“ filmszínház megnyitását a csodálatos darabbal: „Puszták gyermeke“, a főszerepben Brand Evelynnel.

A megnyitőelőadáson Evelyn végignézte saját magát fiával és Wartenseck gróffal egy első emeleti páholyból.

Az előadás végén indulásra készen állott a közönség. Evelyn is öltözködött, mikor a páholynyitogató több csokrot hozott be, többek között dr. Friedland névjegyével csodaszép orchideákat és Zuheidétól La France rózsákat.

A lepkeszerű orchidea régi emlékeket keltett Evelynben. Évekkel ezelőtt Friedland doktor éppen ilyen orchidea csokrot nyújtott át.

Az utolsó évek mozgalmas élete kissé megviselte az Evelyn egészségét. Ideges zavarokhoz még álmatlanság is csatlakozott ráadásul. Ma éjjel sem tudott elaludni. Nyomasztó rémképek árnyszerűen keringtek ágya fölött.

Vajjon nem jelent-e lecsúszást ez az átalakulás szinpadról, filmre? A film Duseja, írják róla, — milyen ostobaság. És vajjon meddig maradhat a film Duseja? Mindenesetre messze túlszárnyalja alakításaival kartársnőit. De milyenek azok a kartársnők! Szegény kis ripacsok, tehetségtelen dilettánsok, akik néhány fillérért ledarálják kötelességüket. Evelyn sem kapott sohasem olyan nagy fizetést, amilyenről a lapok írtak, de mindenesetre fedezhette óriási kiadásait jövedelméből. Mindent megvett, amihez kedve kerekedett, fényűzéssel rendezte be otthonát, nagyszülő életet folytatott és nem sokat gondolt jövőjével. A pénzt mindig csak eszköznek tekintette és a bankokban csak mindig jelentéktelen összegek szerepeltek folyószámláján. A filmtársaság harmincötezer márkát fizetett neki évenként. Abból meg lehet élni. Olykor azonban mélabús gondolatok fogták el és lassankint kísértetekké

növekedtek. Háthogyha a filmjáték csak első lépcsőfokot jelent a lecsúszásban nyomor és inség felé?

Későn délben ébredt fel.

Friedland doktort jelentették be. Kissé megvállasodott, de megtartotta fiatalkori előkelő megjelenését. Jogi vizsgái után egy évig Londonban dolgozott egy bankban és mint jogtanácsos lépett be később egy nagyszabású berlini pénzintézetbe. Hivatalos elfoglaltsága mellett maradt elég ideje régi, művészi kedvteléseire is. Egyik kis szobrát „A szorongatott Amor“-t a legutóbbi múkiállításon öt példányban vették meg. Egyik képe, a müncheni kiállításon igen nagy port vert fel és elismerő kritikát kapott. Ezidőszertől műépítészeti tervekkel foglalkozott. Szülei zehlendorfi villáját az ő terve szerint építették és rendezték be.

Evelyn figyelmesen hallgatta. Emlékezett hajdani művészi hajlamaira, de nagyon meglepte, hogy ily sokoldalú és tevékeny művészetté fejlődött az idők folyamán. Friedland szomorúan mosolygott:

— Sok embernek van valamilyen tehetsége, jótulajdonosága, le elnyeli a hétkönap élet és csak valami nagy megrázkódtatás után ébrednek tudatára, s hozza napfényre tulajdonképpen hivatásukat.

Evelyn hosszú, gyöngyökkel megszakított láncával babrált. Hirtelen eszébe jutott a rövid jelenet a Kaiserhof bankettjén. Megbotránkozása jeges lehűtést árasztott az ostoba fiúra, úgyhogy elvörösödvé és leforrázva távozott. Akkoriban tapintatosnak találta, hogy többet nem kereste fel. Most azonban igazán kedves, hogy eszébe jutott és eljött.

— Legközelebb megnézem a műtermét.

A Friedland arca felragyogott.

— Nagy örömet szerez vele, nagyságos asszonyom!

Mikor elbúcsúzott, Erich lépett a szobába. Feszesen meghajolt. Evelyn mérgelődött kissé hideg viselkedésén. Jól ismerte fiát és tudta, hogy Friedlandot nem találja rokonszenvesnek.

Egy hét múlva beváltotta ígérését. Sétakocsizás alkalmával megállította kocsiját Zehlendorfban a Friedland villája előtt.

Friedland doktor sugárzó arccal sietett eléje és bevitte műtermébe. Művészetének termékei sajátos ellentétben állottak a terem szigorú ridegségével. Izléses, könnyed, játékos dolgok voltak. Kedves gyermekcsoportok, szelid őzek, virágok, bájos genreképek és elragadó kis, falusi ház modellek. Evelyn inkább udvariasságból, mint meggyőződésből csodált meg mindent. Mikor körüljárták a termet, Friedland

kinyitott egy régi szekrényt és egy vázlatot vett elő. Evelyn meglepetéssel ismert saját arcképére benne.

Friedland figyelmesen nézte.

— A Szent Szív első előadásának éjszakáján készült a vázlat. Leírhatatlan kedélyállapotban értem haza. Fájdalom, szégyen, harag elvette minden életkedvemet. Azt hittem, hogy soha többet nem kerülhetek szeme elé. Mialatt keserű gondolatokba merültem, mellettem hevert a töltött revolver, szinte gépiesen futott ceruzám végig egy papírlapon, s önkénytelenül lerajzoltam arcát. Órákig dolgoztam azután rajta, munkaközben lassankint megnyugodtam. Nagyságos asszonyom, akkor mulatott rajtam. Pedig azt hiszem, hogy soha senki sem szeretett olyan önzellenül és olyan forrón, mint én, az éretlen gyerek, akinek nézett.

Evelyn megdöbbenve hallgatott.

— Most már azonban ugy-e maga is nevet a gyerekbetegségen?

— Nevetek-e? Nem mondhatnám, igen nagy fordulatot jelentett életemben az az éjszaka. Ha meg akar ajándékozni barátságával, amit remélek, szükségesnek véltem mindezeket elmondani. Megengedi, hogy most anyámnak bemutassam?

Friedland tanácsos és neje éppen a télikertben villásreggeliztek, mikor fiúk belépett vendégével. Mindketten örömknek adtak kifejezést, hogy az ismert nevű művésznőt házukban köszönhetik.

Evelyn vagy tíz percig beszélgetett a házaspárral és ez alatt az idő alatt megértette, hogy Friedland Bruno miért fejlődött azzá a kellemes, de határozatlan egyéniséggé, aki teszszik, anélkül, hogy kielégítené az embert. A vaskos bankár és törékeny, előkelő asszony között nem lehetett belső, lelki kapocs. Bruno inkább anyjára ütött és az apai vér benne negatív vonásokban nyilatkozott.

A zehlendorfi látogatás mély benyomásokat hagyott lelkében. Néhány hét mulva igen gyakran látták Friedland Brunot társaságában és kettőjük barátságához suttogva fűztek kommentárokat.

*

A kis Weidenstrom export-cég határozottan megsínylette, hogy tulajdonosa érdeklődése megoszlik. Ha üzletére koncentrálna volna minden erejét, sokkal gyorsabban haladt volna előre, de gondolatait még mindig találmánya foglalkoztatta. Minden próbálkozása, hogy egy részvénytársaságot létrehozson, hajótörést szenvedett. Régi nehézkessége megint rásúlyosodott kedélyére. Sidneyben legalább saját lakásában

lakott, a berlini bútorozott szobák idegessé tették. Háztartás vezetés viszont igen sok pénzbe került volna és amíg célt nem ér, takarékoskodnia kell. Umbereitékhez most már ritkán járt és akkor is csak meghívásra ment el. Wartenseck nem mutatkozott többet és a Tonner ellentmondásai, kicsavart nézetei bosszantották. Megint eszébe jutott az ausztráliai orvos tanácsa: véget kell vetni az egyedüllétnek.

Esténként, ha elvégezte napi munkáját az irodában, hosszabb sétákat tett. A mozgás felfrissítette és elvonta figyelmét oktalan töprengésekről. Egyik esti sétáján egy fiatal nőt látott keservesen sírni egy padon. Kérdezősködésére nyiltan felelt. Barátja és pártfogója megverte, nem mer hazamenni, mert nincs pénze. Lukács öt márkát ajándékozott neki. A nő beszédje után ítélve, nem volt műveletlen. Három évig mint könyvelő dolgozott egy nagy üzletben. Egyszeri botlás, hihetetlen sebességgel sodorta az élet legmélyebb fertőjébe. Most mindennek vége, nem tud szabadulni. A leány elbeszélése meghatotta Lukácsot. Irodájában éppen megürült egy állás és szüksége lett volna női munkaerőre. Ha a leány komolyan meg akar javulni, talán humánus dolgot cselekszik, ha segít rajta. A leány kezét csókolt örömeiben, mikor halotta, hogy Lukács pártfogásába veszi.

Tudakozódása megerősítette a leány elbeszélését. Blink Anna apja rendőr volt, Posenben. Próbaképpen odaültette az írógéphez. Serényen és lelkiismeretesen dolgozott. Két hónap múlva, miután egész idő alatt kifogástalanul viselkedett, Lukács kiszabadította jótállásával a rendőri felügyelet alól. A leány kutyahűséggel ragaszkodott Lukácshoz. Ő is szerette a csinos, szorgalmas leányt, de multja mégis csak posványal vette körül. Anna ragaszkodó, hűséges állatnál nem jelentett többet neki és továbbra is egyedül érezte magát.

Gyakran ment el moziba, ha a Brand Evelyn neve állott a színlapon. Sokáig habozott, hogy meglátogassa-e Evelyn? Elvégre rokonok, szomszédok, gyerekkori barátok és rég betemetett az idő mindent, ami köztük történt. A szándéknál azonban nem ment tovább. Tulajdonképpen idegennek érezte azt a Brand Evelynnt, aki kéményeken csúszott le, háztetőkön mászkált, vagy nyaktörős lovagló bravurokat végzett a vásznon és hol szenteket, hol női clownokat ábrázolt. Az előkelő, jól ápolt hölgyek, mint Evelyn és Umbereit Petrea, léháknak és könnyelműeknek tüntek fel szemében és visszataszítónak találta. Egyszer látta Evelynnt a Potsdamer téren, vörös autón, egy fiatalember társaságában. A Potsdamer és Linkstrasse kereszteződésénél az autónak néhány pillanatilag vesztelnie kellett, Lukács félrehúzódott és figyelte Eve-

lynt. A fiatal ember élénken beszélt és az asszony nevetett. Kétségkívül igen bizalmas lábon állottak egymással. Érthetetlen bosszúságot érzett miatta.

Ez tavasszal történt. Ősszel azt írta huga, Sofie, hogy úgy hallották, hogy Evelyn nagyon beteg volt és Johannes kéri Lukácsot, hogy látogassa meg és írja meg, hogy milyen állapotban találta. Erre elhatározta, hogy felkeresi Evelynt.

Evelyn egész nyáron szenvedett egy hülés következtében. Fokozott idegessége és szívgyengesége már hónapok óta megakadályozta működésében.

A Lukács látogatása váratlan, égből pottyant örömet jelentett, Lukácsban otthona és fiatalága öltött testet. Mikor Lukács távozni készült, szentül meg kellett ígérnie, hogy máskor is eljön.

— Anyám, — jelentette ki Erich, — a földid valamenynyi ismerősödnél jobban tetszik nekem. Jóságos szeme és becsületes arca van.

— Igen, Weidenstrom Lukács igazi német, sem több, sem kevesebb, — válaszolta Evelyn elgondolkozva. Még a régi időkből maradt dicsekvése sem tompította a lényéből áradó egyszerűséget és igazságot, amely minden sokat küzdő ember sajátossága.

Lukács éppen kellő pillanatban érkezett, mert Evelyn meg akarta szakítani a barátságot Friedland Brunóval. A hosszas és bizalmas érintkezés következményeképpen a társadalmi, feszes formákból sokat engedtek, viszont zsarnoki módon avatkoztak egymás dolgába és rendelkeztek egymás jogaival. Minden rokonszenvük ellenére is az ideges asszony és a neuraszténikus férfi gyakran keményen összekaptak. Friedland lebecsülte a filmszínészetet és azt mondta, hogy nincs művészi értéke. Véleménye szerint, olyan tehetséges nőnek, mint Evelyn, nem volna szabad mozisínésznőnek mennie. A nagy némajátékot még elismeri, de a mozgófényképet nem. Egyre erélyesebben követelte, hogy térjen vissza a színpadhoz. Gúnyosan mosolygott, mikor Evelyn arra hivatkozott, hogy fenn kell tartania magát és fiát. Igazi művésznő nem adja el művészetét pénzért. Evelyn megharagudott és megtiltotta, hogy magánügyeibe avatkozzék. Haraggal váltak el. Következő reggel megint vörös orchideacsokor hevert békehírnökként asztalán.

Mindazonáltal sokkal jobban szenvedett az örökös küzdelmek, összeveszések és kibékülések súlya alatt, semhogy feltett szándékában megingott volna. Ráadásul még a Bruno anyja is értésére adta, hogy reméli, hogy fia a fiatal svéd Blomström grófnővel jegybe fog lépni. A tanácsosné általa-

ban nagyon kedves volt mindig Evelynhez, de diszkréten érezte vele, hogy fiatal ember szenvedélye idősebb asszony iránt, mindkét félre nézve szerencsétlenség. Evelyn felegyenesítette fejét és igazat adott neki, titokban azonban bántotta a dolog és csak annál inkább elhatározta, hogy szakít, legalább későbbi megalázástól és bánattól idejekorán megmenekül. Friedland Bruno máris igen nagy helyet foglalt el életében; csendes féltékenység lépett mindinkább előtérbe Erich és Friedland között és megzavarta családi nyugalmát.

Lukácsot kellemesen lepte meg a szives fogadtatás és szívesen megígérte, hogy nemsokára újra eljön.

A téli estéket, üzletzárás után rendszerint Evelynnél töltötte. Vacsora után bementek az Evelyn szobájába. A pamlag sarkában már megszokott helye volt Lukácsnak, a másik sarokban Erich ült, szembe velük a ház úrnője és az Erich tanára.

Lukács sokat mesélt Ausztráliáról és utazásairól, ezer kérdésre kellett felelnie. Egyetlenegyszer találkozott össze Friedlanddal és Wartenseck gróffal, közös barátnőjüknél. Politikai kérdésekről beszélgettek és az urak meglehetősen ellentétes nézeteket vallottak.

— Tapintatlanság tőled, hogy ezzel a faragatlan, műveletlen emberrel összehoztál, Evelyn! — mondta Friedland. Bizalmas barátságuk óta tegeződtek. — Wartenseck sem érti, hogy tudsz úgynevezett gyerekkori barátoddal ilyen sűrűn érintkezni. Nem szeretnék vele találkozni többet.

Evelyn haragosan felelt. Egyedül ő határozhatja meg, hogy ki járjon hozzá és ki ne. Egyik szó a másikat hozta. Ha Friedland kijött sodrából, fegyelmezetlen és gúnyos lett. Vitájuk azzal végződött, hogy Evelyn hátat fordított neki és kijelentette, hogy nem esik nehezére a választás gyerekkori jó barátja és egy későbbi ismeretség között.

A Friedland duzzogása rendszerint egy napig se tartott, de ezuttal úgylátszik, komolyan megsértődött. Mikor egy hét is eltelt, anélkül, hogy életjelt adott volna magáról, Evelyn szeretett volna írni neki. Néhányszor már tollat is vett kezébe. Hiányoztak a Friedland látogatásai. Sokkal intimebb viszony állott fenn közöttük, semhogy csak barátságnak tekinthette volna, azonban szerelem se volt, inkább megszokásnak lehetett minősíteni. Friedland mindig rendelkezésére állott, sétálni, bevásárolni, délutáni teákra, színházba, koncertbe elkísérte, ezer gyöngédséggel kényeztette. Nélkülözte társaságát. A Lukács erőteljes egyénisége nem tölthette be az űrt. Majdnem mindenben a Friedland ellentéte volt. Evelyn sokszor úgy érezte, hogy talán boldogabb élete lett volna, ha

a Lukács becsületes, hűséges kezére bizza. Egy este, amikor egyedül ültek, a régi idők kerültek szóba. Addig sohasem emlegették: Most a régi emlékek hatása alatt, Evelyn őszintén megmondta véleményét:

— Nem hiszem, hogy éppen sima és zavartalan együttélésünk lett volna, de néhány vihar után mégis csak megtisztult volna a levegő. Ki tudja? Elvégre mégis csak egy földben gyökerezünk!

— Ha így gondolkozol, Evelyn, talán még ma se lenne késő, pótolni az elmulasztottakat.

Evelyn nagyot nézett. Házassági ajánlat? Tulajdonképpen nevetni kellene rajta, de azért komoly maradt, csak csodálkozott, hogy ilyesmire sohasem gondolt és a Lukács rész fellépése kellemes elégtételül szolgált.

— Gondoljuk jól meg, — mondta kedvesen.

*

Azután, mintha csak álomban történt volna minden. Hirtelen, a legnagyobb csendben, ismerőseik közül senki sem sejtette, Evelynből Weidenstromné lett. Erich maga is rábeszélte. Szerette Lukácsot. Romlatlan lelkét vonzotta a Weidenstrom becsületes nyíltsága és úgy érezte, hogy gyenge, ideges anyja biztos, erős kezekben van.

Az Evelyn otthona nem sokat változott alapjában véve, csak csendesebb lett. Ismerősei elmaradoztak. Sokan nem szerették Weidenstromot. A hatalmas, erőteljes férfi gőgös megvetéssel kicsinyelt le mindent, ami nyárspolgár látókörén kívül esett, nem tartozott az ő világukhoz. Feszélyezte a társaságot, ránehezedett.

Evelynnek sok ideje maradt életének változásán és átértékelésén töprengeni. Kölcsönös, őszinte, még gyerekkorukból származó vonzalomra alapozták házasságukat. Evelyn azt remélte, hogy boldog lesz. Lukács ráadásul igen nagyra becsülte és bámulta az Evelyn művészetét.

Titokban csodálkozott azon, hogy Evelyn nem hozza szóba anyagi viszonyait, holott ő már sokszor beszélt terveiről és hangsúlyozta, hogy néhány százezer márkával legalább kicsiben megindíthatná az üzemet. Végre egyenesen megkérdezte Evelynről. A válasz azonban nagyon megdöbben-tette. Alig akarta elhinni. Hogy olyan nagy pénzüsszegek kifolytak kezéből, majdnem nyomtalanul, fel se tudta fogni. Még sokkal jobban fájt, hogy Evelynben csalódott, mint az, hogy kedvenc tervéről megint le kell mondania. Nem vesztegetett ugyan egy szót sem reá, de Evelyn leesett hirtelen a piederstáírlól, melyre emelte. Rossz beosztás a Lukács sze-

mében bünt jelentett. Nem lehet bizni olyan asszonyban, aki nem tud a pénzzel bánni.

Evelyn leolvasta arcáról gondolatait. Lukács sohasem tudott színlelni és csalódásából arra lehetett következtetni, hogy első sorban azért vette nőül, mert azt hitte, hogy a felesége megtakarított pénz fölött rendelkezik, a személye azonban csak többé-kevésbé kellemes ráadás. A csalódás, lenézés, harag, bizalmatlanság kellemetlen hangulata napokig láthatatlan falként állott közük. Idő telt bele, míg megnyugtató kissé a viszony közöttük, de a felkavart érzések nem multak el nyomtalanul. Lukács elhatározta, hogy anyagiakban rövidre fogja a gyeplőt és sohasem engedi meg, hogy Evelyn jogokat formáljon keresetére.

Evelyn pedig sejteni kezdte, hogy a mentőrévnek tekintett házasság, újabb veszített csatát jelent.

A házaspár első látogatása Umbereitéknél, a Lukács diadalmas napjai közé tartozott. Szép, előkelő megjelenésű, hírneves felesége, szemmeláthatólag nagy hatást gyakorolt. Petrea feltűnő csendesen és kedvesen viselkedett, Evelyn azonban kijelentette utólag, hogy nem óhajtja fenntartani a barátságot. Tonner sokkal inkább megnyerte tetszését, mint Umbereiték.

— Mit szól a feleségemhez? — kérdezte egyszer Lukács tréfásan Tonnertől.

— Az én izlésemnek megfelelne, de maga, barátom jobban tette volna, ha egy „pannemannt“ vesz el.

— Ugy? Hm!

Lukács dühösen támadt barátjára. Azt akarja talán mondani, hogy neki megfelelt volna egy liba is? Jó lenne, ha végre leszokna tudákos fölényeskedéséről.

Lukács alapjában véve nagyon büszke volt szép, okos feleségére és hálát érzett iránta, amiért anyai jósággal és szeretettel bánt Amanduszszal, aki husvét óta szintén Berlinben lakott. A csinos, jólnevelt fiú simán illeszkedett a családi életbe. Lukács is jó barátságban élt Erichhel, azonban többre becsülte a saját fia egyszerű, jó kereskedőre valló tulajdonságait az Erich tehetségénél. Csóválta a fejét, mikor Erich szenvedélyesen ragaszkodott ahhoz, hogy a zene legyen életének főhivatása. Nem akart belevegyülni a dologba, de nagyon csodálkozott, hogy Evelyn nem veri ki a fia fejéből ezeket a bogarakat.

Nagy események készülődtek.

A Tyhsen-üzletet Sidneyben részvénytársaság vette át és Dietrich útban volt hazafelé. Társulni szándékozott Weidenstrommal. Tökéjével fogják a gyártást megkezdeni. Diet-

rich sokkal hamarabb érkezett Németországba, mint ahogy Lukács várta és meglepetésül a feleségét is magával hozta. Az átkelésnél ismerkedett meg a nővel, aki évekig nevelőnősködött Ausztráliában. Alig szálltak partra, rögtön meg is esküdtek. Lukács nehezen tudta leplezni meglepetését. Ez az a bizonyos „igazi, akit első pillanatra megszeret?” Az asszony öt évvel volt idősebb férjénél és a korkülönbséget sem csinos öltözködéssel, sem elragadó modorral nem egyenlítette ki. Mégis csak más megjelenésű Evelyn! Természetesen bizalmasabb érintkezésben sokat nyert a Tychsen felesége. Szolid egyénisége, magas műveltsége, feltűnő ítélőképessége előtérbe került.

A két férfi ragaszkodása és kölcsönös, feltétlen bizalma hamar létrehozta a megegyezést.

Dietrich átvette az export-üzlet vezetését, Lukács minden szabad idejét és erejét a gyártás előkészületeinek szentelte. Megfelelő helyiséget már régen kiszemelt és ha a megrendelt gépeket idejekorán szállítják, hat hónap alatt elkészülnek a berendezkedéssel. Nyár végén el lehet kezdeni a Weidenstrom gyártást.

Ebben az időben Lukács kevés időt töltött otthon. Felesége sokszor napokig nem látta. Lukács jókedvű volt és nem értette, hogy Evelyn miért lehangolt és elégedetlen. Eszéágába se jutott volna önmagában keresni az Evelyn ingerültségének okát. Meggyőződése szerint, hűségesen teljesítette minden kötelességét. Jól bánt vele, a háztartási költségekhez hozzájárult és nem csalta meg. Még házassága előtt felmondott Blink Annának és új állást szerzett neki. A leány még olykor esténként ott őgyelgett az üzlet előtt, az utcán és hűséges kutya módjára szaglászott gazdája után. Lukács azonban kerülte tekintetét és egy ízben durván rá is rivallt, hogy szedje a sátorfáját. Egyszóval őt igazán nem illetheti szemrehányás.

Husvétkor Erich megkapta önkéntesi érettségi bizonyítványát. Keresztülvitte anyjánál, hogy zenét tanuljon. Kiváló tehetsége úgyszólván előírta pályaválasztását. Nyáron elkísérte egyik zeneakadémiai tanárát Beyreuthba. Pidowsky tanár be akarta mutatni néhány kapacitásnak.

Evelyn nem szívesen engedte. A sok egyedüllét ránehezedett. Sokkal jobban megszokta az emberek társaságát és figyelmes gyöngédségét. A Friedland rózsacsokrai, orchideái, pralinéi, a házasságából hiányzó illatot és édességet jelképezték. Lukács ugyancsak nagyot nézett volna, ha valaki azt kívánta volna, hogy virágot és édességet vigyen feleségének. Olyasmit kívánhat az ember kedvese, de nem a felesége!

Nem is hitte volna el senkinek, hogy Evelyn azért szerencsétlen, mert nem kényezteti el ilyen semmisségekkel. Ideje sem igen maradt arra, hogy a felesége kedélyhangulatait tanulmányozza.

Evelyn sokszor akaratbénító, ólmos fáradtságot érzett. Nyár közepén el akart utazni valamerre, de még mielőtt döntött volna, hírül adták az öreg Weidenstrom halálát és így a házaspár Hohensielbe utazott.

Házassága óta először lépte át Evelyn anyósa házát. Férje rokonai közül tulajdonképpen csak az öreg Weidenstrom állott szívéhez közelebb. Gyerekkorában félt a Magda mama szigorú szemétől.

Annál kellemesebben lepte meg a meleg fogadtatás. A mély fájdalom leolvasztotta a jégkérget a Weidenstrom Magda szívéről és a sokáig eltitkolt, leplezgetett jóság most csak úgy áradt belőle kifejé. Evelyn egy pillanatig úgy érezte, mintha igazán anyai karok ölelnék át és ezekben a napokban sokszor azt gondolta, hogy hazajött.

Sokáig állott a nyitott koporsó előtt, érthetetlen vágyódással és irigykedéssel. Lukács is nagyon meg volt hatva. Apja elköltözött, még mielőtt szép terveit valóra válthatta volna. Ez a gondolat még a gyásznál is súlyosabban nehezedett Lukácsra. Már a temetést követő napon visszautazott Berlinbe.

Evelyn nemsokára feleslegesnek érezte magát Hohensielben, hiába tanusítottak meleg szeretetet iránta. Mindenki erősen dolgozott, sok kötelességet teljesített, azért gondolta Evelyn, hogy számfeletti.

Magda mama szeme sokszor fürkészve nyugodott menyé fáradt, szomorú arcán. Igyekezett óvatos kérdésekkel betekintést nyerni berlini gyermekei életébe. Evelyn készséggel adott felvilágosításokat hivatásáról. Még mindig ismert nagyságként szerepelt a filmen, de már főképpen csak nagy, tragikus szerepeknél vették igénybe. Más felvételeknél fiatalabb erőket részesítettek előnyben; újabban hírneves színésznők is szívesen léptek fel a vásznon. Magda maga szorgalmasan kötögette szürke harisnyáját a beszélgetés alatt. Számlálta a szemeket a kötőtűn és hirtelen felnézett, mert Evelyn nagyot sóhajtott.

— Ugy szereted ezt a színházasdit, hogy csupa kedvelésből játszol?

Evelyn fejét csóválta:

— Sokszor igazán kín. De mit tegyek? Nehéz az élet!

Weidenstrom Magda ölébe ejtette kötését.

— Szép, ha az asszony is keres, de nem jó, ha a házas-

társak hivatása teljesen más érdekkörökbe esik. Az ilyesmi külön utakra vezet, pedig jó, ha férj és feleség lehetőleg egy úton járnak. Én úgy rendezkedném be a ti helyetekben, hogy ne legyen szükséged színészkedésre. Mire való a drága lakás és nagy személyzet? Éljetek szerényebben, vegyetek kisebb lakást és rendezzétek be háztartásotokat úgy, hogy egy-két cseléddel beérjétek. Akkor a férjed egyedül is fedezheti a háztartás költségeit és fel lennél mentve a munka alól.

Evelyn vállat vont. Sok mindent felelhetett volna, de nem akarta, hogy a Lukács anyja tisztán lássa házasesetét és meghasonlott lelkét. Az élet prózájában gyökerező asszony úgysem értené meg. Az ő élete primitív szükségletekből áll: enni, inni, lakni, aludni. Az ilyen emberek életét a munka irányítja. Beteg, vibráló, túlérzékeny idegekről mitsem tudnak. A magányos lélek lázas vágyódása szeretet, gyöngédség, megértés után, legfeljebb értelmetlen mosolyt csalna ajakukra. A Weidenstromok életszabályai szerint a szeretet abból áll, hogy barátságosan beszélnek egymással és békeségben élnek. Az Evelyn önérzete fellázadt a családi közösség vasbilincse ellen. Itt is idegen maradt. Annenkogba csak egyszer ment el.

Sofie, mintha a madame Oesau megfiatalodott hasonmása volna. Erélyesen tartja kemény kis kezében a háztartás gyepelőjét. Johannes kissé papucsá alá került, de jól érezte magát, éppen úgy, mint az ikrek, akik most konfirmáltak és mindenben úgy utánozták mostohaanyjukat, hogy nevetésgélesen hasonlítottak hozzá külsőleg is. Evelyn nem érezte magát otthonosan Annenkogban és Annenkog derék, öntudatos ura semmiben sem emlékeztetett a régi, karcsú és könnyelmű Hannira.

Evelyn öt napnál tovább nem bírta ki. A hohensieki malomban nagymosás volt, a házban szappangőz illata terjengett.

Hogy meneküljön a kellemetlen benyomások elől, sétálni ment a faluba és sürgönyözött komornájának, hogy csomagolja össze nyári ruháit és vigye el Westerlandba. A következő napon elutazott.

*

A berlini vonatból Hoyerschleuse állomáson százával özönlöttek az utasok és a gőzessel Syltbe igyekeztek. Evelyn körülnézett, hogy komornájával találkozék, de még mielőtt megpillanthatta volna, valaki megszólította:

— Kedves, nagyságos asszony! Milyen kedves meglepetés.

Friedland tanácsos vörös, kövér arca bukkant fel Evelyn mögött. Sovány, sápadt felesége is meleg szavakkal közeledett. Néhány pillanat alatt berlini ismerősök vették Evelyn körül. A tanácsosné tudára adta, hogy fia is itt van és bizonyára nagyon fog örülni. Evelyn kijelentette, hogy ő is örül a sok, kedves ismerősnek. Igazat mondott. Amint egy óra múlva, vidáman fecsegő társaságban szelte át a szürke, habos tengert, minden feszültség lehullott róla. A hohensiel malom szűrkeségéből megint nevető napsütésbe jutott.

Kalandos kedve újra éledt. Már korán reggel kiment a tengerpartra. Máskor nem igen szeretett korán kelni, de az ablakon beáradó csodálatos, balzsamos levegő kicsalta. Kinn még alig lehetett embert látni.

A gyöngyházfényű ködökkel bevont tengerből ragyogó, tiszta, szép nyári nap alakult ki és ünnepi hangulat szállott az Evelyn lelkére. Gyerekkorában érzett ilyesmit vasárnap reggeleken. Minden vasárnaptól valami rendkívüli élményt várt. Természetesnek találta és nem véletlennek, hogy Friedland az első ember, akivel találkozik. Megszorították egymás kezét.

— Itt vagy, Evelyn!

— Itt vagyok!

— Ugy-e, tegnapelőtt veszekedtünk, de nem beszélünk többet róla?

— Magam is azt tartom a leghelyesebbnek. Maga is megházasodott azóta?

— Legkevésbé sem! — a fiatal ember nőiesen fehér bőre elpirult. — Te . . . azaz, bocsánat . . . úgylátszik, hogy mégsem tegnap veszekedtünk, hanem legalább két hete. Isten neki! Tudnia kell, hogy egyáltalán nem házasodom. Beszéljünk egyébről. Talán arról, hogy nemcsak én egyedül örülök a viszontlátásnak.

— Természetesen! Osztozom az örömben! — mondta Evelyn igaz szívvel. Régóta nem örült úgy semminek, mint ennek a találkozásnak, platonikus imádójával.

Majdnem az egész nyugati Berlin ott volt a kedvelt északi tengeri fürdőben. Mindennap új ismerősökkel találkozott Evelyn. Friedlandék valósággal családtagnak tekintették, a két hölgyet majdnem mindig együtt látták. Miután Evelyn férjhez ment, már nem volt veszedelmes Brunóra nézve és a tanácsosné nagyon szerette az elegáns filmszínésznőt, nem talált semmi okot arra, hogy kerülje társaságát, már csak azért sem, mert imádott egyetlen fiának is szíveséget tesz, ha barátkozik vele. Evelynnél minden érzelmet hátérbe szorított, hogy körülrajongják, központ, bámulják, hi-

zelgésekkel halmozzák el; felvirult, mint a félig hervadt virág, ha vízbe teszik. A kis barázdák szeme és szája körül, kisimultak. Ha nevetett — és most sokat nevetett, — akárki fiatal leánynak hihette volna.

A második héten Umbereitékkal találkozott a sétatéren. Futó köszöntéssel akart elhaladni mellettük, de Petrea, akinek még nem akadt társasága, megszólította és túlradó kedvességgel jelezte, hogy szeretne hozzá csatlakozni. Evelyn tíz percig állta a leány kissé tolakodó kedveskedését, aztán értésére adta, hogy nagyon el van foglalva társadalmilag és nem beszélhet meg semmit. Attól kezdve kerülte Umbereitékat, amennyire csak tehette. Éppúgy kerülte az egyedüllet Friedland Brunóval.

Szivesen megengedte, hogy Bruno a homokparton lefesse, de mindig vitt valakit magával, amíg az ülés tartott. Friedland szeretettel dolgozott a képen és amennyire így félig készen meg lehetett itélni, igen jónak ígérkezett. A harmadik hét végén kijelentette, hogy Evelynnek nem kell tovább ülnie.

Borus, felhős reggel volt.

— Éppen olyan a vásznon, amilyennek legjobban szeretem: szép és vidám, mint egy ragyogó augusztusi nap.

Evelyn nevetve rázta fejét.

— Milyen gyerek maga, Friedland Bruno!

A fiatalember néhány sötét árnyat festett a kép hátterére.

— Már rég észrevettem, hogy kerül, Evelyn.

— Miért? Nincs okom reá!

— Talán el akarja hitetni velem, hogy tenyeres-talpas unokafivérével és gyerekkori barátjával boldog házasságban él?

— Elhatároztuk, hogy nem beszélünk semmiről, ami a veszekedésünk és találkozásunk közötti időben történt.

Friedland eldobta ecsetjét és parancsoló mozdulattal nyult az asszony keze után.

— Nem tréfálok! Mi lesz, ha a nyári napok elmúlnak? Megint engedjem át némán a másiknak? Ne igyekezzék elhitetni velem, hogy nem irtózik a hazatéréstől. Brand Evelyn, maga olyan, mint egy átlátszó, finom velencei üveg! Tiszteletreméltó unokafivére kezében bizonyára eltörik. Ha belsőleg egészszen akar maradni, akkor csak szubtilis, puha ujjaknak szabad érinteniök . . . Hiszen már félig összezúzták!

Forrón megcsókolta az asszony kezét. Fenn az úton sokan sétáltak. Evelyn felpillantott és megismerte Umbereit Petreát, vörös strand-köpenyében. Mérgesen szabadította ki kezét. A Friedland bársonyos hangja már nem gyakorolt ha-

tást reá. Senki se merjen magánügyeibe beleavatkozni. Indiszkreáció és tapintatlanság. Összezüzták? Nem, még nem? Kiegyenesedett és szinte ellenségesen nézett a Friedland Bruno sápadt arcába. A sovány, elkényeztetett, elpuhult műkedvelő művész mellett hirtelen a Weidenstrom Lukács erőteljes, izmos egyéniségére gondolt. Hat munkával telt hétköznapot könnyebb elviselni, mint betöltetlen ünnepnapokat. Tisztán látott most már: nemcsak a korkülönbőség emelt válaszfalat közte és Friedland Bruno között, hanem homlokegyenest eltérő egyéniségük. A csinos, finom idegzetű esztéta más csillogzaton lakott, míg ő és Lukács ugyanazon világból valók, még ha különböző zónák alatt élnek is.

— Hogy mi lesz? — szólalt meg Evelyn nyugodtan, — ha elmúlnak a nyári napok, szépen kezet adunk egymásnak, mint két jó pajtás, akik egy darab utat együtt tettek meg és búcsút veszünk egymástól. Egyébként jó barátok maradhatunk, mint rendesen.

Nem is várt válaszra. Vidámság áradt lelkére, felugrott és lerázta ruhájáról a finom, fehér homokot.

— Idestova rózsás, hófehér, kedves valaki lép életébe és elhozza a boldogságot. Majd akkor rájön, hogy Brand Evelyn azt tette, amit tennie kellett és minden úgy történt, ahogy történnie kellett. Most azonban jó lesz sietve hazamenni, mert mindjárt esni fog.

Friedland szótlanul szedte össze eszközeit.

— Önmagát ámitja, Evelyn, — mondta hazatérőben, — de nem zavarom tovább. Azzal vigasztalódom, hogy a sors a legerősebb természetnél is erősebb.

Aznap este bál volt a gyógyavillanban. Evelyn Friedlandékkal jelent meg este kilenc órakor. Száz kíváncsi szem fürkészte a csinos párt, mikor Brunóval körül táncolt a teremben. Aki nem ismerte, az is kérdezősködött kilétéről. A híres Brand Evelyn, filmtragika. Partnerét kevesebben ismerték, de gyakran lehetett őket együtt látni. Természetesen hódolója, valami gazdag, berlini milliomos.

Umberei Petrea erősen hegyezte fülét. Minden igaz ok nélkül gyűlölte Evelyn, tulajdonképpen csak azért, mert annak idején vakmerőségnek tekintette a Weidenstrom házassági terveit. Egy szerény kicsi asszonyt talán jóindulatú pártfogásába vett volna, de ezt az asszonyt, aki gógös hidegséggel néz el feje felett, nem tudta megbocsátani Lukácsnak. Mérges pillantásokkal figyelte Evelyn. Irigység és düh kárörömet szítottak benne és gonosz tervet főzött, amellyel majd az elbizakodott filmdivának és az ostoba, paraszt Weidenstromnak kedveskedjék.

Evelyn éjjel után került hotelszobájába. Az asztalon levél várta Erich-től. Néhány pillanatig kezében tartotta, mielőtt kinyitotta volna. Almodozó mosoly játszott szája körül. Eddigelé nem igen gondolt Lukácsra. Idegeneknek mint Brand Evelyn-t mutatták be, senki se tudakozódott férje felől, elvált asszonynak hitték. Most hirtelen örülni kezdett a gondolatnak, hogy hazatér. Gépiesen szakította fel a levél borítékját és olvasni kezdett. Egyszerre azonban félbeszakította az olvasást és merev tekintettel bámult a vörös ernyős lámpára. Azután másodszor is elolvasta, ugyanazt a helyet:

„. . . nem tehetek róla, anyám, de meg kell, hogy rójalak. Személyesen ismered Somborn karmestert, jó barátságban is voltatok, járt a házatokhoz és tudod, hogy mennyire tisztelem művészetét, mennyire szeretem kompozícióit, mégis egészen elsikkasztottad ismeretségeket. Természetesen nem is gondoltál rá, habár igazán nem értem, hogyan lehet a Somborn barátságát elfelejteni. A szerencsés véletlen összehozott a mesterrel és nem követek el szerénytelenséget, ha azt mondom, hogy szimpátiánk kölcsönös. Képzeld, játszottam előtte és megígérte, hogy zenekarában az egyik hegedűt reám bizza. Ugy-e nagyszerű? Jövőre Amerikában fog hangversenyezni, azután teljesen visszavonul a magánéletbe. Soha életemben nem találkoztam csodálatosabb emberrel . . .“

— Rosszul érzi magát, nagyságos asszony? — kérdezte Marie. A tükröből látta, hogy úrnője hirtelen elsápad.

Evelyn összeszedte magát.

— Csak eszembe jutott valami. Holnap korán reggel csomagolunk és még a nap folyamán elutazunk. Legkésőbb holnapután. Megelégettem Westerlandot. Haza akarok menni.

*

A lázas napi munka idején Lukács nem nélkülözte Evelyn-t. Nem vette rossz néven hosszas hallgatását. Mit írjon Hohensielről? Legalább nem kell válaszolnia, úgy se volna rá ideje.

Szántsándékkal nem igen töprengett házasságán. Meggyőződése szerint házaselete azért nem kielégítő, mert Evelyn lenézi. Még ha tréfásan, nagy kedvesen figyelmeztette modorbéli fogyatékoságaira, azt szívesen elfogadta, de sokszor olyan vállvonogatással és ajkbiggyesztéssel tért napirendre szavai és cselekedetei fölött, hogy felháborodott és elkeseredett ellene.

Sok estét töltött Friedenauban Tychsenéknél. Az asszony csendes, nyugodt kedvessége, langyos szeptemberi nap-sugarat árasztott otthonára, ami munkában gyökerező embe-

reknek sokkal megelőlőbb, mint nagy szenvedélyek perzseiő heve. A Tychsenné egyszerű, ragyogó tiszta és egy cseléddel vezetett háztartása is jobban tetszett Lukácsnak, mint saját fényes otthona. Nagyratörő tervei miatt azonban sohasem mondta Evelynnek, hogy éljenek egyszerűbben.

Két hét múlva kezdett Evelyn hiányozni neki. Egy este igen fáradt volt ahhoz, hogy Friedenauba kimenjen. Ketten ültek Amandusszal a nagy ebédlőasztal mellett és hirtelen ürességet érzett. Szeretett volna erről-arról elbeszélgetni, de Amandust még nem érdekelte az üzlet, egyelőre evezett, tornászott és egyébbel nem törődött.

Vacsora után Lukács levelet írt Evelynnek. Nem gondol még hazatérésre? A sorok között visszafojtott vágyódás rejtőzött. Evelyn örült volna a levélnek, de sohase kapta kézhez. Néhány nap múlva levél jött Magda asszonytól. Nagyon csodálkozott, hogy Lukács Hohensielbe címezi a feleségének írott levelet, holott Evelyn már három hete Westerlandba utazott.

Lukács letette anyja levelét. Hiszen nem sajnálja az üdülést Evelynről, de igazán semmi szükség se volt rá, hogy titokban menjen Westerlandba. Bizonyára nem tartotta érdemesnek őt is tudósítani. Kedvetlenül olvasott el néhány üzleti levelet. Azután még egy világossárga színű boríték akadt kezébe. Csodálkozva olvasta a levél tartalmát:

„Weidenstrom úr! Elvált-e ön a feleségétől? Vagy válófélben vannak talán? Ebben az esetben jól tenné, ha detektívvá megfigyeltetné hírneves moziszinésznő nejét és berlini milliomos barátját.

Nem jó, Weidenstrom úr, ha az ember rangján felül nőszül. Könnyen majommá válik. A gyönyörű agancsok, melyeket felesége homlokára rak, nem okoznak nehézségeket önnek? Talán túlságosan nagy megtiszteltetésnek tartja, hogy a „művésznő férje“ lehet?

Ismeretlen barátok.“

Lukács darabokra tépte a lapot. Ökle keményen lecsapott az asztalra. Vajjon ki lehet az alávaló gazember? Csak kerülne egyszer a keze közé! Hiába törte azonban a fejét a titokzatos levélíró. Sok embert ismert, akikkel kölcsönösen nem szívelték egymást, de ellensége nem volt és senki se jutott eszébe, akiről ilyen orvtámadást feltételezhetett volna. Órákhosszat járkált fel és alá és egyre dühösebb lett. Éppúgy haragudott az anonym íróra, mint Evelynre. Esze ágába se jutott a rágalmazásban hinni, mindazonáltal bosszantotta, hogy Evelyn titokban utazott Westerlandba,

mintegy óvatosságból, nehogy a férje utána menjen. Egész csomó kétely rajzotta szunyogseregként körül agyát. A világon semmi se hozta úgy ki sodrából, mint az, hogyha ki-figurázták és az ő rovására mulattak, lekicsinyelték. Mindenestre le akart utazni Westerlandba.

Az üzletben is volt aznap egy s más bosszúsága, ami a végletekig ingerelte. A könyvelő beteg lett, a gépírózó már egy hete nem jött be. Levelek halmozódtak elintézetlenül íróasztalán. A gyárból jelentették, hogy az egyik üst hibásan van beépítve. Azonnal ki kellett mennie. Három óra után ülhetett csak autóba, hogy végre hazatérjen.

Utközben Blink Annával találkozott. Akaratlanul is megállította a leány könyörgő tekintete. Elvesztette állását és most újra pártfogását kérte. Lukács néhány pillanatig habozott, aztán azt mondta a leánynak, hogy menjen be az irodába, rögtön le is ülhet az írógéphez. A munkát ismeri már. Ridegen utasította vissza a leány hálálkodását. Kissé feszélyezve érezte magát, de hamar elaltatta lelkiismeretét. Oly mindegy, hogy ki ül az írógépnél, ez vagy más.

Egy negyedóra múlva bement lakásába és csodálkozva látta az előszobába rakott koffereket. Már Evelyn is sietett eléje. Friss, rózsás színben volt a hosszú út ellenére is. Még mielőtt Lukács magához tért volna meglepetéséből, felesége nevetve megölelte és szájon csókolta. Evelynnek fel se tűnt, hogy Lukács nem viszonozza gyöngédségét, csak mikor hidegen eltolta magától, akkor döbrent meg. Vidám, derüs hangulatára megint szürke árny borult.

Asztalnál majdnem kizárólag Amandus beszélt vasárnapi evezésekről. Evelyn figyelmesen fürkészte a Lukács morgorva arcát. Végre megkérdezte tőle, hogy talán beteg?

— Nem, miért?

— Vagy talán bosszúsága volt?

— Bosszúsága minden embernek van.

— Néhány hétig pihened kellett volna.

— Köszönöm. Nincs időm mulatni.

Evelyn nyugodt és barátságos maradt.

— Beteg idegeknek jót tesz olykor egy kis szórakozás.

Lukács felesége arcára nézett. Evelyn tiszta, nyugodt tekintettel nézett reá. Nem, nem lehet feltételezni róla rosszat. De . . .

„Mi baja lehet?“ — töprengett Evelyn. Talán féltékeny? Nevetnie kellett a furcsa gondolaton. Lukács hátra tőlt székét és felállott. Mikor Evelyn és Amandus néhány pillanat múlva követték a férfiszobába, már elment.

Lukácsnak sokszor a nyelve hegyén volt egy-egy megjegyzés, de mindig lenyelte. Evelyn el nem tudta képzelni különös viselkedésének okát. Sohasem látta azelőtt ilyennek. Napokig egy szót se szólt, köszönés nélkül jött-ment, ha éppen elkerülhetetlen mondanivalója volt, rideg, parancsoló hangon beszélt. Sokszor úgy érezte Evelyn, hogy durvaságával mindenáron veszekedést akar kierőszakolni. Az aszszony ilyenkor gögösen mosolygott és hátat fordított. Tulajdonképpen inkább félt Lukácstól, mint hogy haragudott volna viselkedéséért.

December elején üzembe helyezték a gyárat. A tulajdonosok feleségei a megnyitás napján kimentek és megnézték. Nagy érdeklődéssel nézték a gépeket, az új ital készítését, az üvegek töltését, lezárását, csomagolását. Amint beléptek a Lukács magánirodájába, a gépirókisasszony mélyen elpirult, felugrott helyéről, megint leült és szédületes gyorsasággal tovább gépelt.

A gépirónőt se csinosnak, se csúnyának nem lehetett mondani. Evelyn észre se vette volna, ha viselkedésével magára nem vonja figyelmét. Közben azt is látta, hogy Lukács is igyekszik némi zavart palástolni. Most már élesebben szemügyre vette a leányt. Vonásaiból nem lehetett egészen eltüntetni multját. Ez a jelentéktelen, alacsonyabbrendű nő volna az oka? Az ember önmagát alázza le, ha ilyesvalakire féltékeny, mindazonáltal méltatlankodott. Ezt kellett megérnie! Egy utcai leány legyen a Brand Evelyn vetélytársa és diadalmaskodjék az ünnepektől, körülrajongott Brand Evelyn fölött, aki még ma is, abban a korban, mikor más aszszonyok már rég kiesnek a szerelmi versengés sorából, még mindig felveheti fiatal leányokkal a versenyt! Lukács is eltalálta felesége gondolatait és titokban bosszankodott saját jószívűségén. A régi gépirónő meggyógyult, elfoglalta helyét az üzletben és Blink Anna kérte Lukácsot, hogy foglalkoztassa a gyári irodában. Miért is ne tette volna? A leány jól viselkedik és neki is tiszta a lelkiismerete, mihelyt egyedül lesz Evelynnel, mindent megmagyaráz. De megint csak a jó szándéknál maradt.

Egyre sűrűbb felhőkké torlódott közük a bizalmatlanság és egymásnak meg nem értése.

Lukácsot foglalkoztatta a munka, de Evelyn teljesen magára maradva gyötrődött és egész lelkével tiltakozott elviselhetetlen sorsa ellen. Most már Erich sem egyedül az övé. Mióta Bayreuthból visszatért, csak Sombornéért rajong és nem is sejtí, hogy anyjának milyen féltékenységi kínokat szerez.

Karácsony és újév között, egy délelőtt Evelyn néhány pillanatig csodálkozva nézett látogatójára. Ismerősnek tetszett arca, de nem jutott eszébe, hogy ki légyen a fehér hajú öreg úr, pedig Somborn Hellmuth alapjában véve nem sokat változott. Puha, ezüstös haj övezte érdekes művészfejét és kék szeme ragyogva nézett Evelynre.

Csak a Somborn hangjára eszmélt reá Evelyn, hogy ki áll előtte. Elpirult és olyasmit érzett, mintha a sok év utolsó búcsújuk óta eltűnt volna és régi, sértett hiúsága újra feléledt. Ez a férfi egyszer mellőzte és most valami ösztönszerű félelemmel érezte — el fogja venni tőle az egyetlen és utolsó köteléket, ami az élethez fűzi.

Somborn melegen, meghatottan beszélt Erichről. Ha a jelek nem csalnak, fényes jövő előtt áll.

Evelyn szomorúan mosolygott.

— Nekem is ugyanazt jósolták egyszer! Tegyük fel, hogy a jóslat ebben az esetben beválik, vajjon olyan nagy szerencsét jelent? Sohasem láttam művészt, aki mint ember meg lett volna elégedve.

— Akkor most először áll ön előtt ilyen ember, nagyságos asszonyom. Reám bizza a fiát?

Evelyn ajakán rémült „nem“ lebegett, de nem mondta ki. Kétségkívül kisiklik kezei közül Erich, ha Sombornra bizza. Teljesen befolyása alá kerül, Erich amúgy is imádja, mint művészt és mestert, de nem mert mégsem visszautasító magatartást tanusítani. Hátha a gondviselés kívánta így? Ugyis mindig attól remegett, hogy Erich egyedül marad a világon, ha ő meghalna, mielőtt fia férfikorba lép.

„Ők ketten lesznek, és én egyedül maradok!“ zokogott a lelke; de hangosan azt mondta:

— Erich boldog lesz, ha az ön személyes vezetése mellett fejezheti be tanulmányait. Nem állhatom boldogságának útját.

— Köszönöm! — felelte Somborn és halkán folytatta: — Nem fogja meghánni . . . Meglátja, hogy mindkettőnknek mennyi örömünk fog telni a fiúban.

Társalgásuk egyre melegebb hangot öltött. A Somborn szeretetreméltó modorát nem lehetett tartózkodó közönnyel visszautasítani. Evelyn hirtelen a másik végletbe csapott és régi barátja megjelenését a felszínen, határozottan rendelkezésnek és szerencséének vette.

Nem szívesen hozta össze régi barátját Lukáccsal, de nem kerülhette el. Meg kellett Sombort legalább egyszer hívnia. Lukács minden régi ismerősében ellenséget gyanított. Különben sem túlságosan előzékeny modora olyankor fa-

gyos tartózkodássá és sértő közönnyé merevedett és már sok baráti összeköttetés megszakadt a hidegen viselkedő háziúr miatt.

Ezuttal azonban másképp történt. Lukácsnak kétségkívül megtetszett a fehérhajú művész, annál is inkább, mert Somborn érdeklődést mutatott Lukács iránt és otthonosan beszélt az élet praktikus oldalairól is. Az ebéd kellemesen folyt le és Lukács őszintén sajnálta, hogy rögtön, evés után távoznia kellett.

A szobaleány behozta a feketekávét és Erich a zongorához ült, hogy saját szerzeményét: a „Szunnyadás“-t eljátsza.

A fogadószobában kigyulladt a fény, a zongora mellett, de a másik szobában még sötét volt, csak a kandalló tüze vetett vöröses fényt a kis, terített asztalra és a két székre.

— Mit szól az uramhoz? kedves mester? — kérdezte Evelyn tréfásan, míg fehér keze a feketekávés kannával babrált.

Somborn előrehajolva figyelt a másik szobából hangzó, behizelgő melódiára, mely hol elejtette, hol újra felkapta és meleg hangok közé szőtte főmotívumát.

— Nagyon tetszik nekem Weidenstrom! — mondta Somborn. — Szeretném, ha a barátom volna. Mindig szerettem az ilyen makkegészséges embereket, akik tudják, hogy mit akarnak és járják a maguk egyenes útját. Csak gratulálhatok választásához.

A csésze remegett kissé Evelyn kezében. Sokkal jobban szerette volna, ha kitérő választ, vagy kedvezőtlenebb kritikát hall Lukácsról.

— Gyerekkorunk óta ismerjük és szerettük egymást. Ugy-e, az ember azt hihetné, hogy ez a boldog házasság alapja? De a házasság is olyan, mint a színház. Minden másképp történik, mint ahogy az ember várja.

— Tulajdonképpen azért történik minden másképp, mert a házasság elején mindkét fél igen sokat vár a másiktól. Ha az együttélés megértő barátságon alapulna, idővel csak mélyebb lenne az ézés. Évekkel ezelőtt sokért nem adtam volna, ha valaki más is úgy gondolkozott volna a házasságról, mint én! — mondta Somborn és a kandalló izzó paraszába nézett.

Evelyn a tűzhöz tartotta hideg kezét. Meggondolatlan kérdés tolt az ajakára:

— Most már késő volna az elmulasztottakat kárpótolni?

Somborn felegyenesedett és még mindig a tűzbe merülő tekintettel mondta:

— Sok házasságba nyertem betekintést. Mindig ugyanaz. Két jó ember, akik egyenkint véve a legjobbat akarták. Csak-

hogy mindenkinek előítéletes vélemény fátyolozta a tekintetét. Évekkel ezelőtt beszéltünk erről a témáról, úgy-e? Az asszony mátkasága túlaradó érzelmességét a házasságba is át szeretné vinni. De a férfinak egyeben áll az esze.

— Amít többre becsül a családi boldogságnál.

— Nem merném állítani . . .

Somborn hirtelen félbeszakította szavát. A zongora kedves, alkonyi melódiájának hangjai belevegyültek mély és beszédes hallgatásukba. A mélabús motívum párbeszéddé alakult dur és moll között.

Erich felállott a zongorától, bejött a másik szobába és felcsavarta a villanyt. A világosság kirepítette a szobából a multak nyomasztó emlékeit.

*

Tavaszi felé Evelyn influenzát kapott. Eppen ebben az időben kérdést intézett hozzá egy nagy cég igazgatósága, hogy hajlandó volna-e a filmre átírt „Szent szív“ Barbaráját játszani. Hónapok óta ez volt az első ajánlat. Eppen ez a cég nagy honoráriumokat fizetett és Evelynnek pénzre volt szüksége. Nemrégiben el kellett adnia egy értékpapírt, hogy a háztartás költségeit fedezze.

Lukács vállat vont, mikor véleményét kérte. Határozon Evelyn egyedül.

Evelyn összegyűrte a levelet és ideges ujjakkal babrált takaróján. Tulajdonképpen megalázó . . . Gondolatban látta a Zuheide mosolyát a próbán . . . „Ennyire súlyyodt“ . . . Nem! Gyorsan levélpapírt vett elő és lemondott.

Lukács nem sok időt töltött a betegszobában. Olykor benézett néhány percre, cigarettával szájában ide-oda futkosott, beszámolt munkájáról és még azt is elfelejtette megkérdezni, hogy a felesége hogy van?

Régebben, ha Evelyn beteg volt, ki nem fogyott a látogatásokból, folyton jöttek-mentek. Virággal, könyvvel, édeséssel halmozták el és kényeztették, mint a gyermeket.

Elhagyatottsága napjain és még inkább hosszú éjszakáin, keserű összehasonlításokat tett a mult és jelen között. Ki törődik most vele? Legkevésbé Weidenstrom Lukács. Már régóta mással vigasztalódik, aki műveltségi fokánál, szokásainál fogva, jobban illik hozzá.

Az Erich ragyogó leveleiből és a Somborn üdvözleteiből új reményeket látott integetni. Almatlan éjszakákon néhez kérdések győitörték, képzeletben új, vidám, levegős ott-hont épített fel, de napvilágnál minden összeomlott, mint a

kártyavár. Olyankor halálos fáradtan, kimerülten, kétségbeesetten zokogott.

Lukács megdöbbsent az Evelyn szemének új kifejezése előtt.

Ha Evelyn nem előítéletes szemekkel nézett volna férjére, most nem gondolta volna többet, hogy közönyös és érzéketlen. Ha külsőleg úgy is látszott, mintha csak az üzlet érdekelné, a valóságban nagyon szenvedett házaselete meszterkelt nyugalma miatt. Még mindig bizalmatlanok voltak egymással szemben. Együtt ültek asztalnál és látszólag egyetértő nyugalommal beszéltek a napi eseményekről és mégis úgy érezték mindketten, mintha a legtávolabbi sarkokból beszélnének egymáshoz. Lukács sokszor összerezett, ha Evelyn ráemelte tekintetét; valami egészen új, idegenszerű gyűlölködést olvasott ki belőle. Az erőfeszítéssel leplezett ellenségeskedés zavarba hozta Lukácsot. Hiszen Evelynnek igazán nem lehet oka panaszra, de gögös és lenézi!

Sokszor esténként tovább maradt irodájában, mint kellett volna. Szivarozott, papirok heverték előtte és elmerülve nézte a plafon felé szálló füstkarikákat. Látszólag észre se vette a könyvelőnőt, aki mindig különórázott.

Anna félénken lapult meg mindig a sarokban és csak, ha Lukács kérdezett valamit, merte kinyitni száját, de tekintete mint éhes kutya könyörgése szegeződött Lukácsra, akit meghatott ez az alázatos megadás, a néma ragaszkodás. Ha az esti csöndben ketten maradtak a félreeső szobában, sokszor úgy vágyódott puha, gyöngéd asszonyiság után. Ösztönét azonban sohasem hagyta szóhoz jutni. Egyénisége megkivánta a vasakarató kötelességteljesítést és hűséget. Valahányszor ellágyuló vágyódást érzett, mérgesen rivalt Annára, hogy miért ül még itt és hazaküldte.

Az új gyárlmány várakozáson felül bevált. Friedland tanácsos úr hirtelen emlékezett arra, hogy Weidenstrom egy időben tárgyalt vele. Irt Lukácsnak, hogyha még nem hagyott fel a korlátolt betéti társaság gondolatával, keresse fel Zehlendorfban, a magánlakásán, ahonnan betegsége miatt ezidőszerint nem távozhatik és így nem látogathatja meg Lukácsot személyesen.

Ezuttal rendkívül szívesen fogadta a tanácsos úr. Egy óránál tovább tárgyaltak. Lukács nagy buzgalmában körül se nézett a szobában. Már távozóban esett tekintete egy nagy festményre: vakító fehér parti homok. Kosárszéken, hanyagul hátratámaszkodva halványlila ruhás, szőke nő ül, jobb kezében fehér napernyőt tart, balja lelő a székkarján.

Lukács előbb azt hitte, hogy téved, de aztán meggyő-

zódott róla, hogy csakugyan az Evelyn arcképét látja. Még ha az arc nem hasonlított volna is olyan feltűnően, magartatásáról, fehérpípós lábának keresztberakásáról és főképpen a művésziesen eltalált kezéről is rá lehetett volna ismerni. Keskeny, játékos, majdnem túlságosan is puha keze, mintha csak dédelgetésre, simogatásra, csókra született volna, csak a nagyon alapos szemlélő vehetett észre rajta akaraterőt.

— Ugy-e, olyan a szobám, mint valami zsidórusé? — nevetett Friedland. — A fiam átalakíttatja műtermét és az alatt itt helyezte el képeit. Ugy látszik, hogy ez a kép érdekli önt: Brand Evelyn, az ismert filmdiva . . . Ha jól emlékszem, a férjét Weidenstromnak hívják . . .

— Igen, a feleségem! — mondta Lukács szárazon.

— Igazán? Milyen különös véletlen! Bizonyára tudja, hogy felesége évek óta jó barátságban volt fiammal, Bruno úgy tiszteli, mint egy szentet. Tavaly nyáron lefestette Westerlandban.

Lukács tartózkodó álláspontra helyezkedett és nem beszélt magánügyekről. Kissé kábultan haladt át a villa pompás előcsarnokán. A magas, bronzrácsos kerítés előtt pipacs-vörös autó állott. Egy úr ugrott ki belőle és a kapunál majdnem beleütközött Lukácsba. Megemelte kalapját és tovább sietett. Lukács néhány pillanatig utána nézett . . . Milyen ismerős . . . a keskeny, finomvágású, gyengén szemita típusú arc és a fátyolos mélabús szem . . .

Friedland . . . Friedland . . . jutott hirtelen eszébe. A vörös autó, az anonim levél, a berlini milliomos.

Igy áll a dolog! Kétségkívül ez a piperkőc szerepet játszott az Evelyn életében. Talán ő maga írta az anonim levelet, hogy összeveszítse Evelynnel. Ilyen emberek mindenre képesek, minden aljasságra, bosszúra.

Hogy Evelynnek ilyesmi tetszik! Persze, ezen a finom úron meglátszik a „gyerekszoba“, ahogy Evelyn mondja, — tud mulattatni, nemlétező tulajdonságokat szinlelni, vérévé váltak a társadalmi szokások. Egy ideig Lukács is igyekezett társadalmi szokásokat, formákat elsajátítani, hogy pozícióját ezzel is emelje, de nem sikerült. Ellesett, utánozott ugyan egyetmást, de az alkalmi máz hamar lepattant. Otthon, az édesanyja gyerekszobájában röviden és nyomatékosan intézték el a nevelési elveket: tiszta kéz, tiszta ruha, tiszta gondolkozás és tiszta beszéd. De a hohensielői malomban nem parfümözték a fürdővizet és pudert, festéket senki sem használt.

Különben is az a fontos, hogy mit ér és mit produkál az ember.

Az anonim levél miatt érzett, régen leküzdött bosszúsága újra felelevenedett. Véresre harapta erős fogával ajakát. Kedve lett volna visszafordulni és megverni azt a majmot.

Üresen küldte el az autót és gyalog ment haza. Estére ért irodájába. Anna éppen felállt a gép mellől, hogy hazamenjen. Aggódva nézett a Lukács dült, sápadt arcára.

— Weidenstrom úr! — mondta ijedten, de rögtön elhallgatott és fülíg pirult, mikor Lukács szokása ellenére kezét adott. Önkéntelenül visszaült helyére és a levelek között babrált. Olykor félénk pillantást vetett főnökére.

— Rosszul van, Weidenstrom úr?

Lukács felrezzent. Határtalan, keserű elhagyatottságában szívéig hatott a leány aggódó, bátortalan hangja. Hiszen elbukott, szerencsétlen teremtés, az igaz, de nő és szereti . . . istent lát benne. Alázatosan és hálásan fogad kezéből mindent, akár korbácsot, akár édességet nyújt feléje. Szinte gépies mozdulattal emelte fel karját és magához húzta a leányt . . . Vigasztalást, csillapítást jelentett a leány meleg közelsége és puhán melléhez simuló testiessége.

*

A rövid önfeledtséget gyors kiábrándulás követte. Ha Evelyn esetleg mulasztást követett is el házastársi hűsége ellen . . . ha . . . de hiszen ez nincs is bebizonyítva, alapjában véve nem is hitte . . . de mindenesetre enyhítő körülményekre hivatkozhatik: rossz nevelés, gyöngeség, kalandos hivatás talán megingatják elveit, de a nagy és erős Weidenstrom Lukács ilyesmit nem engedhet meg magának. Mintha tiszta mellényére folt esett volna, úgy feszélyezte.

Evelyn megint csóválhatta a fejét. Kétségkívül valami bántja Lukácsot, olyan fáradtnak, lesorvadtnak látszik, fejfájásról is gyakran panaszkodik. Egymás mellett volt a hálószobájuk. A vékony falon keresztül hallotta, hogy órákig hánykolódik ágyában, nyög és sóhajt.

Egy ilyen éjszakán szép és erős részvét ébredt az Evelyn szívében és legyőzött minden rosszindulatot. Önámítása szétfoszlott, belátta, hogy azért álmodik kibékülésről Sombornnal, merí mélységes szeretet, pihenés után vágyik. Milyen szép lehetett volna minden! Hát hogyha megpróbálná! Evelyn úgy tapasztalta, hogy síró ember szive nyitott kamra. Sohasem olyan fogékony senki megértő közeledés iránt, mint gond és bánat idején.

Nem sokáig habozott. Puhán, nesztelenül osont végig a szőnyegen. Lassan kinyitotta az ajtót és kezét gyöngéden a férje fejére tette.

Lukács felrezzent:

— Evelyn! Mit kívánsz?

— Azt hittem . . . sóhajtottál és nyugtalan voltál.

— Ostobaság, — morogta Lukács — majdnem elaludtam és felköltöttél.

— Bocsáss meg . . . igazán aggódtam miattad.

Ösztönszerűen közelhajolt hozzá, de Lukács leplezetlenül elfordult érintése elől. Evelyn felháborodva egyenesedett fel.

— Azt hittem, hogy mostanában titkos gondok gyötörnek! — mondta sértődötten, de nyugodtan.

Lukács kitört.

— Nincs gondom, csak bosszúságom, bosszúságom, hogy majd megfulladok! Csakis miattad. Vagy azt hiszed, hogy kellemes az emberek gúnyjának céltáblául szolgálni? Anonim levelekből értesülni viselt dolgaidról? Vagy talán tagadni akarsz, hogy tavaly nyáron, régi imádóddal, Friedlanddal találkozta Westerlandban és a világ szemelättára mutogattatok régi összeköttetéseteket? . . . Gyönyörű multad . . .

— Az Istenért, ne kiabálj! — mondta Evelyn rémülten. A szégyen arcába kergette a vért, attól tartott, hogy a szomszéd lakók meghallják az ordítást.

Lukács azonban ügyet se vetett a figyelmeztetésre. Jól esett, hogy végre szabad utat nyithatott a felhalmozódott dühnek. Csak úgy zuhogott ajkán a sok vád és szidalom a hirtelen elnémuló asszonyra.

— Szamár voltam! A rozoga hajót újra rendbehozni, arra kellett neked Weidenstrom Lukács, az ostoba paraszt. Mikor fiatal voltam és semmim sem volt, kidobtatok a házassági ajánlatommal együtt. Igen! Azt hiszed, hogy Isten tudja, milyen magasan állasz felettem, pedig kiérdemesült szinpadi hercegnő vagy, se elől, se hátul semmi, hálát adhatsz az Istennek, hogy megfogtál . . .

Evelyn hátratántorodott. Az ajtó becsapódott mögötte. Zihálva lélegzett. Az ajtóbecsapás szimbolum volt: mindennek vége, — a békés együttélés utolsó reménye is elveszett.

*

Másnap este Lukács közölte Blink Annával, miközben négyszáz márkát olvasott le az asztalra, hogy el van bocsátva. Férfi fogja ezután betölteni munkáját.

— A négyszáz márkából néhány hónapig megélhet. Azalatt tanuljon egy Berlitz-iskolában angolul. Mikor anyyira haladt, hogy megértetheti magát, megváltom jegyét Ausztráliába és fedezem összes költségeit. Ma már irtam

Sydneibe, ottani üzletbarátunknak és kértem, hogy alkalmazza irodájában. Nem kétlem, hogy teljesíteni fogja kívánságomat. Természetesen nem kényszeríthetem kivándorlásra, de csak javát akarom. Ne mulassza el az alkalmat.

— Elküld, Weidenstrom úr?

A leány könnyes szeme, elfuló hangja, kissé meglágyították a Lukács szívét.

— Légy okos, Anna. Nem tarthatlak itt. Nem akarom. Semmi kedvem viszonyt folytatni. Tartozom annyival feleségemnek, hogy korrekt életet éljek. Reád nézve is így a legjobb. Itt sohasem tudod lerázni magadról a multat. Odaát kevés a német asszony, egész bizonyosan találsz derék férjet és tisztességes asszony leszel.

Anna bólintott:

— Ahogy akarja, Weidenstrom úr!

— Isten veled, Anna! Tanulj szorgalmasan. A jövőd forog kockán.

Kopogtak. Tychsen lépett be és így további búcsúzkodásra nem maradt idő. Mikor Anna kiment, Lukács megfeszítette vállát, mintha nehéz tehertől szabadult volna meg. Most megint a hibátlan, nagy Weidenstrom Lukács volt. Kissé sajnálta, hogy elveszti Annát. A hálás leány gyöngéd ragaszkodása némileg kárpótolta az otthon nélkülözöttekért, de nem tehetett másként. Végezett a nőekkel. Most már életének csak egy célja és tartalma volt: munka, munka!

Azok az urak, akik a Friedland társaságában megtekintették a gyárat, nagyon elismerően nyilatkoztak és hajlandók voltak társulni. Mindennap tárgyaltak, sokszor késő éjszakáig. Ugy tervezték, hogy a részvénytársaság megalakulása után a Teltowkanalnál nagyobbzsabású gyárat állítanak fel, egyidejűleg fióközemeket rendeznek be Hollandiában, Norvégiában és Angliában.

Tárgyalásokkal és előkészületekkel telt el a nyár. Evelyn Thüringiába utazott nyáron, hogy néhány hetet Erichhel töltsön. Lukács nem vehette rossz néven, hogy fia után vágyódik, de alig ment el, máris hiányát érezte, minden megközelíthetlensége ellenére is. Mintha kiürült volna a ház. Szíve mélyén nagyon szeretett volna feleségével kibékülni. Homályosan érezte is, hogy kötelessége megtenni az első lépést. Akkor éjjel, mikor Evelyn kétségkívül békülési szándékkal lépett ágyához, szabad folyást engedett dühének és azóta lelkiileg megkönnyebbült. Valószínűleg nem cselekedett helyesen. Békejobbra nem szokás ráütni. De valahányszor néhány jó szóval el akarta intézni a dolgot, torkán akadt a szó és végül megnyugtatta lelkiismeretét azzal a meggyőző-

déssel, hogy nem tud közeledni, nem fekszik a természetében és „különben is, minden körülmények között“ az aszszony dolga a közeledés.

*

Somborn néhány év előtt egy kis birtokot vett Friedrichsrodában, hogy majd ha egészen visszavonul a nyilvá-nosságtól, ott élje le öreg napjait. Addig csak a nyarakat töltötte ott. Mint kertész fiát, előbb őt is kertésznek akarták adni és a zeneszeretet mellett a kertészet iránt is melegen érdeklődött. Az üvegházában oltott rózsa és szőlő igen jó hírnévnek örvendett és kiállításokon sok kitüntetésben részesült.

— Nézd csak, itt az anyád! — mondta Somborn egy napon örömsugárzó arccal, amint Erichhel egy gyönyörű rózsató előtt állott, amelyet éppen az eisenachi rózsakiállításra készült bemutatni. Erich kíváncsian bámulta a halványvörös csodát: „Brand Evelyn“ állott a jelzótáblán.

— Sajnos, érzékenysége és kényessége miatt nem lesz nagyon népszerű, — mondta Somborn vidáman, — igen szubtilis és nagyigényű hölgy. Hideg légáram, igen sok eső vagy igen heves nap már megárt neki. Szóval csak szakértők és melegházak részére! Még ott is igen egyéni kezelést és válogatott, jó helyet igényel.

„Éppen, mint anyám“ — gondolta Erich! Somborn bátyám, jól ismeri!

— Milyen szép! — mondta elragadtatva.

— Milyen gyönyörű rózsát! — kiáltott fel egy hét mulva Evelyn is, amint végigment a melegházon.

Somborn letört egy rózsát a töről és Evelynnek nyújtotta:

— Tulajdonképpen Brand Evelyn sem vázába, sem fel-tűzésre nem való virág, de keresztanyját mégis díszítheti.

Evelyn kezébe vette a karcsúszerű virágot, megszagolta, aztán lehajolt, hogy a kis jelzótábla felírását elolvassa. Há-lás mosollyal köszönte meg Somborn mester finom hódolatát. Azelőtt való nap érkezett váratlanul Friedrichrodába, hogy fiát és régi barátját meglepje.

A terráson vacsoráltak. A kertész öntözte a pázsítót és a nyomasztó, felhős levegőbe füvek friss lehelete szállt.

Somborn felemelte poharát és vendégére köszöntötte:

— Egészségére, Evelyn asszony . . . és ahogy szülő-falujában mondják: hogy jól élünk öreg napjainkra!

A poharak összekocantak. Evelyn ivott egy kortyot és úgy melleleg megjegyezte:

— Még hasznát vehetem jó kívánságának, kedves mester, mert Weidenstrom Lukácstól el szándékozom válni.

Őt percnyi csend követte e kijelentést.

— Nehéz elhatározás, anyám, — mondta Erich szorongva.

Evelyn az asztalra könyökölt és nézte a rovarok röpködését a fény körül.

— Nem esett nehezemre! Most, hogy tisztába jöttem magammal, megkönnyebbültem. Ne kérdezősködjetek. Weidenstrom Lukács nem követett el semmit ellenem, de gyűlölöm. Lehet, hogy nem is tehet róla! Minden cselekedete, szava, mozdulata, mosolya, arckifejezése haragra ingerel. Hiába igyekeztem leküzdeni ellenszenvemet, nem tudom! Mindenáron szabadulnom kell.

Somborn és Erich hallgattak. A ház mögött ugatni kezdtek a kutyák, Erich felállt, hogy megsétáltassa a dēt doggot.

Az Evelyn szemébe könny szökött.

A telehold fényesen, tisztán ragyogott, violaszínű felhők között és kisérteties fénnel borult a ház előtti ezüstfenyőkre. Ilyen nyári éjszakákon érzékeny lelkű emberek belebetegszenek teljesületlen vágyódásukba. Az Evelyn ajka remegett.

— Milyen szomorú az élet, ha az ember meggondolja! — szólalt meg halkán. — Semmiből lesz, rövid ideig fényben halad, azután megint örök sötétségbe merül. Miért és miért? Azt mondják, hogy az asszonyi élet beteljesülése a gyermek. Mindenesetre. De meddig tart? Az ember észre se veszi és második „én“-je teljesen idegen emberré fejlődik és az ember épp olyan egyedül marad, mintha nem lenne gyermeke.

Somborn az Evelyn karjára tette kezét:

— Nincs egyedül, Evelyn! Az Istenért, ne vegye közönynek Erichtől, hogy nem válaszolt mélyebben célzásaira. Hiszen csak ismeri a fiát? Miért maradna egyedül Evelyn, hiszen hozzánk tartozik? Itt, nálunk van az otthona, ha a másikat elveszti, ezt tudja, ugy-e?

Evelyn fűrkészve nézte a férfit. Még szívdobogása is elállott a forrón óhajtott beteljesülés közeledtére. Az évek válaszfala hirtelen eltűnt. Somborn is ugyanarra gondolhatott, mert jóságos hangja még melegebben szólott, amint hirtelen a régi, bizalmas tegeződéssel beszélt.

— Mindaketten túl vagyunk azokon az éveken, mikor az ember fantáziák és lehetetlen boldogságálmok után fut. Mi ketten nem akarunk egyebet egymástól, csak barátságot és békés, nyugodt egyútonjárást. Ugy-e bár, Evelyn, te is ezt várod az élettől? És többet nem fogunk csalódnni egymásban.

Az asszony némán sütötte le szemét. Gépiesen húzta ki

övéből az elhervadt rózsát és széttépte. Új remények tüze aludt ki megint. Most már nem tudott örülni a régen várt szónak. Minden melegség mellett is csalódott, hogy nem hallja a Somborn szavában lelkének mélységes vágyódását. Inkább lovagias kötelességet teljesít. Talán annál is szívesebben teszi, mert tudja, hogy ezáltal Erichet is egészen magához köti, egyébként rendes agglegényéletében egy harmadik valaki belépése némi kényelmetlenséget és rendetlenséget jelent. A művész öntudatlan önzése félt idegen hangulatoktól, amelyek csendes harmóniáját megbolygathatják.

— Még nem tudom, hogy mit fogok tenni és hogy rendezem el jövőm életemet. Nem megyek többet férjhez. Tudom, hogy jóakaróm és jóbarátom. De nincsen elég erőm és idegem ahhoz, hogy megegyeszer építsek. Minden új házasság, újjáépítés, előlrőlkezdés. Egyébként még lelkileg sokat kell gyógyulnom, míg egyáltalán lesz valami elhatározáshoz erőm.

— Ahogy gondolja. Csak azt nem akarom, hogy elhagyatottnak érezze magát.

Somborn mosolygott, de Evelyn megkönnyebbülést olvasott le arcáról. Lemondása ajándék és számíthat érte a mester hálijára.

*

Hármasban utaztak át Thüvingián és Erich addig hízelt anyjának, míg megengedte, hogy Somborn elkerülje hangversenyútjára az Egyesült Államokba. Tavasszal visszajönnek.

Az Evelyn válaszárol nem beszéltek többet. Az elutazás előtti heteket Erich Berlinben töltötte.

A háznál semmi jel sem mutatott közeli katasztrófára és Erich megnyugodott abban a gondolatban, hogy anyja kijelentése csak kiszámíthatatlan temperamentumának és józan ítélőképessége pillanatnyi, ideges tévedésének tulajdonítható. Valósággal megkönnyebbült a gondolatra. Nehéz szívvel vált volna el tőle hosszú időre, ha igazán szerencsétlennek látja.

Evelyn kitalálta fia gondolatait és mert nem akart gondokat okozni neki, jó kedvet, nyugalmat szinlelt. Nem is került nagy megeröltetésébe. Ugy örült, hogy fia megint nála lehet; nem is gondolt a közeli válásra. Olykor, ha Erich megölelte, behúnyta szemét és teljesen átadta magát a gyöngéd melegség örömének . . . Ez a boldogság . . . Miért olyan gyorsan múló?

Ha Erich máshol volt elfoglalva, Evelyn egyik üzletből

a másikba szaladt és a legszebb, legdrágább tárgyakat vásárolta össze az útra.

Lukács titkos irigységgel nézte anya és fiú kitünő egyetértését. Ilyen tud lenni Evelyn! Vele mindig olyan, mint a hideg, sima fal, átláthatatlan, leküzdhetetlen.

Hamar eltelt a néhány hét. Egy reggel künn állottak a Lehrter pályaudvaron és búcsúzkodtak. Erich simogatta anyja sápadt arcát.

— Ne sírj, anyám. Hiszen nem örökre bucsuzunk. Néhány hónap múlva megint nálad leszek.

— Soha, Erich, soha! — mondta Evelyn megtörve.

— De édesanyám! . . .

— Sohase jössz vissza hozzám . . . talán a vendégem leszel, mint most, néhány hétre . . . de már a másé vagy . . .

— Anyám, csak nem vagy Sombornra komolyan féltékeny? Eredj, anyám . . . kicsi, csacsi anya . . . Légy jó és okos . . . Drága, egyetlen . . .

Evelyn könnyek közt mosolygott. A vonat már messze robogott és ő még mindig azon a helyen állott, ahol Erich utóljára megcsókolta. Csak nehezen határozta el, hogy hazamenjen.

Néhány héttel az Erich elutazása után, váratlan látogatója érkezett Evelynnek: Holmgaard Dagmar.

Első tekintetre a kis, fűrge dán nő nem igen változott. Kopenhágában élt néhány év óta, énekórákat adott és időről-időre hangversenykörútra ment. Még mindig feltűnően öltözködött, mint régen. Sokat beszélt társaságáról, barátairól, tisztelőiről és semmit sem vesztett régi vidámságából. A rózsaszín lámpafénynél cigányos arca is egész fiatalosnak látszott. Csak mikor bementek a nagy ebédlőbe és felgyújtották a villanyt, akkor tűnt fel az évek pusztítása, amit semmiféle kozmetika el nem tüntethet.

„Ez lettél, Dagmar!“ gondolta Evelyn. „En is ilyen vagyok. Öregasszonyok lettünk . . . A mi időnk letelt.“

Lukács gögös lenézéssel kezelte Annenkog egykori úrnőjét. Véleménye szerint, hallatlan szemtelenség ettől a személytől, hogy felkereste feleségét. Éppen eleget hallott viharos életéről, hogy véleményt alkothasson felőle. Dagmar néhány ügyeskedéssel mégis megszólaltatta. Eleinte csak röviden válaszolt, de aztán mégis belejött a kerékvágásba és sikereiről beszélt.

Dagmar másnap megkérdezte Evelynről:

— Sok jó tulajdonsága lehet a férjednek . . . mert különben igazán nem értem . . .

— Van is! — felelte Evelyn nyugodtan.

Dagmar Párisba készült. A dán kolónia egyik tagja felszólította, hogy hangversenyezzen. Kissé szűken volt uti-költsége és háromszáz márkát kért Evelynről.

Evelyn meg is ígérte. Nem volt ugyan készpénze, de rég ismerte már az utat Simons Ráchelhez, aki ékszerekért és más értéktárgyakért pénzt kölcsönzött. A kicsi, kövér és jóindulatú asszony már egész bizalmasan érintkezett Evelynnel. Csak az első út esett neheze. Egyébként Madame Simons nem hasonlított más zálogkölcsönzőhöz. Egyszer elmesélte Evelynnek, hogy eleinte milyen neheze esett, gazdag szülők, egyetlen, elkényeztetett gyermekének, elhalt férje üzletét folytatni. Sokszor ráfizetett jószívére. De a gyermekei kenyeret kérnek... és a felesleges érzelgésről leszokott, de szolid üzleti elvek alapján dolgozott.

Vizsgálva nézegette a gyöngysort, melyet Evelyn hozott.

— Jobban tenné, ha nagy zálogházba vinné. Nem szívesen foglalkozom gyöngyökkel. Ötszáznál többet nem adhatok érte, de lehet, hogy máshol többet kap.

— Maradjon itt!

— Remélem, nagyságos asszony, hogy eljön érte. Kár lenne, ha ez a szép darab elúszna.

Evelyn mosolyogva bölintott. Sok mindene úszott már el, mert nem tudta a nagy kamatokat fizetni. „A sors egyik tollam után a másikat szedi ki, szegény papagáj vagyok!” — gondolta keserűen. Aznap, mikor Dagmar jókedvűen robogott Párisba, barátnője sokáig állott a tükör előtt. A jól megvilágított üveg még mindig finom, szép asszonyi arcot mutatott. Még nem szorul festékre, mint Dagmar, hogy ezüstös tincseket eltüntessen, de szája körül és halántékán apró vonalak rajzolódnak, bőre elvesztette üdeségét és hervadó fehér rózsához hasonlít. Ősz lett és már a tél sincs messze.

*

Október elején megint betért a halál a hohensieli malomba és ezuttal Weidenstrom Matthiast ragadta el. Lukácsot lázas tevékenység kellős közepében érte a gyászír. Éppen akart haza írni, hogy nagy sikereiről beszámoljon, de nem jutott hozzá. Pedig sok tervet kovácsolt. Anyja és nővére költözzenek Trubergbe és lássanak jobb napokat. Mindig akad eladó villa, amit gazdag parasztok építettek, ha gazdaságukat bérbeadták és a városba költöztek. Rendszerint megúnták a kisvárost és tovább vándoroltak Kiel vagy Hamburg felé, vagy haza a falujukba. Lukácsnak Matthiasszal is nagy tervei voltak, ki akarta ragadni a nyomorúságból, jó körülmények közé, de a halál közbeszólt és áthúzta terveit.

Evelyn nem ment el a temetésre. A szomorú őszi napok rossz hatást gyakoroltak kedélyére. Éjjel nem tudott aludni, nappal fáradtnak, kimerültnek érezte magát. Ideges nyugtalanságát teljes csüggedés követte. Ha sötétben végigment az állatkert elhagyatott utain, a fák közötti szürke, nehéz köd lelkéig hatolt és mélabús érzésekkel töltötte el. Mind-egyre azon töprengett: „Miért vagyok itt? Kinek van szüksége reám? Kinek hiányoznék, ha elmennék? Miért hurcoljam szürke napok végtelen láncát . . . sohasem süt reám már úgysem a nap.“ Utolsó gondolata mindig az volt: „Nem bírom tovább!“

Bárhova ment, mindig ugyanaz a kérdés foglalkoztatta: „Kiert szenvedem ezt az életet? Erichért? Erich már önálló férfi lett, saját útjain jár és közelebb áll atyai barátjához, mint hozzám!“

Órákhosszat állott otthon kis biedermeier szekrénye előtt és kutatótt nagyon is leapadt kincsei között, melyeket legnagyobbreszt Wibbinstól kapott. Sokszor régi emlékek ébredtek fel benne és vágyódva gondolt reájuk . . . Nem azok tesznek boldoggá, akiket szeretünk, hanem azok, akik minket szeretnek . . . Sajátságos ez a rövid élet. Alapjában véve csak Weidenstrom Lukácsot szerette igazán. Legtisztább, legőszintébb érzését neki adta. Milyen szép ősz élhettek volna át kettesben, ha későn is kerültek össze. De minden másképp történik . . . Hova lett a melegszívű, erőskarú, jóságos barna szemű ifjú? Meghalt, elromlott . . . Helyette egy száraz, brutális, józan ember szaladgál, szívében számoló gép, rideg, önző, nehéz lépésével kitapos minden érzést, ami közelében virul. Tovább kutatótt, kutatótt. Kezébe akadt a Zuheidetöredékekből készített vázája. Nem, az ő élete töredékéből már nem lehet műremeket csinálni. És egyszer finom, selyemdobozban, gyönyörű játékszerre akadt . . . Szintén a John Wibbins ajándéka: finom művű revolver, mellette kis doboz parányi töltényekkel. Sok kárt bizonyára nem tehetnek az emberben az ilyen apró jószágok. Talán, ha az ember szorosán halántékához illeszti csövét, vagy nyugtalan, ideges szívéhez . . . Arcához szoritotta a kis fegyvert és az acél hűvössége jól esett égő arcának.

Weidenstrom Matthias temetését követő napon Lukács előadta anyjának és nővérének terveit. Magda asszony mindenbe beleegyezett. Egyébként természetesnek találta, hogy Lukács gondoskodni akar anyjáról és testvéréről. Kár is sok szót vesztegetni reá.

Hirtelen Erichről kérdezősködött.

— Te akartad, hogy a fiú Amerikába menjen az idegen muzsikussal?

Lukács vállat vont:

— Nem kérdezte senki, hogy mit akarok; nem is törődöm vele. Elvből sohse szóltam bele a dologba. Mi közöm ahhoz, hogy mit csinálnak?

Weidenstrom Magda felegyenesedett és nagyot nézett fiára.

— Hogy mi közöd a fiad jövőjéhez? Vagy talán nem fogadtad magadévá a fiút, mikor anyjának az oltár előtt hűséget esküdtél? Mindent hittem volna rólad, Lukács, csak azt nem, hogy kötelességedről megfeledkezz. Nem mondom, hogy elleneszegülj a művészi pályának, ha javára van . . . de hogy mi közöd hozzá? . . . Nem szívesen hallom! Evelyn se tette reám boldog asszony benyomását.

Lukács felpattant:

— És én? Azt hiszed, hogy nagyon boldog vagyok? Tudod, elbírom a boldogságomat. Teljesítem a kötelességemet. Jól bánok a feleségemmel. Pedig csak azért jött hozzám, mert látta, hogy egyedül nem boldogul. Hogy elhelyezkedjék. Ezt el is érte. Hogy ráadásul még a gyöngéd férjet is adjam, azt igazán senki sem kívánhatja.

Weidenstrom Magda épp oly szigorúan, szúrón nézett, mint a régi időkben.

— És te? Azt hitted, hogy gazdag asszonyt veszel el és pénzével kibővíted üzletedet. Volt elég időd második asszony után nézni. Ugy látszik, hogy nem találtál könnyen kedvedre valót. Pedig elég öreg voltál már ahhoz, hogy tudjad, hogy mit csinálsz. Még ha Evelyn gondolt is elhelyezkedésre, amit nem hiszek, mert az ő viszonyaihoz képest igazán nem jelentettél valami fényes elhelyezkedést . . . de akkor se tehetnél érte szemrehányást. Így nem mehet tovább. Egyiketeknek meg kell tenni az első lépést . . . te . . . jó, jó, hallgass . . . persze, te nem tudod megtenni, mert te vagy a nagy Weidenstrom, az Uristen kedvence. Ismerlek, fiam. Még ha a feleséged meg is tenné az első lépést, azzal sem érnéd be. Mindennap boruljon térdre, úgy csússzon eléd, míg végre kegyeskedsz a tartozik-követel rovatot kiegyenlíteni. Nem az apátoktól örököltétek ezt az önbíráskodást. Sokszor haragudtam is apátoakra, amiért igen szerény. Sohasem használta ki előnyeit. Sokszor éreztettem vele, hogy nem feszíti meg minden erejét, hogy a gondoktól megszabadítson. Csak mikor elment tőlünk . . . csak akkor jöttem reá, hogy milyen boldog voltam vele . . . Talán így van mindenki, hogy

későn ébred tudatára annak, amivel bírt . . . és amit elvesztett.

Néhányat nyelt az öregasszony, aztán megint elővette kötését. Lukács nem felelt, de az anyai intés mégis csak fogott rajta.

Trubergben megtalálta, amit keresett. A villa tulajdonosa igen előzékenyen fogadta. Ismeri a környéken mindenki a Weidenstrom nevet. Nagyon dicsérik az italt és itt mindenki büszke reá, hogy trubergi lakós volt.

Weidenstrom Lukács olyan nagynak érezte magát, mikor az alacsony házak között végigment az utcán. Hogy kinőtt a szűk keretek közül. Milyen rég volt, mikor néhány ezer márkáért Ponciustól Pilátushoz kellett szaladnia. Most megmutatja nekik, hogy ki Weidenstrom Lukács! December közepén beállítják a nagyszerű, új reklámot. Majd ha a birodalom minden pályaudvarán künn lesz az új plakát: a kék folyó fűzfákkal és a Weidenstrom fényes betűkkel fog világítani a főváros minden messzire látszó magas tornyán és falán, ha az összes lapok hozzák hosszú hirdetéseit, majd csak akkor fognak ráeszmélni a trubergiek, hogy milyen ember élt egyszor köztük, ismeretlenül.

A régi üzem előtt megállott néhány pillanatig. A gyárat nem nagyították azóta. A patentkályhákat újabb találmányok rég elhomályosították, megint gazdasági gépek előállítására szorítkoztak. Lukács be akart lépni, de meggondolta és visszafordult. A Hayék háza eltűnt a föld színéről és kényelmes kőépület állott helyén. Csak a sövénykerítés maradt meg a fal mentén. Hirtelen maga előtt látta a szőlővel befuttatott régi, kis házat. Emlékek vonultak el előtte. A nyitott ablakból mintha tüdővész barátnak hangját hallaná: „Szenvedés a szerelem jutalma! . . .” De nem akart ellágyulni és tovább ment . . . Terézhez.

Már a bejáratnál szemébe ötlött a fehér márványkereszt. A sírt kifogástalanul ápolták. Egy őszbevegnyült öreg ember dolgoztatott rajta. Felszedegette a sárga fűzfaleveleket és a virágokon babrált. Ijedten pillantott fel, mikor a magas férfi árnyékát meglátta a sírdombon.

— Weidenstrom Lukács, te vagy az? — dadogta Hay Fritz és kezét nyújtott hajdani sógorának. Lukács nem vett tudomást mozdulatáról.

Fritz visszatért Trubergbe, mikor leülte büntetését, csendes visszavonultságban élt és szorgalmas munkával megint fellendítette üzletét. A trubergiek megint kalapot emeltek előtte és nem éreztették vele a multat. Weidenstrom Lukács

azonban nem felejtett ilyen könnyen. Ez az ember okozta a Teréz halálát és fegyencsel nem fog az ember kezét.

Hay Fritz sóhajtott és szóltanul tovább ment.

Ahogy görnyedt alakja eltűnt a kövek között, Lukács testi és lelki nyugtalanságot érzett. A virágdiszes sír némán és hidegen nézett reá. A keresztről csendes borzongás áradt feléje. Alig tudott a Teréz arcára visszaemlékezni. Sohasem érezte a halottat távolabb magától, mint ebben a pillanatban. Hirtelen megrezzent. Szólt valaki mellette?

„Sógoromról és fivéremről van szó és ha az egész világ ellenük fordul . . .“ Tulajdonképpen Fritz volt legkevésbé oka a szerencsétlenségnek. Hansen elcsábította.

A Hay-féle bútorkereskedés előtt utólérte sógorát.

— Olyan felindulás vett rajtam erőt az imént, hogy nem tudtam hirtelen uralkodni magamon! — mondta barátságosan és megragadta sógora kezét. — Ugyis meglátogatlak volna, mert anyám beköltözik a városba és bútorra volna szüksége.

A kereskedő beesett arca felderült, de nem tudott szóhoz jutni, csak mikor szintén megöregedett, megöszült felesége odabenn a pamlagra erőszakolta vendégét, oldódott meg a nyelve. Lukácsnak el kellett mondania élete folyását, de sokkal szerényebben beszélt, mint máskor, nem kérkedett érdemeivel. Természetes tapintata nem engedte, hogy a két csendes, letört ember előtt dicsekedjék.

Fritz a kapuig kísérté és hálálkodott.

— Ezidőszerint pang az üzlet és bizony ilyen rendelést nem kapok mindennap. Nem fogom soha elfelejteni, Lukács, hogy éppen hozzám jöttél . . . Nem akarnád anyámat is látni néhány pillanatra?

— Hogyne mennék el hozzá?

A nagy Weidenstrom szokatlanul bizonytalannak érezte magát és mégis emelkedett hangulatban volt. Örömet, meleget érzett . . . Örömet szerezni . . . hálát ébresztetni . . . édes élvezet és oly ritkán részesült benne. Az utcákon semmi sem változott. Dávid ékszerész még egy második kirakatot is nyitott. Amint elhaladt mellette, eszébe jutott a fülbevaló, melyre Teréz úgy vágyott . . . Tulajdonképpen akkor se lett volna tiz tallérral szegényebb és hogy örült volna szegény Teréz, ha születésnapjára meglepetésül megvette volna neki. Igen, sokszor későn ébred az ember belátásra.

Az öreg Haynéből fogatlan, gyerekes anyóka lett. Eleinte nem ismert rá vejére. Csak lassan működött emlékezőtehetsége. Első kérdése Amandus volt. A Lukács személyes ügyei

nem igen érdekelték. Arra azonban felélénkült, mikor hallotta, hogy Lukács másodszer megnősült.

— Mostohaanyák kínozzák a gyermekeket. Remélem, hogy feleséged nem bánik rosszul a gyerekekkel?

Lukács mosolygott:

— Amandus már kész férfi, husvét óta nálam dolgozik. Második anyját majdnem jobban szereti, mint engem. Nagyon jó hozzá.

— Akkor jó. Látogasson meg egyszer.

Néhány pillanatig elgondolkozva ült, azután elkezdett össze-vissza fecsegni, mindenféle érdektelen pletykát az alapítványi tagokról. A szakácsné nem jól főz és ötven pfennig igen kevés reggelire és vacsorára. Mária hoz ugyan jó falatokat olykor, leánya is küld Hamburgból csomagokat, nem éheznek, de azért mégis jó, ha az embernek van egy pár garasa a zsebében. A szomszédnője husz márkát kapott gyermekeitől születésnapjára.

Lukács három huszmárkás aranyat tett az öreg elé az asztalra.

— Ezután minden hónapban küldök neked ennyit, mama. Eddig nem értem reá, de ezután minden másképp lesz.

Az öregasszony csodálkozva nézett reá:

— Istenem, Istenem, ha szegény Teréz megérte volna!

A vasuti kocsi ablakából nézte Lukács a kisváros el-tűnő házait, tornyát. Nemsokára elmaradt messze mögötte, éppen olyan messze, mint életének ott lezajló részlete. Jól esett lapozni a fájdalmasan szép emlékek között, de azért nagyon elidegenedett mindentől és mindenkitől. Gondolatai a halottaktól megint az élők felé szárnyaltak. Anyja intését nem felejtette el. Ki kell békülnie Evelynnel. Nem lesz nehéz. Hamburgban vásárol neki egyetmást. Evelyn szereti az ilyen szép semmiségeket.

Alighogy megérkezett, elindult vásárolni. Vett egy barna bársonykabátot és egy hozzá illő, hosszú tollas kalapot. Talán az Evelyn finom izlésének nem fog egészen megfelelni, de mindenestre szép és drága. A szomszédos ékszerésznél egy-egy brossot is vett: aranykosárban szafirköves buzavirág, brilliánt harmatcseppekkel. Kissé libabőrös lett, mikor az árát megtudta, de összeszedte erejét . . . és fizetett. Duzzadó erszénye feltűnően meglaposodott a fizetés után, mégis, úgy megszállotta az adakozási vágy, hogy elhatározta, hogy holnap virágcsokrot is vesz, aztán így felszerelve odaáll Evelyn elé és ha akkor nyakába borul és megcsókolja, nem hagyja viszonzatlanul, hanem karjába zárja: „Evelyn, éljünk békességben. Mégis csak te vagy az első szerelmem . . . és a

szerellem nem rozsdásodik.“ Milyen szemeket fog mereszteni Evelyn. Már előre örült.

A szállodában színházjegyet rendelt estére a portásnál, azután leült ebédelni a télikertbe. Ebédután telefonon felhívta berlini üzletét; a könyvelő odahívta Tychsent a telefonhoz.

— Történt valami különösebb esemény a gyárban vagy az üzletben?

Dietrich elfogódott hangon válaszolt:

— Igen; nem nagyon örvendetes események, telefonon nem közölhetők. Ma már sürgönyöztek is Lukácsnak Hohen-sielbe és Evelyn is beteg.

Lukács izgatottan tudakolta, hogy mi történt, de Dietrich nem árult el egyebet.

— Gyere, amilyen gyorsan lehet. Csak személyesen mondhatom el.

— Nyolckor indulok, tizenegykor ott vagyok.

— Viszontlátásig.

— Miféle kellemetlenség történhetett az üzletben? Vajjon valamelyik tengerentúli vevőjünkkel történt baj? Vagy a gyárban elromlottak a gépek? Evelynre csak utólag gondolt. Sokat betegeskedett a télen, de aggodalomra nincsen ok, eszébe se jutott.

Aludt a vonaton. Kissé csodálkozva nézett Dietrichre, aki a vonatnál várta és kivette csomagját kezéből.

— Menjünk gyalog egy darabig. Utközben is találunk kocsit.

Lukács nem ellenkezett. Mikor kiértek a vasuti forgalomból, kérdezősködött az üzletről. Komoly dolog történhetett, hogy Dietrich ilyen későn várta a vonatnál.

— Az üzletben nem történt semmi baj. Feleségedről van szó.

— A feleségedről? — Lukács fellélegzett. — Csak nem komoly beteg?

— Feleséged meghalt az éjjel.

Lukács megállott.

— Istenem! Hogy lehetséges?

— Erős ember vagy, Lukács, megmondhatom az igazat. A feleséged önként vetett véget életének. Talán nem is gondolta komolyan. Olyan kis revolvert találtunk nála, hogy alig lehet halálhozó fegyvernek hinni, de a golyó szíven találta. A cselédek ma reggel holtan találták ágyában. Azonnal telefonáltak értem, mire odaérkeztem, már kés orvost is találtam ott, de csak a halált állapíthatták meg.

Weidenstrom Lukács aznap éjjel nem feküdt le. Evelynnt másnap reggel koporsóba tették.

Ugy feküdt, mint az estéli imádságnál alvó gyermek, összetett kezekkel, a fehér atlasz halottas ágyon. És viaszos, kis arcán jámbor, jóságos gyermeki lélek kifejezése ült és minden látó embernek elárulta egyénisége titkát: ez az asszony egész életében okos gyermek maradt, talán elkényeztetett, rosszul nevelt, de alapjában kedves, élhetetlen gyermek, akit szerető kézzel kellett vezetni és aki az egyedüllétől való borzongó félelmében menekült a halálba.

Mindenki másnak így nyilatkozott volna meg a halott, csak Weidenstrom Lukács nem értette meg; nem akarta megérteni. Mérhetetlen haragja leküzdötte fájdalmát. Sohasem fogja elfelejteni Evelynnek, hogy ezt követte el ellene. Önérzete tiltakozott a megrázkódtatás ellen és dacosan kerekedett felül. Nem tehet magának szemrehányást, igazán nem. Evelyn gonoszszágból követte el tettét ellene.

Az élő Evelyn nem sokat jelentett neki, de a halott uralta életét. Egy pillanatra se szabadult tőle. Önélégültsége érzékeny sebet kapott és ingadozott. Régen, mikor Teréz meghalt, hevesebb fájdalmat érzett . . . nagy, megrázó, de feltartóztathatlan természeti folyamat előtt állott. Most azonban félelmes, titokzatos hatalom fenyegetőzött öntudata küszöbén: a be nem vallott érzés, hogy igenis tehet az Evelyn haláláról.

— Költözzük más lakásba, apám! — mondta Amandus, mikor egy este sokáig szótlanul ültek egymás mellett.

— Miért?

A fiatalember szemébe könny szökött.

— Mióta nincs itt mama, halott ez a lakás.

— Ostobaság! — felelt Lukács durván. Bosszantotta, hogy Amandus fájdalmasan gyászolja Evelynnt. Elkeseredésében azért is haragudott a halottra, amiért fia szívét behálózta.

Erichről néhány levél érkezett. Az első szivettépő, kétségbeesett sikoltás. Azután hosszú hallgatás. Október elején röviden tudatta, hogy atyai barátja, Somborn, adoptálni fogja. Amandusnak külön írt néhány sort. A telet nevelőapjával Bécsben fogja tölteni. Amerikában többször dirigált a mester helyett. Hivatása egyedüli vigasztalás anyja elvesztése miatt.

December első napjaiban hirtelen megérkezett Erich. Az utolsó évben még nőtt. Majdnem olyan magas volt, mint Weidenstrom, csak karcsúbb, hajlékonyabb.

Lukács régebben sohasem vette észre, hogy Erich meny-

nyire hasonlít Evelynhez. Megdöbbenve türte a sötétkék szem hideg, kutató pillantását.

Erich ki akart menni anyja sírjához és Weidenstrom vele ment. A temetés óta egyszer sem volt künn, de éppen az utolsó napokban gondolt reá, hogy nemsokára sírkövet állítat. Valami nagy, fekete márványobeliszket, drágát, tekintélyeset, méltót a Weidenstrom névhez. Tulajdonképpen már hamarább is megtehetette volna. Már több, mint egy éve alszik Evelyn jeltelen, gondozatlan sírban. Mostanig azonban sohasem ért reá, szándékát keresztülvinni.

Szeme bizonytalanul siklott végig a sírokon és megdöbbenve tapadt a fehér és rózsaszín krizantémekkel borított sírhalmon, amelynek fejénél életnagyságú márványangyal állott és kis keze, mintha rózsát szórt volna a sírra. Az alak arcvonásai nagyon hasonlítottak Evelynhez . . . igen, ha az ember jól megnézi, Evelyn, megfiatalítva, idealizálva, megdöbbenő hűen eltalálva. A talapzaton arany felirással:

BRAND EVELYNNEK BARATAI.

— Mi ez? — csuszott ki a Lukács száján.

Erich nem törődött vele. A kitörő fájdalom elhomályosította szemét, térdre borult. Arca odasimult a hideg kőhöz, pillanatokig tartó kábultság vett erőt rajta.

Lukács azalatt a sírásótól kért felvilágosítást néhány lépéssel hátrább. Két úr látogatta meg több izben a sirt együtt is, vagy külön és virágot hoztak. Szeptember elején beszélt is velük és hallotta, mikor mondták, hogyha halottak napja is úgy mulik el, hogy senki se törődik a sírral, emléket állítanak fel. Ugy is történt. Az egyik sovány, barna, fiatalabb, a másik őszbevegült, szők szakállas.

Weidenstrom nagy léptekkel tért vissza felesége sírjához.

— Hallatlan vakmerőség — mondta dühtől remegve — a hátam mögött állíthatták fel ezt a szinpadias figurát. De egy héttig se türöm itt. Tisztességes emlékkövet állíttatok. Már régóta szándékoztam méltó sírkövet venni, csak nem értem reá.

Erich felállott és zsebkendőjével megtörölte szemét.

— Nem értél reá? Hiszem! Az élőkre sincs idő, mennyivel kevésbbé a halottakra!

— Igen, igen! — folytatta, mikor látta, hogy Lukács megdöbbenve hallgat. — Sok héttel anyám halála után, kerülő uton, levelet kaptam tőle. Abban mindent leirt. Hogy milyen elhagyatottnak és szerencsétlennek érzi magát. Mi ketten okoztuk halálát. Nem lehet se letagadni, se lemosni. Én mert

elhagytam és csak saját céljaimra és vágyaimra gondoltam és nem törődtem azzal, hogy mi lesz vele, ha elmegyek . . . És te . . . bocsánat, hogy még a bizalmas megszólítást használom, mert nekünk kettőnknek nincs több közünk egymáshoz, Weidenstrom úr. Maga kergette a halálba. Anyám nem volt életunt. Szerette az életet, sokkal jobban, mint mások. Egy kis jószággal, szeretettel megmenthette volna, mert szívesen élt . . . De maga . . . olyan nagy ember a saját szemében. Mert sikerült egy receptet összeállítania és jól végezte dolgát, Istennek képzeli magát, emberboldogítónak... mit tudom én. Azt hitte, hogy mindent tehet és mindent tud, aztán még egy ember vonzalmát se tudja megszerezni . . . sem megtartani. Anyám szerette magát, de durva kezével nem tudott bánni a drága ajándékkal. Hagyta nyomorultul elpusztulni. Csak magára gondol, a vérrokonaira, szánalmas, nagyratörő terveire . . . De most már olyan mindegy . . . Kár minden szóért. Sejttem, hogy kik állították e gyönyörű emléket anyám elhagyatott sirjára . . . és hozzá ne merjen nyulni ehhez a műremekhez . . .

Sarkon fordult és elment.

Weidentromot előntötte a heves indulat. Első pillanatban szeretett volna a tacsó után futni, hogy megleckéztesse és megmutassa, hogy olyan ember, mint ő, nem türheti egy éretlen kamasz rendreutasítását. De lába ólomnehéz lett. Vállat vont és lassan indult a kijárat felé. Haragja önmaga iránt érzett forró részvétté változott át. Mindig helyes uton akart járni. Minden cselekedetét becsület és nyíltság vezérelte. Tudatosan sohasem volt igazságtalan senkivel, a legjobbat akarta, de félreértették, nem ismerték . . . ez a tragédiája.

— Az idő mindent meggyógyít. A Weidenstrom lelkiállapotára is hatással lesz és visszaadja életkedvét! — mondta Tychsen Tine az urának.

Dietrich nem ellenkezett, de nem hitt benne. Jól ismerte barátját. Az olyan ember, mint Lukács, rendet tart magánéletében éppen úgy, mint az üzletben. A könyveknek tisztán kell állaniok. De a Weidenstrom Lukács főkönyvében valami nem egyezik; a tartozik rovaton kiegyenlíthetetlen tétel szerepel.

Hiába igyekszik önmaga előtt kicsinyíteni tartozását. Minél tovább foglalkozik, annál nagyobbra nő a szám.

Lukács egy éjjel felébredt. Azt álmodta, hogy két hideg puha női ajak csókolja száját és hogy Evelyn elfordult, mert eltaszította magától és összeszidta. Mikor szemét kinyitotta, eltűnt a fehér alak az ajtóban. Rendkívül élénken emlékezett mindenre. Szive a torkáig dobogott és jéghideg veríték ült

homlokára. Izgatottan hallgatózott és kiugrott az ágyból, mert a szomszéd szobában neszt hallott. De csak képzelődött. Semmi sem mozdult odabenn. Az Evelyn üres ágya fehéren állott a fal mellett.

Vasárnap reggelként — önmaga is csodálkozott rajta — eljárt a templomba. Lehajtott fővel, áhitatosan figyelt a prédikációra. Üzlete az elmúlt évben megint sokat fejlődött, mégis talált elég időt arra, hogy elgondolkozzék. Esténként az új-testamentum egy-egy fejezetét olvasta, de a vigasztaló, szép szavak nem hozták meg lelki egyensúlyát.

*

Ősszel Amandus önkéntesnek vonult be. Az egyenruha kitűnően állott rajta és Weidenstrom büszke volt fiára; gyakran meglátogatta a kaszárnyában. Régi katona vére vidámabban lüktetett a meghitt, régi légkörben, sőt olykor sajnálta, hogy nem maradt katona. Persze kevéssel kellett volna beérnie, mert a közkatona őrmesterségnél többre nem viheti. És így, mire vitte? Mindenesetre szép egy világraszóló vállalat élén állani. Kellemes magánhasználatra a vadonatúj, fekete autó is, de ha lelkileg nem érzi magát boldognak, megelégedettnak az ember, semmit sem ér az egész.

Nyáron, Tonnerrel, aki rövid idő óta vezetőállást foglalt el a Lukács gyárának kémiai osztályában, beutazta Tirolt. Junius 28-án érkeztek St.-Ulrichból Seis-fürodébe. Éppen azelőtt érkezett az osztrák trónörökös-pár meggyilkolásának híre. Nyomasztó feszültség ült a levegőben. Az emberek csoportokba verődve beszéltek a szörnyű eseményt. El se akarták hinni.

A két férfi egymásra nézett.

— Háború lesz! — mondta Lukács hosszas hallgatás után.

— Még annál is több! Világégés! — felelte Tonner.

Lukács bólintott. Ismerte a Tonner antimilitáris felfogását, elégszer vitatkoztak miatta és nem akarta közölni vele most gondolatait.

A Dolomitok csucsán vérvörös napsugarakat nyeltek el és oltottak ki sötétlila árnyak, amint lassan felfelé kuszta a sziklafalakon. Foszladozó fekete, gyászos felhők jelentek meg a fenyegető mogorvasággal kiéleződő hegyek felett. A természet visszafojtotta lélegzetét, mint nagy viharok előtt.

A két barát még tizenégy napig szándékozott utazni, de Lukácsnak hirtelen elment a kedve. Julius másodikán visszatértek Berlinbe. A gyár éjjel-nappal dolgozott és az irodai személyzet minden este különórázott. Naponta vettek fel új

munkaerőket, azonban a főnök ezidőszerint gyakran nem volt a helyén.. Elintézetlen levelek halmozódtak körülötte és ujságot olvasott. Visszatérése óta nem ismert érdekesebb és fontosabb foglalkozást az ujságolvasásnál. A belső nyugtalanság és várakozás sokszor kiüzte az utcára. Ide-oda szaladgált, végül rendesen a hársfák alatt fejezte be bolyongását.

A nagy feszültség, a lélegzetfojtott várakozás háttérbe szorította a mult eseményeit. A jelen nem türt emlékezéseket. Az emberek szeme merőn szegeződött a világtörténelem színpadjára a nézőtérrel és lesték a függöny mögött lezajló, nagyhorderejű események híreit.

Mikor a császár kihirdette a sorsdöntő óra közeledtét, Lukács is odavegyült a némán figyelő tömeg közé. Szive hevesebben dobogott, mint életében bármikor.

Háború . . . győzelem . . . Járása hirtelen ruganyosabb lett, megszabadult az utóbbi évek fáradságától. Szinte futva sietett. — Örülj, Weidenstrom Lukács, öreg legény. Most megint beöltöztöl a császár ruhájába, tisztogathatod fényesre az oldalfegyvert.

Este Tychsennel és Tonnerrel találkozott a hársfák alatt és velük együtt Habelbe ment. A helyiség tömve volt. Azonban mégis találtak néhány üres széket, egy részben lefoglalt asztalnál. Itt is komoly és ünnepélyes hangulat uralkodott. Még nem mérlegelték és értékelték a hatalmas eseményeket, nagy horderejükhöz képest; legmesszebbmenő optimizmus és fekete pesszimizmus között valóságos vélemény-tenger hullámzott. Altalában azért bizakodtak a hosszú békeévekben nagyszerűen kiépített német katonaságban.

Valaki elkezdte a Wacht am Rheint énekelni. Mindenki ujjongva vele énekelt. Mint a tűzcsóva, úgy lobbant fel a gyújtó melódia; és feltörve, csengve zugott, majd altatódalyszerű, lágy hangokkal, elnémult. Imitt, amott nők könnyeztek.

Lukács lerajzolta az étlapra Európát, amilyen, véleménye szerint, a háború után ki fog alakulni. Szeme szikrázott. Csakugyan újra fiatal lett. A férfiak izgatottan mondták el véleményeiket, egyedül Tonner nem vett részt a társalgásban.

— Olyan csöndes, doktor úr! — jegyezte meg Tychsenné. — Annyira feketén látja a helyzetet?

Tonner fejét rázta.

— Szó sincs róla, de azért lelkesedni nem tudok. Nemcsak egyenrangú ellenfelekkel állunk szemközt — a fiaink csőcselékkel fognak hadakozni, ötszáz sem ér fel közülök egyetlen porosz gránátossal. Vértengert, könnyfolyót, panaszhegyeket látok. Nem lelkesedhetem!

— Vénasszony szempont! — kiáltotta Lukács hevesen és az asztalra ütött. — Ti akadémikusok találtátok ki, hogy minden lénynek két faktor a létfeltétele: önfenntartás és fajfenntartás. Én azonban azt mondom: az embert ideálok teszik emberré. Ideálokért éljen és haljon az ember. A mi német ideálunk a hazánk. Tonner ma ne politizáljon. Na, ne! Eljen a haza!

A férfiak koccintottak és ittak. Tonner nem koccintott, de a fenéig ürítette poharát.

*

Weidenstrom augusztus 10-én jelentkezett ezredénél és azonnal tiszti szolgálattételre nevezték ki. Egyelőre nem teljesíthették hő kívánságát, hogy azonnal harctérre küldjék. Első sorban a tömegesen jelentkező újancok kiképzésére, kaszárnyaszolgálatra kellettek emberek.

Az első hetekben még arra is maradt ideje Lukácsnak, hogy mellékesen üzletével is foglalkozzék: a gyárban nagyon felszaporodott a munka. A hadsereg részére nagy szállítmányokat rendeltek, sok tisztviselő és munkás azonban bevonult és a gyakorlatlan újak nem pótolhatták őket.

Kellemetlenül hatott a Tonner elutazása. Halaszthatatlan út ürügye alatt elment és sem azt nem árulta el, hogy hova utazik, sem azt, hogy mikor jön vissza.

— Szeszélyes, megbízhatatlan és kicsavart az a bolond ember egészen.

Lukács nem is értette, hogy mért vonzódott tulajdonképpen hozzá. Megbocsáthatatlan elmaradása durva kötelességmulasztás.

Morogva vette Weidenstrom tudomásul, mikor végre a kapus jelentette, hogy Tonner doktor visszaérkezett. Most majd meghallhatja a doktor úr véleményét. Dühösen sietett fel a lépcsőn, egyenesen a Tonner szobájába. Torkán akadt azonban a szó, mikor kopogtatás nélkül berontva, egy hosszú, rosszul szabott egyenruhában álló katonát pillantott meg.

— Tonner, mi az ördögöt csinál megint? — kiáltotta Lukács akaratlanul is nevetve. — Első gyalogos gárdaezred, miféle maskarából és milyen célból űz ilyen izetlen tréfát?

Tonner összeütötte bokáját és feszesen megállott:

— Parancsára, őrmester úr. Maskara? Tréfa? De kérem szépen . . . ez az egyenruha a császár kabátja és alásan jelentem, ő felsége önkéntes gránátosa, az első gyalogos gárdaezred pótzászlóaljának, harmadik csapatából.

Weidenstrom leült.

— Ha nem hallanám, Tonner, hogy beszél, azt hinném,

hogy álmodom. Mint önkéntes akar szolgálni? Lelkesedés nélkül? Vagy utólag mégis lelkesedik?

Tonner fejét rázta.

— A lelkesedés csak szuggesszió, az emberek megittasodnak egy szótól, mint az alkoholtól, vagy opiumtól. De szeretném tudni, hogy mi illőbb: lelkesedésből embert ölni, vagy létfenntartási ösztönből? Én, vagy te . . . becsületes gyűlölettel.

— Ezt a felfogást elfogadom. Szóval már öt napja a kaszárnyában van?

— Nem. Csak tegnap óta. Elutaztam Mecklenburgba a pannemannokhoz.

Leült Weidenstrom mellé és fejét tenyerébe támasztotta.

— Őszintén szólva, azt hiszem, hogy visszajövök. Engem átdobhatnak a háztetőn, mint egy macskát, akkor is talpraésem. De már régen feltettem magamban, hogy meglátogatom a pannemannokat.

— Jó és okos gondolat volt.

— Nagy elhatározásomba került. Még gondolatban is rbszszul lettem a pannemann atmoszférától: frissen olajozott padló, gyermektápszer, konyhaszag, foltozókosár, himzett kanapépárnák . . . A kisgyerek szagtól eltekintve, semmi sem változott. Éppen nagytakarítás volt. Az előszobából friss lakkszagot éreztem. A konyhából savanyu pecsenye illata áradt és számban összefolyt a nyál. Savanyu pecsenye a kedvenc ételem és senki se készíti úgy, mint Dóra. A ragyogó tiszta nappali szoba függönyein csakugyan még mindig a „greque“ minta lógott. Minduntalan oda kellett néznem és a Dóra szorgalmas kezére gondolnom, még a pihenés óráit is igyekszik hasznosítani. . . szóval igazán úgy éreztem magam, mint a megtérő bűnös . . . Dóra nem ment másodszor férjhez. Feltűnő csinos maradt, ősz haja ellenére is. A gyerekek rég felnőttek. A legidősebb provizor a nagyapja gyógyszer-tárában. Kissé rövid lélegzetű, nem vehetik hasznát a katonaságnál. Ott marad támaszul nagyapjánál és anyjánál. A második tartalékos tűzérhadnagy. Az idősebb leány ápolónői tanfolyamot végzett és táborig kórházban van. A harmadik fiú önkéntes a nyolcvannégyeseknél. A huszéves Nili háborus házasságot kötött egy földbirtokossal és a kis Augustánk, a legfiatalabb, tavaly meghalt. Még gyászolják. A gyermekek nagyszerűen fejlődtek. Nem egészen fajtiszta Tonnerék, de nem is pannemannok. Egy kis pannemannság elvégre nem árt.

— Talán éppen annyi, hogy tartóssá tegye a szövetet. A fiatal Tonnerék állandóbbak, állhatatosabbak lesznek.

— Ami az öreg Tonnerből hiányzik! Legjobban meglepett, mondhatnám meghatott, hogy milyen jóságosan fogadtak. Semmi szemrehányás, semmi csodálkozás. Kétségkívül csak jót hallottak rólam a gyermekek és Dóra olyan megértő és kitűnő ítélőképességű, hogy igazán nem is hittem volna.

— Szóval lassanként rájött — bocsásson meg a kifejezésért, — hogy nagy ökör volt!

— Hm! Ami azt illeti, nem bántam meg, hogy kiváltam abból a környezetből, de talán a feleségemet magammal vihettem volna. Nem beszéltünk róla, de remélem, hogyha visszakerülök, még egy próbát tesz velem és feljön Berlinbe. Talán akkor jobban megértjük egymást.

Lukács kezét nyújtott barátjának.

— Egészen kicsavart ember, Tonner, de mégsem csalódtam magában. És hogy maga is bevonul és éppen olyan jó német, mint bárki más, annak úgy örülök, hogy azért még egyszer külön megszorítom a kezét.

*

Weidenstrom szemlét tartott a csapat új tagjai felett. Körülbelül negyven fiatal ember jelentkezett reggel és rögtön benn is maradtak a kaszárnyában. Csodálkozva nézte az első sor balszárnyán álló magas, nyulánk fiatal embert, aki szintén elpirult, amint váratlanul szembekerült mostohaapjával.

Weidenstrom nem szokta elfelejteni a sértéseket, de azért örült a lelke a fiú láttára. Nehány év előtt felmentették Erichet a katonai szolgálat alól szividegesség miatt, de most önként jelentkezett, mint mások százezren.

A múltat egészen mégse rázhatta le magáról Weidenstrom. Az emlékek túskebokrán sok minden fennakadt. Még a harctér nagy eseményei: Lüttich, Namur, Tannenberg sem váltották meg teljesen a régi bánattól, bármennyire örült is a győzelemnek.

A kaszárnyaszolgálat nem elégítette ki. Türelmetlenül, mintha tűkkel szurkálták vona, várta, hogy kimehessen.

Szeptember harmadik hetében, végre beteljesült kívánsága. Az Antwerpen előtt álló ezred pótlást kért. Mikor hírül adták, hogy Weidenstrom őrmester viszi a menetszázadot, az egész század önként jelentkezett, hogy vele megy. A fiatal emberek nagyon szerették Weidenstromot, mint ahogy szeret a fiatalság mindenkit, aki bizalmát és tiszteletét kivívja.

Mindenik vakon követte volna legmerészebb vállalkozásában is. Erich is jelentkezett, Weidenstrom habozott egy pillanatig, de aztán látta a fiú szemrehányó, félig könyörgő tekintetét: „Haragudj reám a magánéletben, ne szolgálatban!” mondta dacosan a szeme. Lukács mosolygott. Jó. Jöjjön ő is.

Kék vasárnap délelőttön ment végig a század a Belle Alliance-utcán. Weidenstrom elkapott egy rózsát. Egy fiatal, üde kis leány dobta oda. Nagy füleskosár rózsával állott, mint a testet öltött tavaszi reggel és szórta illatos adományát. Nevetve integetett a derék, csukaszürke embernek, a menetszázad élén. Az köszönt. Az idegen gyermek mosolya meleg napsugárként feküdt megkeményedett kihült szívére. A fiatalság köszöntötte bucsúzóul. Jó omennek vette.

*

Antwerpen eleste után, a Weidenstrom ezrede Flandria felé tartott. Hetekig feküdtek lövészárokbán, szemközt az ellenséggel. Fejük fölött az ellenséges tüzérség üdvözlétei röpködtek. Ezuttal még egyebet nem látott a gyalogság ellenséges hadseregből, habár alig négyszáz méter választotta el őket egymástól. Egy reggel Weidenstrom néhány katona segítségével, a beérkezett postát rendezte. Erich megint egész csomó tábori lapot kapott és mindeniken Somborn, Friedrichsrolla szerepelt, mint feladó. Valahányszor a nevet olvasta és az Erich felragyogó arcát látta, szurást érzett szívében. Ő is kapott néhány csomagot és levelet. Egyszer azt irták, hogy Amandus súlyosan, de nem életveszélyesen megsebesült, egy golyó a bal bokáját roncsolta szét, ezidőszerint Königsbergben fekszik és az orvosok véleménye szerint katonai szolgálatra többé nem alkalmas. Valószínűleg sántítani fog ballábára.

Weidenstrom szemére szorította kezét. Nehéz volt elgondolni, hogy erőteljes, egészséges fia örök életére nyomorék legyen! De hát a hazáért szívesen kell áldozatokat hozni. Amandus megtette kötelességét, életben maradt, elvégre ez a legfontosabb és igazi szerencse.

Vérvörösen kelt fel a nap. Weidenstrom a régi versre gondolt:

Ma még piros, holnap holt.

Igaz, hogy nem is reá illik a vers, hanem a fiatalokra, akik a pihenés után felfrissülve, vidáman menetelnek, mintha ünnepre készülének.

Két nap telt el különösebb meglepetés nélkül.

A nedves hideg ugyancsak kellemetlenné tette a szabadban való tartózkodást. Weidenstrom Lukács és Zuheide

Erich egymásmellett feküdtek a felpuhult talaj nedves iszapjában, fázósan borzongva, mert se köpeny, se pokróc, se meleg alsóruha nem védte testüket a nedves hideg ellen.

A tüzérpárbajt rendesen beszüntették estefelé, viszont éjjel úgy látszik nem gondolt nyugalomra az ellenség. Szakadatlanul hullott a sok sápnell, gránátok vágódtak a földhöz, szobanagyságú lyukakat furtak és az árkokat felszökkenő földdel tömték be. Komoly kárt azonban nem okoztak.

— Fogadni mernék, hogy ezt nem visszük el szárazon! — morogta Weidenstrom. — Ha már a torkunkra pályáznak, legalább szabad mezőn találkozzunk, olcsón nem adjuk magunkat.

Tulajdonképpen eddig nem gondolt arra komolyan, hogy eleshetik. Most hirtelen nem tudott menekülni a gondolattól. Elvégre mindegy! Nehány évvel előbb, vagy utóbb! Behunyta szemét és úgy érezte, mintha magas hegyről nézne le az életre és olyan kicsinynek látott mindent: törekvéseit, reményeit, munkája gyümölcsét, a sok apró ostobaságot és nagy hiúságot. A nagy Weidenstrom! Milyen ostobaság! Senki sem nagy! Nagy csak a láthatatlan hatalom, melyet emberi ész fel nem foghat. Az ember megy a maga útján és azt gondolja: Én vagyok én! és madárfészek életében Ur-istennek érzi magát, pedig nem más, mint egy lábónjáró gépezet és egy körömnyi ólom szétzúzhatja. A Lukács karja hirtelen erősen lefogta a mellette fekvő fiatal testet.

— Feküdj csendesen!

Erich félig nevetett, félig morgott.

— Nem bírom tovább ezt az átkozott csendes fekvést. Ha sokáig tart, önállósítom magam és egyedül indulok neki.

Ebben a pillanatban mintha a poklot zuditották volna feléjük odaát. Az ellenséges tüzéség csak úgy pocskolta a municiót. Valóságos vas- és ólomzápor hullott a fedezetek előtt és mögött.

— Némi sörszünetet szabad kérnünk! — kiáltotta valaki.

A fiatal emberek nevettek. Lukács felegyenesedett és visszafojtott lélegzettel hallgatózott. Az ellenséges lövészárokban mozgás keletkezett. Vad ordítás töltötte be a lövésben tartott szüneteket. Semmi kétség: az ellenség offenzívára készül. Öt perc múlva jött is a parancs: talpra!

Hogy milyen sokáig tartott az ütközet, arra senki sem emlékezett utólag. Aki jelen volt, nem szívesen beszél róla, vagy pedig sötét, távolbanéző szemmel, mintha hirtelen megint maga előtt látná a borzalmas éjszaka rémségeit. Nehányan a szemtanuk közül, barát vagy ellenség — csodákat

mesélnek a nagy német borzalomról, amely mint a sebhetylen kisérletet tört utat magának az ellenségén keresztül. Ugy ritkultak előttük az ellenséges sorok, mintha a kaszás ember aratna köztük, ellenállhatatlanul. A szemtanuk borzalommal emlegetik rettenetes veszteségeinket, hogy folyt a sötét éjszakában a német vér Flandria földjén! Hogy törtek le a daliás alakok, mint levelek, vagy ágak a fáról, nagy viharban. Hatvanezer belga, francia és angol termett a földből aznap éjjel a németek elé. Aki ott járt, büszkén emeli fel fejét és szemében a mélabut ragyogó fény foglalja el. Mert aki akkor éjjel küzdeni és halni látta ifjainkat, az tudja, hogy a nép, amely ilyen ifjúságot küld a harc mezejére, nem veszhet el.

Zuheide Erich is ujjongva tört az ellenségre. Nem zavarta gépfegyverek ropogása, repülő gránátok sistergése és robbanása.

Rémséges, nagyszerű éjszaka volt.

Hirtelen két oldalról támadtak Erichre. Ügyes bajonett-szurás a karján találta a turbánost és megtántorodott. Most azonban egy tagbaszakadt skót támadt reá. Erich már csak vörös ködön át látta, hogy támadója rettenetes puskatus-csapás alatt összeesik, azután egy magas, szürke alak a hinduval küzd, megragadja és földhöz vágja, azután összeesett és elvesztette eszméletét.

Lukács igyekezett felemelni Erichet. Lassú visszavonulást rendelt éppen egy érkezett parancs. Elszántan dobta el fegyverét, felemelte Erichet és vitte, mint egy gyermeket a rettenetes golyózáporban a kötözőhelyre. Futás közben erős ütést érzett vállán, azután még egyet és melegen ömlött végig hátán a vér. Pillanatig tántorgott, a súly karján előre huzta, a vér zugott fülében, szeme előtt elsötétült a világ, de minden erejét megfeszítette, egyetlen akaratra koncentrált és leküzdötte gyengeségét. Golyók fütyülése, zugása között vitte nehéz terhét, ziháló lélegzettel, megcsukló térddel.

*

Mikor Weidenstrom Lukács egy berlini kórházban, karácsony első napján magához tért hetekig tartó eszméletlenségéből, kábultan feküdt, behunyt szemmel, ágyán. Azt hitte, hogy Teréz ül ágyán és fátyolos aggyal igyekezett visszaemlékezni a hosszú éjszaka csodálatos álmára: hogy Új-Zélandban egy maori leányt megcsókolt és visszatérve Németországba, meggazdagodott. A legutóbbi események is álomszerűen derengtek agyában. Kényelmesen nyújtózkodott ágyában és azt gondolta, hogy legfőbb ideje felkelni és kimenni az üzembe; mit fog majd Teréz mondani, hogy ilyen sokáig

alszik. Oh, Teréz! Teréz meghalt és ő Brand Evelynt vette el. Evelyn ült ágyán, mert hiszen régóta beteg. A sűrű fátyolok lassanként ritkulni kezdtek és mikor két kidolgozott kéz tapadt homlokára, megismerte anyját és hirtelen teljesen magához tért.

Első szavával Erich felől kérdezősködött. Nehezeére esett a beszéd és a lélegzés is fájdalmat okozott. Weidenstrom Magda szájára illesztette kezét és Erichről beszélt. Már a javulás útján halad. Több levél és levelezőlap is jött tőle. Késszurást kapott alsó testébe akkor Belgiumban, de gyógyulása csak idő kérdése. Az öreg úr, aki adoptálta, nemrég itt járt és könnyezve jelentette ki, hogy soha meg nem hálálhatja a bátor hű embernek, hogy legdrágább kincsét megmentette. Weidenstrom mosolygott és azt gondolta: Hogyne, talán érte hoztam ki a tűzből Erichet. Csak magamért tettem, csak magamért! Most már nem fog tovább gyötörni Evelyn. Üres keze megtelt. Leróttam tartozásomat és megint úr vagyok a háznál.

— Ne beszélj, Lukács! — kérlelte anyja, mikor látta, hogy szólásra nyitja száját. — Az orvos megtiltotta, hogy beszélj. Két vállövést kaptál és nagyon beteg voltál.

„Tüdőlövés — gondolta Lukács — és beteg voltam?“

A fehér mollfüggönyös ablakon túl hópelyhek táncoltak és a szoba széles falánál ezüstgolyókkal diszitett fenyőfa állott. Karácsony!

A harangok megkondultak és Weidenstrom Magda egy kis dobozt tett fia ágyára.

— Ez a karácsonyi ajándékom, Lukács. Tegnap hozta egy katonatiszt.

Lukács szótlánul nézte az egyszerű vaskeresztet.

— Mennyi időt ad még az orvos? — kérdezte halkan.

Az öreg asszony megrezzent. Nem értett ahhoz, hogy szomorú, megmásíthatatlan tényeket vigasztalásokba, kifogásokba burkoljon. Megszokta, hogy a sötét hatalmakkal is bátran, erősen nézzen szembe. Erélyesen kért felvilágosítást az orvostól: vajjon remélheti, hogy legidősebb és legkedvesebb gyermeke életben marad? A felelet csak megerősítette aggodalmát. Jó, hogy Lukács öntudatlan állapotában nem láthatta, hogy mennyire szívére vette. Most már megnyugodott. Büszke volt reá, hogy a szerencsétlenség sohasem találta gyengének. Amit rámértek, azt elviseli, még a legnehezebbet is.

— Sebed veszedelmes, de amíg az ember él, mindig van remény! — mondta és azután Amandusról beszélt, akit minden pillanatban vár. A lába még fáj, merev és gyenge,

ápolásra szorul, de már kezd az irodában dolgozni és Tychem, aki szintén várja, hogy bevonuljon, nagyon dicséri körütekintését.

Lukács figyelmesen hallgatott. Tavasszal, mikor zöldülnek a fák, künn fog feküdni Evelyn mellett. Erich bizonyára elviteti az idegen kéz alkotta angyalt, ha nem is kéri meg reá külön és illőbb sirkövet tervez. Ilyen dolgokban nagyon hasonlít anyjához, hihetetlen ösztönnel tudták eltalálni a helyeset.

Megelégedetten álmodozott, mint valaha. Nagy Weidenstrom! Most itt fekszel, tehetetlenül, az elrongyolt tüdőddel és önmagadon mosolyogsz, mert hirtelen rájöttél, hogy a nagy, egészséges Weidenstrom szánalmas alak volt a haladóklóhoz képest, aki madártávlatból nézi a dolgokat.

Milyen jó a halál, ha a sziv minden tehertől megkönnyebbülten dobog.

*

A katonazenekar zsoltárt játszott, lövések ropogtak, lobogók lengtek a Weidenstrom Lukács nyitott sirjánál.

Igy lépett le az élet szinpadáról. Nem túl nagy, de szabad, egyenes emberként, aki becsületes szándékkal igyekezett mindig helyesen cselekedni és csak emberi gyöngegségből szerzett önmagának és másnak bánatot. Ember volt. És ez a legszebb, legismerőbb gyászbeszéd.

H A J N A L - K I A D Á S

AZ
ÚJ REGÉNYTERMÉS LEGJAVA MUNKÁJA

HÖCKER:

AZ UTOLSÓ KALAND

E POMPÁS MENETÜ REGÉNY A
SZERELEM ÖRÖK TÉMÁJÁNAK
MERÉSZ ÉS MEGKAPÓ
ÚJ VÁLTOZATA

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVESBOLTBAN.

ALFONSO DE ALBUQUERQUE

1502

ALFONSO DE ALBUQUERQUE

OSZK

ALFONSO DE ALBUQUERQUE

